GOETHE

Faust

* *

145

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

he_fox

Johann Wolfgang von Goethe
Faust Volumul 2

Faust, Part two, 1832
V 1.0 he_fox

Tragedie

Partea a Doua a tragediei
În cinci acte

Actul I

Peisaj dulce.
Faust, întins pe glia cu flori, obosit, se frământă căutând somnul. *Spirite,* graţioase mici făpturi, plutesc în preajmă.

Ariel (cântă însoţit de harfe eoliene):
Ploi de flori, căzând mereu,
Pentru fire sunt îndemn,
Binecuvântarea verde
Pământenilor e semn.
Ielele, mărunte-mari,
Vin s-ajute cu măsură;
De-un nenorocit se-ndură,
Fie sfânt el, fie rău.

Voi, iele, ce plutiţi aeriene,
În nobil chip să v-arătaţi,
Să-i domoliţi crâncene chinuri,
Săgeţile mustrării să le depărtaţi,
Purificaţi-l de trăirile amare –
Răstimpuri în a nopţii aşteptare –
Sunt patru[1]: să le umpleţi prieteneşte!

1 Cele patru răstimpuri ale nopţii corespund împărţirii date de romnni timpului nocturn: cele patru vigilii (sau străji, din lat.

Johann Wolfgang von Goethe

Să-i puneţi capul mai întâi pe iarbă,
Să mi-l scăldaţi în rouă din a Lethei[2] revărsare
Ca, întremat de cufundare şi uitare,
În pragul zilei să se simtă
Înviorat la-ncheieturi şi-n mădulare,
Îndepliniţi pe rând şi cu luare aminte
A ielelor cea mai frumoasă datorie.
Redaţi-l sănătos luminii sfinte!
Cor (glasuri, când singure, când câte două, când mai multe, alternând):
Amurgirea blândă, lină,
Cântă-n aer ca pe strună.
Dulci miresme, văl de neguri
Într-o rarişte s-adună.
A truditului vedere
Poarta zilei şi-o închide.
Poarta păcii-n dulce murmur
Inimii i se deschide.

Noaptea ştie să coboare.
Stea, de stea prin fir se leagă.
Mari lumini, scântei mărunte
Izbutesc să se aleagă,
Se-oglindesc adânc în lacuri
Şi lucesc în noaptea clară.
Luna o pecete pune
Pe odihna ca de ceară.

Ceasuri trec, pierind ca anii,
Şi se sting dureri, norocuri.
Te vei întrema de-acuma.
Aibi încredere-n sorocuri.
Văile sunt verzi, copacii
Dau pentru umbrire boltă.
Holda-n valuri mari de aur
Unduieşte spre recoltă.

---

vigilia-ae – veghe).

2 Lethe – în mitologia greacă, râu în Hades, din care sufle tele morţilor beau „uitarea”.

Ca să-ţi împlineşti dorinţe,
Uită-te la cea lucire!
Somnul e veşmânt, aruncă-l,
Că ţi-e piedică la fire.
N-amâna, să te încumeţi,
Când cei mulţi stau cu sfială.
Cel ales, de se pricepe,
Poate totul cu-ndrăzneală.
(Un zgomot asurzitor, însoţit de tunete, vesteşte apropierea Soarelui.)
Ariel:
Auziţi! Hore[3]-n furtună!
Pentru-auzul unor duhuri
Noua zi sunând, se naşte.
Porţi trosnesc, şi prin văzduhuri
Roţile lui Phoebus[4], raze.
Vine-n tunete lumina,
Cu ce bucium, larmă multă!
Ceea ce nu se aude
Numai greu urechea-ascultă.
Vă ascundeţi! Prin coroane
Şi prin flori v-adăpostiţi!
Tunetul luminii, zilei,
De v-ajunge, asurziţi!
Faust:
Înviorate bat ale vieţii pulsuri,
Crepusculul eteric să-l salute.
Statornic tu mi-ai fost, pământ, în noapte,
Când toate le-am crezut pierdute.
Noi bucurii îmi dai, tu proaspătă prezenţă,
Şi-o hotărâre îmi stârneşti în suflet
De-a năzui mereu spre o supremă existenţă.
În lume zorile-s deschise,
Din mii de guri răsună viaţa în pădure,
Se mai zăresc în vale neguri sure,

3 *Horele* – în mitologia greacă, zeiţele care deschid şi închid porţile cerului când Apolo îşi începe cutreieratul ceresc, în carul său solar.
4 Phoebus – alt nume al lui Apolo, zeul luminii.

Johann Wolfgang von Goethe

Dar cerul clar descinde în abise.
Şi crengi şi ramuri se ridică-nrourate
Din adâncime, unde aplecate adormiră.
Culori se lămuresc pe-acele prunduri,
Unde frunziş şi floare perlele-şi prefiră,
În paradis se schimbă prejmetele[5] toate!

Priveşte-n sus! Giganticele piscuri
Vestesc acum sărbătoreasca oră.
Le este-ngăduit de timpuriu să guste
Lumina veşnică, ce-apoi la noi coboară.
Acuma luncilor, din plaiuri unduinde,
O strălucire nouă li se dăruieşte.
Treptat, în jos, lumina izbândeşte şi se-ntinde.
Ea vine-n faţă! Dar deodat'
Străfulgerat în ochi ca de-o durere,
Sunt nevoit să mă întorc, orbit.

Aşa se-ntâmplă, când nădejdea
Cu cea mai 'naltă din dorinţi se înfrăţeşte
Şi porţi de împlinire se deschid.
Din obârşii prisos de flăcări se revarsă,
Şi uluiţi noi stăm cu uitătura arsă.
Voiam făclia vieţii s-o aprindem.
Şi ne cuprinde ocean de foc! Ce foc!
Iubire e sau ură? Arzător e nimbul,
Dureri şi bucurie dându-ne cu schimbul.
Şi iarăşi spre pământ privim,
În văluri de-apărare ne-nvălim.

Rămâne astfel soarele în spate!
Cascada apei, ropotind pe stânci, în vuiet:
La ea mă uit, şi creşte încântarea.
Căzând, ea se resfiră-n alte
Mii de căderi, şi-n mii de jgheaburi se desparte,
Cu spume înecând, c-un clocot, steiul,
Şi aburi înălţând în zarea
De stânci închisă. Din furtuna-aceasta

5 *Prejmet* – împrejurime.

Cât de măreţ răsare
În schimbăcioasa lui durată curcubeul,
Când închegat, când şters, pe creasta
Aeriană, ’mprăştiind de sus fiorii de răcoare.
El oglindeşte omeneasca străduinţă.
Tu cugetă şi vei pricepe mai de-aproape
Cum a vieţii tainică fiinţă
O prindem în răsfrângerile colorate.

Palatul imperial. Sala tronului.
Consiliul de stat în aşteptarea împăratului. Trompete.
Servitorime de curte, de tot soiul, apare în îmbrăcăminte strălucită. *Împăratul* ajunge la tron. De-a dreapta sa, *Astrologul*.

Împăratul:
Salut pe dragii mei!
Fideli veniră̆ţi, toţi ca unul.
De-a dreapta mea e înţeleptul.
Dar unde a rămas nebunul?
Un boier:
în urma ta, ţinându-se de trenă,
Pe trepte-n jos s-a răsturnat.
A fost îndepărtat grăsunul.
Căzuse mort sau numai beat?
Al doilea boier:
Numai decât în locul lui
Degrabă altul se-mbulzeşte.
E minunat înzorzonat,
Caraghios, că te uimeşte.
Cu alebardele[6] în cruce
Pe-o treaptă paza îl opri,
Dar iată-l, îndrăzneţul e aci.
Mefistofel (îngenunchind lângă tron):
Ce-i nedorit, oricând binevenit?
Ce e poftit, dar veşnic alungat?
Ce e luat mereu sub scut,

6 *Halebardă* – armă medievală în formă de suliţă, cu mâner lung de lemn şi cu vârful de fier, prevăzut într-o parte cu un tăiş în formă de bardă, iar în cealaltă, cu unul în formă de cârlig.

Dar totdeauna osândit şi înjurat?
Pe cine nu ai voie a-l chema?
Ce nume e iubit în preajma ta?
Cine s-apropie de tronul tău?
Cine se surghiuneşte singur ca un rău?
Împăratul:
Deocamdată mai puţină vorbă!
Cimiliturile n-au loc aci.
Ghicitu-i treaba altor domni.
Tu să dezlegi! Aceasta aş pofti.
Bufonul meu se duse, cred, tare departe.
Ia locul lui, aicea mai deoparte.
(Mefistofel, urcă şi se apropie de-a stânga.)
Murmurul mulţimii:
Un nou nebun – Şi noi necazuri –
Cum a intrat? – De unde vine? –
Cel vechi căzu – Era o bute –
Acesta ca un ţâr se ţine.
Împăratul:
Şi astfel dragii mei în sala mare
Bineveniţi să-mi fiţi de pretutindeni!
Vă adunaţi sub stele priincioase.
Noroc ne este scris şi bunăstare.
Dar spuneţi-mi, de ce-n aceste zile,
Când toţi de griji ne lepădăm,
Când toţi poftim plăceri frumoase
Şi măştile petrecerii purtăm,
De ce ne-am chinui la sfaturi?
Acuma, dacă vreţi, pe faţă şi pe laturi,
Dezbate-vom împrejurările şi anii.
Cancelarul[7] *:*
Virtutea cea mai mare e un nimb
Împărătesc. El singur, împăratul,
O pune cu izbândă în lucrare.
Dreptatea! Ceea ce s-au prins cu toţii a iubi,
Ce toţi doresc şi cer, dreptatea, numai el
Norodului o poate-mpărtăşi.

---

7 *Cancelar* – preşedinte al Consiliului de Miniştri în Germania şi Austria.

Dar vai! Ce foloseşte spiritului mintea,
Şi inimii ce-i foloseşte bunătatea,
Când febră ca de hăuri
Se-ntinde furibundă-n ţară
Şi răul dogorind cloceşte răuri!
Din locul ăsta ’nalt privind
În larga-mpărăţie, totul pare ca un vis,
În care strâmbătatea creşte după plac,
Nelegiuiri în pravili se prefac
Şi-o lume a erorii se desfăşură deschis.

Cutare fură turme, cutare o femeie,
Potire, cruci şi candelabre din altare,
Mândrindu-se cu-aceasta fiecare,
Când scapă neatins, cu pielea-ntreagă.
Se îmbulzeşte pâra la judeţ,
Judecătorul stă pe puf, măreţ.
Şi-n vuiet, în răstimp, răscoala creşte tot mai mare.
Ruşinea, crima, poate s-o aleagă
Cel ce se sprijină pe vinovaţi părtaşi,
Căci vinovată e găsită
Doar nevinovăţia, ce se apără stângaci.
O lume cade astfel în fărâme,
Nimic din toate nu rămâne.
Şi cum s-ar dezvolta acum
În noi un simţ spre bunul drum?
Şi chiar un om adesea bine îndrumat
Se-nclină pân’ la urmă şi ia mită.
Un jude, ce în stare nu-i a pedepsi,
Răufăcător devine însuşi într-o zi.
Am zugrăvit în negru totul,
Deşi aş prefera icoana înflorită.
(Pauză.)
Măsuri şi hotărâri vor trebui luate.
Când toţi se surpă, toţi îndură,
Ameninţată-i chiar şi sacra maiestate.
Marele spătar:
Turbat tumult cunoaşte timpul.
Izbeşte fiecare, fiecare e izbit.
Nicio comandă nu-nspăimântă.

Johann Wolfgang von Goethe

Stă cetăţeanul după zid,
Şi cavaleru-n cuib de stâncă.
S-au juruit cu toţii să ne-o facă de istov.
Iar mercenarii – ce să zic –
Cu nerăbdare-şi cere solda fiecare.
De nu le-am fi datornici cu nimic,
Ne-ar părăsi, fugind cu totul.
Cel ce oprelişte ar da,
Un cuib de viespi ar tulbura.
Împărăţia, ce era de apărat,
Stă pustiită-n lung şi-n lat.
Şi jaful umblă; n-are pace.
Pierdută-i lumea, jumătate.
Mai sunt şi dincolo regate.
Dar niciun rege griji nu-şi face.
Vistiernicul:
Să te mai bizui pe ţinuturi aliate?
Subsidiile, făgăduite prieteneşte,
Secat-au precum apa-n ţevi.
Şi-apoi, Stăpâne-n cele state
A încăput domnia pe ce mâni?
Unde priveşti, un nou stăpân gospodăreşte.
Respiră neatârnarea-n piepturi
Şi pretutindeni ce isprăvi!
Am risipit atâtea drepturi
Că nu ne-a mai rămas niciunul.
Iar pe partide, doar nebunul
Temei mai pune-n zilele de azi.
Oricât ar cultiva slăvirea, hula,
Nepăsătoare sunt iubirea, ura.
Şi gibelinii[8] ca şi guelfii[9], altă dată fără tihnă,
Acum se-ascund, dorind odihnă.
Vecinului cine-i ajută la necaz?
De lucru are fiecare pentru sine.
Izvoarele de aur sunt închise bine.
Mai scurmă fiecare şi adună-n poale,

---

8 *Gibelinii* – partizanii împăratului german în Italia mai ales sub domnia Hohenstaufenilor (secolele al XII-lea şi al XIII-lea).
9 *Guelfii* – duşmanii împăratului, adepţii papii.

Dar ale noastre vistierii sunt goale.
Mareşalul palatului[10]*:*
Ce nenoroc mă paşte şi pe mine!
Vai, zilnic ni se cer economii,
Când tot mai multe cheltuieli avem în fiecare zi,
Şi-o grijă zilnic calea îmi aţine.
Nu sufăr încă bucătarii de vreo lipsă:
Mistreţii, cerbii, iepuri, căprioare,
Găini şi gâşte, raţe, prepeliţe,
Şi rente în natură, ce e drept mai rare,
Curg totuşi. Lipsa e la vin.
Se-ngrămădeau cândva în pivniţi
Podgoriile-n buţi şi anii cei mai buni.
Azi strop n-a mai rămas din fostul plin.
Boierii mari sting buţile nebuni.
Şi-acum oraşul din depozit vinde
Cu cupa şi cu oala, după cum se prinde.
Sunt nevoit şi eu să cumpăr, să plătesc.
N-o să mă cruţe cămătarul.
El dinainte ia dobânda din venite,
Ani tot mai mulţi el dinainte îi înghite.
Şi porcii nu se mai îngraşă,
Sunt zălogite perne, faşă,
Iară pe masă vine pâne
Ce nu se coace decât mâne.
Împăratul (după oarecare gândire, către Mefistofel):
Despre nevoi ne cântă struna.
Adaugi la toate încă una?
Mefistofel:
Eu? Nicidecum! Când soarta mă învredniceşte
Pe tine să te văd şi pe ai tăi
Şi-atâta strălucire?! – Poate să lipsească
Încrederea acolo, unde maiestatea porunceşte,
Împrăştiind puterea celor răi,
Şi unde vrerea bună sprijinită e de iscusinţă?
Unde la îndemână e atâta sârguinţă?
Cine-ar putea nenorocire şi-ntuneric să stârnească

10 *Mareşalul palatului* – administrator al unui palat regal sau imperial.

Johann Wolfgang von Goethe

Unde asemeni stele strălucesc cu-ngăduinţă?
Murmurul mulţimii:
E un nerod – dar se pricepe.
Se linguşeşte – cât e vreme.
E sigur că aduce şi proiecte –
Ascunde multe – nu se teme.
Mefistofel:
În lume unde nu e lipsă de ceva?
Lipseşte pretutindeni, una alta, iar aici
Lipseşte banul. Nu-l poţi scoate din podea.
Cu iscusinţă însă din adâncuri îl ridici.
În vâna munţilor şi prin firidele de ziduri
E aur berechet, cu zimţi şi fără zimţi,
Şi de-ntrebaţi: cine-l aduce la lumină,
Afla-veţi de la mine ştire;
Iată răspund, căci este unul,
Bărbat întreg printre cuminţi,
Om năzdrăvan, prin spirit, şi prin fire.
Cancelarul:
Prin spirit şi prin fire! Nu se prea vorbeşte
Aşa unor creştini. De-aceea ateiştii
Sunt arşi pe rug. Palavra e periculoasă,
Căci firea e păcat, şi diavol spiritul.
Ei între sine îndoiala o cultivă,
Copilul lor, o corcitură monstruoasă.
Aflaţi însă, că-n ţările împărăteşti
Sunt două seminţiile ce-şi ţin isonul,
Ce apără cu vrednicie tronul:
Întâi sunt sfinţii şi pe urmă cavalerii.
Ei iau pieptiş orice furtună.
Biserica şi statul sunt răsplata lor cea bună.
Dar din pornirile plebee ale unor spirite-ncâlcite
În faţa lor o rezistenţă se ridică:
Ereticii şi vrăjitorii, răul şi cu rodul lui!
Aceştia ţara şi oraşele le strică.
Pe-aceştia cu sfruntate glume
Vrei să-i aduci în marea lume.
De duhuri prea stricate te-ncălzeşti,
Cari rude-apropiate sunt nerodului.
Mefistofel:

După aceasta îl cunosc pe învăţatul domn.
Ce nu se pipăie, vă este foarte depărtat.
Ce nu cuprindeţi, vă lipseşte chiar cu totul.
Ce-n calcule nu intră, nu-i adevărat.
Ce voi nu cântăriţi, e fără greutate[11].
Moneda, care voi n-o bateţi, n-are preţ.

Împăratul:

Numai cu-atâta lipsurile noastre, din păcate,
N-au dispărut. Ţi-e acru rodul, pădureţ!
M-am săturat de necurmatul „cum”, şi „dacă”.
Lipseşte banul! Fă-o cumva, să se facă!

Mefistofel:

Fac ce doriţi şi chiar mai mult.
Uşor ar fi, dacă uşorul n-ar fi greu.
Ceea ce vrem, există. M-ascultaţi.
Dar e nevoie şi de arta de-a obţine.
Gândiţi puţin şi cumpăniţi-o bine:
Da, cumpăniţi, că-n vremuri de urgie,
Când seminţii de oameni potopiră ţară şi popor,
Atâţi au fost acei ce-şi îngropară
Comorile, ca să le scape de noian cotropitor.
Aşa a fost prin vremile romane
Şi tot aşa prin alte vremi apuse.
Comori sunt pretutindenea în ţarină adâncă.
E-al împăratului pământul,
Deci şi comorile ascunse.

Vistiernicul:

Nebunul măscărici ne-a lămurit de-a fir-a-păr.
Un drept al împăratului e-acesta-ntr-adevăr.

Cancelarul:

Vă-ntinde necuratul aurii capcane.
Vă ispiteşte strâmb, cu lucruri vane.

Mareşalul palatului:

La curte de-ar aduce, după plac, prosperitate,
Aş vrea să n-am de tot dreptate.

---

11 Aici Mefistofel, ca şi Goethe, de altfel, este un adversar al teoriilor „mecaniciste”, dar printr-o interpretare, într-adins nepotrivită, îl prezintă pe Cancelar ca pe un adept al acestor teorii; în realitate, Cancelarul este un exponent al modului de a gândi teologic, medieval.

Johann Wolfgang von Goethe

Marele spătar:

Bufonul e isteţ, promite ce ne place.
De i se dă, soldatul nu întreabă datul dintru ce se face.

Mefistofel:

Mă rog, dacă aţi crede că vă-nşel,
Aci e Astrologul, întrebaţi-mi-l pe el!
El vede-n cruguri cum e casa, cum e ora[12].
Să spună numai cum se-nfăţişează aurora!

Murmur al mulţimii:

Sunt doi vicleni – ce bine se-nţeleg!
Un măscărici şi un fantast se dau pe lângă tron.
Ce cântec vechi şi răsuflat!
De cântă unul, celălalt ţine ison.

Astrologul (vorbeşte, Mefistofel îi şopteşte):

E aur soarele şi lamură curată[13].
Mercur, ştiutul sol, slujeşte pe simbrie.
Domniţa Venus v-a-ncercat pe toţi,
Privindu-vă prea dulce, cum se ştie.
Capricioasă trece, Luna castă.
V-ameninţă, deşi n-apare, Marte.
Iar Jupiter rămâne-n frumuseţe.
Saturn e mare, pentru ochi însă departe.
Sub chipu-i de metal[14] nu-l prea cinstim.
E mic la preţ, greu la cântar.
Cu Soarele când Luna se-nsoţeşte,
Şi cu argintul aurul, seninătatea vine-n dar.
Ce mai rămâne, repede se dobândeşte.
Palate şi grădini, şi sâni, frumoase feţe,
Acestea toate ni le dă-nvăţatul domn,
În stare singur cu atâtea să răsfeţe.

Împăratul:

Aş asculta mereu, că toate-s bune,
Dar nu mă-nduplecă ce spune.

Murmur:

La ce ajută aste paie îmblătite?!

---

12 După părerea astrologilor, horoscopul se împarte în douăsprezece case sau triunghiuri.

13 Astrologul desfăşoară un horoscop şi face preziceri după configuraţia Soarelui, Lunii şi planetelor.

14 După părerea astrologilor, metalul saturnian ar fi plumbul.

Cu zodiacul şi-alchimia
Ne-am amăgit destul. N-avem nădejde.
Un fluşturatic să ne-aducă bucuria?
Mefistofel:
Cum cască gura-n preajmă stând!
Dar spusele n-au crezământ.
E drept că se mai flecăreşte despre mătrăgună
Şi despre cânii negri
Chemaţi comoara s-o păzească[15].
Dar în zădar fac unii glumă,
Şi în zădar se osândeşte vraja!
Se-ntâmplă totuşi să te gâdile la talpă
Şi pasul sigur uneori să poticnească.

Atunci simţiţi efectul tainic,
Lucrarea veşnicei naturi sub glie,
Se furişează-n sus puterea vie.
Când astfel vă înţeapă-n mădulare,
Când straniu vă îndeamnă locul,
Luaţi cu hotărâre târnăcopul,
Comoara e ascunsă sub picioare[16]!
Murmur:
Simt în picior un greu de plumb,
Un junghi în braţ. Asta-i podagră.
În degetul cel mare mă furnică,
Mă doare-n stânga spata-ntreagă.
După asemeni semne-aici ar şi
Cel mai bogat ţinut de bogăţii.
Împăratul:
În grab-acu, căci nu ne scapi.
Să-ţi pui cuvântul mincinos la încercare.
Arată-ne ce scoţi, pe unde sapi.
Arată-mi locurile nobile şi rare!
Punându-mi spada, sceptrul la o parte.
Aş ajuta şi eu lucrând, dar dacă minţi,

15 Mefistofel este aici un apologet de circumstanţă al superstiţiilor în legătură cu locurile unde s-ar găsi comori.
16 În secolul al XVIII-lea se făcea mare caz de „dibuirea” metalelor (ascunse în pământ) de către oameni care îşi atribuiau puteri senzitive deosebite.

La dracu te trimit şi mai departe.
Mefistofel:
Un drum şi chiar mai multe pân-acolo
Cunosc şi ştiu. Vreau însă să vestesc
Câte fără stăpân pe sub pământuri se găsesc.
Ţăranul, care-şi ară brazda,
Ridică-un vas odat' cu glia.
El caută în zid de lut salpetru[17]. Bucuria
Şi spaima i-o ghiciţi, când vede
Că-n mână ţine aur.
Ce bolţi se cade să dărâme,
Prin ce prăpăstii, şi prin care sân
De munte trebuie să-şi taie drum,
Căutătorul de comori, ca printr-un alt tărâm!
În beciuri largi, închise din vechime,
El vede rânduri-rânduri de tipsii
Şi cane, cupe, blide aurii.
Paharele stau şiruri, cu rubine,
Şi dacă vrea să bea
O băutură veche e alăturea.
Ah, doagele de lemn de mult au putrezit,
Dar vinul îşi făcu o altă bute
Din propria sa piatră, tare ca un zid.
Esenţele unor atare vinuri îndelung păstrate
Şi aurul şi-atâtea nestemate
Stau învălite-n adâncimi de noapte.
Fără mâhnire cerceteaz-aicea înţeleptul.
A cerceta şi a cunoaşte la lumina zilei e un fleac,
Misterele adevărate-n întuneric zac.
Împăratul:
Pe-acelea ţi le las. Ce-i sumbru nu aduce bucurie.
Ce-i preţios, s-apară-n zi deplină.
Pe cel viclean cine-l cunoaşte-n noapte?
În beznă vacile sunt negre, mâţa e surie.
Ulcioarele de jos, de aur pline,
Cu plugul tău tu scoate-le-n lumină!
Mefistofel:

---

17 Ţăranii aveau obiceiul să scoată salpetru din ziduri vechi, pătrunse de igrasie, şi apoi să-l dea vitelor.

Ia sapa singur şi lopata.
Prin lucrul ţărănesc devii mai mare
Şi-o ciurdă[18] de viţei de aur
Vedea-vei cum din lut răsare.
Atunci cu încântare, fără şovăire,
Te poţi împodobi pe tine, pe iubita ta.
O piatră scumpă întregeşte, prin lucire,
Atât frumseţea cât şi maiestatea.
Împăratul:
Îndată, fără-ntârziere!
Astrologul (ca mai sus):
Stăpâne, înfrânează poftă şi dorinţă.
Întâi spectacolul mascat se cere!
De ţintă nu ne-apropie nici grabă, nici împrăştiere.
Să ne-adunăm întâi spre pocăinţă.
Să ne învrednicim de cele ce sunt jos,
Dintâi – prin lămurire – aici, deasupra, cu folos.
Cine vrea binele devină-ntâi el însuşi bun.
O bucurie cine vrea, să-şi potolească sângele nebun.
Cel ce doreşte vinuri, struguri copţi să tescuiască.
Cel ce minuni aşteaptă, mai întâi credinţa să-şi sporească!
Împăratul:
Să ne petrecem timpul, deci, c-un val
De veselie! Vine miercurea cenuşii[19],
Şi în răstimp deschidem aripile uşii,
Sărbătorind sălbăticii de carnaval.
(Trompete. Ies.)
Mefistofel:
Înaintăm mereu cu stângul şi cu dreptul.
Cum se înlănţuie norocul, vrednicia,
Nu prind de veste niciodat' nebunii.
Dac-ar obţine piatra, zis-a-nţelepciunii,
Desigur pietrei i-ar lipsi-nţeleptul.

Sală spaţioasă cu încăperi laterale, totul împodobit şi

18 *Ciurdă* – turmă, circadă.
19 Miercurea cenuşii, în latineşte: *Feria quarla cinereum;* sărbătoare catolică, când preotul presară cenuşă pe creştetele credincioşilor.

Crainicul:
Să nu vă-nchipuiţi că-n ţări germane
Aţi fi, şi că un dans al morţilor v-aşteaptă,
Sau dansuri de nebuni şi diavoli.
Spre o serbare veselă privirea se îndreaptă.
Înaltul domn făcând o expediţie prin ţări romane
Trecu măreţii Alpi şi îşi spori
Domnia cu o nouă şi senină-mpărăţie.
Fireşte că-mpăratu-şi dobândi
Chiar de la Sfântul Scaun[20] dreptul şi puterea.
Iar când se duse ca să-şi ia coroana,
Tare-i plăcu s-aducă şi aceste obrăzare[21].
Suntem ca nou născuţi, şi fiecare
Uitându-şi numele cel vechi
Îşi pune masca peste faţă şi urechi.
Şi orice om de lume-aidoma devine
Unui nerod, şi înţelept s-arată
Pe cât înţelepciunea îl mai ţine.
Îi văd cum se aleg în cete,
În pâlcuri, când grăbite, când încete.
Un cor de alt cor strâns se leagă.
Intraţi, ieşiţi cu veselie!
Rămâne pân' la urmă lumea-ntreagă –
Cu ale ei figuri şi pozne-o mie –
O singură şi mare nerozie.
Gradinăresele (cântare însoţită de mandoline):
Ne-am împodobit în noapte –
Să ne vezi, să ne asculţi,
Tinerele florentine –
Noi urmăm germanei curţi.

Noi purtăm în brune bucle
Câte-o floare ca decor.
Fire, scame de mătase –
Joacă-şi ele rolul lor.

---

20 Sfântul Scaun – reşedinţa papii, capul bisericii catolice.
21 Obrăzare – *măşti.*

Căci noi credem că e vrednic
Şi e bine şi e drept.
Florile artificiale
Înfloresc anul întreg.

Coloratele decoruri
Le purtăm pe-aici la pas.
Voi cam râdeţi de-amănunte,
Dar întregul v-a atras.

Suntem dulci şi graţioase,
Tuturor de arătat.
Căci femeia este artei
Înrudită-apropiat.
Crainicul:
Să vedem, ne e dorinţa,
Coşurile-mbelşugate
Câte le purtaţi pe creştet,
Şi pe braţe-nrourate.
Vânzătoarele şi marfa
Ca grădina să s-arate,
Să-şi aleagă fiecare
După pofta ce o are.
Gradinăresele:
Vindeţi ce aveţi, de-ndată,
Dar să nu vă târguiţi.
Din cuvinte cu-nţelesuri
Veţi afla, ce dobândiţi.
Creanga de măslin cu rod:
Nu invidiez vreo floare
Şi gâlceava ocolesc:
Împotriva firii-mi este.
Eu sunt seva, mă mândresc,
Măduva eu sunt a ţării,
Semn de pace-n văi şi munte.
Azi aş vrea să am norocul
De-a împodobi o frunte.
Cununa de spice (de aur):

Johann Wolfgang von Goethe

Spicele zeiţei Ceres[22]
Vă prind bine, cu folos.
Ca podoab-a voastră însă
Ele sunt şi dar frumos.

Cunună fantezistă:

Flori pestriţe, albe nalbe
Şi cu ce mai dă şi holda!
Nu-s obişnuite-n fire,
Dar le născoceşte moda.

Buchet fantezist:

Al meu nume să vi-l spună
Teofrast[23] n-ar îndrăzni.
Totuşi mai hrănesc nădejde
Vreo frumoas-a-mpodobi.
Să mă pună-n păr vreo fată,
Sau de am puţin noroc
Să se hotărasc-a-mi face
Lângă inimă un loc.

Invitaţie:

Fantezia să-nflorească
Pentru moda de o zi,
Minunat, precum natura
Niciodat' nu poate fi.
Clopoţei, petale fine,
Răsăriţi din bucle pline!

Bobocii de trandafir:

Soart-ascunşi prin foi ne ţine
Minunaţi prin prospeţime.
Când s-anunţă calda vară
Şi s-aprinde trandafirul,
Cine-ar mai dori să moară?
Stăpânesc promisiunea
Şi favoarea încercată
În împărăţia Florei[24]
Ochi şi inimă deodată.

---

22 Ceres – în mitologia latină, zeiţa grânelor.
23 Teofrast – părintele botanicii, discipol al lui Aristotel (secolul al IV-lea î.e.n.).
24 Flora – personaj din mitologia anticii, zeiţa florilor şi a grânelor înflorite.

(Sub umbrare, grădinăresele îşi desfac cu graţie marfa.)
Grădinarul (cântă însoţit de alăută cu tonuri adânci):
Florile răsar în preajmă,
Frunţi împodobind cu gust.
Fructul nu vrea să înşele,
Îşi îmbie miez şi must.

Nu cu ochiul faceţi preţul
Roadelor, cireşelor.
Cumpăraţi, căci cerul gurii
E mai bun judecător.

Piersici, rodii, fructe coapte
Ţi se-mbie să le guşti.
Despre trandafiri faci cântec,
Dar din măr, e dat, să muşti.

A vă însoţi frumseţea
Să ne fie-ngăduit,
Unde-atât belşug de mărfuri
Spre-ncercare s-a ivit.

Sub ghirlandele bogate
Şi-n frunzare dedesubt
Găseşti totul împreună:
Muguri, foi şi floare, fruct.
(În timp ce cântarea continuă, însoţită alternativ de chitare şi alăute, cele două coruri îşi prefiră şi îşi îmbie marfa, treptat, în sus.)

Mama şi *fiica.*

Mama:
Fata mea, când mi-ai venit,
Eu ţi-am pus scufiţă.
Fost-ai dulce la obraz
Ca o luminiţă.
Măritată te gândeam
Cu un mare bogătaş,
Draga mea fetiţă.

Dar trecu an după an
Fără de norocuri,
Ceata peţitorilor
Şi cu ei sorocuri.
Ai jucat cu mulţi, cu-ndemn,
Ai făcut cu cotul semn,
Şi din ochi pe-alocuri.

Petrecut-ai veselă
Prin cutare casă.
Niciun tinerel bărbat
Nu s-a prins în plasă.
Azi nebunii drum şi-au dat.
Desfă-ţi poala, poate vreunul
Să rămână agăţat.

(Fete tinere şi frumoase se alătură jocului, o conversaţie intimă s-aude. Pescari şi păsărari, cu năvoade, undiţe şi laţuri, şi cu alte unelte, apar, amestecându-se printre copii. Încercări de-a se prinde, de-a scăpa şi de a se reţine unul pe altul, dau prilej la dialoguri plăcute.)

Tăietori de lemne (dau năvală cu impetuozitate):

Vrem loc, vrem spaţiu,
Prin stejerişuri
Tăiem copacii,
Făcând luminişuri
Unde lovim,
Doar vai şi vai e.
Laudă aduceţi
Celor ce taie.
De n-am fi noi,
Noi tăietorii,
Câţiva prin ţară,
Cum s-ar alege
Cei fini cu vorba
Spirituală?
Să ştiţi aceasta!
Aţi îngheţa voi,
De n-am doborî noi!

Pulcinelle[25] *(nătărău):*
Voi sunteţi nerozii,
Care asudă
Cu spate-aplecate.
Noi suntem isteţii,
Nici când greutate
Şi nici vreo trudă
De-a lungul vieţii
N-am dus vreodată.
Veşmântul nostru
Uşor e ca rostul.
Noi pierdem vremea
Pe străzi, prin târguri,
Căscăm doar gura
Prin săli, prin culoare.
Şi felul nostru
E, prin mulţime,
Precum ţiparul,
Să trecem bine
Şi de-a furişul.
De ne lăudaţi,
De ne-njuraţi,
Oricum, e bine.
Paraziţi[26] *(linguşitori şi lacomi):*
Voi truditorii,
Destoinicii, marii,
Voi cărbunarii,
Sunteţi de-ai noştri.
La ce-ar folosi
Orice-nclinate
Şi aprobare,
Duplicitatea,
Chiar dac-un fulger
Pe loc ar cădea,
La ce-ar folosi
Dacă lemn n-ar fi,

25 Pulcinella – sluga leneşă din anumite comedii.
26 Parazitul – personaj comic în comedia antică şi, mai apoi, în cea italiană.

Johann Wolfgang von Goethe

Cărbuni n-ar fi,
Văpaie să dea,
S-aprindă vatra?
Astfel se frige,
Şi astfel se fierbe.
Linge-talere
Astfel se pierde,
Friptura simţind
Şi mirosul tare
De peşti la grătare.
La mesele date
De mecenate
Oameni ca noi
Se-ndeamnă la fapte.
Un beţivan (inconştient):
Azi nimic să nu-mi displacă,
Că mă simt aşa de slobod.
Chiot proaspăt, cântec liber
Prin atâta tropot, ropot
Să străbată! Şi să bem!
Haideţi să ciocnim paharul!
Tu de-acolo vino-ncoace,
Să ne îngropăm amarul!

Supărată mi-e muierea
Că mă port aşa bălţat.
Eu sunt mândru, ea mă ceartă
Că sunt bun de împăiat.
Dar eu beau şi iarăşi beau!
Să ciocnim cum se cuvine!
Mai ciocniţi, mască şi mască
Să se simt-odată bine!

Sunt eu oare rătăcit?
Mă găsesc unde îmi place.
Când cârciumarul nu-mprumută,
Cârciumăreasa o mai face.
Beau mereu şi iarăşi beau.
Sus, măi fraţi! Ca să ciocnim!
Oricum mâna-ar rătăci.

Gura tot o nimerim.
Fără capăt aş petrece.
Numai să mă-ntind puţin
Mi-e dorinţa, căci de-acum
Pe picioare-abia mă ţin.
Cor:
Beţi, ciocniţi! Frate cu frate!
Cine poate nu se lasă,
Ţineţi-vă strâns pe scaun –
Unul a căzut sub masă!
(Crainicul anunţă diverşi poeţi, cântăreţi ai naturii, cântăreţi de curte, poeţi-cavaleri, gingaşi şi entuziaşti. În înghesuiala concurenţilor, niciunul nu izbuteşte să spună o vorbă. Unul se furişează prin faţă, rostind câteva cuvinte.)
Satiricul:
Ştiţi voi ce pe mine,
Poetul, m-ar bucura?
Să-mi fie îngăduit a cânta
Ce nimeni n-ar asculta.
(Poeţii nopţii şi ai mormintelor se scuză, căci ei sunt tocmai într-o conversaţie interesantă cu un vampir, proaspăt ivit, împrejurare din care s-ar putea dezvolta un nou gen de poezie. Crainicul e nevoit să-i lase în pace. El cheamă rând pe rând mitologia greacă, care şi sub masca modernă îşi păstrează caracterul şi graţia.)

Graţiile.[27]

Aglaia:
Graţie aducem în viaţă.
Punem graţie în dăruire.
Egemona:
Dulce e orice-mplinire.
Puneţi graţie-n primire.
Eufrosina:
Graţioasă-n dimineaţă
Fie orice mulţumire.

27 Graţii – personaje din mitologia antică, zeiţe ale graţiei, voioşiei şi gingăşiei.

Parcelele.[28]

Atropos[29]*:*
M-au chemat la tors pe mine
Care sunt cea mai bătrână.
Multe tâlcuri are firul
Răsucit gingaş în mână.

Să vă fie cât mai moale
Eu ales-am inuri fine,
Ca să fie neted firul –
Degetul în seamă-l ţine.

La petreceri şi la dansuri
Grija să vă fie scumpă,
Are o măsură firul;
Să păziţi să nu se rumpă.
Cloto:
Mie în aceste zile
Foarfeca îmi este dată,
Căci bătrâna cu puterea-i
Supărat-a lumea toată.

Torsături fără foloase
Ea întinde în lumină.
Dar ea taie pe aceea
Care-i de speranţă plină.

Câteodat' cu tinereţea-mi
Mă înşel şi eu o leacă.
Ca să mă-nfrânez, de-acuma

---

28 Parce – în mitologia gantică, zeiţe ale soartei.
29 Atropos este cea mai bătrână dintre parce; în mitologie ea taie firul vieţii, aici însă ea îl toarce, rol ce în mitologie îi revine lui Cloto, care aici taie firul vieţii.

Foarfeca o pun în teacă.

Mă simt bine-aşa legată.
Şi privesc cu prietenie.
Treceţi, pâlcuri, fără teamă,
Veselia să vă ţie.
Lahesis[30]*:*
Mie, care-s înţeleaptă,
Mi-a rămas orânduirea.
Tortul meu se învârteşte.
Fără grabă-i este firea.

Fire vin şi iarăşi fire:
Îndrumat e fiecare
Cercului să se supună,
Şi de-acolo nu mai sare.

Ţesătorul ia-n primire
Torsătura măsurată.
Dacă aş uita de mine,
Rău ar fi de lumea toată.
Crainicul:
Oricât aţi răsfoi vechile scrieri,
Fiinţele ce vin, nu le cunoaşteţi,
Ce rele sunt, dar după-nfăţişare
Voi le-aţi primi cu drag cuvânt ca oaspeţi.

Sunt fùriile[31], credeţi-mi vestirea,
Drăguţe, prieteneşti şi foarte june.
Începeţi vorba şi-ţi vedea cum muşcă
Ca şerpii porumbiţele nebune.

Viclene şi ascunse sunt, dar astăzi
Când cu metehne-aţâţia ni se laudă,
Nici ele nu doresc faimă de îngeri,
Şi recunosc că-s plagă, şi se-aplaudă.

---

30 Lahesis – cea mai binevoitoare dintre parce; ea face tort din firul vieţii.
31 Furii – personaje din mitologia antică, zeiţe ale răzbunării.

Furiile.

Alecto:
Oricum, voi ne veţi crede după vorbă,
Că suntem dulci şi tinere feline.
De are unul, altul, vreo iubită,
I-om gâdila urechile prea bine.

Şi nu pe-ascuns, ci-n faţă îi vom spune
Că ea şi altora mai face semne,
Că-i proastă, strâmbă, bună de nimica.
Pe urma ei să nu se mai îndemne.

Mireasa noi o hărţuim de-asemeni,
Că mirele acum o săptămână
Rău a bârfit-o. Dacă să împacă,
Ceva din vorbe tot o să rămână.
Mugera:
Asta-i nimic, căci după ce se leagă.
Iau lupta eu. Mă prind să umplu vasul
Norocului cu picături de fiere.
Căci schimbăcios e omul ca şi ceasul.

Şi nime-n braţe, ce-a dorit, nu ţine,
Făr-a dori ceva şi mai fierbinte.
De soare fuge-n grabă fiecare,
Vrea să-ncălzească gerul, scos din minte.

La toate-acestea mă pricep eu bine.
Să semene mereu nefericirea –
Pe Asmodeu[32], fidelul, îl voi pune.
Perechile le stric şi omenirea.
Tisifona:
Eu otrava o amestec,
Eu pumnalul îl ascut.
De iubeşti cumva pe alta,
Ţine minte, eşti pierdut.

32 Asmodeu – demonul căsniciei, în *Biblie.*

Dulcele se face fiere,
Dacă astfel făptuieşti.
Nu încape târguire:
Fapta tu ţi-o ispăşeşti.

Nu-i iertare nicăire.
Stâncilor m-oi tângui,
Echo[33] zice: răzbunare!
Schimbăciosul va pieri!
Crainicul:
Îngăduiţi, vă rog, şi treceţi mai departe.
Ce vine-acum nu seamănă cu nime[34].
E ca un munte ce se puse în mişcare,
Covoare pèstriţe i-atârnă pân' la foaie.
Colţi lungi el are, trompă ca un şarpe.
E un secret aci, dar are dezlegare.
Pe ceafa lui, fragilă, o femeie
Cu o nuia îl mână lesne,
Şi alta-i stă măreaţă pe spinare
Lucind din creştet pân' la glezne.
Alături alte două vin, ca din poveste,
Plină de teamă una, veselă cealaltă.
Parc-ar dori ceva întâia, liberă e-a doua.
Vestească fiecare, cine este.
Teama[35]:
Felinarele serbării
Oarbe drumul mi-l aţin.
Printre feţe-nşelătoare
Lanţurile strâns mă ţin.

La o parte, voi, ce râdeţi,
Bănuielii dând temei!
Colo-n noapte la răscruce,

33 Echo – în mitologia greacă, nimfă a pădurii. Supărând pe zeiţa Junona, aceasta a prefăcut-o în stâncă şi a condamnat-o să repete ultimele cuvinte ale celor care îi pun întrebări.
34 Un elefant.
35 Scriitorul grec Lucian (secolul al II-lea) susţinea că cei mai mari duşmani ai omului sunt teama şi speranţa.

Johann Wolfgang von Goethe

Mă pândesc vrăjmaşii mei.

Prietenul – duşman e-aicea.
Masca i-o cunosc de-acum.
A voit să mă omoare,
Iată-mi-l fugind pe drum.

Bucuros în orice parte
Aş ieşi din lume-afar'.
Dar acolo e neantul,
Mă cuprinde spaima iar.
Speranţa:
Vă salut, voi surioarei
V-a plăcut mai ieri şi astăzi
Să vă puneţi obrăzare.
Dar eu ştiu, orice s-ar spune,
Măştile le veţi depune.
Dacă în lumini de faclă
Nu se-ntâmplă să ne placă,
Ne-om plimba-n senine zile
Întru totul după vrere,
Când în pâlcuri, când stinghere,
Libere pe câmp de-aprile.
Vom umbla, precum ni-i voia,
Fără grijă prin viaţă,
Neştiind ce e nevoia.
Oaspeţi fi-vom, aşteptaţi,
Pretutindeni vom intra,
Ce-i mai bun în lumea noastră
S-a găsi pe undeva.
Cuminţenia:
Doi sunt duşmanii ce-i are
Omul: teama şi speranţa.
La o parte-l ţin de obşte.
Să vă apere distanţa.

Ăst colos îl port pe drumuri,
Ca un turn el duce-n spate.
Şi el trece, că nu-i pasă,
Pe înguste căi, pe late.

Dar mai sus, pe înălţime,
Stă zeiţa şi întinde
Aripi largi, ca să aducă
O dobândă pretutinde'.

O împrejmuie lucirea,
Nimbul nu i se destramă.
E zeiţa-nfăptuiri!
Şi Victoria se cheamă.
Zoilo-Tersit[36]*:*
Hu-Hul Tocmai la timp eu vin.
Pentru atâţi mai am venin.
Acuma însă ţinta mea
O doamnă e, Victoria!
Întraripată, cum se vede,
Vulturoaică ea se crede.
Şi s-amăgeşte că-i al ei,
Pe unde trece, tot poporul.
Dar unde izbuteşte-o faptă,
Îmi pun şi eu îndat' piciorul.
Şi ce-i înalt, se face jos,
Şi ce e drept, se face strâmb,
De văd pe dos, sunt sănătos.
Numai urâtul e frumos.
Crainicul:
Să te atingă-atunci, câne spurcat,
O lovitură sacră de toiag.
Sucindu-te, te răsuceşte!
Cum se adună dublu geamăn,
Scârbos e trândul[37], fără seamăn!
Dar ce minune! Ou se face,
Şi oul creşte şi-apoi crapă.
Doi gemeni se ivesc din apă:
O viperă şi-un liliac.

36 Zoilo-Tersit – personaj fictiv, al cărui nume e alcătuit din două părţi: Zoilos, numele unui gramatician (din secolul al III-lea î.e.n.) care l-a atacat pe Homer, şi Tersit, numele unui personaj care râdea de eroii din faţa Troiei.

37 *Trând* – (fig.) lepădătură, pleavă; aici: ghemotoc, mototol.

Şi şarpele se-ntinde sfoară,
Spre grindă liliacul zboară,
Şi împreună ies afară[38].
Tovărăşie nu le fac.
Murmur:
Haideţi, unde se dansează –
Eu mai bine-aş vrea să plec –
Simţi tu duhuri care trec
Şi prăsilă de strigoi?
Vuietul îl simt prin păr –
Eu îl simt pe la picioare –
Te-a rănit cumva, te doare?
Dete spaima peste noi –
Cheful nostru a trecut,
Bestiile-aşa au vrut.
Crainicul:
De când pe la mascarade
Sunt adus, trimis de soartă,
Niciun rău să nu v-atingă –
Stau de pază pe la poartă.
Şi veghez şi nu mă clatin!
Dar mi-e teamă, prin ferestre
Să nu intre duhuri, vâlve,
Răsărite din poveste.
Nu v-aş şti scăpa de vrajă!
Unul dă de bănuit[39]!
Iată alte arătări
Se apropie, se-ndeamnă.
Dar figurile ce-nseamnă
Şi pe nume cum le zic?
Ce nu e de priceput,
N-aş putea nici să explic.
Ajutaţi-mă să-nvăţ! –
Iată vine prin mulţime
Car măreţ cu patru cai,
Vine, vine, vine, vine.

---

38 Sub chipul lui Zoilo-Tersit se ascunde Mefistofel, care, alungat de Crainic, se va întoarce sub chipul Sfrijitului-Zgârcitului.
39 Aluzie la Zoilo-Tersit (Mefistofel).

Prin norod nu-şi taie uliţi,
Nu e nici o-nghesuială,
Colorat luceşte-n cale.
Stelele sclipesc sălbatic
Ca o magică lanternă,
Trece carul furtunatic.
Faceţi loc! Mă înfioară!
Băiatul-căruţaş[40]*:*
Roibilor, să vă opriţi!
Înfrânaţi-vă arìpa!
Zbor în vuiet vi se cere,
Când e-nălţătoare clipa.
Aste spaţii le cinstim.
Ia-priviţi cum se-nmulţesc
Împrejur admiratorii,
Cu ochirile ţintesc.
Crainic, bagă tu de seamă,
Povesteşte şi arată
Cine suntem, cum ne cheamă.
Căci noi suntem pilde vii,
Când vădim alegorii.
Crainicul:
Numele eu nu ţi-l ştiu.
Însă pot să te descriu.
Băiatul-căruţaş:
Totuşi!
Crainicul:
Trebuie să spun:
Tânăr şi frumos îmi eşti,
Umbli însă prin poveşti,
Un băiat neîmplinit.
Împlinit, vei şi dorit.
Îmi pari crai, de viitor,
Chiar de-acum seducător.
Băiatul-căruţaş:
Bine-o-ntorci şi bine-o dregi.
Crainicul:
În ochi tu negru fulger porţi,

40 Băiatul-căruţaş simbolizează în acest spectacol mascat: Poezia.

Iar noaptea buclelor înseninată e de-o diademă.
Ce nestemate, ce decor!
Veşmânt cu tiv de purpură şi ţinte
Îţi curge de pe umăr pân' la-ncălţăminte.
Drept fată ai putea să fii luată-n glumă,
Dar pentru bucuria şi amarul,
Ce le-ai putea aduce,
Un preţ tu ai avea şi-acum la fete.
Din partea lor, te-ar învăţa abecedarul.
Băiatul-căruţaş:
Şi-acesta cine-i, strălucind în car,
Alcătuire splendidă tronând?
Crainicul:
Un rege pare, înclinat spre dar.
E norocos cel ce ca om
Se bucură din parte-i de favoare.
De altceva nevoie n-are.
Privirea craiului în preajmă cată.
Plăcerea lui de-a da-i curată,
Şi-i fericirea lui cea mare.
Băiatul-căruţaş:
Cu-atâta nu sunt mulţumit.
Descrie-mi-l amănunţit.
Crainicul:
Nu poate şi descrisă demnitatea,
Cel mult c-o vorbă sănătatea
Din faţa lui, obrajii, ochiul năzdrăvan,
Ce strălucesc de sub turban,
Şi-n falduri de veşmânt prosperitatea.
Dar ce-aş mai spune despre-nfăţişare?
Ca domnitor el cunoscut îmi pare.
Băiatul-căruţaş:
Belşugul e, un zeu, Plutus[41] îl cheamă.
El însuşi vine-n pompă mare,
Că împăratul îl aşteaptă-n nerăbdare.
Crainicul:
Dar să ne spui, tu cine eşti?

---

41 Sub chipul zeului Plutus (zeul bogăţiilor în mitologia greacă) este travestit Faust.

Băiatul-căruţaş:
Eu sunt risipa, poezia.
Eu sunt poetul care se desăvârşeşte,
Când bunul cel mai scump şi-l risipeşte.
Şi eu, nemăsurat sunt de bogat,
Şi-asemenea lui Plutus mă socot:
Împodobindu-i şi petrecere şi joc,
Şi tocmai ce-i lipseşte, – aceea-mpart.
Crainicul:
Te lauzi, dar nu îţi şade rău.
Vrem să vedem ceva din meşteşugul tău.
Băiatul-căruţaş:
Pocnesc din degete o dată doar
Şi dintr-o sfârlă peste car
Mărgele-apar, mărgăritar!
(Dând mereu sfârle în aer.)
Poftim brăţări de aur şi cercei,
Un pieptene, o coroniţă fără greş,
Inele scumpe, pentru mari şi mărunţei.
Şi flăcări mai trimit din loc în loc,
Apoi aştept să văd cine ia foc.
Crainicul:
Acum se-nghesuie draga mulţime!
Dăruitorul pare strâmtorat de-a bine.
Aruncă giuvaere ca în vis,
Şi toate mânile culeg din paradis.
Dar bag de seamă viclenia:
Orice ar prinde cineva, dobânda, bucuria
În mână n-are să-i încapă,
Că darul fluturând îi scapă.
Mărgăritarele, colanul se destramă,
Gândaci îi mişună în palmă.
El îi azvârle, bietul, să-i înfrunte.
Iar alţii-n loc de nestemate
Prind fluturi cu sclipiri deşarte.
Ce nu promite păcăliciul scamator.
Şi dăruieşte aur doar, amăgitor!
Băiatul-căruţaş:
Măşti tu vesteşti, pe cât iau seama,
Dar a vedea esenţa sub părere

Johann Wolfgang von Goethe

Nu-i treaba unui vestitor la curte.
Aceasta cere o mai ageră vedere.
Mă voi feri însă de orice ceartă.
Spre tine, Doamne, vorba mi se-ndreaptă
(Către Plutus.)
Nu mi-ai încredinţat tu mie
Călăuzirea celor patru roibi?
Şi nu îi mân precum îndrumi?
Vreau să se ştie.
Nu mă îndemn la orice semn?
Şi nu m-am priceput cu îndrăzneală,
Să dobândesc finicul, ramul, pentru tine?
De câte ori la-ntrecere, spre slava ta,
Eu m-am luat, am izbutit cu bine!
Şi dacă laur îţi împodobeşte fruntea.
Nu eu cu mâna mea l-am împletit?
Plutus:
Nevoie, dacă ai, de-o mărturie,
O spun pe faţă şi o spun cu bucurie:
Eşti duh din duhul meu.
Eşti mai bogat decât sunt eu.
Şi preţuiesc mai mult verdele ram
Decât orice coroană ce-o mai am.
Vestire tuturor în ţară fac:
Iubite fiu al meu, că-mi eşti pe plac!
Băiatul-căruţaş (către mulţime):
Cele mai rare daruri, iată,
Le-am risipit jur-împrejur,
Şi văd cum pe cutare creştet
O flăcăruie arde şi iscată
De pe un cap pe alt cap sare,
Pe unul stă, dar altuia îi scapă,
Şi numai rar s-aprinde tare
În grabă dând scurtă văpaie.
La cei mai mulţi, doar, pâlpâind,
Se mistuie, şi trist se taie.
Muieret bârfitor:
Acolo sus pe cel rădvan
Desigur stă un şarlatan,
Şi-alături, ca un ţâr, Sfrijitul

De foame stors, şi de-alte cele,
Cum n-a mai fost cândva văzut.
Mă prind că el nimic nu simte
De l-ai pişca pe la şezut.
Sfrijitul:
Scârboasă seminţie muierească în lături!
Ştiu că nu îţi sunt pe plac.
Pe când femeia în alt veac
De casă şi de vatră îngrijea,
Aveam alt nume: Avariţia!
Ce bine casei îi mergea:
Multe intrau, nimica nu ieşea,
Mă osteneam pentru dulap şi ladă,
Şi se chema c-ar şi un viciu.
Acuma însă-n ani mai tineri
Pentru bărbat viaţa-i un supliciu.
Femeia a uitat cruţarea,
Mai multe pofte are decât taleri,
De datorii e plină zarea.
Muierea, ce mai pune la o parte,
Ascunde-o zi şi-apoi împarte,
Căci cu ibovnicii ea bea din plin,
Şi ce rămâne, cheltuieşte cu înfrumseţarea.
De-aceea aurul devine preţuitul.
Azi sunt de genul masculin.
Eu sunt zgârcitul.
Femeia (ce vine în frunte):
Daţi-l încolo şi lăsaţi-l,
Când totul e la urmă-nşelăciune.
El vine doar bărbaţii să-i aţâţe,
Şi să le cânte urâcioşilor în strune!
Mulţimea de femei:
O lovitură daţi-i şi să-i faceţi seama.
Sfrijitul vrea să ne-nspăimânte?
De-o pocitanie să ne cuprindă teama?
Bălaurii-s de mucava şi lemn.
Pe el acum, aşa vă-ndemn!
Crainicul:
În numele toiagului – pe loc să staţi!
Dar nu-i nevoie de-ajutorul meu.

Johann Wolfgang von Goethe

Priviţi cum înrăiţii monştri
În spaţiul cucerit mişcaţi,
Îşi desfăşoară àripe de zmeu.
Se scutură, scuipându-şi focul,
Gâtlejurile. Sună cu mânie solzii.
Mulţimea fuge, gol rămâne locul.
(Plutus coboară din car.)
Crainicul:
Cât de regeşte el coboară!
Un semn, apoi bălaur cu bălaur
Aduc o ladă doldora de aur,
Şi cu zgârcitul, care stă pe ea,
I-o pun cu grijă la picioare.
Minunea se făcu. Şi ce splendoare!
Plutus (către Băiatul-căruţaş):
Scăpaşi de multa greutate neplăcută.
Eşti liber să te-nalţi acum în sfera ta,
Ce nu-i aci. Bălţată şi-ncurcată
Ne-mprejmuie aici o lume slută.
Acolo numai, unde clar în claritate
Priveşti, stăpân, şi-n tine ai încredere deplină,
Unde frumseţea, binele domină,
Creează-ţi lumea ta-n singurătate.
Băiatul-căruţaş:
Mă preţuiesc, ca un trimis al tău, ce sunt.
Şi te iubesc printre rudenii ca pe-un tată.
Belşug e unde poposeşti, iar unde-s eu
Dobândă are orişicine pe pământ.
Fireşte că mai şovăie oricine câteodată:
Să ţi se-nchine ţie, sau să mi se-nchine mie.
Ai tăi, e drept, că fără treabă se desfată,
Mereu însă câte puţin de lucru are
Cel ce pe mine mă urmează-n zarea mare.
Nu-mi fac în taină nicio faptă.
Răsuflu numai şi mă şi trădez.
Rămâi cu bine! Tu-mi îngădui fericirea.
C-o şoaptă însă de mă chemi, mă-ntorc de-ndată!
(Pleacă, precum a venit.)
Plutus:
Acum e timpul să dezlănţuim comorii

Cu varga crainicului eu ating lăcate,
Ce se deschid. Priviţi cum în căldări de-arai
În clocotul de sânge auriu, apar înfiripate
Coroane şi colane, lanţuri şi inele,
În clocot s-ar topi iar toate cele.
Strigăte în mulţime (rând pe rând):
Priviţi, priviţi, ce bogăţie de izvor,
Se umple lada pân' la gură. –
De aur, vase se topesc: ies rostogol
Monede-n suluri ca din gol. –
Purtând efigii, cu embleme sar ducaţii[42],
Cum n-au văzut vreodat' bogaţii. –
S-a întrupat acum dorinţa mea.
Fişicele de galbeni pe podea,
Le folosiţi, că vi se-mbie,
Să v-aplecaţi cu sârg, la bogăţie! –
Noi, ceştialalţi, mânaţi de grabă,
Luăm în stăpânire-o ladă.
Crainicul:
Ce vreţi, nebunilor, cu-a voastră vrere
Când totu-i doar o mascaradă?
Să puneţi capăt poftelor, sărmani
Nerozi! Sau credeţi că în seara-aceasta
E aur ceea ce se risipeşte?
Pentr-un asemeni joc chiar gologani
Ar fi prea mult.
Bicisnicilor! O frumoasă amăgire-aţi vrea
Să fie grosolanul adevăr!
Cu adevărul ce-aţi începe? – Nebunia vană
O prindeţi însă pofticioşi de păr!
O, Plutus travestit, erou mascat,
Norodul ăsta fie-mi alungaţi
Plutus:
Toiagul tău e ca făcut
Pentru aceasta. Dă-mi-l împrumut.
Îl voi muia în clocot şi-n văpaie.
Hei, măştilor, vedeţi acuma pălălaie,

---

42 *Ducat* – monedă de aur sau argint care a circulat în evul mediu în mai multe ţări din apusul Europei.

Johann Wolfgang von Goethe

Cum fulgeră, cum sar scântei!
Toiagul a şi prins dogoare.
Cine s-apropie, înghesuindu-se prea tare,
Va fi incinerat fără cruţare.
Acu-mi încep a mea plimbare.
Strigăte şi înghesuială:
Vai, vail! Prăpăd o să ne-ajungă.
Să fugă cel ce poate să mai fugă. –
Dă-te ’napoi, tu omule, din ceaţă! –
Îmi sar scânteile aprinse-n faţă. –
Toiagul greu, arzând apasă. –
Pe unde cel pierdut să iasă? –
’napoi, ’napoi, voi obrăzarel –
’napoi, ’napoi, neînţeleasă ceaţă! –
Cum ar zbura, dar aripi n-are! –
Plutus:
E-mpins acuma cercul lor
Şi nimenea nu este ars.
Norodul dat-a înapoi,
Mulţimea s-a retras.
Dar pe al rânduielii prag,
O dungă nevăzută trag.
Crainicul:
O fapt-ai săvârşit măreaţă.
Cu vrerea şi puterea ta isteaţă.
Plutus:
Cu mulţumiri nu te grăbi prea mult,
Căci ne ameninţă şi alt tumult.
Zgârcitul:
Şi totuşi acest cerc îl poţi privi
Cu prelungită, agreabilă simţire,
Că totdeauna sunt femei în frunte,
Unde se cască gura în neştire.
Nu-s eu chiar într-atât de ruginit.
Muierea de-i frumoasă, e frumoasă.
Şi astăzi, cum nimica nu mă costă,
Pentru crailâcuri am pornit de-acasă.
Cum însă-n loc prea populat
Cuvântul nu s-aude lămurit,
Încerc să mă exprim pe ocolit’

Şi-anume pantomimic de-astă dat'.
Picioare, mână, gest, nu-mi sunt de-ajuns.
Va trebui la farsă să recurg pe-ascuns.
Ca lutul umed aurul îl voi trata.
Acest metal în orişice îl poţi schimba.
Crainicul:
Ce-ncepe-acum nerodul macru?
Are umor? Nu-i totdeauna acru?
Frământă aurul ca aluatul,
Şi aurul în mână i se-nmoaie.
Dar cum îl strânge şi-l îndoaie,
Rămâne tot neplăsmuit lipiciul.
Către femei se-ntoarce măscăriciul.
Şi ele-acoperindu-şi ochi şi faţă
S-arată foarte-foarte ruşinate,
Din aluat când iese-o boroboaţă.
Vrea oare răul, păcăliciul –
Să vatăme morala, plămădind?
Toiagul dă-mi-l, să-l alung.
Nu-i cazul să mai tac, privind.
Plutus:
El nu presimte, ce ne-amèninţă de-afar'.
Lasă-l să-şi istovească nerozia.
N-o să-i rămână loc de pozne.
Puternică e legea, dar mai tare grozăvia.
Tumult şi cântec:
Sălbatică s-aude ceata,
Din munte-n vale toată gloata
Înaintează năzdrăvan.
Sărbătorind pe zeul Pan[43],
Ei ştiu ce ştiu, şi făr de-ocol
Pătrund aci în cercul gol.
Plutus:
Vă ştiu pe toţi, pe zeul Pan!
Luarăţi cu-ndrăzneală locul,
Eu ştiu, ce alţii nu prea ştiu.
Deschid în calea voastră leatul.

43 Sub chipul zeului Pan este travestit împăratul. Vezi şi nota 2 de la p. 253.

Johann Wolfgang von Goethe

Să vă-nsoţească bun norocul!
Se-ntâmplă poate – neaşteptatul!
Voi nu ştiţi unde duce pasul,
Şi unde v-aţi ales popasul.

Cântec sălbatic:

Popor înzorzonat, voi obrăzare!
Venim sălbatici, din câmpie,
În salt înalt, în goană mare,
Ne dovedim cu vrednicie.

Fauni[44]*:*

Noi, fauni în ceată,
Cu foi de stejar
În păr, pe frunte,
În horă rotată
Venim din câmp:
Urechi ascuţite avem,
Năsucul tâmp,
Şi faţa lată.
Femeilor nu le displace
Şi fiecare s-amuză:
Un faun, laba când şi-o-ntinde,
Nici cea mai frumoasă
Un danţ nu-i refuză.

Satirul[45]*:*

Satirul sare, venind din urmă,
Copitele-i de capră scurmă,
Are lăboaiele subţiri,
Suit pe aprige-nălţimi,
Se uită lung, jur-împrejur,
Împrospătat de aer pur,
Dispreţuieşte seminţia
Ce jos în vale dăinuieşte.
Satirul sare-n salt, haihui.
Dar lumea sus
E doar a lui.

---

44 Faun – în mitologia romană, zeu al fertilităţii, ocrotitor al pădurilor şi ogoarelor.

45 Satirul – în mitologia greco-romană, demon al pădurilor şi izvoarelor, însoţitor al lui Dionysos (Bacchus), înfăţişat ca un om cu coarne şi picioare de capră.

Gnomi[46]*:*
Ceată micuţă tropotind,
De-a valma vine chicotind.
Veşmânt de muşchi au ei şi poartă
Cu toţi la brâie felinare.
E trudă printre ei, mişcare,
Ca licuricii dau lumină-n zare.
Şi se muncesc cu osteneală,
Furnicărie-n forfoteală.

Sunt cu piticii înrudiţi,
În felul lor, felceri cinstiţi.
Ei scot din muntele de stâncă
Metalele, din vâna-adâncă.
Şi toate ei le pun grămadă,
Spre bine omului să-i cadă.
Strigând, ca un salut: noroc! –
Au gânduri drepte peste tot.
Dar ce se face, nu-i de loc
Spre fericire şi dobândă.
Că aurul pe care-l scot
E pentru furt şi desfrânare,
Iar fierul, zis pentru izbândă,
E-ntrebuinţat ca să omoare.
Zece porunci sunt lumii date:
Dar cel ce de la trei s-abate,
Rămâne fără de lumină.
La astea n-au piticii vină.
Uriaşii:
Sălbaticii, aşa-s numiţi,
Sunt pe la munte răspândiţi.
Ei vin cu toţii, uriaşii,
Puternici ca înaintaşii.
Un brad înalt în dreapta poartă,
Şi pe la pântec cingătoare
Cu şorţ de ramuri şi de frunze:
O gardă, cum nici papa n-are.

46 Gnomi – în folclorul unor popoare, grup de figuri demonice care populează păduri, munţi şi ape.

Johann Wolfgang von Goethe

Nimfe în cor (îl încercuiesc pe marele Pan):

Soseşte-acum marele Pan,
Închipuind
Întregul tot
Şi lumea cu al ei orând.
Înconjuraţi-l, unde-ar sta,
Împrejmuiţi-l dănţuind.
Îngândurat e, dar şi bun deodat',
În preajmă însă veselie vrea.
Pe sub tăriile senine
Întotdeauna treaz se ţine,
Îi cântă însă-n murmur râuri
Şi zeul aţipeşte bine.
Iar când adoarme în nămiezi
O frunză nu mai mişcă prin livezi.
Balsam de sănătoase buruieni
Umple văzduhul prin poieni,
Nici nimfele atunci nu sunt vioaie
Şi-adorm, căzând din danţ pe claie.
Când însă cu putere mare
Răsună glasul său sub zare
Ca trăsnetul şi vuietul de mare,
Atuncea toţi şi toate se ascund,
Se risipeşte oastea pe câmpie,
Eroul tremură-n tumult.
Deci cinste daţi, făpturi supuse,
Aceluia ce-aici ne-aduse.

Alai de gnomi (spre marele Pan):

Când belşugu-n strălucire,
Prin prăpastia vărgată,
Numai magicei nuiele
Labirintele şi-arată,

Noi clădim în adâncime
Trogloditic casa noastră,
Iar comorile deasupra
Ţi le-mparţi în zi albastră.

Un izvor descoperirăm,
Iat-acum minune mare,

Ce aici promite daruri
Negăsite-n altă parte.

Nu-i izvorul la-ndemână.
Ia-l sub scutul tău, stăpâne:
De la tine-orice comoară
Tuturor le vine bine.
Plutus (către crainic):
Cumpătul să ni-l păstrăm cu străşnicie.
Să se întâmple-acum, ce-i dat să vie!
Te ştiu de altfel plin de vitejie.
Ceva îngrozitor se va petrece.
Posteritatea n-o va crede nicidecum.
Notează tu ce-a fost şi cum.
Crainicul (apucând toiagul, pe care Plutus continua a-l ţine în mână):
Pitici conduc pe zeul Pan
Încet spre şipotul de foc,
În clocot sare din străfund
Şi cade iarăşi până-n prund.
Aprinsă stă deschisă gura,
Văpaia dă în sus pe loc.
Marele Pan stă liniştit,
Se bucură cu ochi uimit
De spuma ca de mărgărit.
Cum nu se-ncrede-n tot ce vede
S-apleacă-adânc să vadă ce-i,
Şi barba i se-nmoaie-n foc.
Au cine-o fi bărbia rasă?
În dosul mânii se ascunde.
Şi-acum zbucneşte nenoroc.
S-aprinde barba, frunzele
Cununii de pe cap i s-au aprins,
Veşmântul prinde pălălaie.
Cu grabă ceata sare ca să stingă,
Dar nimeni nu rămâne neatins.
Şi cum se-nvolbură văpaia,
Sporeşte-n cercuri vâlvătaia.
În element, val după val,
Se mistuie întregul carnaval.

Dar ce şi cum, ce zvon fără măsură
Aud trecând, din gură-n gură?
O, veşnic neuitată noapte,
Nefericită, ce durere ne-ai adus!
Ziua de mâne va vesti
Un nenoroc cumplit nespus:
„E împăratul, cel cE arde!”
O, dacă nu ar fi adevărat!
Arde-mpăratul şi cu ceata sa.
Cel ce l-a sfătuit să fie blestemat,
Şi toată ceata ce l-a ispitit
La petrecanie nebună
Să-şi pună răşinoasă o cunună,
Ca să se prăbuşească împreună.
O, tinereţe, bucuriei tale niciodată
Tu n-ai să-i pui măsură cumpătată?
Tu maiestate, împărate,
Înţelepţeşte niciodat’ n-ai să domneşti
Pe cât de-atotputernic eşti?

Padurea-ntreagă e în flăcări
Şi limbi de foc se-ntind să lingă
Lemnoasa cèrişte[47] de grinzi.
Cumplit prăpăd va să ne-atingă.
Paharul jalei se prelinge.
Ne mai salvează – oare cine?
Din strălucirea asta până mâne
Rămân cenuşă şi ruine.
Plutus:
Destulă spaimă s-a întins!
Înceapă ajutor mai dinadins.
Loveşte numai, sfânt toiag,
Să tremure podea şi prag.
Tu, larg văzduh, de blândă boare
Să mi te umpli, de răcoare.
Veniţi, voi neguri, în fâşii,
Înăbuşiţi vâltorile-scântei.

47 *Cerişle* – boltă.

Voi nouraşi, voi mieluşei,
Intraţi şi stingeţi, dovediţi
Ăst joc al flăcării nebunei
Când duhuri rele ne-ameninţă,
E drept să intre-n acţiune
Magia cu a ei ştiinţă.

Parc. Soare de dimineaţă.
Împăratul, curteni. Faust, Mefistofel, îmbrăcaţi cum se cuvine, după moda timpului. Amândoi îngenunchează.

Faust:
Iertaţi incendiul magic, Doamne?
Împăratul (făcându-i semn să se ridice):
Mi-aş mai dori asemeni glume.
Deodată mă văzui într-o aprinsă lume,
Mi se păru că-n Pluto[48] însuşi m-am schimbat.
Se înălţa o stâncărie de cărbune
Ce da văpăi. Din hău grozav căscat
Se ridicau sălbatic mii de flăcări.
Alcătuind deasupra ca o boltă.
Şi domul sus, din focuri de revoltă,
Mereu se închega şi iarăşi se pierdea.
Prin spaţiu larg şi printre stâlpi de jar
Văzui noroadele mişcând, în rânduri,
S-apropiau în cerc, ce se strângea,
Omagiu aducându-mi, prea supuse gânduri.
Mi se părea, printre curteni, pe cald pământ,
Un domn al salamandrelor[49] că sunt.
Mefistofel:
Aceasta eşti, căci orice element, cum vine,
Fără condiţii recunoaşte maiestatea.
Ascultătorul foc l-ai încercat, stăpâne,
Aruncă-te în mare, unde furia-i mai mare.
Şi-abia ajuns pe prundul de mărgăritare,
S-alcătuieşte-n jur magnifică ogradă,

48 Pluton – în mitologia greacă, zeu al Infernului, fiul lui Cronos şi al zeiţei Rhea, frate cu Zeus.
49 În cazul de faţă, salamandra e imaginată ca o reptilă.

Johann Wolfgang von Goethe

Acolo valuri verzi, pătrunse de lumină,
Cu tiv de purpură, alcătuiesc lăcaş-grădină.
În mijloc stând, la fiecare pas
Palatele cu tine vin şi fac popas.
Pereţii chiar se umplu de viaţă,
De bucurie, vânzoleală; ca din ceaţă
Minuni marine se înghesuie sub unde,
În blândul nou lăcaş ca de lumină
Ar vrea să intre, dar niciuna nu pătrunde.
Lucind multicolor din solzi de aur
Se joacă jos bălaur cu bălaur.
Rechinul cască, tu îi râzi în gură.
Mirarea curţii nu mai ştie de măsură.
Dar nu rămâi de graţii despărţit.
S-apropie pe rând şi curioase nereide[50]
Strălucitoare în culori splendide,
Ca peştii unele, săgeţi de lăcomie,
Cuminte celelalte. Tetis[51] află şi te ştie,
Şi mâna şi-o întinde unui nou Peleu[52],
Şi spre Olimp te duce ca pe-un zeu.

Împăratul:

Aerianele meleaguri nu m-atrag.
Şi-aşa, mult prea curând acolo ne mutăm.

Mefistofel:

Dar, Doamne, e al tău pământul,
Al tău, numai al tău, cât e de larg!

Împăratul:

Ce bun noroc te-aduce şi de unde?
Vii din o mie-una nopţi aici?
De eşti născocitor precum a fost Şeherazada[53],
În graţia mea tu singur te ridici.
Când lumea zilei, cum se-ntâmplă, nu-mi prea place,

---

50 Nereide – nimfe ale mării, cele cincizeci de fiice ale lui Nercus, zeul mării.

51 Tetis – personaj mitologic, soţia zeului Okeanos.

52 Peleu – erou din mitologia greacă. După o seamă de aventuri, el se căsătoreşte cu Tetis. Achile, spunea mitologia, era fiul lui şi al nereidei Tetis.

53 Şeherazada – numele povestitoarei de basme din *O mie şi una de nopţi.*

Fii gata tu, de-a drege şi-a preface.
Mareşalul palatului (venind în goană):
O veste, Doamne, cum în viaţă
Nu am sperat s-aduc vreodată
Urechii tale mai frumoasă;
Acoperite sunt, socoată cu socoată,
Şi gheara cămătarului tăiată,
Scăpat-am de infern şi chin.
Pământul s-a schimbat în cer senin.
Marele spătar (urmează în grabă):
Întreagă, solda, s-a plătit.
Şi oastea-acum la noi iar ţine.
Seimenii au întinerit.
Cârciumarii, curvele-o duc bine.
Împăratul:
Cum se lărgeşte pieptul vostru!
Fruntea-ncreţită cum se-nseninează!
Şi cât de grabnic apăreţi pe pragul nostru!
Vistiernicul (venind):
Întreabă pe aceştia, ce făcură!
Faust:
S-o spună Cancelarul – se cuvine.
Cancelarul (sosind încet):
Sunt fericit cu bătrâneţea-n fine.
Iată, v-arăt, o foaie a ursitei,
Ce-a preschimbat necazu-n bine:
(Citeşte.)
„S-o afle cel ce vrea şi o doreşte:
Ţidula-aceasta are preţ
De-o mie de coroane. Garanţie
Ea are multele, nenumărate,
Comorile-ngropate prin împărăţie.
Porunci s-au dat ca din pământ
Comorile să fie ridicate.”
Împăratul:
Presimt o monstruoasă-nşelăciune!
Cine-a falsificat împărătească semnătură?
Vistiernicul:
Adu-ţi aminte. Însuţi ai semnat-o.
Noaptea trecută. Cancelarul şi cu mine

Johann Wolfgang von Goethe

Vorbitu-ţi-am pe când stăteai ca mare Pan:
„Acordă-ţi fericirea, iar norodului un bine,
Prin trăsături de pană, prea puţine.”
Ţidula-a fost multiplicat-apoi
De meşteri iscusiţi, în mii de foi.
Ca fapta bună tuturor să le priiască
Am pus pe foi pecete-mpărătească,
Şi sute, mii, sunt gata-acum.
Oraşul, ieri mocnind încă în mucegai,
Trăieşte azi în voluptăţi de rai.
A bucurat pe mulţi şi până astăzi al tău nume,
Dar niciodat’ n-a fericit atâta lume.
Devine de prisos de-acuma orice scris,
Cu semnătura ta oricine intră-n paradis.

Împăratul:

Supuşii mei văd aur în hârtie?
Ostaşii-s mulţumiţi cu-asemeni soldă?
Placul lor să fie!

Mareşalul:

Să mai aduni pe cei ce-aleargă
Ca fulgerul, ar fi cu neputinţă.
Zarafii au deschis tarabă largă,
Preschimbă-n aur şi-n argint curat
Ţidulile, fireşte, cu puţin rabat.
Şi oamenii se duc de-aci la măcelar,
La cârciumă, pe la băcan şi la brutar,
Gândeşte lumea la ospeţe cum îi place,
Sau cum în haine nouă să se-mbrace.
Prin cârciumi chiote: Trăiască împăratul!
Miresme de grătar de-a lungul şi de-a latul!

Mefistofel:

Şi când te plimbi stingher pe vreo terasă
De te-ntâlneşti neaşteptat cu o frumoasă,
C-un ochi ascuns de evantai
Te iscodeşte dacă o ţidulă ai.
Mai repede decât prin duh şi vorbă
Favoarea dragostei ţi se acordă.
De-acum la ce te-ai mai căzni c-o pungă!
Împăturată-n unghi şi-n dungă
Ţidula-n sân o porţi ca un răvaş.

Evlavios o poartă în ceaslov preòtul,
Soldatu-şi uşurează punga de la şold
Purtând sub chip de foaie zlotul[54].
Rog să mă ierţi că par a bagateliza
Înalta faptă, maiestate,-n faţa ta.

Faust:

Belşugul de comori, încremenit,
Aşteaptă în pământ, nefolosit.
Unei asemeni bogăţii, chiar şi gândul cel mai larg
Nu-i este vas destul de-ncăpător.
Imaginaţia cu zborul ei înalt
Nu istoveşte numărul comorilor,
Dar infinită-ncredere ne ia, privind
Cu mintea infinitul auriu şi de argint.

Mefistofel:

Hârtia asta-n loc de aur şi mărgăritar,
Cât de comodă e, îndată ştii ce ai, deplin.
Nu trebuie s-o vinzi întâi, sau să te târguieşti,
Şi după voie te îmbeţi cu dragoste şi vin.
De vrei metal, zarafu-i la-ndemână.
Când n-are, iacă sapi o săptămână.
Paharul, lanţul, schimbăcios se licitează.
Hârtia însă, se amortizează.
Pe sceptic, când batjocoreşte, să mi-l ruşinaţi.
Ce am râvnit cu sete, am ajuns.
În ţările împărăteşti se vor găsi
De-acum hârtie-n loc de aur, prea de-ajuns.

Împăratul:

Vouă vă datoreşte-mpărăţia
Supremul bine; meritaţi răsplată.
Vă-ncredinţez lăuntricul tărâm al ţării;
Să fiţi custozii demni a toată
Comoara subterană. Voi le ştiţi. Niciuna nu vă scapă.
Fie, după cuvântul vostru, când se sapă.
Uniţi-vă, maeştri-ai abundenţei minunate,
Ca slujba să v-o-ndepliniţi cu demnitate.
Acolo unde-n fericire şi-n lumină

54 *Zlot* – monedă de aur de valoarea unui galben, care a circulat în Europa centrală şi răsăriteană în secolele XV-XVII.

Johann Wolfgang von Goethe

Lumea de jos cu cea de sus se-mbină.
Vistiernicul:
Nicicând nu s-a ivi-ntre noi o vrajbă.
Coleg doresc să-mi fie vrăjitorul.
(Pleacă cu Faust.)
Împăratul:
Aş vrea să-mpart niscaiva daruri.
Să-mi spuneţi doar, pe rând, cu toţii,
La ce vă foloseşte ajutorul?
Pajul (primind):
Vreau să trăiesc senin şi vesel.
Altul (la fel):
Inel pentru iubită vreau să fie.
Cămăraşul (primind):
Mai bună băutură beau de-acum.
Altul (la fel):
Norocul mi-l încerc la zaruri.
Stegarul (cumpănind):
Castel şi câmp, le scap de datorie.
Altul (la fel):
Comoară e, lângă comori o pun.
Împăratul:
Plăcere aşteptam de faptă nouă!
Dar în zadar. Vă ştiu aproape pe de rost.
Oricât belşugul vostru ar spori,
Voi rămâneţi, precum aţi fost.
Măscăriciul (apropiindu-se):
Să-mi faceţi, rogu-vă, şi mie dar.
Împăratul:
Când te trezeşti, îl bei. Şi zici că-i har.
Măscăriciul:
Vrăjite foi! Nu mă pricep: sunt bune, rele?
Împăratul:
Favoare ceri, şi clămpăneşti din gură.
Măscăriciul:
Mai cad şi altele. Ce fac cu ele?
Împăratul:
Adună-le, că-n partea ta căzură.
(Pleacă.)
Măscăriciul:

La îndemână am mii de coroane.
Mefistofel:
Ai prins viaţă iar, maţ cu picioare?
Măscăriciul:
Înviu din moarte uneori, ca din beţie.
Mefistofel:
Văd că asuzi de bucurie.
Măscăriciul:
Priviţi! E ban foiţa de hârtie?
Mefistofel:
Cumperi cu ea, ce burta, gura jinduieşte.
Măscăriciul:
Pot cumpăra moşie, sau un heleşteu cu peşte?
Mefistofel:
Neîndoios. Îmbie numai şi-i vedea.
Măscăriciul:
Castel, păduri, ogor, pot cumpăra?
Mefistofel:
Te-ar prinde bine rolul de stăpân sever.
Măscăriciul:
Mă lăfăi astă-seară pe moşie. Sunt boier!
(Pleacă.)
Mefistofel (singur):
Să se mai spună, că bufonul n-are spirit!

Galerie întunecată.
Faust. Mefistofel.

Mefistofel:
De ce mă tragi în gangurile sumbre?
Nu-i bucurie îndeajuns de-aleasă
În vălmăşeala curţii, pestriţă şi deasă,
Şi nu-i prilej acolo de-amăgiri şi glume?
Faust:
Asemeni vorbe să nu-mi spui,
Nici altele, tot răsuflate. Vorbe-n vânt.
Tu pleci şi vii, şi iarăşi ieşi,
Ferindu-te a te mai ţine de cuvânt.
Eu însă sunt silit să dreg, să fac,
Mă mână mareşalul, cămăraşul, după plac.

Iar împăratul, nici mai mult, nici mai puţin,
Vrea pe Elena şi pe Paris[55] în deplin
Trupeşte-n faţa lui să-i vadă.
Întruchiparea ideală a bărbatului şi a femeii
Din alt tărâm aici să cadă.
La faptă! Sau cuvântul vrei să mi-l dezminţi?

Mefistofel:

A fost neghiob şi uşuratic să promiţi.

Faust:

Vezi tu, cu arta ta unde-am ajuns!
Nedumeriţi în fundătură stăm.
Întâi noi l-am făcut bogat,
Acum ne cere să-l şi desfătăm.

Mefistofel:

Tu crezi că toate de la sine vin.
Aici ajunserăm la trepte mai înalte.
Te-ntinzi spre un ţinut foarte străin.
Şi păcătos te-avânţi în altă datorie.
Tu crezi că pe Elena o întruchipezi
Uşor, cum ai făcut stafia de hârtie
În loc de galbeni. Cu strigoaice şi stafii,
Cu crasnici[56] eu te pot servi.
Drăcoaicele iubite însă, deşi nu-s de aruncat,
Cu eroinele divine nu-s de-asemănat.

Faust:

Îmi cânţi acuma tot în vechea strună.
Cu tine sunt mereu nesigur.
Eşti tatăl piedicilor, ce s-adună,
Pentr-un mijloc, răsplată nouă vrei desigur.
C-un murmur doar, c-o vorbă rară,
Într-o clipită tu o faci s-apară.

Mefistofel:

Păgânătatea nu m-atrage chiar de loc,
Căci locuieşte-n propriul său iad

---

55 Paris – în legendele greceşti, fiul lui Priam. El a fost ales să-şi dea părerea asupra frumuseţii celor trei zeiţe: Hera, Athena şi Afrodita. Afrodita îi făgăduieşte că-i va dărui cea mai frumoasă femeie, pe Elena. Paris o răpeşte pe Elena, dezlănţuind astfel războiul troian.

56 Crasnici – în folclor, corcituri de drac şi femeie.

Acest norod; dar este-o cale, un mijloc.
Faust:
Vorbeşte, rogu-te, degrabă.
Mefistofel:
Fără de voie numai dau pe faţă
O taină mai înaltă. În singurătate peste fire
Sălăşluiesc sublime, undeva, zeiţe.
În preajma lor – nici timp, nici loc.
De ele să vorbim, de-am vrea,
Ne-ar încerca nedumerire –
Sunt *mumele*[57]!
Faust (tresare înspăimântat):
Mume le zici tu? Aşa?
Mefistofel:
Te înfioară?
Faust:
Cât de ciudat s-aude-aceasta. Mume! Mumele!
Mefistofel:
Zeiţe, vouă muritorilor necunoscute,
De noi nu bucuros numite, dar ştiute.
Lăcaşul lor îl dibuieşti în adâncime.
C-avem nevoie-acum de ele – e o vină,
Dar vina cade doar pe tine.
Faust:
Şi drumul către ele?
Mefistofel:
Drumul? Nu-i niciunul!
Sau dacă vrei, un drum pe unde nu-i cutreier,
Nici praguri nu-s. Un drum în nedorinţă,
Spre ceea ce nu este de râvnit.
Eşti gata să porneşti, încă-n fiinţă?
Zăvoare nu-s de tras, nici de deschis lăcate.
Singurătăţi vuind te bântuie prin creier.

---

57 Mitul mumelor este una din cele mai minunate plăsmuiri ale lui Goethe. Goethe a găsit sugestii pentru crearea acestui mit în Plutarh, care vorbeşte despre o populaţie siciliană ce crede în zeiţe-mume. Filozofia lui Platon l-a ajutat să adâncească aceste sugestii. „Mumele” sunt la Goethe o expresie plastică, circumscriind prototipurile fiinţelor şi lucrurilor, „fenomenele originare”.

Johann Wolfgang von Goethe

Ştii tu ce-nseamnă – pustiu – singurătate?
Faust:
Să mă scuteşti de-asemenea rostiri,
Ce-mi amintesc bucătăria vrăjitoarei
Şi vremi de mult trecute, veştede simţiri.
N-am fost eu nevoit cu lumea să comunic?
Să-nvăţ eu însumi golul şi să-nvăţ
Acelaşi gol pe alţii, pe cutare şi cutare?
Şi de rosteam cu judecată înţelesul,
Nepotrivirea răsuna de două ori mai tare.
Şi n-am fost nevoit eu oare de netrebnicii
Să caut fuga în singurătate, ca-n pustii,
Ca-n urmă, spre a nu trăi de-o parte,
Diavolului să mă dau pe viaţă şi pe moarte?
Mefistofel:
Şi dacă înotând, chiar oceanul de l-ai trece
Şi ai vedea acolo nesfârşitul rece,
Tu ai zări încaltea undă după undă,
Şi dacă-nfricoşarea-ar fi să te pătrundă,
Tu totuşi ai vedea ceva. Prin adâncimea verde
Tu ai zări delfinul cum se pierde
În ogoiata mare, soarele şi luna,
Nimic însă nu vezi în golul gol de totdeauna,
N-ai auzi nici pasul, unde-alergi,
Şi n-ai găsi niciun temei, să stai, să mergi.
Faust:
Te-ntinzi la vorbă ca un mistagog[58],
Ce-i hotărât discipolii să şi-i înşele.
Numai de-a-ndoaselea. Spre gol mă îndrumezi,
Să cresc acolo-n artă şi-n putere;
Mă pui ca pe maimuţa din poveste
Din jar să-ţi scot castane, fără cleşte.
Dar înainte! Ducă-ne în adâncime mersul,
În Golul tău sper să descopăr Universul.
Mefistofel:
Eu laudă îţi aduc la despărţire.
Şi văd că ai pătruns şi-a diavolului fire.

---

58 Mistagog – în limba greacă, un om care îşi iniţiază novicii în „mistere”, în cultele religioase, secrete.

Ia cheia-aceasta.
Faust:
Lucru de nimic.
Mefistofel:
S-o iei şi ţine-o! Şi să n-o dispreţuieşti!
Faust:
Ea creşte-n mâna mea, şi luminează fulgerând.
Mefistofel:
Iei seam-acum, ce ai în ea? Iei seama? Spune!
Adulmecă această cheie locul, în adânc.
Urmeaz-o. Ea te duce către mume!
Faust (cutremurându-se):
Spre mume! Mă cutremură de fiecare dat'.
Ce e acest cuvânt înfricoşat?
Mefistofel:
Eşti mărginit? Te stinghereşte-un nou cuvânt?
Vrei să auzi doar ce-ai mai auzit?
Nimic să nu te stânjenească, după ce
Cu-atâtea lucruri minunate te-ai obişnuit.
Faust:
Înţepenirea nu-i o cale, nici aduce mântuire.
Înfiorarea[59] e a omului supremă calitate.
Oricât de rar ar fi, cutremurat
El simte-adânc cele măreţ-înfricoşate!
Mefistofel:
Cufundă-te, sau dacă vrei: te-nalţă!
Totuna e. Desprinde-te din ceea ce devine
Şi intră-n altă mare-mpărăţie!
Te bucură de ceea ce a încetat să fie!
Se împletesc ca norii formele-n cutreier.
Cheia mişcând, departe să le ţii de tine!
Faust (entuziasmat):
Strângând-o, simt putere ce mă-ndreaptă
Cu piept lărgit spre mare faptă.
Mefistofel:
Înflăcărat triped ţi-a da-n adânc de veste
Că ai ajuns la cel din urmă prund.

---

59 Înfiorarea, uimirea în faţa tainelor lumii şi a tiparelor ei, era, după Goethe, suprema trăire la care poate ajunge omul.

Johann Wolfgang von Goethe

Acolo mumele le vei vedea
Şezând, umblând, în cerc profund:
Întruchipări şi faceri din adânc,
Icoane-n jur a toată creatura, vagi şi sumbre,
Desfăşurare veşnică a veşnicului tâlc.
Nu te-or vedea, căci ele văd doar umbre.
Primejdia e mare. Teama să ţi-o stingi
În inimă, şi mergi, mergi înainte
De-a dreptul spre triped, cu cheia să-l atingi!
(Faust face un gest hotărât şi poruncitor cu cheia.)
Mefistofel (privindu-l):
E bine-aşa.
Tripedul te urmează, servitor supus.
Nepăsător să urci, norocul te înalţă,
Şi înainte de-a băga de seamă ele, l-ai adus.
Şi-odat-aici cu tine-avându-l, în lumina
Aceasta, tu din noapte chemi eroul, eroina.
Întâiul tu ai fi, ce îndrăzneşte fapta,
Şi fapta împlinit-o să rămâie.
Apoi oricând, după o magică reţetă,
În zei se schimbă fumul de tămâie.
Faust:
Şi-acum?
Mefistofel:
Fiinţa ta coboare!
Cufundă-te, bătând pământul din picioare!
La fel urca-vei, spre ţinutul slavei!
(Faust bate din picior şi se cufundă.)
Mefistofel:
Ah, cheia de i-ar fi de vreun folos!
Sunt curios. Va reveni oare de jos?

Săli puternic luminate.
Împăratul şi *principii*; curte în mişcare.

Cămăraşul (către Mefistofel):
Cu scena spiritelor ne-aţi rămas dator,
Începeţi! Împăratul e nerăbdător.
Mareşalul palatului:
A întrebat măria-sa a doua oară.

Nu şovăiţi. Să nu vă faceţi de ocară.
Mefistofel:
De-aceea tocmai s-a retras amicul,
Căci ştie el de unde s-o apuce,
Închis în sine, ostenindu-se, prepară
Cu zel deosebit isprava de răscruce.
Are nevoie de înaltă artă, de magie.
Cel ce frumseţea din nimic ridică.
Mareşalul palatului:
Totuna e ce meşteşuguri vă ajută.
Gata să staţi, şi-aşa să fie!
O blondină (către Mefistofel):
O vorbă, domnul meu! Vedeţi-mi faţa!
E clară-acum, dar nu-i aşa şi-n vară.
Răsar atunci sute de pete roşii-brune,
Acoperind obrajii. Nu mi-aţi spune
Un leac?
Mefistofel:
Păcat, aşa frumseţe, să apară
În luna mai, ca unele pisici, pătată.
Ouă luaţi şi limbi de broaşte. Cu mixtura
În plină lună, la lumină strecurată,
Vă ungeţi, când aceeaşi lună dă să scadă,
Pistruile pieri-vor, dintr-o dată.
O brunetă:
Se-nghesuie mulţimea să vă linguşească.
Un leac vă cer şi eu. Piciorul degerat
Mă-mpiedică la mers, la danţ.
Chiar salutând, cât de stângace m-am mişcat.
Mefistofel:
Să vă dau leacul? Să vă calc, îngăduiţi?
Bruneta:
Asta se-ntâmplă doar între îndrăgostiţi.
Mefistofel:
Când cu piciorul calc pe cineva
Cu totul altu-i tâlcul.
Se vindec-un picior prin alt picior,
Şi toate mădularele la fel, când dor.
Atenţie! Şi nu-mi răspundeţi pe măsură!
Bruneta (lipind):

Johann Wolfgang von Goethe

Cum arde, vai! A fost o călcătură
De cal, ca o copită cu potcoavă.
Mefistofel:
Dar nu mai eşti bolnavă. Grijile te lasă.
Poţi exersa de-acuma danţul după voie,
Şi cu iubitul cum pofteşti, poţi să te calci sub masă.
O duduie (făcându-şi loc):
Lăsaţi-mă să trec. Prea mare mi-i durerea,
Ce arde clocotind adânc în piept.
Până mai ieri, el îşi căta în ochii mei salvarea.
Cu alta flecăreşte-acum, şi nu e drept.
Mefistofel:
Dă-mi ascultare, fără vorbă lungă.
Va trebui s-ajungi la el, şi pe furiş
Cu-acest cărbune ai să-i faci o dungă
Pe mânecă, pe umăr, cum se potriveşte.
Atunci căinţa-n inimă i se iveşte.
Cărbunele numaidecât pe urmă să-l înghiţi,
Dar vin sau apă să nu bei. În noaptea asta
La uşa ta va suspina ca scos din minţi.
Duduia:
Dar nu-i otravă?
Mefistofel (indignat):
Alt respect mi se cuvine!
Departe-ar trebui să umbli, mult şi bine,
Să mai găseşti asemenea cărbune.
Cu grijă-i de pe-un rug cules,
Ce altădată s-aprindea mai des.
Un paj:
De-ndrăgostit ce sunt, netot ei mă socot.
Mefistofel (la o parte):
Nu ştiu în care parte să ascult.
(Către paj.)
Nu-ţi încerca norocul chiar c-o junǎ.
Cele mai vârstnice te preţuiesc mai mult.
(Altele se înghesuie venind.)
Şi altele mai vin, buchet s-adună.
La urma urmelor m-ajut cu adevărul.
Ce mare-i neajunsul! Ajutor ca fumul!
O, mume, imune! Faust să vie! Daţi-i drumul!

(Privind împrejur.)
Luminile se văd mai şterse-n sală.
Întreagă curtea forfoteşte în mişcare.
Purcede-n şiruri, rând pe rând,
Prin lungi şi tot mai depărtate coridoare.
în vechea sală-a cavalerilor acum s-adună.
De-abia-i cuprinde sala împreună.
Atârnă pe pereţi bogatele covoare.
Lucesc armuri prin colţuri şi-n firide.
De vrăji nu e nevoie-n săli bătrâne,
Căci spiritele vin aicea de la sine.

Sala Cavalerilor. Lumină adumbrită.
Împăratul şi *curtea* au intrat.

Crainicul:
Vechea mea slujbă de-a vesti ce se petrece
Mi-e stânjenită de prezenţa tainică
A unor duhuri. În zadar încerci a lămuri
Înlănţuirea încurcată printr-o trainică
Şi de-nţeles întemeiere. Jilţuri sunt la îndemână.
Stă împăratul chiar în faţa marelui perete,
De unde după plac poate privi
Desfăşurându-se prin vremi, măreţe bătălii.
Stăpânul domn şi toţi ai curţii sunt aci.
Rânduri de bănci sunt colo mai în fund.
Înfiorat de straniul ceas, el, cel iubit,
Un dulce loc lângă iubită şi-a găsit.
Şi-acum, când toţi se aşezară,
Noi suntem gata. Spiritele pot veni.
(Trâmbiţe.)
Astrologul:
Începapă drama fără-ntârziere!
Aşa-i porunca. Voi, pereţi, în lături! Loc!
Să nu ne-mpiedice nimic. Magia ne ajută.
Covoarele dispar. Sunt mistuite ca de foc.
Înalt perete se despică, şi se-ntoarce-apoi, oprind.
Un vast teatru pare-a se deschide.
Răsfrângeri luminează din firide.
Pe scenă iată-mă urcând.

Johann Wolfgang von Goethe

Mefistofel (ivindu-se din cutia sufletului):
De-aci apar ca să obţin favoarea tuturor.
Suflarea este arta diavolului-orator.
(Către Astrolog.)
Tu zodier, ce tactul îl cunoşti, al stelelor,
Îmi vei pricepe şoapta prea uşor.
Astrologul:
Miraculos apare-aci vederii
Un templu, întrupând severitatea.
Asemeni lui Atlas[60], care pe umeri
Purta odată cerul cu văzduhul,
Columne se înşiruie ca să le numeri.
Sunt îndestul de vajnice, să poarte greutatea.
Arhitectul:
Antic, desigur, este templul.
N-aş şti să-l preaslăvesc anume.
E mai curând greoi, aş spune.
Pilaştri zvelţi, ce năzuie spre infinit,
Mi-s dragi, că-nalţă duhul,
Săgetător spre ogival zenit.
Astrologul:
Ăst ceas încuviinţat de stele
Evlavioşi luaţi-l în primire.
Cuvântul magic lege raţiunea!
Dar liberă să fie-a voastră-nchipuire.
Vedeţi de-ndată, ce doreaţi aşa de mult.
Cu neputinţă e, şi totuşi de crezut.
(Faust urcă, de cealaltă parte, pe scenă.)
Astrologul:
Un minunat bărbat, în preoţesc veşmânt,
Va-ndeplini, ce cu încredere a început.
Se-nalţă un triped, cu el, din tainic loc.
Fum de tămâie, ridicându-se, presimt.
E gat-acum să binecuvânteze
Lucrarea mare însoţită de noroc.
Faust (măreţ):

---

60 Atlas – personaj mitologic, unul din titani, care, luând parte la războiul titanilor împotriva lui Zeus, a fost condamnat de acesta să poarte cerul pe umeri.

O, mume, cari tronaţi întru nemărginire
Şi-n veci acolo locuiţi stinghere
Şi totuşi laolaltă, în al vostru nume!
Icoane-ale vieţii, mişcătoare, dar lipsite de viaţă,
E dat în preajma voastră să se-adune.
Ce-a fost cândva şi-avu o strălucire vie,
Acolo mişcă, năzuind să ţin-o veşnicie.
Şi voi, puteri, le-orânduiţi să vie
Sub cortul zilei sau sub bolta nopţii.
Pe unele le prinde fluviul vieţii, nesecat,
Pe altele magicianul îndrăzneţ le ispiteşte,
Cu-ncredere şi-mbelşugată dărnicie
Vădindu-vă ce-i demn şi minunat.

Astrologul:

Arzânda cheie de abia atinge cupa,
Şi-o ceaţă umple spaţiul de-ndat'.
Ea intră ca un nor în sala largă,
Se-ntinde, se adună, se resfiră, se încheagă.
Şi spirite vedeţi la lucru de mirat.
Umblând fac muzică, şi-un nu ştiu ce
Vibrează-n aer ca o strună.
Cum trec pe-aci, devine totul melodie.
Columnele şi chiar triglifa[61] sună,
S-ar crede că întregul templu cântă.
Iar din beteli de negură, mai rare,
Un june-n mândru tact, frumos, apare.
Aici se curmă slujba mea. Nu-l mai numesc.
Pe Paris cine nu-l cunoaşte, dalb, zeiesc?

(Paris vine mai în faţă.)

O doamnă:

Ce strălucire! Înflorită tinereţe!

A doua:

Ce prospeţime! Ca de piersică. Ce har!

A treia:

Ce buze fine, dulce împlinite!

A patra:

Cum ai gusta dintr-un asemenea pahar!

---

61 *Triglifa* – o parte arhitectonică a templului doric, deasupra coloanelor şi a spaţiilor intermediare, pe arhitravă.

Johann Wolfgang von Goethe

A cincea:
E frumuşel, cu toate că nu-i tocmai fin.
A şasea:
E frumuşel, îndemânatic mai puţin.
Un cavaler:
Ca un păstor de oi se-nfăţişează. N-are
Nimic de prinţ în necurteana sa purtare.
Altul:
Ei, da, pe jumătate gol, desigur că-i frumos.
Ar trebui să ni-l vedem odată-n zale!
O doamnă:
S-aşază-acum, molatic şi plăcut.
Cavalerul:
Ce bine v-aţi simţi, acolo, pe genunchii dumisale!
Altă doamnă:
Ce graţios îşi duce braţul peste cap!
Cămăraşul:
Necuviinţa lui mă-mbolnăveşte.
Doamna:
Oricum ar fi, mereu aţi cârcoti.
Cămăraşul:
În faţa împăratului se tolăneşte.
Doamna:
Dar el se crede singur. Nu ne vede.
Cămăraşul:
Altfel de joc la curte-ar trebui.
Doamna:
Ce lin îl prinde-acuma somnul.
Cămăraşul:
Va sforăi numaidecât. Fireşte, el va fi
Unic şi-n asta şi desăvârşit.
O tânără doamnă:
Prin fumul de tămâie, ce mireasmă
Împrospătează inimă şi gând?
Doamna mai în vârstă:
Într-adevăr. Adânc în suflet,
Pătrunde o mireasmă, de la el venind.
Cea mai în vârstă:
E-a creşterii-nflorită lamură,
Ambrozie în tânăr pregătită,

Şi atmosferic lin în preajmă răspândită.
(Elena apare.)
Mefistofel:
Ea e. Nepăsător mă las-această vraje,
Frumoasă e, ce-i drept, dar nu m-atrage.
Astrologul:
Eu nu mai am de-acum nimic de zis.
Cinstit mă-nclin ca-n faţa unui vis.
Frumoasa vine. Limbi de foc dac-aş avea
Şi tot mi-ar fi cu neputinţ-a lăuda.
Cel ce o vede-şi iese din făgaş, din rost.
Prea fericit acel a cui a fost.
Faust:
Mi se arată, cât simţirile mă ţin,
Izvorul frumuseţii revărsat din plin?
Un drum de groaz-a fost, dar ce dobândă!
Mi se păruse lumea fără noimă în osândă.
Şi-acum de-abia, de când cu preoţia mea,
Simt că e vrednică de-a fi dorită.
Întemeiat o simt, şi simt că va dura.
Să mi se taie sufletul în cale,
Dacă vreodată, chip divin,
Dacă vreodat' de tine m-aş desprinde.
Făptura, ce-n oglinda vrăjii, m-a-ncântat cândva,
A fost doar o-ngânare a frumseţii tale.
Tu eşti aceea cărea-i închin
Iubire, patimă, şi adorare, nebunie,
Tu eşti aceea căreia-i închin puterea mea.
Mefistofel (din cutia suflerului):
Vino-ţi în fire, nu-mi ieşi din rol!
O doamnă mai în vârstă:
Bine făcută, numai capul e cam mic.
O tânără doamnă:
Piciorul ei – ce gros e pe la glezne.
Un diplomat:
Prinţese am văzut de-acelaşi fel şi chip,
Frumoasă e din cap până-n picioare.
Un curtean:
S-apropie de cel ce-a adormit, şireată.
O doamnă:

Urâtă e alăturea de dalba lui juneţe.
Poetul:
O rază cade şi pe el din dalba-i frumuseţe.
O doamnă:
Endymion şi Luna[62]. Ah, perechea-i gata.
Poetul:
Zeiţa-ar coborî. S-ar zice că-i pictură.
S-apleacă, răsuflarea să i-o bea.
O sărutare. Au trecut orice măsură.
Duenna[63]:
În faţa tuturor. De necrezut.
Faust:
Pentru băiat ce rar noroc!
Mefistofel:
Dă-le pace.
Lasă fantoma, las' să facă tot ce-i place.
Curteanul:
Ea pleacă, furişându-se. El se trezeşte.
Doamna:
Mă prind că ea-napoi priveşte.
Curteanul:
Iar el se miră de minunea ce zăreşte.
Doamna:
Minune nu-i ce vede ea.
Curteanul:
Cu câtă cuviinţă ea se-ntoarce.
Doamna:
Ştiu eu ce-nvăţătură vrea să-i dea.
Unul ca altul, proşti sunt toţi bărbaţii
În situaţii ca acestea. Crede că-i întâiul.
Cavalerul:
Încuviinţaţi! E maiestuoasă, fină.
Doamna:
După părerea mea e cam vulgară.
Pajul:

---

62 Endymion – personaj din mitologia greacă, de care se leagă legenda somnului veşnic. Se povesteşte că Selene (Luna), dorind să-l sărute, l-a adormit.
63 *Duenna* – guvernantă, (span.).

Dar ce n-aş da să fiu în locul lui!
Curteanul:
Ce bucuros s-ar prinde-n plasa ei oricine
Doamna:
Trecut-a fost prin multe mâni astă comoară.
Şi-i cam uzată nestemata prinsă-n aur.
Altă doamnă:
La zece ani – o bună poamă!
Cavalerul:
Îşi ia ce e mai bun, cum poate, fiecine.
Cu-asemeni mândre resturi eu m-aş mulţumi.
Învăţatul
O văd destul de clar, ca-n ceas de zi.
Să mă-ndoiesc că-i cea adevărată?
Impresia de-acum e poate cam exagerată.
Mă ţin însă de cele scrise.
Şi-n text citesc că ea din cale-afară
Plăcu bătrânilor din Troia, cum se face.
Şi-aceasta, dacă nu mă-nşel, se potriveşte şi aci:
Eu tânăr nu mai sunt, dar tot îmi place.
Astrologul:
El nu mai este un băiat. Ci un viteaz erou.
Cât o cuprinde, ea de-abia se apără.
Cu braţe tari el o ridică. O răpeşte?
Şi-o duce – încotro?
Faust:
Prea – îndrăzneţ!
Nebunule, cutezi? – N-auzi? Opreşte! Stai!
Mefistofel:
Faci însuţi cele ce ţi se năzar!
Astrologul:
Elena este, iar spectacolul, ce-l dai,
Răpirea preafrumoasei l-aş numi.
Faust:
Nicio răpire, nu. Nicio răpire nu va fi.
Nu-i oare cheia-aceasta-n mâna mea?
Prin groaznice singurătăţi ea m-a purtat
Scoţându-mă din neguri la liman.
Piciorul mi l-am pus aci, unde a stat
Şi stă temeiul meu din totdeauna.

De-aci un duh se poate încerca
Cu alte duhuri. Dubla-mpărăţie
De-aiei o pregătesc, magnifică să vie.
Departe-a fost, dar cât de-aproape
Fiinţa-aceasta poate-acum să-mi fie.
O voi salva! Voi, mume! Mume! Să mi-o daţi!
Cel ce o dat-o vede e pierdut de-o pierde.
Astrologul:
Ce faci tu, Faust? O, Faust! Cu străşnicie
El o cuprinde, umbra
Se tulbură. De unde s-o mai iai?
Şi cheia el o-ntoarce către june,
Şi atingându-l, vai! Vai nouă, vai!
Se-ntoarce totul, totul se destramă în nimic!
(Explozie. Faust cade. Spiritele se destramă în aburi.)
Mefistofel (ridicându-l pe Faust pe umăr):
Isprăvile unui nebun fac rană
Şi pagubă chiar diavolului în persoană.
(Întuneric. Tumult.)

Actul II

Odaie îngustă, înalt boltită, odinioară a lui Faust.
Neschimbată.

Mefistofel (iese de după o perdea, o ridică şi priveşte în urma sa. Faust întins pe un pat bătrânesc):
Aici să-mi stai, nefericitule, întins,
De-un simţământ de dragoste surprins.
Când de Elena eşti paralizat
Nu-ţi vii în minţi prea lesne dintr-o dat'.
(Priveşte împrejur.)
Privind în preajmă-n sus şi-n jos,
Îmi pare totul neschimbat şi neatins.
Doar coloratele ferestre sunt mai tulburi,
Păianjenii ţesut-au fire de prisos,
Cerneala s-a-nchegat, hârtia s-a îngălbenit,
Dar altfel toate au rămas la locul lor.
Mai stă aci chiar pana cu cotor
Cu care diavolului – Faust s-a dat.

Mai stăruie în ţeava-ngustă, închegat,
Un strop din sângele cu care-a iscălit.
Ce chilipir ar şi şi cât de rar
Pentr-un ciudat colecţionar.
Iar bunda veche care atârnă încă-n cui
Îmi aminteşte de acele giumbuşlucuri,
De-nvăţătura ce băiatului dădui,
Cu care poate că şi azi se mai hrăneşte.
Mă prinde parcă iar o poftă vie
Să mă-nvelesc în blana caldă, fumurie,
Ca un magistru să m-arăt, semeţ,
Desfăşurând opinii mai presus de orice preţ.
Acestei pofte învăţaţii se mai dau,
Dar draci ca mine n-o mai au.
(Scutură blana luată din cui. Greieri, molii şi alte insecte cad din ea.)
Corul insectelor:
Bine-ai venit! Bine-ai venit!
Bătrân stăpân!
Plutim, plutim,
Şi te cunoaştem şi zumzăim.
Stăpâne, bătrâne,
Ne-ai semănat câte unul,
Cu miile astăzi, jucând,
În preajmă-ţi venim.
S-acunde nebunul în sine deplin.
Din blană gângănii
S-arată din plin.
Mefistofel:
Mă bucură aceste creaturi ce ies!
Întâi ai semănat,
Apoi cu vremea ai cules,
Încă o dat’ mai scutur tare lâna,
Şi câte-o molie mai zboară, bat-o vina.
Grăbiţi-vă, drăguţelor, să vă ascundeţi,
În mii unghere să pătrundeţi,
Unde străvechi cutii v-aşteaptă,
Prin pergamente sau vreo hartă,
Prin cioburi prăfuite, oale sparte,
Prin ochii-acelor scăfârlii deşarte,

Johann Wolfgang von Goethe

În putregai şi-n scârnăvie
Găseşti în veci prăsilă vie
De gângănii.
(Îşi pune bunda.)
Dar să m-acopăr, căci prilejul vine rar.
Patron, maestru, sunt acuma iar.
Să mă numesc aşa, nu are niciun rost.
Să vie cei ce astă calitate-mi recunosc!
(Trage de un clopot ce dă un sunet ţipător şi pătrunzător, de care se cutremură sălile şi se deschid uşile.)
Famulus (vine de-a lungul unui coridor întunecat):
Ce mai sună! Ce fioruri!
Zidul parcă vrea să sară!
Prin cutremurul ferestrei
Văd cum vremuieşte-afară.
Crapă podul, şi prin boltă
Cad moloz şi tencuială.
Uşa zăvorită bine
Printr-o vrajă se deschide.
Teamă, groază mă cuprinde.
Colo cineva se-ncinse
În a meşterului haină.
Face semne ca în taină.
Cum îmi tremură genunchii!
Să mă-nchin? Să fac o rugă?
Să rămân? S-o iau la fugă?
Mefistofel (îl cheamă, făcându-i semn cu mâna):
Vino, amice! Numele ţi-e Nicodim.
Famulus:
Da, preasfinţite[64]. Din psaltire să citim[65]!
Mefistofel:
Chiar asta-acum?
Famulus:
Am alergat să fiu prezent.
Sunt bucuros îndeosebi că mă cunoaşteţi.
Mefistofel:
Eşti vârstnic şi-încă tot student

---

64 Famulus vede în Mefistofel un mare prelat.
65 În original: *Oremus!* – să ne rugăm, (lb. latină).

Cărunte domn! Dar şi un mare învăţat
Continuă să-nveţe, căci aşa îi este dat.
Aşa-ţi clădeşti din cărţi de joc o casă,
Pe cât se poate. Cine însă va s-o isprăvească?
Desigur maistrul vostru-i mare iscusit:
De doctor Wagner cin' să nu fi auzit?
E-ntâiul azi în lumea învăţată.
El singur, zilnic, o sporeşte,
Mai ţine laolaltă-nţelepciunea toată,
Învăţăcei zeloşi, ce tot ar învăţa,
S-adună gloată-n preajma sa.
De la catedră luminând, n-are pereche,
Şi mânuieşte cheile ca sfântul Petre.
Cele de sus, cele de jos, să le deschidă
Ca nimeni altul se pricepe.
Nu-i ţine piept niciun renume.
Născocitor, că n-are-asemănare,
A-ntunecat chiar al lui Faustus nume.

Famulus:

Să mă iertaţi dacă-ndrăznesc un pic
În unele, înalte domn, să contrazic:
Nu-i vorba, cred, în niciun fel
De toate-acestea, modestia-i pentru el
Singurul rost, singurul ţel.
Şi mai vârtos cu dispariţia neaşteptată
A marelui bărbat el nu se-mpacă.
Întoarcerea aceluia el o mai speră cu tărie.
Odaia, cum a fost în zilele lui Faust,
În toată neatinsă şi-n nimic schimbată
Aşteaptă-aici ca vechiul ei stăpân să vie.
De-abia-ndrăznesc să intru câteodată.
Ce-aduce zodia, mă-ntreb.
Că zidul s-a cutremurat,
Uşciorii tremură şi au sărit lăcate.
Altfel nici dumneavoastră nu aţi fi intrat.

Mefistofel:

În ce bârlog s-ascunse omul?
Du-mă la el, sau adu-mi-l de-ndat'.

Famulus:

Oprelişte cumplit-a dat.

Johann Wolfgang von Goethe

Nu ştiu, să îndrăznesc s-o calc?
De luni întregi, de dragul operei măreţe,
Trăieşte-n linişte, netulburat.
Printre-nvăţaţi e cel mai delicat.
Şi seamănă c-un cărbunar, de când
S-a înnegrit pe faţă până-n ceafă;
Şi ochii i s-au înroşit în foc suflând.
Ce scumpă-i este orice clipă.
Atât că de scântei face risipă.
Mefistofel:
Doar nu-mi va refuza intrarea?
Sunt omul, să-i grăbesc norocul[66].
(Famulus pleacă, Mefistofel se aşază cu gravitate.)
De-abia-mi luai în scaun locul,
Şi iată că apare, de privesc atent,
Un cunoscut. E generaţia mai nouă –
Va fi nespus de insolent.
Baccalaureus (venind în goană pe coridor):
Poarta o găsii deschisă!
Mai hrănesc acum speranţă,
Ca un mort să nu se strice
Cel ce are-n el viaţă,
Mucigai să nu-l cuprindă.
Să nu moară viu sub grindă.

Aste ziduri şi pereţii
Tremură şi se înclină.
Dacă nu fugim de-aice,
Vom pieri fără de vină.
Îndrăzneţ sunt, cum nu-i altul,
Dar mai bună-i fuga, saltul.

Ce descopăr însă-acuma?
Nu aici venii eu oare
Cu atâţia ani în urmă,

66 Aluzie la crearea lui Homunculus la care va contribui Mefistofel în scena următoare, pe cale magică, intrând în laboratorul lui Wagner.

Un balic[67] cu groază mare,
Să ascult pe toţi bărboşii,
Bărbi cum ne puneau sfătoşii!

Dintre cărţi străvechi şi scoarţe
Ne minţeau cu-a lor ştiinţă.
Căreia nici ei crezare
Nu-i dădeau în vreo privinţă.
Cum? Acolo în chilie
Mai rămase o chelie?

Când m-apropii cu mirare
Văd că şade încă-n blana,
Ce-o purta şi-atunci pe umeri:
Neclintit-aşteaptă stana.
Cât de-abil părea atuncea,
Când eu nu-l prea pricepeam.
Azi de nas nu mă mai poartă.
Cutezanţă nouă am.

Bătrâne dascăl, dacă n-aţi trecut
A Lethei apă, valul tulburat,
Veţi recunoaşte-n mine-un fost discipol
De silnicie academică scăpat.
Sunteţi aici la fel, precum aţi fost,
Eu însă sunt aici schimbat de rost.
Mefistofel:
Mă bucur c-am sunat ca să veniţi.
V-am preţuit şi-atunci cum nici nu ştiţi.
Omida chiar sau crisalida prevesteşte
Cât de smălţat un fluture va fi.
În buclele ce-aveaţi şi într-un guler cu dantelă
Găseaţi pe-atunci deosebite bucurii.
Perucă n-aţi purtat vreodat'?
Fără de chică sunteţi, scurt frizat.
Vioi şi hotărât îmi staţi în faţă.
Să nu vă credeţi însă infailibil în viaţă.
Baccalaureus:

67 *Balic* – student, novice.

Johann Wolfgang von Goethe

E drept că ne găsim în vechiul loc,
Dar v-amintesc că altul este cursul vremii;
Să mânuiţi cuvântul echivoc
Mai econom, căci şi noi suntem mai atenţi.
În râs luarăţi pe cinstitul june.
V-a reuşit atuncea de minune.
Dar azi cu noi cine se pune?

Mefistofel:

Când tineretului îi spui un adevăr curat,
Ce nici unui mucos nu-i e pe plac,
Şi-apoi aceiaşi băieţandri fac
Pe propria lor piele-experienţa dintr-o dat'
Ei îşi închipuie că adevărul e un rod
Ieşit din chica lor, iar profesorul un nerod.

Baccalaureus:

Sau un viclean! – căci ce maestru
Ne spune adevărul drept în faţă?
Vorbind unor copii, uşor îl schimbă fiecare,
Când serios, când surâzând pe sub mustaţă.

Mefistofel:

Remarc că de abia scăpat din bancă
Îmi sunteţi gata de-a-nvăţa pe cei ce-ascultă.
De-atâtea luni, de-atâţia ani, desigur
Aţi adunat experienţă multă.

Baccalaureus:

Experienţă? Daţi-mi voie: spumă e şi fum,
Ce nu se-aseamănă cu duhul nicidecum.
Veţi recunoaşte că ce-aducem din trecut
Nici pe departe nu e vrednic de ştiut.

Mefistofel:

Într-adevăr. Acum şi mie mi se pare
Că un nerod am fost, din creştet la picioare.

Baccalaureus:

Mă bucură s-aud asemenea cuvinte.
Întâiul moş întreg la minte.

Mefistofel:

Am căutat comori de aur sub pământ,
Şi am cules tăciuni în vânt.

Baccalaureus:

Aflaţi că tigva dumneavoastră glorioasă

Decât acele goale scăfârlii
Nu-i cu nimic mai preţioasă.
Mefistofel (bonom):
Amice, ştii cât de mojic îmi eşti? Mă înfior!
Baccalaureus:
În graiul nostru minte cine e curtenitor.
Mefistofel (care înaintează în jilţul său pe roţi spre planul din faţă al scenei, către public):
Lumina mă sufocă, aerul devine-apăsător.
Găsi-voi poate printre dumneavoastră un locşor?
Baccalaureus:
Pretenţios îmi pare că voieşti aşa-ntr-adins
Să fii ceva, în timp ce nu mai eşti nimic.
Viaţa omului în sânge e, dar unde
Se mişcă sângele decât în tineri mai aprins?
E-un sânge viu şi-o proaspătă putere
De care vajnic viaţa se pătrunde,
Să dea-nainte din ispravă în ispravă.
Ce-i slab se prăbuşeşte, dar spre slavă
Păşeşte în arenă vrednicia. Astfel până când
Noi lumea cucerim pe jumătate, an cu an,
Voi cântăriţi şi moţăiţi, visaţi mereu vreun plan.
Desigur bătrâneţea e o febră rece,
Cu griji năstruşnice ea vremea şi-o petrece.
Dac-ai trecut de ani treizeci
Eşti ca şi mort, pierdut pe veci.
Vă este scris: buni de ucis.
Mefistofel:
De aplaudat. Nimic în plus
Nu are dracu-aici de spus.
Baccalaureus:
Dacă eu n-aş voi, nici draci n-ar fi.
Mefistofel (aparte):
Şi totuşi dracul te va da de-a berbeleacul.
Baccalaureus:
Acesta e al tinereţii nobil rost,
Mai înainte de-a o face eu, această lume nu a fost.
Eu sunt cel ce din mare soarele l-am scos,
Şi datorită mie, luna e mereu în mers,
În calea mea s-a-mpodobit întregul univers,

Johann Wolfgang von Goethe

Pământul a-nverzit, întâmpinându-mă pe mine.
La semnul meu, în noaptea cea dintâi,
Îmi răsăriră stelele la căpătâi.
Cine v-a dezlegat de îngrădirile
Atâtor gânduri strâmte, filistine?
Eu liber, cum mi se arată-n cuget,
Îmi urmăresc lăuntrica lumină,
Şi pasul mi-l iuţesc răpit de extaze minunate,
Cu ziua-n faţa mea, cu bezna-n spate.
(Iese.)
Mefistofel:
Originalule, drum bun cu toate ale tale!
Cum te-ar jigni să afli într-o zi,
Ce alţii ştiu: mai poate cineva gândi
Vreun lucru iscusit sau vreo prostie
Pe care ’naintaşi să nu le şi gândit?
Dar o primejdie nici ăsta n-o să fie.
Se va schimba puţin câte puţin.
Oricât de-absurd dă-n clocot mustul,
La urmă tot s-alege-un vin.
(Către tinerelul de la parter care nu aplaudă.)
Cuvântul meu vă lasă reci.
Vă iert, băieţi, oricum începeţi.
Gândiţi-vă că dracul e bătrân.
Îmbătrâniţi şi voi ca să-l pricepeţi.

Un laborator medieval.
Aparate greoaie, larg desfăşurate, pentru scopuri fantastice.

Wagner (la vatră):
Îngrozitorul clopot sună
Şi zidurile se-nfioară.
Nesiguranţa nu mai poate
Să se întindă într-o doară.
Tenebrele se luminează,
Iar în lăuntrica fiolă
O nestemată foarte trează
S-aprinde ca un viu cărbune,
Şi fulgeră prin întuneric.

S-alege-acum un alb eteric.
De nu l-aş pierde în cenuşă!
Ah, Doamne, cine e la uşă?
Mefistofel (intrând):
Salut! Cu gânduri bune vin!
Wagner (temător):
Bine-aţi venit sub steaua orei.
(Încet.)
Dar să vă ţineţi răsuflarea-n gură.
Măreaţă operă îndată isprăvim.
Mefistofel (mai încet):
Dar ce se face-aici?
Wagner (şi mai încet):
Facem un om!
Mefistofel:
Un om? – şi ce pereche-ndrăgostită
Aţi încuiat să procreeze-n horn?
Wagner:
Ferească Dumnezeu! O modă-a fost cândva
Să procreezi! Deşartă poznă a naturii!
Gingaşul punct din care ca un rod viaţa da,
Puterea dulce, ce din centru emana,
Să ia, să dea, sortită oarecum pe ne-ncercate
Să-şi însuşească ce-i pe-aproape, ce-i străin,
Destituite sunt acum din demnitate.
Doar animalele mai simt în asta voluptate.
Cu darurile sale-alese, omul însă
Va trebui pe viitor să aibă mai înaltă obârşie.
(Întors spre vatră.)
Zăriţi lumini? Putem avea nădejde vie;
Cu iscusinţă dac-alcătuim
Plămada omenească-amestecând-o dintr-o mie
De alte gingaşe substanţe mai labile,
Şi-apoi o-nchidem în retortă să se-nchege,
Şi după cuviinţă să se lege,
Nevoie nu-i de nopţi, de zile,
Lucrarea să ajungă pân’ la capăt.
(Întors spre vatră.)
Se face! Mişcă-se stihiile mai clare
Şi ne convingem tot mai tare:

Johann Wolfgang von Goethe

Secretele, pe cari sub lacăt
Le ţine firea, noi le punem la-ncercare.
Şi ce natura face să se-organizeze.
Noi facem să cristalizeze.
Mefistofel:
Cel ce trăieşte mult experienţă lungă are,
Şi pentru el nimic nu este nou vreodat',
Prin anii mei de pribegie, oameni
Am mai văzut, de soi cristalizat[68].
Wagner (privind atent la fiolă):
Se-nalţă, fulgeră se-ncheagă,
O clipă doar şi ce ispravă dragă!
Un plan măreţ la început pare nebun.
Vom râde însă de-ntâmplare-n viitor.
Un creier destinat a cugeta îndemânatic
Va da în felul său şi-un gânditor.
(Priveşte extaziat fiola.)
Răsună sticla de-o putere fără pace.
Se tulbură, se lămureşte, deci se face.
Întrezăresc în cheagul, ce apare,
Un omuleţ cum prinde-nfăţişare.
Ce-am mai dori acum cu toţii,
Când taina ni s-a dat pe faţă?
Daţi sunetului doar puţină ascultare,
Şi el devine grai şi noimă cu viaţă.
Homunculus[69] *(din fiolă către Wagner):*
Acu e-acu, tătuţă! N-a fost glumă,
Îmbrăţişează-mă la piept cu gingăşie.
Dar nu prea strâns, să nu se spargă sticla.
Obştească însuşire e, precum se ştie:
Firescului de-abia-i ajunge-un univers deschis,
Ce-i artificial e mulţumit c-un loc închis.

---

68 Oameni de soi cristalizat – oameni artificiali sub toate aspectele.

69 Homunculus – om produs pe cale alchimică. Naturalistul şi medicul Paracelsus vorbea în lucrarea sa *De natura rerum (Despre natura lucrurilor)* de modul cum s-ar putea prepara un asemenea omuleţ. După concepţia lui Goethe, Homunculus este un fel de demon, care ştie tot ce s-a petrecut în trecutul omenirii şi care are şi alte însuşiri ale unei figuri de basm.

(Către Mefistofel.)
Îmi eşti şi tu aici, şăgalnice cumetre?
Tocmai în clipa indicată. ’Ţi mulţumesc
Ursita bună te-a adus pe lângă vetre.
Şi dat fiind că sunt, aş vrea să şi lucrez.
Aş vrea să mă găsesc degrabă-n treabă.
Tu te pricepi, cărările să le scurtezi.
Wagner:
O vorbă încă. Sunt cam ruşinat.
De toţi sunt cu probleme asaltat.
De pildă: încă nimenea n-a înţeles,
Cum sufletul şi trupul laolaltă
Se potrivesc frumos, să nu se mai despartă,
Şi totuşi traiul unul altuia şi-l amărăsc
Pe urmă. –
Mefistofel:
Stai, mai bucuros aş întreba:
De ce bărbatul şi femeia sunt mereu în vrajbă?
O lămurire, prietene, nu vei avea.
Dar de făcut sunt multe-aici. Micuţul ăsta vrea.
Homunculus:
Ce-i de făcut?
Mefistofel (arătând spre o uşă laterală):
Aici arată-i darul minunat.
Wagner (uitându-se mereu în fiolă):
Într-adevăr îmi eşti un scump băiat.
(Uşa laterală se deschide spre încăperea unde Faust stă culcat.)
Homunculus (mirat):
Ah, straşnic!
(Fiola se desprinde din mâinile lui Wagner, pluteşte deasupra lut Faust şi-l luminează.)
Şi frumos împrejmuit! Dumbrăvi!
Şi ape clare, şi femei ce se dezbracă;
Ce minunate! Una însă mai suavă,
Da, una pare, strălucită, să se-aleagă;
E din eroică sau chiar zeiască seminţie.
Picioru’ntinde până-n apa străvezie.
A trupului văpaie nobilă şi vie
Se răcoreşte în cristalul undei.

Johann Wolfgang von Goethe

Ce freamăt de aripi bătând s-aude?
Ce zvon de pene frământând oglinda?
Şi fete fug, până la coapse ude.
Crăiasa, însă, se priveşte liniştită,
Şi cu plăcere mândră, feminină,
Pe craiul lebedelor[70], ca o undă lină,
Îl vede-nghesuindu-se pe la genunchii ei,
Stăruitor, parcă i-ar şi un obicei.
Dar se ridic-un abur în văzduh
Şi c-o beteală deas-acopere apoi
Povestea, scena dulce-a celor doi.

Mefistofel:

Câte nu ai a povesti! Pe cât de mic,
Pe-atât de mare eşti fantast.
Nu văd nimic. –

Homunculus:

Te cred, tu cel din nord,
În vârsta negurii crescut, încunjurat de un norod
De cavaleri şi de popească scârnăvie.
Cum ţi-ar mai fi privirea clară.
Acasă doar prin sumbra ţară?
(Privind împrejur.)
Ce piatră afumată, rece mucegai!
Ogivele de-abia le mai îndur,
Eu care mă simt bine orişiunde.
De se trezeşte-acesta, dăm de alt necaz,
Privind, s-ar prăbuşi-ntr-o clipă mort.
Dumbrăvi, izvoare, lebede şi nude
Frumseţi se arătară în prevestitorul vis.
Cum s-ar putea obişnui închis
Aici, în încăperile acestea sumbre?
Să-l ridicăm de-aci.

Mefistofel:

M-ar bucura ieşirea.

Homunculus:

---

70 E vorba aici despre motivul mitologic al unirii dintre Leda şi Zeus (care a luat înfăţişarea unei lebede), unire din care a fost zămislită Elena. Viziunea este ca o pregătire în vederea actului al III-lea (al Elenei).

Trimite pe războinic unde-i bătălie.
Şi fetei dă-i îndemn spre horă –
Vor şi atunci cum trebuie să fie!
Tocmai acum, precum îmi amintesc
E noaptea clasică de valpurgie.
E binele suprem ce-l poate aştepta,
Fă-l să ajungă-n propria-i stihie!

Mefistofel:

Despre asemeni lucruri încă n-auzii.

Homunculus:

Dar la urechea voastră cum ar şi putut
Să şi ajungă? Doar năluci romantice cunoaşteţi,
Mai sunt însă şi cele clasice de cunoscut.

Mefistofel:

Şi încotro va duce-acum călătoria?
Colegi antici îmi spurcă bucuria.

Homunculus:

Către nord-vest, Satano, ţi-e domnia,
Către sud-est vom naviga însă acum.
Pe lângă-un şes întins Peneios[71] curge,
Împrejmuit de crânguri şi umbratic drum.
Se-ntinde şesul până-n munţi de prospeţime,
Şi sus Pharsala[72], azi ca şi-n vechime.

Mefistofel:

O, vai, în lături! Dârza bătălie,
Ce se încinse între tiranie şi sclavie,
Mă plictiseşte, căci de-ndată ce s-a terminat,
Începe de la capăt înc-o dat'.
Şi nimeni nu ia seama că e zgândărit
De Asmodeu ce-n dosul certei s-a pitit.
Se luptă, spun ei, pentru drepturi, libertate,
Slugi contra slugi sunt, când îi vezi de-aproape.

Homunculus:

E data omului să fie îndărătnic.
Să-nveţe să se apere cum poate fiecare,

---

71 Peneios – fluviu în Thesalia, frumoasă regiune a Greciei antice. Denumirea modernă – Salamvria.

72 Pharsala – cetate în Thesalia, dominând câmpia cu acelaşi nume.

Johann Wolfgang von Goethe

De-ncepe ca băiat, s-alege-n urmă şi bărbat.
În cazul ăsta mă întreb de este vindecare.
Un mijloc dacă ai, încearcă-l chiar acum.
Iar dacă nu, îngăduie să mi-l îndrum.

Mefistofel:

De încercat ar fi isprăvuri infernale,
Zăvor păgân îmi stă însă în cale.
Poporul grec nu a avut prea mare har,
Dar v-amăgeşte cu joc liber, senzual,
Vă ispiteşte pieptul cu seninele-i păcate…
Pe ale noastre totdeauna le găsiţi întunecate.
Şi-acum, ce vom începe?

Homunculus:

Alte dăţi nu eşti tâmpit.
Când despre vrăjitoarele tesalice-am grăit,
Cred că am spus ceva cu greutate.

Mefistofel (libidinos):

Tesalicele vrăjitoare sunt fiinţe
De care lungă vreme-am întrebat.
Să locuieşti cu ele nopţi de-a rândul,
Nu cred c-ar şi plăcut vreodat'.
Dar să-ncercăm.

Homunculus:

Mantaua dă-o-ncoace!
Să ne-nvălim uşure cavalerul.
Vă poartă zdreanţa împreună pe sub nori
Mai jos, mai sus, cât ţine cerul.
Eu luminez, tot înainte.

Wagner (temător):

Şi eu?

Homunculus:

Rămâi acasă pentru fapte importante.
Vechi pergamente vei desface, stând cuminte,
Vei aduna după reţete şi din ceaţă
Stihii din care să formezi viaţă.
Vei cumpăni, vei cântări, vei potrivi.
Şi-n timp ce eu cutreier lumea
Descopăr poate-un punct pe i.
Atuncea scopul mare e atins,
Şi străduinţa-şi merită răsplata:

Onoare, aur, glorie, viaţă lungă,
Ştiinţă şi virtute să ne-ajungă!
Rămâi cu bine!
Wagner (întristat):
Bun rămas! Vai ce prăpăd
Presimt că niciodată n-o să te revăd.
Mefistofel:
Către Peneios s-o luăm, de-a dreptul.
Nu mi-e cumătrul de dispreţuit.
(Ad speclatores.)[73]
De creaturi ce înşine le facem[74],
Depindem totuşi până la sfârşit.

Noapte valpurgică clasică[75].
Câmpiile pharsalice[76]*.* Întuneric.

Erichto[77]*:*
În noapte la serbare ca şi alte dăţi
Apar întunecată eu, Erichto, eu
Urâtă nu, precum poeţi mişei peste
Măsură mă bârfesc... Ei niciodată nu
Sfârşesc cu lauda, sau dojana... Albită
De valul corturilor iată valea-n larg
Ca un ecou al celei mai grozave nopţi.
De câte ori s-a repetat! S-a repeta
În veci... Nu-ngăduie niciunul celuilalt
Împărăţia, nimeni n-o îngăduie
Aceluia ce cu putere-o cuceri.
Cel ce pe sine nu se poate stăpâni
Ce bucuros ar vrea să stăpânească pe vecin.

---

73 Către spectatori, (lat.).
74 O altă indicaţie a lui Mefistofel că a contribuit la crearea Homunculus.
75 Noapte valpurgică clasică reprezintă, prin apariţiile şi peripeţiile ei, drumul lui Faust către Elena.
76 Câmpiile pharsalice – câmpiile de la Pharsalus, în Grecia, unde a avut loc bătălia hotărâtoare dintre Caesar şi Pompeius (48 î.e.n.).
77 Erichto – vrăjitoare, care în epopeea lui Lucan *(Pharsalia)* este întrebată cine va învinge în bătălia istorică dintre Caesar şi Pompeius.

Aici încă o pildă mare datu-s-a:
Puterea cum se-opune uneia mai mari,
Cum ale libertăţii flori se risipesc,
Cum laurul cuprinde cap de-nvingător.
Aici Pompei visa trecute măreţii,
Şi Cezar se uita la limba cumpenei
Atent. Şi ştie lumea cine-a izbândit.

De veghe flăcările roşii pâlpâie
Stârnind reflexe-n sângele din plin vărsat.
Atinse de-ale nopţii stranii străluciri
S-adună umbrele legendelor greceşti.
Pe lângă focuri multe, lămurindu-se,
Stau fabuloase-alcătuiri din zile vechi...
Se-nalţă luna ne-mplinită, însă, viu
Lucind, se-mprăştie domoalele lumini.
Pier corturi ca părerea în albastrul foc.

Deasupra mea neaşteptat un meteor,
Ce unei sfere pare-a-i da lumină.
Adulmec viaţă. Nu mi se cuvine să
M-apropiu de cei vii, cărora le-aş putea strica.
Nu mi-ar aduce vreun folos, ci numai faimă rea.
De sus luminile coboară. Mă retrag.
(Pleacă.)

Călătorii prin văzduh, apar sus.

Homunculus:
Să mai zbor în cerc o dată
Peste flăcări şi abisuri;
Ce aspecte de nălucă!
Parcă valea are visuri.
Mefistofel:
Când strigoii jos în vale
Eu îi văd cu chip de groază,
Cum erau şi-n miazănoapte,
Mă simt şi aici acasă.
Homunculus:
Iată o strigoaică-naltă

Cu paşi mari în faţa noastră!
Mefistofel:
S-ar părea că-i este teamă;
Ne-a văzut prin zare-albastră.
Homunculus:
Las-o-n pace! Cavalerul
Pune-l jos fără de veste,
Ca viaţa să-i revină,
Căci o caută-n poveste.
Faust (atingând pământul):
Ea unde-i?
Homunculus:
Un răspuns noi nu am şti,
Dar s-ar putea să iscodim prin preajmă,
În grabă, înainte de-a se face zi,
Să dibuieşti pe lângă focuri fără seamă.
Cel ce la mume a-ndrăznit să meargă,
N-are de ce să se mai teamă.
Mefistofel:
Îmi voi avea se pare, şi eu partea.
Dar nu aş şti alt sfat mai bun!
Prin focuri propria sa aventură
Să şi-o încerce fiecare. Şi mai spun:
Ca să ne regăsim uniţi apoi,
Micuţule, sunând, tu luminează-ne la amândoi.
Homunculus:
Aşa voi fulgera şi voi suna.
(Sticla răsună şi luminează puternic.)
Şi-acum spre minunate fapte noi!
Faust (singur):
Ea unde-i? – Nu mai întreba mereu…
De nu e glia, care o purta,
De nu e unda, ce-o întâmpina,
E totuşi aerul, ce graiul i-l vorbea.
Printr-o minune-n ţara greacă am ajuns.
Simţii numaidecât pământul, visul meu.
Şi adormit, un spirit proaspăt m-a pătruns.
Astfel aicea stau, prin suflet un Anteu[78].

78 Anteu – în mitologia greacă, un uriaş, fiu al lui Poseidon şi al

Johann Wolfgang von Goethe

Ăst labirint de flăcări, dacă-l iscodesc,
Cele mai rare ciudăţenii laolaltă le găsesc.
(Se depărtează.)

Pe râul Peneios, în partea de sus.

Mefistofel (căutând):
Dar cum cutreier printre focuri
Mă simt înstrăinat prin aste locuri.
Sunt rude-aproape toate, cel puţin pe jumătate.
Neruşinaţi sunt sfincşii[79] şi grifonii[80], ce-i zăresc,
Şi câte altele, fiinţe ce, într-aripate,
Din faţă sau din dos, în ochi se oglindesc.
Necuviincioşi, e drept, că suntem
Din toată inima şi noi, antichitatea însă
E mult prea vie. Sub un alt chip strânsă
Ar trebui, şi felurit acoperită după modă…
Scârboasă seminţie! Dar să nu mă oţărăsc prea tare.
De cuviinţă plin vreau să salut pe fiecare.
Salut frumoaselor femei! Salut isteţilor bătrâni!
Un grifon (sforăind):
Grifoni, iar nu bătrâni! Căci nimenea
N-ascultă cu plăcere-acest cuvânt: bătrân!
O vorbă e cu care nu mă-ngân.
Ăst epitet să nu mi-l pui pe creştet.
Răsună-n orişice cuvânt un sunet
De obârşie, care-i dă pecetea.
Vetust sau veteran au ceva veşted.
Mefistofel:
Ei da, *grifon* e-un titlu de onoare.
El aminteşte într-un fel de gheare
Cu cari apuci ceva.
Grifonul (tot sforăind):
Aşa-i, nu-ncape îndoială.

Geei, zeiţa pământului. Se povesteşte despre el că în luptele sale cu vrăjmaşii prindea noi puteri ori de câte ori atingea pământul.

79 Sfincşi – în mitologia greacă, monştri cu cap şi piept de femeie, cu trup de leu şi aripi de vultur.

80 Grifoni – figuri mitologice (o îmbinare de pasăre şi leu); păzitori de comori.

E lăudat cel ce înhaţă fără de sfială.
C-apuci o fată, o coroană, aur,
De obicei norocul îţi întinde laur.
Furnici[81] *(de soi gigant):*
Vorbiţi de aur. Aur mult am adunat.
Şi-am strâns în peşteri şi sub piatră câte-o leacă.
Norodul arimasp[82] l-a căutat, l-a dibuit.
Râd arimaspii ce departe l-au cărat.
Grifonii:
Îi vom sili mărturisiri să facă!
Arimaspii:
Nu încă-n noaptea liberei serbări!
Îi vom căra şi până-n zori de zi
Pe rând şi pe furiş vom izbuti.
Mefistofel (s-a aşezat între sfincşi):
Ce lesne mă obişnuiesc aici şi cu plăcere!
Fiinţele le dibuiesc aproape năzdrăvan.
Sfinxul:
Noi sunet dăm, ce pare-o adiere
A spiritului, voi ison ţineţi grosolan.
Dar până te-om cunoaşte – am vrea pe nume să te ştim.
Mefistofel:
Ah, multe nume mi s-au dat, cum nu se cade.
Englezi nu sunt pe-aici? Ei bucuros călătoresc
Să vadă câmpuri de bătaie şi cascade,
Ruini şi clasice mucegăite locuri;
O ţintă demnă câmpul ăsta pentru ei ar fi,
Şi mărturie-ar sta că-n vechiul lor teatru
Am fost văzut în rol de *Old Iniquity*[83].
Sfinxul:
Cum s-a ajuns aci?
Mefistofel:
Nici eu nu prea-nţeleg.

---

81 Despre furnici şi arimaspi aminteşte Herodot (istoric grec din secolul al V-lea î.e.n.), care povesteşte că poporul arimaspilor, cavaleri înzestraţi cu un singur ochi, a luptat în vechea Sciţie pentru aur. Herodot vorbeşte şi despre furnici uriaşe care caută aur.
82 Idem nota 81.
83 *Old Iniquity,* „Răul”, în vechiul teatru englez.

Johann Wolfgang von Goethe

Sfinxul:
Se poate, dar ştiinţă despre stele ai?
Acestui ceas, mă rog, ce tâlc îi dai?
Mefistofel:
Se iau la goană stelele, luceşte luna-n jumătate.
Mă simt în locu-acesta-aşa de bine
Şi mă-ncălzesc la mâni în blană de feline.
Păcat ar fi privirea să ţi-o pierzi pe sus.
Enigme dă-mi spre dezlegare, sau măcar şarade.
Sfinxul:
Enigme vei avea, de te rosteşti pe tine,
Încearc-o dată să te vezi în adâncime:
„La fel de necesar evlaviosului şi celui rău,
Întâiului o zea, când face scrimă,
Iar pentru celălalt ortac de nebunie,
În ambe chipuri tu amuzi pe-naltul zeu.”
Întâiul grifon (sforăind):
Nu-mi place individul.
Al doilea grifon:
Ce caută pe-aici?
Amândoi:
Urâtul n-are loc sub astă zare.
Mefistofel (brutal):
Crezi tu că unghiile oaspelui nu scarpină
La fel de bine ca şi propriile-ţi gheare?
Încearc-o dat’!
Sfinxul (cu glas blând):
Poţi să rămâi,
Că însuţi te vei îndemna să pleci,
În ţara ta, tu ştii, oricum, să şi petreci.
Aici însă nu-ţi face haz să mâi.
Mefistofel:
Prin partea ta de sus îmi faci aproape poftă,
Dar bestia de jos m-a îngrozit.
Sfinxul:
Făţarnic eşti, îţi vei lua însă răsplata,
Că labele mi-s sănătoase.
Tu cu copita ta chircită
Nu poţi vedea în noi făpturi frumoase.

Sirenele[84] cântă sus.

Mefistofel:
Ce păsări sunt de cântă-n ramuri,
Prin crângul plopilor, de-o apă parcă legănate?
Sfinxul:
Păziţi-vă. Atâţi aleşi destoinici
Au fost învinşi de vrăji cântate.
Sirene:
Ah, de ce priviţi prin gene
Urâţenii minunate?
Noi venim pe rând în cete,
Ascultaţi-ne cu sete
Cântecele de sirene.
Sfincşii (batjocorindu-le pe aceeaşi melodie):
Spuneţi-le să coboare!
Ce-ascund ele, ai zări:
Gheare aspre de ulii,
Să v-atace, să v-omoare,
Dac-ar fi să le-ascultaţi.
Sirene:
Nicio pizmă, nicio ură!
Noi doar clare bucurii
Semănăm fără măsură.
Pe pământuri şi pe mare
Cu senină-nfăţişare
Pe oricine-l vom primi.
Mefistofel:
Acestea-s veştile ce mă aşteaptă,
Unde din glasuri, de pe coarde,
Se împleteşte ton cu ton.
De lălăit nu îmi mai arde.
Pe la urechi mă mai străpunge,
Dar pân' la inimă n-ajunge.
Sfincşii
De inimă să nu vorbeşti, că e-n deşert,

84 Sirene – în mitologie, monştri marini cu cap de femeie şi trup de peşte, care atrăgeau pe navigatori cu cântecul lor, pentru ca apoi să-i omoare.

Johann Wolfgang von Goethe

O pungă rea de piele creaţă
S-ar potrivi mai bine cu-a ta faţă.
Faust (sosind):
Ce minunat! Privirea mă îmbată.
În urâţenie văd trăsături măreţe.
Presimt acum noroc prielnic.
Cu ce tărâm vrea ochiul să mă-nveţe?
(Referindu-se la Sfincşi.)
Oedip[85] în faţa unora ca ăştia-a stat.
(Referindu-se la Sirene.)
Ulise[86]-n faţa unora ca astea s-a legat.
(Referindu-se la Furnici.)
De unele ca astea-a fost comoara adunată.
(Referindu-se la Grifoni.)
De-aceştia-apoi păzită bogăţia toată.
De prospeţimi pătrunsă inima îmi e:
Mari sunt figurile, mari amintirile.
Mefistofel:
Atari făpturi tu altădată le-ai şi blestemat.
Acum însă se pare că ţi-ar şi pe plac.
Căci unde o iubită căutaţi grăbiţi,
Chiar monştri sunt bineveniţi.
Faust (către Sfincşi):
Răspundeţi-mi, făpturi de mare soi,
Văzut-a pe Elena unul dintre voi?
Sfincşii:
Noi nu ajungem până-n timpul ei,
Ucis-a Ercule[87] pe cei din urmă.

---

85 Oedip – erou vestit al mitologiei greceşti; a izbutit în viaţa sa plină de peripeţii să dezlege ghicitorile sfinxului, care ţinea sub teroarea sa împrejurimile cetăţii Teba.

86 Ulise – numele latin al lui Odiseu, una din figurile cele mai de seamă ale legendelor în legătură cu războiul troian. Întoarcerea lui Ulise, rătăcirile sale sunt povestite în una din epopeile homerice *(Odiseea).* Apropiindu-se de insula sirenelor, Ulise porunceşte tovarăşilor săi să-l lege de catarg pentru ca, auzind cântecul sirenelor, el să nu poată da urmare ispitei de a se duce la ele.

87 Ercule (Herakles) – cel mai vestit erou al legendelor greceşti. Una din numeroasele sale fapte vitejeşti este uciderea celor din urmă sfincşi.

Poţi întreba însă pe Chiron[88] şi să-l iscodeşti.
El zburdă-n noapte ca o umbră.
Dacă-ţi răspunde, multe ai să dobândeşti.
Sirene:
Îţi dorim să afli multe…
Când pe-aici trecuse-Ulise,
Zăbovind puţin s-asculte,
A-nvăţat să povestească.
Ţi-am încredinţa atâtea,
Dacă pasul ţi l-ai pierde
Către noi la marea verde.
Sfinxul:
Nu te lăsa să te înşele.
Cum se lăsă legat Ulis’,
Te lege sfaturile mele,
De vei găsi pe-naltul Chiron,
Vei auzi ce ţi-am promis.
(Faust se depărtează.)
Mefistofel (mohorât):
Ce cârâie din àripi dând?
Şi iute că nu poţi vedea,
Şi una după alta. Săgetând,
Chiar vânătorii-ar obosi.
Sfinxul:
De neatins săgeţii lui Alcide[89],
Unei furtuni de iarn-asemenea:
Sunt repezile stymfalide[90].
Cu plisc de vultur, labele de gâscă,
E cârâitul lor un bun salut,
În cercul nostru ar intra
Ca rude demne de ştiut.
Mefistofel (aproape înfricat):
Mai şuieră şi alte cele…

---

88 Chiron – cel mai înţelept dintre centauri; a fost, după legendele greceşti, educatorul multor eroi, printre alţii al lui Castor şi Pollux, fraţii Elenei.
89 Alcide – un alt nume al lui Ercule.
90 Stymfalide – de la oraşul Stymphalos, în Grecia antică; păsări ucigătoare de oameni, în mitologie. Răpunerea acestor păsări de către Ercule a fost una dintre cele mai vestite isprăvi ale sale.

Johann Wolfgang von Goethe

Sfinxul:

De-acestea nu vă fie teamă,
Sunt capetele hidrei de la Lerna[91].
Aşa cum sunt, de trup tăiate,
S-ar vrea puţin luate-n seamă.
Dar ce e, vă întreb, ce-nseamnă
Că pasul vi-l întoarceţi, spate
Îmi arătaţi? Ce vrea să fie?
Un cor v-atrage într-acolo, văd,
Sunt fete-ademenind cu nuri-prăpăd.
Sunt làmii[92], fete de plăceri,
Cu zâmbitoare guri, neruşinate frunţi,
Pe pofta unor fauni şi satiri. Acolo
Cu un picior de ţap poţi totul să înfrunţi.

Mefistofel:

Cred că mai stai pe-aici – te-oi regăsi?

Sfinxul:

Amestecă-te numai printre fete în văzduh.
Noi încă din Egipet ne-am obişnuit
Ca mii de ani, tronând, să dăinuim.
Şi dacă starea voi ne-o respectaţi în duh,
Noi, după soare, după lună, anul îl orânduim.
Judecată peste neamuri
Ca în zi de-apoi rostim:
Pace fie sau războaie
Şi potop, nu ne clintim,

Pe râul Peneios, în partea de Jos.
Penios, înconjurat de ape şi *nimfe.*

Peneios:

Foi de papură, daţi şopot,
Sălcii, fremătaţi din flamuri,
Trestii, respiraţi voi mulcom,
Şi şoptiţi în plopi, voi ramuri,
Unor visuri întrerupte!…

---

91 Uciderea hidrei de la Lerna este o altă faptă vitejească a lui Ercule.

92 Làmii – în mitologia greacă, vampiri feminini.

M-a trezit adulmecarea
Din odihnă, pat de ape,
Şi-un obştesc cutremur mare.
Faust (păşind spre râu):
Dac-aud destul de bine,
Dintre ramuri şi frunzare
Glas răsună, ce aproape
Sunet omenesc îmi pare.
Valul dă un murmur gureş
Aerul – ce vesel iureş!
Nimfele[93] *(către Faust):*
Ce bine, ah, ţie
Ţi-ar fi, spre odihnă
Să stai, şi în tihnă
Întins la răcoare
Să prinzi întremare,
Tu care n-ai pace.
Noi susur şi murmur,
Noi cântec ţi-om face.
Faust:
Sunt treaz şi văd. O, mişte-se
Făpturile, ce n-au asemănare,
Cum ochiul le surprinde-acolo.
Pătruns sunt de simţire mate.
E vis, ce văd? Sau amintire?
Ai mai avut asemeni fericire.
Trec ape în şuviţe, rânduri,
Acolo prin umbroase crânguri.
Şi vuiet nu-i, doar moale susur.
Din părţi curg sute de izvoare,
S-adună-n albie, între răzoare,
Spre locul adâncit de scaldă.
June femei cu albe mădulare,
De două ori văzute cu-ncântare,
O dată-n aer şi o dată-n apă.
Pe urmă-n ceată veselă fac baie,
Şi-noată cu-ndrăzneală şi cu teamă,

93 Nimfe – în mitologia greacă, zeiţe ale pădurilor, apelor, munţilor, peşterilor etc.

Şi ţipete apoi, în valuri e bătaie.
Când iau la toate astea seamă
Ar trebui să am destulă desfătare.
Dar sufletu-i mereu în depărtare.
Privirea cată la liman să iasă,
Unde frunzişul, verdele belşug,
Ascunde, minunată, o crăiasă.

Şi iată, că şi lebede neaşteptate vin,
Din golfuri înotând, curate, maiestuoase,
Tăind oglinda lin.
Plutind în linişte, pline de graţie,
Sunt mândre şi-ncrezute-aproape
De capul şi de pliscul ce se-nalţă.
Şi una-ndeosebi, grăbind pe ape,
Mai îndrăzneaţă-apare, mai bărbată,
Făcându-şi cale printre toate.
Se umflă penele şi aripa-nălţată.
Pe unde unduind, ea însăşi undă,
încearcă-n locul sacru să pătrundă...
Înoată celelalte-ncolo şi încoace,
Nepăsătoare unele pe la răstoace,
Iar altele, cu cioc întins a ceartă,
S-abată fetele încearcă,
La slujba lor să nu gândească,
Cuprinse doar de grija lor fetească.

Nimfe:

Puneţi voi, surori, urechea
Pe ţărm, treaptă înverzită,
Dacă bine-aud, se pare
Că e sunet de copită.
O, de-aş şti cine aduce
Veste-n noapte de răscruce.

Faust:

Duduie parcă pământul
Sub un cal gonind ca vântul.
Mă uit într-acolo
Pe câmp. Norocoasă
M-ajunge din urmă
Ursită frumoasă?

Un călăreţ[94] soseşte-n grabnic trap,
Pare cu duh, cu îndrăzneală înzestrat,
De-un cal bălan pe drum purtat.
Nu mă înşel, şi cred că-l ştiu.
E al Philyrei[95] plin de faimă fiu.
Stai, Chiron, stai! Să-ţi spun ceva…
Chiron:
Ce vrei? Ce este?
Faust:
Opreşte al tău pas!
Chiron:
Îmi pare rău, nu fac popas.
Faust:
Ia-mă cu tine-atunci, te rog.
Chiron:
De sui pe mine, ’ţi spun noroc!
Şi încotro, te-ntreb. Tu stai aici pe mal.
Te trec de vrei, prin apă, ca un cal.
Faust (încălecând):
Du-mă unde doreşti… îţi sunt pe veci mulţumitor.
Marele om şi pedagogul strălucit.
Care, spre cinstea sa, eroi atâţia, un popor
Întreg a educat, pe nobilii argonauţi[96],
Pe toţi câţi lumea poeziei au clădit.
Chiron:
Aceasta s-o lăsăm, căci nu îmi simt vreo vină.

---

94 Cel pe care Faust îl crede a fi un călăreţ este de fapt un centaur, monstru legendar, jumătate om, jumătate cal, şi anume, cel mai înţelept dintre centauri – Chiron (vezi şi nota 2 de la p. 137).

95 Philyra – fiica lui Okeanos şi iubita lui Saturn. Ea ar fi dat naştere uiui hipocentaur, faimosului Chiron.

96 Argonauţii – eroi ai legendelor greceşti, numiţi astfel după corabia lor *Argo*; ei au pornit, sub conducerea lui Iason, sa aducă lâna de aur păzită de un balaur, în Colchida. Cei mai mari eroi ai timpului au luat parte la această expediţie.

Ca Mentor[97] nici chiar Pallas[98] nu se puse în lumină.
Se poartă oamenii în felul lor, la minte sluţi,
Şi ca şi cum n-ar fi de nimenea crescuţi.

Faust:

Îmbrăţişez aici aievea şi trupeşte-n veac
Pe medicul ce ştie toate plantele pe nume,
Şi rădăcinile cunoaşte în adânc de lume,
Şi alinarea rănii şi al boalei leac!

Chiron:

Când lângă mine vreun erou a fost rănit
Ştiam un ajutor s-aduc, să dau un sfat,
Dar mai târziu eu arta mea
La vrăjitoare şi la popi o am lăsat.

Faust:

Tu eşti adevăratul mare om.
Ce nu-i în stare laude-a asculta.
El cată să se-ascundă-n modestie,
Şi ca şi cum atâţi i-ar fi asemenea.

Chiron:

Făţarnic pari a fi, cu măiestrie,
Şi linguşeşti popor şi demnitari.

Faust:

Mărturisire totuşi îmi vei face:
Tu ai văzut prin vremi pe cei mai mari.
Celui mai nobil tu, cu seriozitate,
Te-ai străduit să-i fii asemenea prin fapte.
Dar care-a fost, tu zeu pe jumătate, vajnic,
Printre eroi cel mai destoinic şi mai straşnic?

Chiron:

În vechiul neam argonaut, sublim,
Erau cu toţii bravi, pe câte ştim.
Şi fiecare cu puterea ce-l însufleţea,
La locul său ca nimeni alt faţă făcea.
Au triumfat într-una dioscurii[99],

---

97 Mentor – în legendele eroice greceşti, prietenul lui Ulise şi dascălul lui Telemac. Pallas-Athena îl însoţeşte sub chipul lui Mentor pe Telemac la Pylos.

98 Pallas – alt nume al zeiţei Athena.

99 Dioscurii – cei doi fraţi, Castor şi Pollux, fiii Ledei şi ai lui Tyndareu, rege în Sparta. Sora lor a fost Elena.

Unde juneţea şi frumseţea copleşesc.
Prin faptă repede, când izbăvirea altor o cerea,
Prin hotărâre, Borcadul[100] s-a distins.
Isteţ, puternic, cumpănit la sfat,
Domnit-a Iason, de femei privit cu drag.
Apoi Orfeu, cel gingaş şi cu rostul aşezat,
Care cânta din liră mai puternic decât alţii...
Lynceu, cu[101] ochiul ager, zi şi noapte.
Călăuzea corabia sacră de departe.
Cu alţii numai împreună
Poţi înfrunta primejdiile toate.

Faust:

De Ercule nu vrei să aminteşti de loc?

Chiron:

O, vai! N-aprinde-n mine dorul ca un foc!...
Pe Phoebus nu-l văzui vreodat'
Şi nici pe Ares[102], Hermes[103], sau cum numele le este,
Şi-atunci în faţa ochilor mi-a stat
Acel pe care oamenii-l slăvesc dumnezeieşte:
Un crai era el din născare,
Ca tânăr o minune mare,
Supus era frăţânelui mai în etate,
Dar şi femeilor mult scumpe peste toate.
Nu naşte Gea un al doilea la fel.
Nici Hebe[104] nu va duce o pereche-a lui la cer.
Zadarnic cântecele-ncearcă să-l descrie,

---

100 Boreadul (Boreas) – în mitologia greacă, reprezenta vântul de nord-est; locuinţa sa se spunea că s-ar afla într-o peşteră din Munţii Hacmus. În această peşteră Boreas a dus-o pe Oreitia, fiica regelui Erehteios, pe care a răpit-o din Athena.

101 Lynceus – unul dintre argonauţi, vestit pentru privirea sa ageră care pătrundea prin ziduri şi pământ. (Vezi şi nota 1 de la p. 239.).

102 Ares – în mitologia greacă, zeu al războiului sau, mai precis, al mâniei şi-al luptei sălbatice. Era fiul lui Zeus şi al Herei şi iubitul Afroditei.

103 Hermes – crainicul zeilor, fiul lui Zeus şi al Maiei, era socotit foarte şiret şi plin de inventivitate.

104 Hebe – zeiţa tinereţii, fiica lui Zeus şi a Herei şi soţia lui Ercule. Era paharnica zeilor.

Johann Wolfgang von Goethe

Zadarnic cearcă să-l cuprindă marmura cea străvezie.
Faust:
Oricât se străduiră cioplitorii,
El nu ieşi din piatră cum e gândul.
Vorbişi despre bărbatul cel mai mândru,
Despre frumoase să-mi vorbeşti, e rândul.
Chiron:
Nimic frumseţea femeiască nu înseamnă,
Deoarece e chip rigid din fire;
Numai acea fiinţă merită slăvire,
Din care veselia se desprinde şi viaţa izvorăşte.
Frumseţea-i fericită de ea însăşi,
Dar vraja graţiei te ia, te cutropeşte,
Întocmai ca Elena pe care o purtai.
Faust:
Tu ai purtat-o?
Chiron:
Da, pe-acelaşi spate, unde stai.
Faust:
Nu sunt destul de încurcat şi-aiurea,
Mai trebuie să ştiu că stau pe-acelaşi loc?
Chiron:
Ea îşi băgase degetele-n coama mea
Ca tine-acum,
Faust:
Mă pierd de tot.
Dar spune-mi, când, cum se făcu?
Ea-i singura dorinţ-a mea.
Într-adevăr ai dus-o tu?
Chiron:
Îngădui întrebarea. Nu e fără rost.
Tocmai atunci scăpară dioscurii
Pe surioara lor din mână de tâlhari.
Aceştia, neobişnuiţi de-a fi învinşi,
Pe urma lor ca o furtună apucară.
Dar goana fraţilor oprit-a fost să fie
De bălţile cu stuf la Eleusis. Vai, aproape prinşi,
Se aruncară-n apă fraţii; m-azvârlii
Şi eu, şi înotând trecui. Atuncea de pe spate ea-mi sări
Şi coama umedă mi-o netezi, şi linguşindu-se

Isteaţă, dulce-mi mulţumi. Fermecătoare, tânără
Era! Şi pentru ochi bătrâni – ce bucurie!
Faust:
Avea doar zece ani...
Chiron:
Văd de departe
Cum filologii te-nşelară.
Femeia mitologică-i un lucru-aparte.
Poetul, după poftă, o arată.
Ea nu îmbătrâneşte niciodată.
Mereu dorită prin făptură,
Încă fetiţă e răpită, vârstnică mereu peţită.
Pe-un poet nu-l leagă nici-un timp.
Faust:
Să fie ca şi cum n-ar şi răstimp!
Achile[105] însuşi o găsi într-un ostrov,
Şi dincolo de orice timp. Ce rar noroc:
Să cucereşti iubire, când trecu orice soroc.
Şi eu să nu încerc, cu dorul meu peste măsură,
Să readuc în viaţă unica figură?
Fiinţa-asemeni zeilor, eterna schimă,
Măreaţă, gingaşă, iubită şi sublimă!
Tu o văzuşi cândva, eu astăzi am văzut-o.
Frumoasă, mândră e, dorită pe cât de frumoasă.
Simţirea mi-e de-un singur chip atrasă.
Nu mai trăiesc, de nu ajung la ea.
Chiron:
Entuziast ca om îmi eşti, străinule răpit,
Dar printre spirite pari un scrântit.
Se potriveşte însă, spre norocul tău,
Ca-n fiecare an, pentru o clipă
Să mă abat şi-acuma pe la Manto
Fiica lui Esculap[106]; cu rugăciune liniştită
Se-ndreaptă ea spre tatăl ei, rugându-l nu arar
Să lumineze mintea medicilor în sfârşit,

---

105 În mitologia greacă există o legendă, potrivit căreia, Achile, după moarte, a evadat din împărăţia umbrelor şi s-a căsătorit cu Elena pe insula Leuke din Marea Neagră.
106 Esculap (greceşte Asklepios) – în mitologia greacă, zeu al medicinei, fiul lui Apolo.

Johann Wolfgang von Goethe

S-o lase mai domol cu-omorul temerar.
Cea mai iubită mi-e din breasla sibilină,
Nu-i încruntată, binefăcătoare e, şi lină.
Ea te va vindeca, de-adaşti puţin,
Cu tainice puteri din suc de rădăcină.
Faust:
Dar nu doresc cu vindecare să mă ia.
Puternică e mintea şi simţirea mea.
Chiron:
Nu ocoli izvorul sănătos.
Ajunserăm. Şi repede acum, în jos!
Faust:
Spune-mi pe care ţărm, din apă,
M-ai scos în noaptea asta-nfricoşată?
Chiron:
Pe-aicea Roma, Grecia, s-au înfruntat.
Peneios e în dreapta, dincolo Olimpul.
Se risipeşte-mpărăţia ca nisipul.
Şi craiul fuge, cetăţeanul triumfează.
Deschideţi doar privirea trează:
Eternul templu stă în lună.
Manto (visând):
Copită de cal răsună,
Pe sfânta treaptă
Semizei s-adună.
Chiron:
Deschide tu ochii,
Priveşte-mă dreaptă!
Manto (trezindu-se):
Bine-ai venit! Te văd. Eşti nelipsit.
Chiron:
De vreme ce şi templul tău mai stăruie pe-aci!
Manto:
O ţii la goană, niciodată obosit?
Chiron:
În timp ce tu în pace locuieşti
Mă bucur de-alergarea prin poveşti.
Manto:
Eu stau, în juru-mi timpul face roată.
Şi-acesta cine-i?

Chiron:
Noaptea blestemată
Mi-l scoase cu vârtej în cale.
Nebun el vrea doar pe Elena.
Vârtej sunt toate gândurile sale.
De-un tratament asclepic[107] se învredniceşte.
Manto:
Iubesc pe cel ce imposibilul doreşte.
(Chiron s-a şi depărtat în fugă.)
Chiron:
Eşti temerar, dar bucură-te de răscruce,
Întunecatul gang la Persephona[108] duce.
Pe sub Olimp, în gol de munte-ascultă ea
Dacă s-aude tainic vreun oprit salut.
Pe-aici l-am furişat şi pe Orfeu cândva.
Cutează, poate că dobândă – alta vei avea!
(Coboară împreună.)

În partea de sus a râului Peneios, ca mai înainte.

Sirene:
Azvârliţi-vă-n Peneios
Ca să înotaţi în ape,
Cântecele să v-asculte
Cei ce umblă pe aproape.
Fără apă nu-i salvare.
De-am purcede luminoase,
Am cunoaşte-n marea greacă
Bucuriile frumoase.
(Cutremur de pământ.)
Sirene:
Înspumat se-ntoarce valul,
Nu mai curge-n matcă joasă.
Se cutremură prundişuri,
Ţărmul crapă pe sub coastă.

107 Tratament asclepic, tratament recomandat de Esculap.
108 Persephona – în mitologia greacă, fiica lui Zeus şi a Demetrei; a fost răpită de Pluto, zeul Infernului. Ca soţie a acestuia, ea stătea a treia parte din an în lumea întunericului, iar restul timpului, la mama sa.

Johann Wolfgang von Goethe

Să fugim! Veniţi voi toate,
Scape, scape cine poate.

Să ne ducem oaspeţi veseli
La petrecere senină,
Unde pe nisip de mare
Năvăleşte unda plină,
Unde luna luminoasă îşi îneacă faţa-n apă.
Viaţa-i liberă acolo,
Dar aici cutremur, groază.
Fugă-n grabă cine poate
Din ţinuturi blestemate.
Seismos[109] *(mormăind şi duduind în adâncime):*
Înc-o dată să împingem
Şi din umeri să izbim,
Ca s-ajungem sus, deasupra,
Unde totul copleşim!
Sfincşii:
Ce cutremure hidoase,
Ce urâtă vremuire!
Cum se clatină încolo
Şi încoace toate-n fire.
Vai, să urli de urât!
Dar noi locului ne ţinem,
Iadul chiar de-a izbucnit.

Se ridic-acum o boltă
Minunat. Este bătrânul
Care a clădit din sinul
Mării insula pe nume
Delos, un ostrov de dragul
Unei născătoare-anume[110].
Apăsând, icnind, zorind,
Îndoindu-se din spete,
Ca un Atlas arătând,

---

109 În mitologia greacă, alt nume dat zeului mării, Poseidon. La Goethe, demon al cutremurelor de pământ.

110 Aluzie la zeitatea (Poseidon) care a clădit insula Delos pentru Leto, mama lui Apolo şl a zeiţei Artemis.

El ridică piatră şi pământ,
Glie şi nisip, argilă,
Ţărmuri, albie fragilă.
Sfâşie de-a lat-o vale,
Chiar în două sfarmă cale,
Uriaşă cariatidă
Niciodată obosită,
În pământ până la şale
Poartă-n cap zidiri de piatră,
Dar se curm-acuma jocul,
Sfincşii îşi ocupă locul.

Seismos:

La urmă se va recunoaşte cu ştiinţă
Că singur le-am prilejuit să iasă.
De n-aş fi scuturat cu sârguinţă,
Cum ar fi lumea-aşa frumoasă?
Şi cum ar sta-n azurul pur,
Măreţii munţi jur-împrejur,
De nu i-aş fi-nălţat eu oare
În pitoreasca lor desfăşurare?
În faţa-naintaşilor străbuni,
Ai nopţii şi ai haosului, mă purtai
Puternic, când alături de titani
Cu Pelion şi Ossa[111] mă jucai
Ca-n vânt cu mingea. Ne-ntrecurăm,
Ca-n urmă, pângărind loc sfânt,
Parnasului căciuli să-i punem
Doi munţi, cum îi vedeţi că sunt...
C-un cor de muze fericite-acolo
Adastă-acum senin Apolo.
Chiar şi lui Jupiter şi fulgerelor sale
Le-am ridicat un tron din vale.
Şi-acum la fel, cu opintire de nespus
Am străbătut abisurile-n sus,
Şi cu putere chem la nouă viaţă
Locuitori, ce veseli vin din ceaţă.

Sfincşii:

Străvechi, nu-ncape îndoială,

111 Pelion şi Ossa – munţi în Thesalia.

Johann Wolfgang von Goethe

Sunt toate cele scoase la iveală.
Căci le văzurăm înşine cum ieşiră,
Şi cum, aproape sugrumate, împietriră.
Păduri iau înălţimile cu-avânt,
Par răzvrătite stâncile. Le contemplăm.
După acestea sfincşii nu se-ndrumă:
Pe locul nostru stingheriţi nu ne lăsăm.

Grifonii:

Aur în foiţe, aur-firicele
Tremură prin goluri mici.
Nu-l lăsaţi să vi se fure,
Adunaţi-l, roiuri de furnicii

Corul furnicilor:

Pe unde-uriaşii
În sus l-au împins,
Cu mii picioruşe
Căutaţi într-adins.
Ieşiţi şi intraţi!
Prin crăpături
Sunt multe fărâmituri.
Chiar cea mai mică
Să mi-o găsiţi,
Prin toate ungherele
Să iscodiţi,
Şi harnice-mi fiţi.
Degrabă, degrabă,
Cum tot se făcu,
Căraţi-mi aurul,
Dar muntele nu!

Grifonii:

Să ne-adunaţi aur grămadă,
Întindem ghearele pe el.
Pentru comori e gheara lacăt,
Cum altele nu sunt la fel.

Pigmeii[112]*:*

Noi luarăm tocmai loc,

---

112 Pigmei – popor de pitici pomenit în legendele antice, despre care se credea că trăiesc în diferite ţări şi cu precădere în Egipt, la izvoarele Nil-ului.

Nu ştim cum se nimeri.
Cum, de unde, noi venirăm,
Nu-ntrebaţi, suntem aci.
Pentru-a fi sălaş vieţii
Orice ţară-i potrivită,
Unde aur este-n stâncă
Şi piticu-i la-ndemână.
Un pitic şi o pitică
Fac o harnică pereche.
Oare-a fost şi-n paradis
Vreo pereche mititică?
Dar sunt bune toate-aicea,
Steaua ne-o blagoslovim,
Căci pământul, muma noastră,
Pretutindeni dă din plin.
Dactili[113]*:*
Muma noastră i-a născut
Într-o noapte pe pitici,
Într-o noapte ea va naşte
Grabnic şi pe cei mai mici.
Pigmeii cei mai vârstnici:
În stăpânire luaţi
Locul ce vă aşteaptă.
Lucrul vă cheamă,
Nu aşteptaţii
E încă pace:
Făurărie clădiţi,
Pentru a face
Arme şi zale.
Toate furnicile
Harnice, faceţi,
Rost de metale.
Voi însă, micile,
Cum sunt poruncile
Fie-vă muncile:
Lemne s-aduceţi!
Lemnul se pune

113 Dactili – pitici dintre cei mai mici, socotiţi în mitologia antică printre cei mai iscusiţi făurari.

Johann Wolfgang von Goethe

În tainice flăcări,
Faceţi cărbune!
Generalisimul:
Cu arc şi săgeată
Purcedeţi la baltă.
Ochiţi-mi bâtlanii,
În cuiburi de ape
Niciunul nu scape.
Ochiţi-mi semeţii,
Pe toţi dintr-o dată.
Purcedeţi degrabă,
Luaţi-le pene,
Ca noi s-apărem
La coif cu podoabă[114]!
Furnici şi dactili:
Vai, cine ne scapă?
Din fierul călit
Vor lanţuri să facă!
Dar nu-i încă timpul
Să ne dezrobim.
Cu grijă să fim!
Cocorii lui Ibycus[115]*:*
Strigăte de moarte, jale,
Zbatere de aripi, groază!
Ce suspine şi ce geamăt
Ne ajung din valea joasă!
Toţi au fost ucişi, bâtlanii,
S-a-nroşit de sânge apa.
Pofta rea pe toţi îi pierde,
Le ia pene şi podoaba:
Flutură pe coiful unui
Crăcănel şi burtăverde.
Voi însoţitorii noştri,
Călători bâtlani ai mării,
Pentr-o faptă ca aceasta
Luaţi drumul răzbunării.

---

114 Lupta dintre pigmei şi bâtlani este un motiv legendar antic. Se spunea că pigmeilor le plac penele bâtlanilor.

115 Aluzie la cunoscuta baladă a lui Schiller, *Cocorii lui Ibycus.*

Duşmănie-n veci prăsilei
Ce ucide-n faptul zilei.
(Se risipesc în văzduh.)
Mefistofel (în vale):
Ştiam să domin nordicele vrăjitoare,
Cu-aceste spirite străine nu mă dumiresc.
La miazănoapte Muntele Nebun[116] e un plăcut
Ţinut: oricum, acolo nu mă rătăcesc.
Veghează-acolo pentru noi „Bătrâna”[117],
„Ciobanul”[118] cată de pe piatra lui în zare,
Şi Măgurile fluieră pe plaiuri,
Dar totu-i pentru mii de ani, se pare.
Aici nu ştii nici unde stai, nici unde mergi,
În orice clipă vrea pământul să se-ncrunte.
Prin vale netedă cutreier vesel,
Şi înapoia mea deodată se ridică-un munte.
Un munte care poate că nu-i tocmai munte,
Destul însă de-nalt să mă despartă
De sfincşii mei. Tot mai zvâcneşte-aici, din loc
În loc, câte-o văpaie luminând vreo aventură…
Mă cheamă încă-ademenindu-mă cu joc
Şi cu ispite ştrengăreşti galantul cor.
Merg înainte! Prea obişnuit să gust ceva,
Încerc să prind, ce-n cale mi-a cădea.
Làmii (trăgând pe Mefistofel după ele):
Dă-i zor, mai repede,
Şi tot mai departe,
În sus, în jos,
Când şovăind,
Când gureş grăind.
E foarte hazliu
Pe-un vechi păcătos,
Năstruşnic din fire,
Să-l tragem cu noi
Spre grea ispăşire.

---

116 Brocken (Muntele Nebun), în Munţii Harz, de care se leagă legendele valpurgice.
117 „Bătrâna” – numele unui pisc pe muntele Brocken.
118 „Ciobanul” – numele unui pisc pe muntele Brocken.

Cu ţeapăn picior
El vine în urmă
Şontâc, şchiopătând.
Îşi trage copita
Spre noi căutând.
Mefistofel (oprindu-se):
E un blestèm cu toţi bărbaţii înşelaţi.
De la Adam s-a început povestea.
Îmbătrânim, dar oare ne şi cuminţim?
Prostit am fost, de mi se duce vestea.

Cumplită stricăciune e poporul muieresc,
Cu feţe rumene, sulemenite obrăzare.
Nesănătoase sunt: oriunde le apuci
Sunt găunos de putrede la mădulare.
O ştim şi-o prea vedem, când mâna le frământă,
Şi totuşi noi dansăm, când târfele ne cântă.
Làmii (oprindu-se):
El pare-a şovăi, se-opreşte. Staţi!
Să nu ne scape! Nu-l lăsaţi!
Mefistofel (mergând înainte):
Întinde mâna şi apucă! Nu mi te lăsa
De îndoială prins ca într-un sac.
Căci dacă vrăjitoarele n-ar exista,
Ce diavol ar mai vrea să fie drac?
Làmii (cu graţie):
Să ne-ncercuim eroul!
Dragoste de aprig soi
S-a trezit în el desigur,
Pentru una dintre noi.
Mefistofel:
Femeiuşti drăguţe-aş zice.
Nu vă ocărăsc prea tare.
Empuza[119] *(cu insistenţă):*
Nici pe mine! Daţi-mi voie
Să m-alătur pe cărare;
Làmii:
Asta nu-i de cercul nostru

119 Empuza – o làmie cu un picior de măgar.

Ea ne strică jocul, rostul.
Empuza (către Mefistofel):
Picior de măgăriţă am,
Mândra ta Empuză sunt.
Tu ai doar picior de cal,
Totuşi, vere, te salut.
Mefistofel:
Necunoscuţi credeam că voi găsi,
Dar rude aflu multişoare:
Din nordul meu până-n Elada
Vai, numai veri şi verişoare.
Empuza:
Eu m-aş putea preface-n multe
După dorinţă şi cum vrei.
Pe umeri, capul de măgar[120],
Spre cinstea ta însă-mi pusei.
Mefistofel:
Pe-aici se pare că-nrudirea
E preţuită ca un mare har.
Cu orice preţ ţin să mă lepăd
De-o rubedenie măgar.
Làmii:
Urâta-alungă, sus şi jos,
Tot ce-i frumos şi graţios.
Ce graţios, frumos ar fi,
În faţa ei s-ar risipi.
Mefistofel:
Dar şi acestea prin făptură
Suspecte-mi sunt peste măsură.
Obrajii lor ca nişte roze
Mă tem c-ascund metamorfoze.
Làmii:
Încearcă totuşi! Suntem multe.
Întinde mâna, ca norocul
Să-ţi vezi şi cum te-ajută jocul.
Ce-nseamnă cântece de dor?
Eşti doar un jalnic peţitor.

120 Vezi nota 1 de la p. 164. Capul de măgar este adăugat de Goethe.

Johann Wolfgang von Goethe

Mândru te plimbi, faci pe măreţul…
Acum se dă la ceata noastră.
Să cadă măştile sub cari v-ascundeţi!
Şi arătaţi-vă cum sunteţi!
Mefistofel:
Îmi alesei cea mai frumoasă…
(Cuprinzând-o.)
Vai! Doar o mătură uscată!
(Prinzând pe alta.)
Şi asta!… Faţă monstruoasă.
Làmii:
Nu eşti de altceva mai vrednic.
Mefistofel:
Micuţa-aş vrea să mi-o răpesc…
Lacerta[121] printre mâni îmi scapă.
Şi ca un şarpe e cosiţa.
De ciudă prind pe cea înaltă.
Un băţ de Tirsus[122] am cuprins,
Cu un cocean de pin în loc de cap.
Ce mai apuc?… Da, una foarte grasă…
Cu care să mă desfătez pe plac.
O ultimă-ncercare! Fie!
Molâşă şi dospită. Mare preţ
Orientalii dau pe-asemenea nutreţ.
Dar a crăpat gogoaşa, fumurie.
Làmii:
Împrăştiindu-vă, plutiţi.
Fulgerător, cu negru zbor
Împrejmuiţi pe-al vrăjitoarei
Fiu îndrăzneţ. Şi-n cercuri reci
Bateţi din aripi, voi lilieci!
Ne scapă ieftin, prea uşor.
Mefistofel (scuturându-se):
Cuminte nu mă prea făcui.
Absurd e sudul ca şi nordul.

---

121 Lacerta – o şopârlă.

122 *Băţ de Tirsus* (greceşte, *Tyrsos)* – băţul menadelor sau al bacantelor, înfăşurat în foi de iederă şi în frunze de viţă, având la vârf un con de pin.

Strigoi scrintiţi aici şi-acolo,
Dezgustători poeţii şi norodul.
Ca pretutindeni mascarada
E pentru simţuri numai joc.
Spre cele dulci m-am dat cu foc,
Făpturi de spaimă doar ajung.
Ce bucuros m-aş amăgi,
Dac-ar dura mai îndelung.
(Rătăcind printre pietre.)
Unde-am ajuns, nu e oază,
O cale-a fost, şi-acum e groază.
Venii aşa pe neted drum,
Şi pietre-mi stau în cale-acum.
Zadarnic urc şi iar cobor.
Găsi-voi sfincşii, locul lor?
Mirarea stă să mă înfrunte:
Să crească un asemeni munte!
În noapte parcă vrăjitoare
Zburând pe măturі de nuiele
Adus-au muntele cu ele.
Oreas[123] *(de pe o stâncă):*
Priveşte-n sus! E muntele
Bătrân cu vechea-i faţă.
Cinsteşte-abruptele cărări,
Ce Pindul le întinde-n ceaţă,
În neclintire-aşa am stat
Pe când Pompei s-a refugiat.
Nebune pietrele de-alături
În zori de zi se dau în lături.
Asemeni basme văd pe rând
’Nălţându-se şi iar picând.
Mefistofel:
Cinstire-ţi dau, slăvită faţă!
Stejari măreţi te-mpresurară.
Acolo-n beznă nu pătrunde
Lucirea lunii cea mai clară.
Dar lâng-o tufă văd trecând
O luminiţă-ncet arzând.

123 Oreas – o nimfă de munte.

Johann Wolfgang von Goethe

Ah câte sunt şi câte nu-s!
Acesta e Homunculus!
Micuţule, tu vii – de unde?
Homunculus:
Plutesc aşa prin spaţiu mare
Şi-aş vrea să iau fiinţă-ntr-adevăr,
Fiola să mi-o sparg cu nerăbdare.
Dar după cele ce-am văzut, de când veghez,
În lume nu mă prea încumetez.
Îţi spun aşa cu jumătate gura:
Eu urmăresc doi filosofi cu stăruinţă,
Pe amândoi i-aud spunând: Natura!
De ei nu vreau să mă despart,
Căci ei cunosc desigur a pământului fiinţă.
Descoperi-voi astfel mai pe urmă
În care parte să mă-ndrum cu iscusinţă.
Mefistofel:
Întâmplător e bine cum s-a potrivit,
Căci unde duhuri şi strigoi îşi fac sălaş
Un filosof este de-asemenea binevenit.
Ca să te bucuri de priceperea şi arta sa,
El o duzină de-alţi strigoi va inventa.
De nu greşeşti, e clar că nu te cuminţeşti:
Fiinţă dacă vrei să iei, s-o faci pe socoteala ta.
Homunculus:
Un sfat când nu e rău, nu-l voi dispreţui.
Mefistofel:
Porneşte-atunci! Şi-om mai vedea ce-a fi.
(Se despart.)
Anaxagoras[124] *(către Thales*[125]*):*
Mă lupt cu mintea ta. N-ai cum s-o-nvingi.
Mai e nevoie de ceva, să te convingi?
Thales:
S-apleacă valul bucuros de orice vânt,
Dar dă-ndărăt, faţă de stâncă şi pământ.

---

124 Anaxagoras – filosof grec (secolul al V-lea î.e.n.). Goethe îi atribuia o concepţie potrivit căreia vulcanii ar juca rolul cel mai important în transformarea scoarţei terestre.

125 Thales – filozof ionian (secolul al VI-lea î.e.n.), după concepţia căruia totul s-a născut din apă.

Anaxagoras:
Prin foc această stâncă s-a făcut.
Thales:
Ce-i viu, din umezeală s-a născut.
Homunculus (între amândoi):
Îngăduiţi la pas alăturea să vin.
Eu însumi am dorinţă
Să iau fiinţă, să devin.
Anaxagoras:
O, Thales, ai făcut cândva-ntr-o noapte,
Într-una singură, din ape şi nămol
Asemeni munte pe câmp gol?
Thales:
N-are nevoie doar de nopţi, de ceasuri,
Natura-n curgerea ei vie.
Încet alcătuieşte orice formă,
Nici chiar în mare nu e silnicie.
Anaxagoras:
Aici însă a fost. Un foc plutonic,
Detunături de aburi, colosale,
Au spart străvechea scoarţă pământean,
Şi munte nou s-a înălţat din vale.
Thales:
Ce se urmează-n felu-acesta?
E muntele, şi el, aci ca alţii.
Cu-asemeni ceartă pierdem timpul,
Noroade amăgim – noi învăţaţii.
Anaxagoras:
Se umple muntele de myrmidoni[126];
Prin crăpături, prin stânci, prin stive,
Pigmeii vin, furnici şi gnomi
Şi alte mici făpturi active.
(Către Homunculus.)
N-ai năzuit vreodat' spre măreţie,
Şi ca un eremit[127] trăit-ai după lege.
Dacă obişnuinţă ai lua pentru domnie,

126 Myrmidoni – popor legendar de furnici, din care s-ar fi tras o veche populaţie a Greciei.
127 *Eremit* – pustnic, sihastru.

În ţara asta eu te-aş face rege.
Homunculus:
Ce spune Thales?
Thales:
Sfaturi nu aş da.
Cu mici – la fapte mici doar te-ai deda.
Cu mari – chiar cel micuţ devine mare.
Priveşte norul de cocori acolo-ntunecat,
Ameninţând norodul tulburat.
La fel pe-un rege l-ar ameninţa.
Cu pliscuri aprige, cu ascuţite gheare,
Peste pitici, de sus, cocorii dau năvală,
Năpasta fulgeră, judeţ se face.
Căci făr' de-legea a ucis bâtlanii
Stând liniştiţi pe lâng-un lac de pace.
Dar ploaia de săgeţi, ucigătoare,
Prilejuieşte sângeroasă răzbunare,
Stârnind urgia înruditei seminţii,
Nelegiuiţi, pigmeii vor pieri,
Şi scut, şi coif, şi lance sunt în van.
Pigmeilor ce le ajută pana de bâtlan?
Cum se ascund pitici, furnici!
Se risipeşte-n goană oastea celor mici.
Anaxagoras (după o pauză, solemn):
De-am lăudat pe cei de sub pământ,
Spre înălţimi îndrept acum cuvânt…
Tu, cea de sus, fără de vârstă, neîntunecata
Cu nume trei şi cu-ntreită faţă,
Diana, Luna şi Hecata[128],
Tu care pieptul mi-l lărgeşti, gând peste-abis,
Tu care-n linişte luceşti, puternic vis,
Deschide-ţi hăul tău de umbre şi-ţi arată
Străvechea ta putere, fără vrajă, înc-o dată.
(Pauză.)
Dorinţă grabnic împlinită!
Rugăciunea mea, un gând
De-abia rostit spre înălţimi,
A scos natura din orând?

128 Diana, Luna şi Hecata – trei nume ale lunii.

Şi mare, tot mai mare se apropie
Tronul zeiţei, auriu şi scris rotund,
Grozav vederii este focul, unde umblu,
Crescând se înroşeşte tot mai sumbru…
Opreşte-te! Disc plin de ameninţare,
Să nu ne prăpădeşti cu ţară şi cu mare!

E-adevărat deci, că tesalice femei
Te-au descântat cu vrăji cândva
Ca să cobori din calea ta,
Năpastă aducând. Se-ntunecă acuma discul.
Se rupe-apoi şi fulgeră şi dă scântei.
Cum pârâie! Ce şuier şi cum pâlpâie!
Şi durduie cu tunet de vântoase.
Supus, mă-ntind pe treptele zeiţei.
Iertaţi! Sunt însumi, numai, pricina
Acestor întâmplări primejdioase.
(Se prosternă la pământ.)
Thales:
Câte n-a văzut şi nu aude omu-acesta!
Prea bine, ce se petrecu, n-aş şti a spune.
Şi n-am simţit la fel nimic din toate.
Mărturisesc că-s ceasurile cam nebune.
Şi luna, iat-o-n lină legănare
La locul ei, acolo-n zare!
Homunculus:
Priviţi la muntele, unde-s pigmeii.
A fost rotund, acum e ascuţit.
Ciocnire uriaşă am simţit.
O stâncă[129] a căzut din lună
Şi a zdrobit, fără s-aleagă
Vrăjmaşi şi prieteni dimpreună.
Voi lăuda asemenea puteri, nespus,
Ce, creatoare, într-o noapte, doar în una,
Deodat', atât de jos, cât şi de sus,
Clădirea-acestui munte o făcură-ntreagă.

129 După părerea unor naturalişti din timpul lui Goethe, meteorii ar fi pietre ce cad din lună.

Johann Wolfgang von Goethe

Thales:

Pe pace fii, căci totu-a fost închipuire.
Dispară deci prăsila cea urâtă şi nedreaptă.
Că rege nu i-ai fost, e-un bine.
Să mergem către mările senine,
Unde primire minunată ne aşteaptă.
(Se depărtează.)

Mefistofel (urcând din cealaltă parte):

Prin stâncăria asta trebuie să urc,
Făcându-mi pârtie prin ram şi rădăcină.
Pe muntele din nord miresme de răşină
Îmi amintesc cumva de smoală,
Şi-aceasta-mi place. Şi pucioasa de asemeni.
La grecii-aceştia urmă nu-i de suc de brad.
Sunt curios să ştiu cu ce anume
Încing ei chinul, flacăra, din iad.

Driada[130]*:*

În ţara ta desigur eşti un iscusit.
Printre străini eşti prea puţin umblat.
Dar nu-ţi întoarce către patrie simţirea,
Cinsteşte mai curând stejarul sfânt şi-nalt.

Mefistofel:

Ce-ai părăsit, îţi umblă-n gânduri şi prin vis.
Obişnuinţă ce ţi-a fost, rămâne-un paradis.
Dar spune-mi: ce se vede-n peşteră acolo,
Şezând în slab reflex cu întreită-nfăţişare?

Driada:

Sunt Phorkiadele[131]! Te du spre ele
Vorbeşte-le, de nu te-apucă-nfiorare!

Mefistofel:

Voi îndrăzni. Zăresc ceva şi mult mă mir.
Oricât n-aş vrea, mă ia mărturisirea gurii:
Asemenea făpturi nicicând nu mai văzui,
Mai slute sunt decât Muma Pădurii…
Păcatele, ce-n obârşii osândă-au suferit,

---

130 Driadă – nimfă de copaci.

131 Phorkiadele – cele trei fiice de-o urâţenie fără seamăn ale lui Phorkis, zeu al mării în furtună. Tustrele aveau un singur ochi şi-un singur dinte, pe care şi-l împrumutau când voiau să vadă sau să mănânce.

Le mai găseşti urâte, oare, câtuşi de puţin,
Când vezi ăst monstru întreit?
Noi nu le-am suferi – ce zic?
Nici chiar pe treptele celui
Mai groaznic dintre iadurile noastre!
Aici le vezi în patria frumseţii.
Şi-aceasta zice-se că e antic…
Se mişcă-acum, lăpădături de ale firii,
Şi sunet dau ca liliecii şi vampirii.

Phorkiada:

Daţi-mi voi ochiul, surioare, spre a iscodi
Cine la templul nostru îndrăzneşte a veni.

Mefistofel:

Slăvitelor, îngăduiţi-mi să m-apropii
Şi să primesc a voastră întreită binecuvântare.
Eu vin, necunoscut, ce-i drept, în faţa voastră,
Dar înrudit cu voi de nu mă-nşel prea tare.
Pe Ops[132] şi Rhea[133], vechile zeiţe le-am văzut,
M-am închinat şi-n faţa altor vrednici zei.
Şi parcele chiar, ale Haosului, şi-ale voastre
Surori, eu le-am zărit mai ieri, alaltăieri,
Dar n-am văzut fiinţe-asemeni vouă niciodat'.
Şi-acuma tac şi tare sunt vrăjit şi încântat.

Phorkiadele:

Un spirit pare-a fi, inteligent.

Mefistofel:

Mă miră doar că nu vă preamăreşte
Niciun poet. Cum fu aceasta cu putinţă?
Un pictor nu v-a luat vreodată ca model?
Să-ncerce dalta să vă-ntruchipeze în fiinţă
Pe voi, iar nu pe Juno[134], Venus[135] şi-altele la fel.

Phorkiadele:

Ascunse-n noapte şi-n singurătate

---

132 Ops – zeitate romană a rodului îmbelşugat. A fost identificată cu zeiţa Rhea, soţia lui Saturn (Cronos).
133 Rhea – în mitologia greacă, fiica lui Uranos şi a Geei, sora şi soţia lui Cronos şi mama lui Zeus.
134 Juno – zeiţă în mitologia latină (Hera în cea greacă), soţia lui Jupiter.
135 Venus – zeiţa frumuseţii în mitologia latină.

Johann Wolfgang von Goethe

Nu ne-am visat vreodat' întruchipate.
Mefistofel:
Nici nu puteaţi, căci voi, străine lumii,
N-aţi fost nicicând de cineva zărite.
Ar trebui, pentru aceasta, să sălăşluiţi
Prin locuri, unde arta, bogăţia se răsfaţă,
Şi unde-n fiecare zi, la pas cu clipele grăbite
Un bloc de piatră ca erou porneşte-n viaţă.
Phorkiadele:
Mai bine ai tăcea, să nu ne dai dorinţe!
La ce ne-ar folosi, de nimenea ştiute,
Născute-n noapte, nopţii înrudite,
Aproape nouă înşine necunoscute?!
Mefistofel:
Aceasta n-are totdeauna-nsemnătate!
Poţi altora să dărui însuşiri şi calitate.
Voi sunteţi trei, şi totuşi un ochi, un dinte, vă ajunge;
Ar merge, poate, ca-n mitologie,
În două s-adunăm fiinţa celor trei,
Iar ochiul celei de-a treia-al meu să fie,
Pentru un timp.
Una:
Crezi că se poate?
Celelalte două:
S-o încercăm, dar fără ochi şi dinte.
Mefistofel:
Aţi scos din joc ce e mai bun!
Cum să obţii, astfel, desăvârşită faţă?
Una:
Închide tu un ochi, şi-apoi îngăduieşte
Să ţi se vadă dintele unic din faţă.
Atuncea din profil vei reuşi
Fratern asemeni să ne fii.
Mefistofel:
E-o mare cinste. Fie-aşa!
Phorkiadele:
Să fie!
Mefistofel (ca Phorkias, în profil):
Iată-mă că m-am ivit,
Al Haosului fiu iubit şi prea iubit.

Phorkiadele:
Noi ale Haosului fiice suntem ne-ndoios.
Mefistofel:
Ruşine, vai! Mă crede lumea un hermafrodit.
Phorkiadele:
Treimea nouă a surorilor, cât de frumoasă e!
Doi ochi, doi dinţi avem, noi Phorkiadele!
Mefistofel:
Va trebui spre alte locuri să-mi fac vad.
Să sperii dracii-n fund de iad!
(Pleacă.)

Golf stâncos la Marea Egee. Luna stăruie în Zenit.

Sirene (întinse pe ţancuri, cu fluiere, cântând):
Dacă-n vremi, în nopţi de groază,
Cu tesalicul descânt
Vrăjitoare coborâră
Discul tău pân' la pământ,
Tu acuma din înalturi
Cată-n unda tremurată,
Luminează-nvălmăşeala
Ce din valuri se arată.
Fii-ne, strălucitoare,
Lună tu, îndurătoare.
Nereide[136] *şi Tritoni*[137]*:*
Sunet daţi, să se audă,
Să străbată marea largă.
Un norod din adâncime
Strigă, şi prin val – aleargă.
Am fugit de grea furtună
Spre un prund mai liniştit.
Cântecul suav ne-adună.
Iată ne-am împodobit
Cu coroane, nestemate,

136 Nereidele – nimfe ale mării, fiicele foarte frumoase ale lui Nereus, zeu marin.
137 Tritoni – fiinţe mitologice marine, pe jumătate oameni, pe jumătate delfini.

Cu brăţări şi cingătoare!
Toate sunt un rod al vostru,
Căci comorile-necate
Ni le-aţi fost adus pe toate
Voi, sirene-vrăjitoare.
Sirene:
Ştim prea bine cum le place
Peştilor în apa mării,
Plutitori fără durere.
De-am afla sub largul zării
Că mai mult ca peştii sunteţi,
Noi am da, ce voi aţi cere.
Nereide şi tritoni:
Să ne ducem mai departe!
De-o călătorie foarte
Scurtă, e nevoie astăzi,
Ca să facem o dovadă
Că mai mult ca peştii suntem.
Fraţi, surori, acum degrabă!
(Se depărtează.)
Sirene:
Plecară-ntr-o clipă
De-a drept spre Samotrace[138]
Cu vântul prielnic.
Ce speră a face în ţara Cabirilor[139]?
Sunt zei cu totul aparte
Care mereu se-nnoiesc pe pământ,
Dar înşişi nu ştiu ce sunt.

Rămâi deasupră-ne, lună,
Să stăruie noaptea aproape, departe,
Şi ziua să nu ne alunge.
Thales (pe ţărm, către Homunculus):

---

138 Samotrace – localitate ce adăpostea cultul şi misterele cabirilor.

139 Cabiri – zeităţi bune, de origine feniciană, care ocroteau navigaţia şi al căror cult s-a răspândit îndeosebi în timpul elenismului. Se crede că însuşi Alexandru cel Mare a fost un adept al acestui cult. În timpul lui Goethe s-a iscat o mare dispută între filozofii germani cu privire la semnificaţia şi numărul cabirilor.

Te-aş duce bucuros pe la Nereu anume.
De peştera-i nu suntem prea departe.
Dar e-ncăpăţânat bătrânul,
Şi înăcrit, să fugi în lume.
Ursuzului nu-i este nimenea pe plac
Din neamul omenesc pe tot tărâmul.
El ştie însă viitorul,
De-aceea-atâţia temenele-i fac
Şi cinste-i dau în slujba sa.
Şi-apoi făcu şi bine câteodat'.

Homunculus:

Să facem încercare, poate că nu m-ar costa
Numaidecât fiola, sticla, flacăra!

Nereus:

Aude oare glasuri omeneşti urechea mea?
Mânie-adâncă îmi cuprinde inima.
Sunt oamenii alcătuiri, ce zei ar vrea să fie,
Dar osândiţi în veci asemeni loru-şi să rămâie.
De-a lungul anilor m-am odihnit zeieşte, dar am căutat
Celor mai buni un bine să le fac.
Când însă fapta lor vedeam, mi se părea
Că n-aş fi dat nicicând vreun sfat.

Thales:

Şi totuşi noi avem încredere în tine,
Eşti înţeleptul mării, nu ne alunga.
Priveşte flacăra aceasta, pare om.
De sfatul tău în totul ea ar asculta.

Nereus:

Nu are preţ la oameni sfatul, niciun sfat.
Vorba cuminte moare în urechea tare.
Atâtea fapte singure s-au judecat,
Norodul însă stăruie a fi încăpăţânat.
Pe Paris părinteşte eu l-am prevenit,
Când farmecul femeii încă nu-l cuprinse.
Pe ţărmul grec sta el, acolo, îndrăzneţ,
Când i-am vestit vedenia ce mă învinse:
În aer fum-vârtej, năvală de roşaţă,
Jos grinzi arzând, sfârşituri de viaţă:
A Troiei zi de judecată, cunoscutele vedenii,
Ce au rămas o groază prin milenii.

Johann Wolfgang von Goethe

Cuvântul meu lui Paris joc i se păru.
El îşi urmă îndemnul, Ilios[140] căzu
Cadavru uriaş, înţepenit în chin,
Prânz negru pentru vulturii din Pind.
Şi lui Ulise nu i-am prevestit în taină
A Circei[141] cursă, a ciclopilor grea spaimă,
Şi şovăirea sa, a prietenilor uşurinţă?
Şi câte altele! I-am fost spre folosinţă?
Mult legănat fusese, până ce târziu nespus,
Un val pe ţărmul prietenos l-a dus.

Thales:

Pe-un înţelept îl doare-asemenea purtare.
Dar bunătatea va mai face o-ncercare.
Grăuntele de mulţumire, ce-i primi,
Va copleşi nemulţumirile de pân-aci.
Căci nu-i puţin, nici lucru mic, ce te-am ruga:
Acest băiat fiinţă-ar vrea să ia!

Nereus:

Umoarea cea mai rară nu-mi stricaţi.
O bucurie-aştept din largul zării,
Căci pentru astăzi fiicele mi le-am chemat,
Doridele[142] şi graţiile mării.
Olimpul nu, şi nici ţinuturile voastre
Nu poart-alcătuiri atâta de măiastre.
S-aruncă-n valuri când le-adun,
De pe-un bălaur hăt pe calul lui Neptun[143].
Unite gingaş apei, vor sălta
Că însăşi spuma pare-a le-nălţa.

În carul-scoică, ce purtase pe Venera,
S-arată Galateea[144], preafrumoasa, legănată.
Care de când zeiţa Kypris[145] de la noi se duse,

---

140 Ilios – alt nume dat Troiei.
141 Circe – vrăjitoarea, în mrejele căreia a căzut Odiseu în cursul rătăcirilor sale.
142 Doridele – nimfe marine, fiicele lui Nereus şi Doris.
143 Neptun – în mitologia greacă, zeu al mării.
144 Galateea – fiica cea mai frumoasă a lui Nereus.
145 Kypris – alt nume al Afroditei.

În Paphos[146] însăşi ca zeiţă-i venerată.
Moştenitoarea mândră şi suavă
Un templu are-acolo, şi pe ape slavă.
Plecaţi! În ceas de bucurie părintească
Dojana-n gură nu se mai ivească.
Plecaţi şi întrebaţi-l pe Proteu[147]
Cum poţi să iei fiinţă, prefăcându-te mereu.
(Se depărtează către mare.)
Thales:
Pe-asemeni drum nimic n-am dobândit.
Proteu, de-l întâlneşti, dispare ca topit.
Iar de răspunde, îţi va spune,
Ca să te-ncurce, vreo minune.
Cum însă ai nevoie de-un atare sfat.
Hai s-o-ncercăm, mult luminosule băiat.
(Se depărtează amândoi.)
Sirene (sus pe stânci):
Departe ce se vede
Tăindu-şi drum prin valuri?
E ca şi cum vântrele
S-ar încerca spre maluri.
Ce albe vin din zare
Femeile de mare!
Veniţi în jos, la ape,
Minuni să nu ne scape.
Nereide şi tritoni:
Ce-n mâni acum aducem,
V-aducă numai bine.
Pe ţesturi uriaşe
Alcătuiri senine:
Sunt zei! Inimi tresalte!
Cântaţi cântări înalte!
Sirene:
Mici de statură,
Tari peste măsură,

---

146 Paphos – post în insula Cipru; ruine ale anticului Paphos se mai găsesc lângă râul Bokaros, în satul Kuklia.
147 Proteus – un zeu marin în mitologia greacă, înzestrat cu darul profeţiei. El se ferea însă de iscoditori, luând mereu altă înfăţişare.

Johann Wolfgang von Goethe

Zei ce salvează
Pierduţii pe apă.
Nereide şi tritoni:
Cabirii vi-i aducem
Pe-un drum nefurtunos.
Pe unde ei domină,
Neptun e prietenos.
Sirene:
Mereu după ei ne ţinem,
Când vase, catarge, se sparg.
Pe călători îi ocrotesc
Cabirii în larg.
Nereide şi tritoni:
Trei zei luarăm,
Al patrulea îl aştept.
Spunea că-i întâiul,
Că-i cel mai deştept.
Sirene:
Un zeu cu altul
E-adesea nedrept.
Dacă-i cinstiţi la fel,
V-aşteaptă prăpădul.
Nereide şi tritoni:
Sunt şapte-acei zei.
Sirene:
Unde rămaseră trei?
Nereide şi tritoni:
Necunoscuţi prin timp
Sunt poate în Olimp.
Al optulea desigur
Acolo e cu soţii.
Puternici sunt, dar încă
Neîmpliniţi cu toţii.
Aceşti fără-de-seamăn
Tind veşnic înainte.
Ei sunt înfometaţii
Unor eterne ţinte[148].

148 Filozoful idealist Schelling interpreta figurile cabirilor ca simbol al „dorului arzător”, al „foamei şi dorinţei”.

Sirene:
Dac-ar trona oriunde,
În soare sau în lună,
Noi de-nchinare facem
Supuse o cunună.
Nereide şi tritoni:
Călăuzind serbarea
Ne slăveşte marea.
Sirene:
Au slavă mai puţină
Eroii din vechime.
Vă preamărim nespus!
Argonauţii lâna
De aur au adus,
Voi însă pe cabiri!
(Se repetă ca un cântec de pretutindeni.)
Vă preamărim nespus!
Argonauţii lâna
De aur au adus,
Voi însă pe cabiri!
(Nereide şi tritoni trec prin faţă.)
Homunculus:
Au zeii-nfăţişare
De lut şi de urcioare[149].
De ele înţelepţii
Îşi sparg azi capul tare.
Thales:
Să nu vorbeşti de zei-urcioare cu dispreţ,
Căci banului rugina-i dă un preţ.
Proteus (de undeva, ascuns):
Găsesc ce văd cu totul admirabil,
Cu cât e mai ciudat, cu-atât mai respectabil.
Thales:
Dar unde eşti, Proteu?
Proteus (ventriloc, pare a vorbi când de aproape, când de departe):
Aici şi pretutindeni.
Thales:

149 Fenicienii îi întruchipau pe cabiri şi sub formă de urcioare.

Johann Wolfgang von Goethe

Străvechea glumă eu ţi-o iert, tot hâtru ai rămas.
Dar prietene, să nu mă porţi de nas.
Ştiu că vorbeşti din falsul loc.
Proteus (ca şi cum ar fi departe):
Rămâi cu bine.
Thales (încet, lui Homunculus):
E pe-aproape. Luminează tu, cu foc!
Ca peştele e curios, nevoie mare.
Oricum, oriunde-ar sta ascuns,
Atras se simte de văpaie.
Homunculus:
Voi lumina acum după dorinţă.
Dar, ca să nu sparg sticla, nu prea tare.
Proteus (sub forma unei uriaşe broaşte-ţestoase):
Cine luminează-atât de dulce, ce fiinţă?
Thales (acoperind pe Homunculus):
Plăcere dacă ai, poţi să priveşti mai de aproape,
O mică osteneală însă ţi se cere.
Va trebui mai omeneşte, pe picioare, să te-arăţi.
Atârnă-acum de-a noastră vrere
Să vezi ce ai dori, ce noi ascundem.
Proteus (luând formă nobilă):
Trucuri de filosof tot mai deprinzi!
Thales:
Forma să-ţi schimbi, iată a ta plăcere.
(L-a descoperit pe Homunculus.)
Proteus (mirat):
Pitic ce dă lumină încă n-am văzut!
Thales:
Un sfat îi trebuie, ar vrea să ia fiinţă.
El a venit pe lume, cum mi-e cunoscut,
În chip ciudat şi doar pe jumătate.
De însuşiri spirituale nu-i lipsit,
Doar sticla-i dă acum o greutate,
S-ar vrea numaidecât mai întrupat.
Proteus:
Adevărat fiu de fecioară-mi eşti.
Încă n-ar trebui să fii, dar eşti...
Thales (încet):
Şi altfel e-n critică stare:

Hermafrodit, cum mi se pare.
Proteus:
Va izbuti atunci cu-atât mai lesne.
Oricum ar face-o, iese bine.
De socotit nu-s multe, s-o încerci
În larga mare, cum te ţine.
Începi aci cu lucruri de nimic,
Înghiţi întâi ce e mai mic,
Şi creşti, apoi ca rând pe rând
Să te formezi spre-nfăptuiri mai ’nalte.
Homunculus:
Adie-aici un aer moale, blând,
Mă bucur că verdeaţa-o simt încalte.
Proteus:
Te cred, iubite băieţaş. În larg
Pe-această limbă de pământ,
Înaintând, devine totul mai plăcut.
Miresme dulci aicea sunt.
Şi-acolo vezi făpturile de ape
Venind în şir tot mai aproape.
Să mergem şi noi.
Thales:
Toţi laolalt’!
Homunculus:
Pas întreit de duhuri, minunat.

Telchinii[150] *din Rhodos* pe hipocampi[151] şi pe balauri de mare, mânuind tridentul lui Neptun.

Cor:
Noi făurirăm lui Neptun tridentul,
Cu care valul domoleşte. Când stridentul,
Când tunătorul desfăşoară pe deasupra norii,
Neptun răspunde înălţimilor, splendorii.
Şi când de sus trăsneşte în zigzag,
Val după val ţâşneşte jos, în larg.

150 Telchini – locuitori străvechi ai insulei Rhodos, foarte iscusiţi lucrători manuali, artişti.
151 Hipocampi – cai-de-mare.

Johann Wolfgang von Goethe

Ce s-a luptat cu groaza, între-adânc şi-nalt,
E înghiţit de hăul rotitor.
Dar astăzi sceptrul el ne-a-mprumutat.
Plutim acuma lin, sărbătoreşte şi uşor.

Sirene:

Vouă, celor închinaţi
Lui Helios[152], în ceasul lunii
Un salut din parte-ne,
Vedenii, voi, din lumea spumii!

Telchini:

Zeiţă tu, în crângul tău, suavă,
Asculţi cum fratele ţi-e ridicat în slavă.
Ţi-apleci urechea băştinaşilor din Rhodos,
De-acolo i se-nalţă un etern pean[153].
Cutreierând ţinuturi până-n asfinţit târziu
Cu ochi de raze ne priveşte, înfocat şi viu.
Şi munţi, oraşe, ţărm şi unde
Sunt zeului pe plac, unde pătrunde.
Iar negură, de-ar şi s-apară,
O rază e de-ajuns şi insula e clară.
Se vede Soarele, el însuşi, în zenitu-i stând,
Ca tânăr, ca gigant, măreţ şi blând.
Întâii noi am fost, cari zeitatea
O-ntruchiparăm omeneşte-n toată demnitatea.

Proteus:

Lasă-i să cânte, şi să se mândrească.
Vezi, pentru Soarele prea sfânt şi viu
Întruchiparea moartă glumă e şi rod pustiu.
De-au izbutit să toarne-n bronz o slavă,
Ei cred că-i nu ştiu ce ispravă.
Semeţii-aceştia până unde vor să salte?
Statuile zeieşti stăteau înalte –
Dar le distruse un cutremur de pământ
Şi-acuma iar topite sunt.

Vezi, fapta pământeanului, oricum ar fi,
E totdeauna numai caznă.

---

152 Helios – în mitologia greacă, zeul soarelui.
153 *Pean* – un gen poetic, imn de preamărire, la vechii greci.

Micuţule, vieţii i s-ar potrivi
Mai bine valul. Iată veşnicile ape,
Te-oi duce-n ele, cu Proteu Delfin.
(Se transformă.)
Încă puţin
Şi-i izbuti-n ispravă, de minune.
Pe spate eu te iau acum,
Cu Oceanul te cunun.
Thales:
Dorinţei lui tu dă-i urmare,
Geneza iarăşi de la cap s-o iei,
Şi gata fii de-o proaspătă lucrare.
Vei fiinţa mişcându-te după eterne norme,
Prin mii şi alte mii de forme,
Şi vreme o să ai cât vrei
Până la om să-ţi pui temei[154].
(Homunculus încalecă pe Proteus-Delfin.)
Proteus:
Spiritual mă însoţeşte-n largul umed,
Unde trăieşti în lung şi-n lat,
În voie, şi mai mult prin calde decât reci.
Nu năzul spre-un ordin, însă, mai înalt,
Căci dacă om ai devenit vreodat'
Cu tine s-a sfârşit pe veci.
Thales:
Găsesc că-nseamnă, totuşi, şi oricum, ceva Să fii un om întreg la vremea ta.
Proteus (către Thales):
Ca unul, vrei să spui, de teapa ta!
Asemeni umbre se mai ţin un timp şi în prăpăd,
Căci printre cete palide de duhuri
De multe veacuri te tot văd.
Sirene (pe slânci):
E-un inel în jurul lunii?
Nouraşi? Fac cerc lăstunii?
Porumbei sunt, ai iubirii,
Dau din aripi de lumină.

---

154 Goethe pune pe Thales să rostească ideea evoluţiei biologice în natură.

Johann Wolfgang von Goethe

Paphos şi-a trimis încoace
Stol de păsări. Şi deplină
Sărbătoarea noastră este –
Voluptatea ni-i senină.
Nereus (apropiindu-se de Thales):
Unui călător în noapte
Curtea lunii – arătare
De văzduh înalt îi pare.
Noi avem altă părere.
Adevărul spus se cere.
Porumbei sunt, ce-n cutreier
Fiica[155] mi-o-nsoţesc pe mare,
Ea pe scoică, ei în zare.
Thales:
Mie-mi place să-mi închipui,
Ce-ndeobşte cade bine,
Că în cuibul cald şi paşnic
Ceva sacru viu se ţine.
Psili şi Marsi[156] *(pe lauri, viţei şi berbeci-de-mare):*
În Cipru prin caverne
De mare ne-necate,
Neatinse de cutremur,
În vânt de-eternitate,
Ca în străbune zile,
Cu paşnică plăcere,
Păzim cu grijă scoica.
Un car ca o părere.
Călăuzim în noapte,
Prin împletiri de unde,
Pe fiica cea mai dulce,
Pe apele profunde,
De nimeni n-avem teamă,
De vulturi nu, de lună,
De leu – într-aripatul,
De crucea ce-şi răzbună,
De nimeni n-avem teamă,

---

155 Aluzia se referă la Galateea.

156 Psili şi Marsi – vrăjitori de şerpi, care, după Herodot, luptau împotriva vântului de sud, pentru păstrarea apei.

De tronuri mari, trufaşe,
De cei ce se alungă,
De cei ce ard oraşe.
Domniţa ne-o aducem
Pe mări, de vreme lungă.
Sirene:
Cu zăbavă şi uşoare,
Făcând carului ocoale,
Împletindu-vă pe ape
În lung şir, şerpuitoare,
Voi, voinice nereide,
Haideţi numai mai aproape,
Şi aduceţi, voi doride,
Chipul mumei[157], pe aceea
Care este Galateea:
Demnă de eternitate,
Doar cu zeii s-o asameni,
Dar cu nuri, ispititoare,
Ca femeile de oameni.
Doride (trecând pe lângă Nereus, toate plutind pe delfini):
Dă-ne tu lumină, lună,
Tinereţea când s-adună.
Tatălui la rând pe toţi
Ne-arătăm iubiţii soţi.
(Către Nereus.)
Sunt băieţi, ce-i mântuirăm,
Din vârtejul apelor.
Ei, ce-au fost întinşi pe iarbă,
Şi-ncălziţi dogoritor,
Să ne mulţumeasc-acuma
Cu aprins sărutul lor!
Vezi-i, tată, cu-ndurare!
Nereus:
Dobânda-i dublă, preţioasă minunat:
Milă s-arăţi, plăceri să ai, totodat'!
Doride:
Dacă lauzi purtarea noastră
Şi plăceri mult meritate,

157 Galateea semăna aidoma cu Doris, mama ei.

Johann Wolfgang von Goethe

Tinereţea-mbrăţişării
Vrem să ţin-eternitate.
Nereus:
Îngădui să vă bucure frumseţea,
Ca bărbăţie să se-arate-o dat' juneţea!
Dar eu să dau nu aş putea,
Ce singur Zeus poate da.
Căci valul, care legănând vă poartă,
Nu-ngăduie nici dragostei durată.
Când înclinarea amăgirea şi-a curmat,
Voi frumuşel să-i puneţi pe uscat.
Doridele:
Voi, dulci băieţi, ne sunteţi dragi.
Dar trebuie-n tristeţe să ne despărţim.
Fidelitate veşnică dorim,
Dar zeii spun că nu-i îngăduit.
Tinerii:
De ne-ngrijiţi şi mai departe
Numai aşa ca pân-acum,
Noi junii n-am dori, vă spunem,
Mai mare bine nicidecum.
(Galateea s-apropie de carul-scoică.)
Nereus:
Tu eşti, o, draga mea?
Galateea:
Ce fericire, tată!
Delfini opriţi! Privelştea mă ţine!
Nereus:
Au şi trecut, tot mai departe, în avântul
Rotirei veşnice. Şi ce le pasă
De inima, ce-aici strigând rămase?
De m-ar lua cu ei, ar fi mai bine.
O singură privire însă-i bucurie,
Menită pentr-un an întreg să fie.
Thales:
Din nou acuma, slavă, slavă!
Şi cum mă bucur! Bucurat, cum înfloresc
Pătruns de adevăr şi de frumseţe…
Toate din apă s-au făcut şi se ivesc.
Pe toate apa le hrăneşte bine.

Tu, Ocean[158], puterea ta e veşnică şi mare.
Nori dacă n-ai trimite după zilele senine,
Râuri bogate dacă n-ai încuviinţa sub zare,
Fluvii de nu le-ai cârmui încolo şi încoace
Desăvârşindu-le, ce s-ar alege-atunci, ce-ar fi?
Ce-ar fi toţi munţii, văile şi lumea?
Tu eşti acel ce viaţa proaspătă-ntreţii!
Echo (cor al tuturor cercurilor):
Tu eşti acel ce viaţa proaspătă-ntreţii!
Nereus:
Ei se întorc şovăitori la locul lor, departe,
Privire de privire se desparte.
În cercuri largi, în şiruri prelungite,
Se depărtează ceata spre vechime.
Dar scoica Galateei, acel tron
Tot îl mai văd lucind,
Stea strălucind
Prin marea mulţime.
Ce-i drag, lumină dă pe ape,
Oricât ar fi departe,
Luceşte şi-i aproape,
Mereu apropiat
Şi-adevărat.
Homunculus:
Frumos e dat să fie
Orice aş lumina
În umeda stihie.
Numai aci luceşte,
În umedul vieţii,
Lumina ta mai tare
În largul suprafeţei.
Nereus:
Ce neştiută nou taină printre cete
Vrea ochilor să ni se reveleze?
În jurul scoicii, la piciorul Galateei,
Ce pâlpâiri de flacără molatică începe?
De-un puls al dragostei vrea parcă să vibreze.

158 Ocean, Okeanos – în mitologia greacă, zeitate personificând marea.

Thales:
Homunculus e, de Proteu ispititul…
Sub semnele dorului său, neîmplinitul.
Detunet presimt peste apele large;
De scoică, de tronul frumuseţii, s-a sparge.
Văpăi se revarsă în valuri! O, risipitul!
Sirene:
Ce flăcări, minune de jar, dau prin valuri,
Cari unul de altul se sparg, în lucire?
Astfel luminează pe unde şi-n fire,
Şi trupuri se văd în văpaie, în noapte –
Pe ape e totul în foc, şi pe maluri;
Domnească deci Eros[159] ce totul începe!
Slavă mării! Slavă zării!
Ce-s cuprinse-n focul mare.
Slavă apei în văpaie.
Slavă aventurii rare!
Toţi şi toate:
Slavă adierilor eterne,
Slavă tainicei cavernei
Fiţi sărbătorite, voi prezente,
Câteşipatru elemente!

Actul III

În faţa palatului lui Menelas[160], la Sparta.
Elena se iveşte împreună cu *Corul prizonierelor troiane.*
Panthalis, conducătoarea corului.

Elena:
Mult admirată şi bârfită îndestul
Viu de pe ţărmul, unde puserăm picior.
Beţi încă de talazul vajnic legănat,
Ce ne-a adus din phrigianele câmpii,
Prin graţia lui Poseidon[161] şi-a vântului,

159 Eros – în mitologia antică, numele grecesc al lui Cupidon, zeul dragostei.
160 Menelas (Menelaos) – rege în Lacedemon, soţul Elenei şi personaj important din *Iliada* lui Homer.
161 Poseidon – în mitologia greacă, zeu al mării.

Pe spatele-nspumat în porturi părinteşti.
Acolo jos se bucură Menèlas-crai
De-ntoarcere, cu toţi războinicii viteji.
Primeşte-mă cu bine, tu, înalt palat,
Pe care tata Tyndareu[162] şi l-a clădit,
De pe colina-Athenei-Pallas când s-a-ntors,
Şi când aici cu Clytemnestra[163]-alăturea,
Cu Castor şi cu Pollux[164] mă jucam, crescând
În jurul caselor din Sparta, minunat.
Aripi de-aramă ale porţii, vă salut!
Voi deschizându-vă, cândva s-a întâmplat
Să mi se-arate-aici Menèlas, luminos,
Sub chip de mire, el ce mândru m-a ales.
Deschideţi-vă iar, porunca să îndeplinesc,
Fidelă regelui, precum unei soţii
I se cuvine. Să rămâie-n urma mea
Ursita şi năpastele, ce m-au pândit.
De când ăst prag îl părăsii, spre-a cerceta,
Cum sfântă-i datoria, templul cyteran[165],
Şi-acolo mă cuprinse hoţul phrigian,
Se întâmplară multe. Despre toate zvon
Mai umblă bucuros, pe care bucuros
Numai acela nu-l ascultă-a cărui
Legendă spornică s-a prefăcut în basm.

Corul:

O, femeie minunată, nu dispreţui
Cinstea de-a avea supremul bun!
Căci ţie, numai, ţi s-a menit
Slava frumseţii, mai presus de orice.
Eroul îşi are numele,
Cu care mândru pe căi va umbla.
Dar îşi apleacă şi cel mai dârz bărbat
Simţirea în faţa frumseţii
De care e cutropit.

---

162 Tyndareu – rege legendar al Spartei, soţul Ledei.
163 Clytemnestra – personaj din *Iliada,* sora Elenei şi soţia lui Agamemnon.
164 Vezi nota 2 de la p. 306.
165 Aluzie la celebrul templu închinat zeiţei Afrodita, pe insula Cythera.

Elena:

Cu soţul meu pe o corabie venii,
Şi înainte mă trimise în oraş.
Ce gânduri el nutreşte-ascuns, nu pot ghici.
Viu ca soţie oare? Ca regină viu?
Sau poate ca o jertfă pentru-amarul mult
Ce craiul, grecii-l îndurară îndelung?
Sunt cucerită. Prizonieră dacă sunt,
Nu ştiu. Căci faima şi ursita, doar de zei
Mi-s hotărâte, ele-nsoţitoarele
Suspecte-ale frumseţii, cari şi-n prag aci
Îmi stau alături sumbre ca primejdia.
Căci încă-n navă soţul meu privea doar rar
La mine şi nu-mi spuse un cuvânt senin,
Parcă năpastă, numai, plănuia, cum sta
În faţa mea. Când însă prora saluta
Limanul, el vorbi parcă mişcat de-un zeu:
„Aici coboară, rând pe rând, ostaşii mei,
I-oi cerceta pe malul mării-nşiruiţi.
Tu mai departe urci pe ţărmul sfântului
Eurotas, rodnicul, mai sus, tot mai în sus,
Călăuzindu-ţi roibii-n rouă câmpului,
Pân’ ce vei şi sosit pe mândrul largul şes,
Unde Lacedemon[166] dezţeleni ogor
Fertil, de munţi severi, înalţi, împrejmuit,
Şi în domneasca mare casă vei intra,
Vei iscodi servitorimea, ce-o lăsai
Acolo cu îngrijitoarea vârstnică.
Aceea să-ţi arate multele comori
Pe care tatăl tău în urmă le-a lăsat;
Prin pace şi război eu însumi le-am sporit.
Găsi-le-vei în vechea rânduială, căci
Un privilegiu e al domnului de a
Găsi toate la locul lor, în casa lui,
Când se întoarce, tot cum le-a lăsat.
Puterea slugii e de-a nu schimba nimic.”

Corul:

Privind acum comorile

166 Lacedemon – numele antic al statului spartan.

Mereu sporite, ochi şi piept desfătează-ţi,
Colan şi coroană
Ce bine îţi vin! Şi ele se cred ceva.
Dar intră numai, provoacă-le;
Degrabă s-ar pregăti înarmându-se.
Mă bucur la luptă frumseţea s-o văd
Cu aur, cu perle, cu pietrele scumpe.
Elena:
Apoi din gura lui se auzi şi alt
Domnesc cuvânt: „Iar după ce ai cercetat,
Tripede tu să iei, şi vase câte crezi
Că jertfitorului de trebuinţă-i sunt,
Sărbătorească sacră faptă-ndeplinind.
Căldări de-asemeni, cupe fie la-ndemân',
Apă curată fie de la sfânt izvor
În marile urcioare; lemn uscat,
Ce prinde flacăra, tu ţine-l pregătit,
Să nu lipsească nici cuţitul ascuţit.
Rămâie toate celelalte-n grija ta."
Astfel vorbi la despărţire, dar nimic
Din tot ce-i viu, nimica nu-mi numise el
Pentru tăiere-n cinstea celor din Olimp.
Dă de gândit aceasta, însă nu-mi fac griji,
Şi totul fie după voia zeilor,
Care-mplinesc ce este după gândul lor;
Ce omeneşte mi se pare bun sau rău,
Noi muritorii, noi aceasta îndurăm.
De-atâtea ori a avântat cel ce jertfea
Peste o ceafă de-animal o bardă grea
Şi să lovească n-a putut, zădărnicit
Fiind de un vrăjmaş, de mâna unui zeu.
Corul:
Ce s-a-ntâmplat, tu nu vei iscodi.
Crăiasă, mergi înainte,
Cutezătoare!
Binele, răul, vin omului
Pe neaşteptate.
Chiar prevestit, noi nu-l credem,
Troia a ars, şi moarte văzurăm.
Jalnică moarte:

Johann Wolfgang von Goethe

Dar nu suntem aici,
Însoţindu-te, cu bucurie slujindu-te,
Nu vedem oare soarele,
Şi ce-i mai frumos pe pământ,
Pe tine, noi fericiţii?

Elena:

Fie oricum. Orice m-ar aştepta acum
Cuvine-se să urc în casa regelui
Care, de mult dorită ’n mine s-a pierdut,
Şi-acum îmi stă în faţă, iarăşi nu ştiu cum.
Urc astăzi anevoie numai treptele,
Pe cari copilăreşte am sărit cândva.

(Pleacă.)

Corul:

Aruncaţi, surioare, voi
Trist închisele,
Suferinţele toate,
Împărtăşiţi-vă
Din fericirea stăpânei,
Din fericirea Elenei,
Care la vatra paternă,
Se-ntoarce cu-ntârziere,
Dar bucuroasă, în pas
Cu atâta mai sigur.

Laudă aduceţi zeilor,
Cari îndrumă spre vetre,
Noroc refăcând.
Pluteşte cel dezlegat
Ca pe àripi peste asprimi,
În timp ce zadarnic
Închisul, de doruri luat,
Peste ziduri privind
S-amărăşte braţe-ntinzând.

Dar pe ea, depărtata, în Ilios
Un zeu o cuprinse,
Din scrumul cetăţii căzute,
Aici o aduse,
În vechea, cu nouă podoabă

Casă paternă,
După atâtea nespuse
Dureri, bucurii,
Împrospătându-se, să-şi amintească
Zilele tinere.
Panthalis (conducătoarea corului):
Lăsaţi acuma calea veselă, cântări,
Şi întorcându-vă, spre uşă îmi priviţi!
Ce văd, surori? Nu e regina ce la noi
Se-ntoarce tulburată, repede la pas?
Ce e, crăiasă, ce te-a zguduit prin săli
În casa ta în loc de bune întâmplări?
Ce s-a-ntâmplat, oricât ai vrea, tu nu ne-ascunzi,
Dezgust şi neplăcere văd pe fruntea ta,
Mânie-aleasă cu surprinderea luptând.
Elena (care a lăsat aripile uşii deschise, mişcată):
Fiica lui Zeus n-are temere de rând.
Şi mâni de spaimă, trecătoare, n-o ating.
Dar groaza, ce din sânul vechii nopţi ieşind,
Din obârşii se-nalţă, ’nfăţişeri luând
Ca nori de jar din gura muntelui de foc,
Mai poate zgudui şi piepturi de eroi.
Astfel cu spaimă astăzi stigice puteri[167]
Intrarea-n casă mi-o-nsemnară, într-atât
Că de pe pragul cunoscut şi mult dorit
Precum un oaspe alungat mă depărtez.
Dar pân-aicea în lumină m-alungaţi,
Iar mai departe nu, puteri, oricare-aţi fi!
La curăţire sacră mă gândesc, curat
Să ne salute-al vetrei foc, ca domnitori.
Conducătoarea corului:
Descopere-ne, nobilă femeie, ce
Anume s-a-ntâmplat, de ajutor să-ţi fim!
Elena:
Câte-am văzut, cu ochii voştri veţi vedea,
Dacă bătrâna noapte nu şi-a înghiţit
Numaidecât alcătuirile-n adânc.
Dar ca să ştiţi, îmbrac vestirea în cuvânt:

167 Stigice puteri – puteri din Hades.

Johann Wolfgang von Goethe

Când am păşit în spaţiul sever, solemn
Gândindu-mă la datorie, în palat,
Tăcerea coridoarelor mult m-a mirat.
Urechea nu mi-a fost atinsă de sonor
Cutreier şi de valvârtejul aşteptat,
Şi nimeni, nici îngrijitoarea n-apăru
Să-ntâmpine un pas străin, bineţe dând.
Dar când de vatră mă apropiai, încet,
La rămăşiţele de jar, ce mai ardeau,
Femeie mare, pe podea şezând, văzui,
Cuprinsă nu de somn părea, ci ca de-un gând.
La lucru o-ndemnai, cuvânt poruncitor
Rostind, crezând că poate-ngrijitoarea sta,
Uitării dând vreo prevedere-a soţului.
Dar învălită, nemişcata tot mai sta.
Cum stăruiam, ea ridică apoi un braţ
Voind parcă din sală a mă alunga.
Eu spatele-i întorc şi cu mânie-alerg
Spre trepte, când deodat' văd ridicându-se
Împodobitul pat şi scrinul cu comori;
Făptura însă, hâda urâţenie,
Mi-aţine calea şi s-arată cât clipeşti
În macra-i măreţie, tulbure privind,
Alcătuire ce încurcă spirit, ochi.
Dar în zadar vorbesc, niciun cuvânt rostit
Nu va vădi vreodat' asemenea figuri.
Ci iată c-o vedeţi! Ea vine-n plină zi!
Aici suntem stăpâni şi craiul va veni.
Făpturile-ntunericului, prietenul
Frumseţii, Phoebus, le alungă înapoi.

Phorkias apare pe prag, în uşă.

Corul:

Multe văzui, cu toate că bucle
Tinere port pe la tâmple.
Spaime-ncercai, multe văzui,
Jale-n război şi Troia în noapte
Atunci când căzu.

Zei auzii prin vajnicul vuiet,
Prin pulberea luptei, strigând,
Şi glasul de-aramă al vrajbei
Pe câmp răsunând,
Lângă ziduri.

Ah, dăinuia încă Ilios,
Dar flacăra, jarul.
Trecea de la casă la casă.
Loc cuprinzând tot mai larg,
Cum vântul furtunii bătea
Cetatea în noapte.

Şi goană văzui, prin dogoare
Şi fum, prin flăcări şi pară,
Zei în cumplită mânie,
Făpturi păşind ca minuni
Uriaşe prin sfară sinistră
De foc sfâşiată.

Oare acestea eu le văzui,
Sau poate că duhul, de spaimă
Cuprins, îşi închipuie toate?
N-aş putea spune nicicum
Însă că ochii mei văd grozăvia
Din faţă, aceasta prea bine o ştiu.
Aş putea s-o ating chiar
Cu mâinile, temerea
Dacă nu m-ar reţine.

Care din fiicele
Lui Phorkis eşti tu?
Seminţiei acesteea
Eu te aseamăn.
Eşti poate că una
Din Graiele[168], ce-şi împrumută
Singurul ochi, singurul
Dinte ce-l au?

168 Graiele – alt nume al Phorkiadelor.

Cutezi, stârpitură,
Lângă frumseţea însăşi
Sub ochii lui Phoebus
Să te arăţi?
Vino, numai, arată-te,
Căci urâţenia el nu o vede,
Cum ochiu-i nu a zărit
Umbre vreodat'.

Pe noi muritorii
O jalnică soartă
Ne face cumplit să-ndurăm
Nespusa durere a ochilor,
De urâţenii stârnită
În cei ce frumseţea iubesc.
Da, ascultă tu numai,
Când calea ne-aţii, un blestem.
Ascultă dojana din gura
Preafericiţilor mândri,
Că zei îi făcură.
Phorkias:
Vechi e cuvântul, dar rămâne-un adevăr:
Ruşinea şi frumseţea niciodat' nu merg
Pe-acelaşi drum şi mână-n mână pe pământ.
Adânc sălăşluieşte-n ele ura, că
Oriunde-n lume pe vreun drum s-ar întâlni,
Fieştecare îşi întoarce spatele;
Şi-n goană fug, ruşinea întristându-se,
Frumseţea steagul ignoranţei fâlfâind,
Pân' ce-ntunericul lui Orkus[169] le-a-nghiţi,
Dacă-nainte vârsta nu le-a domolit.
Pe voi, neruşinatelor, vă întâlnesc
Aici. Asemeni sunteţi răguşiţilor
Şi ţipătorilor cocori, cari ca un nor
Deasupra capetelor noastre îşi trimit
În jos prelungul scâncet, ce-i menit
Privirea călătorului s-atragă. Dar

169 Orkus – altă denumire a Hadesului.

Se duc pe drumul lor cocorii, şi de-al său
Drumeţu-şi vede. Astfel fi-va şi cu noi.

Dar cine sunteţi că-ndrăzniţi lângă palat
Să vă purtaţi sălbatic ca menadele[170],
Şi-n prag îngrijitoarea s-o întâmpinaţi,
Urlând ca-n faţa lunii câniі adunaţi?
Sau poate credeţi că nu ştiu din care neam
Îmi sunteţi, voi, prăsilă jună de război?
Tu poftitoare de bărbaţi, ce ispitind
Războinici, cetăţeni, la fel de vlagă-i storci
Văzându-vă grămadă, parcă aş zări
Lăcuste-acoperind verdeaţa câmpului.
Mistuitoare de-osteneli străine, voi,
Nimicitoare de belşug, ce-a răsărit!
Tu marfă cucerită, de vânzare-n târg!

Elena:

Cel ce în faţă mustră servitoarele,
Atinge-un drept, ce-l are-aici stăpâna doar.
I se cuvine ei să laude binele,
Precum să pedepsească ce-i, de osândit.
Prea mulţumită sunt de cele ce-au făcut
Când Troia-mpresurată sta şi când căzu,
Şi-apoi, nu mai puţin, când jalnic rătăcind
Pe mare-am îndurat vremelnice nevoi.
Aştept şi-aici, aceleaşi de la ceata lor.
Nu cine e, ci cum serveşte sluga-ntreb.
De-aceea taci, la ele nu te mai rânji!
De-ai îngrijit cu bine casa regelui
Un timp în locul doamnei, e spre slava ta.
Acum se-ntoarce însă ea, tu vei pleca,
Răsplată ca să ai, iar nu pedeapsă.

Phorkias:

Îngrijitoarea s-o amèninţi, e un drept,
Înalta doamnă mi l-a binemeritat
Pentru-nţeleapta grijă, ce-a purtat
De-a lungul anilor acestei case. Azi

170 Menadele – personaje mitologice, femei mânioase care-l însoţeau pe Dionysos, zeul beţiei.

Regina-şi ia-n primire vechiul loc:
Cuprinde frânele slăbite, să domneşti,
Ia-n stăpânire bogăţia şi pe noi
Cu ea; pe mine vârstnica mă apără
De ceata-aceasta, căci pe lângă lebăda
Frumseţii tale, ele numai gâşte sunt.

Conducătoarea corului:

Ce hâd urâtul e, alături de frumos!

Phorkias:

Şi-alăturea de iscusinţă cât
De proastă-i nepriceperea!

(Coretidele răspund, ieşind câte una din cor.)

Coretida I-a:

Erebus[171] este tatăl, noaptea-i muma mea.

Phorkias:

Vorbeşte-atuncea despre Scylla[172], vara ta.

Coretida II-a:

Din seminţia ta mulţi monştri s-au născut.

Phorkias:

În Orkus du-te! Da, acolo-i neamul tău!

Coretida III-a:

Cei ce acolo stau, îţi sunt prea tineri toţi.

Phorkias:

Pe moş Tiresias[173] du-l în ispită, tu!

Coretida IV-a:

Doica lui Orion[174] stră-stră-nepoată-ţi fu!

Phorkias:

De harpii[175] tu nutrită-ai fost cu scârnăvii.

Coretida V-a:

Dar slăbiciunea tu cu ce ţi-o mai hrăneşti?

Phorkias:

---

171 Erebus – spaţiul cel mai de jos al Hadesului.
172 Scylla – în legendele greceşti, un monstru feminin care mânca bărbaţi.
173 Tiresias – în mitologia greacă, un vizionar, orb, din Teba. După *Odiseea,* el era singurul om care, în Hades, îşi mai păstrase conştiinţa şi darul de vizionar.
174 Orion – puternic vânător din timpurile originare.
175 Harpii – în mitologie, păsări cu chip de fete, care murdăresc totul.

Cu sânge nu, pe care-n sete tu-l pofteşti.
Coretida VI-a:
Ţi-e pofta doar la stârvuri, însuţi eşti un stârv.
Phorkias:
Dinţi de vampir lucesc cumplit în gura ta.
Conducătoarea corului:
De-aş spune cine eşti, gura ţi-o închid.
Phorkias:
De-ai vrea... De-ai vrea, numeşte-te pe tine-ntâi,
Enigma se dezvăluie de-ndat'.
Elena:
Fără mânie, cu tristeţă, printre voi
Eu umblu, vrajba încercând a vă curma!
Că nu-i nimic mai stricăcios pentru stăpâni
Decât o tăinuită ceartă printre slugi.
Ecoul aşteptat al dreptelor porunci
Nu se întoarce-atunci ca faptă înapoi.
Stăpânul stă înconjurat de un tumult,
Şi încurcat el dojeneşte în zădar.
Şi nu-i destul! Cu vinovată furie
Aţi invocat nefericite groaznice
Figuri, ce mă-mpresoară, îndrumându-mă
Spre Orkus, în pofida faptului că sunt
În dulce patrie. Sunt amintiri – ce văd?
Sau nebunie m-a cuprins? Şi fost-am eu
Acestea toate? Fi-voi eu în viitor
Pustiitoarea groaznică-a cetăţilor?
Se înfioară fetele, tu însă, cea
Mai vârstnică, aştepţi. O, spune-mi un cuvânt!
Phorkias:
Celui ce-şi aminteşte fericiri şi ani,
Favoarea zeilor i-apare ca un vis.
Favorizată dincolo de orişice
Măsură, tu văzuşi atâţi îndrăgostiţi,
În orice aventură gata a sări.
Încă din zori Teseus[176] te-a răpit, aprins,

176 Teseus – erou mitologic, care a înfrânt minotaurul din Creta. Printre aventurile lui se pomenea şi de încercarea de a o răpi pe tânăra Elena, care a fost eliberată însă de fraţii ei.

Ca Ercule de tare, chipeş şi măreţ.
Elena:
Închisă fui, o căprioară tânără,
Într-o cetate undeva prin văi în Attica.
Phorkias:
Castor şi Pollux te-au eliberat, şi-apoi
Dorită şi peţită-ai fost de-atâţi eroi.
Elena:
Dar înclinarea mea Patroclu[177]-n deosebi
Mi-o cuceri, chip al Pelidului[178] părea.
Phorkias:
Voinţa părintească te-a căsătorit
Cu Menelas, viteazul mărilor numit.
Elena:
Dar tatăl meu şi grija ţării îi dădu.
Din căsnicie Ermiona se născu.
Phorkias:
Când pentru moştenirea Cretei se lupta
Menelas, oaspete frumos îţi apărea.
Elena:
De vremea-aceea tu de ce îmi aminteşti
Şi de năpastele ce au crescut din ea?
Phorkias:
E-un timp ce mie, o cretană liberă,
Robie lungă-lungă, îmi aduse-aci.
Elena:
Îngrijitoare-aici te puse, să veghezi,
Cetatea-ncredinţându-ţi, scumpele comori.
Phorkias:
Pe care tu le-ai părăsit, în Ilios
Dedându-te plăcerilor de dragoste.
Elena:
Nu-mi aminti de bucurii! Că suferinţi
Amare cutropiră inimă şi piept.
Phorkias:
Se povesteşte însă că ai dublu chip,

---

177 Patroclu – erou din *Iliada,* prietenul lui Achile. A fost ucis în luptă de Hector.
178 Vezi nota 1 de pa p 222.

Fiind văzută-n Ilios, dar şi-n Egipt[179].
Elena:
Nu încurca neînţelesul şi mai mult.
Nici azi nu ştiu care din cele două sunt.
Phorkias:
Pe urmă se mai spune că din iad venind
Achil[180], cu-ardoare ţi se alipi şi el,
Ne-ngăduit iubindu-te de mai demult.
Elena:
Eu, idol doar, de el, un idol, m-am legat.
A fost un vis, cum înseşi vorbele o spun.
Şi-acum un idol[181] mie însămi îmi devin.
(Cade în braţele semicorului.)
Corul:
Taci, în sfârşit, taci,
Tu chiorâş-bârfitoareo!
Vai, ce iese din gura
Cu singurul dinte,
Din hăul urâtului?

Răul binefăcător părând,
Fiere de lup sub lână de oaie,
Mai îngrozitor îmi e decât gâtlejul
Cânelui cu trei capete.
Stăm şi cu teamă iscodim
Când şi unde, cum izbucneşte
Pânditoarea pornire
A răutăţii.

În loc de a da mângâiere
Precum uitarea o dă, cu vorbă domoală,
Ce-i mai rău tu stârneşti în trecut
Mai mult decât binele,

179 O străveche legendă povesteşte că Paris, după ce a răpit-o pe Elena, a ajuns şi în Egipt. Acolo Proteus a reţinut-o pe Elena, făcând după chipul ei un „idol”, cu care Paris a plecat apoi spre Troia.
180 Achile – eroul cel mai de seamă în *Iliada;* fiul regelui Peleu, de aceea numit şi Pelidul. Se spune că a fost ucis de săgeata lui Paris.
181 Idol – în sensul de imagine, apariţie.

Johann Wolfgang von Goethe

Lucirea stingând a clipei de faţă,
Tu negurezi şi lumina speranţei
Pentru ziua de mâne.

Taci, numai, taci,
Ca regina, cu sufletul ei,
Gata-n nimic să dispară,
Să se mai ţină-ntre noi,
Ea, făptura făpturilor,
Ea, luminata de soare.
(Elena îşi revine şi stă iarăşi în mijloc.)
Phorkias:
Ieşi din nori tu, ’nalte soare, al acestei zile mari
Tu, ce-acoperit încânţi, te-arată să domneşti lucind.
Cum se desfăşoară lumea, tu priveşti cu ochi suav.
De mă-njură că-s urât, frumseţea eu totuşi o ştiu.
Elena:
Dacă ies din şovăirea, ce-n vârtejuri m-a cuprins,
De odihnă am nevoie, căci mi-e osul obosit:
Dar reginei i se cade bine a se stăpâni
Şi cu bărbăţie, orice-ameninţare s-ar ivi.
Phorkias:
Stând aci în toată măreţia şi frumseţea ta,
Ochiul tău poruncă dă. Ce porunceşti? Rosteşte-te!
Elena:
Lăsaţi vrajba şi grăbiţi să facem neîntârziat
Pregătirile de jertfă, precum regele-a dorit.
Phorkias:
Totu-i pregătit în casă, vase, bardă şi triped,
De stropit şi de-afumat. Dar ce jertfim arată-ne!
Elena:
Ce anume, regele n-a spus.
Phorkias:
N-a spus? Cumplit cuvânt!
Elena:
Ce te tângui?
Phorkias:
Tu, regino, eşti aleasă pentru jertfă!
Elena:
Eu?

Phorkias:
Şi-acestea!
Corul:
Vai! Vai, nouă! Vai!
Phorkias:
Sub bardă vei cădea!
Elena:
Groaznic e, dar presimţisem!
Phorkias:
Soarta n-o mai ocoleşti.
Corul:
Ah, şi nouă ce ni se va întâmpla?
Phorkias:
De nobilă
Moarte moare ea, dar voi în pod de grindă toate-n rând
Vă veţi zbate, ca şi sturzii spânzuraţi de păsărar.
(Elena şi corul stau uluite şi îngrozite.)
Phorkias:
Voi umbre! Stane-ncremenite adăstaţi,
Înspăimântate să vă despărţiţi de zi.
La fel cu voi, nici oamenii, niciunul, nu
Renunţă bucuros la soarele de-amiazi,
Dar nimenea de-acest sfârşit nu-i mântuie.
Şi toţi o ştiu, şi la puţini le e pe plac.
Sunteţi menite pierderii! La lucru deci!
(Bate din palme: apar în uşă pitici travestiţi, care execută în grabă poruncile rostite.)
Veniţi, siniştrilor, voi monştri dolofani,
Urniţi-vă că multe-s de stricat aici,
Altarului, cu coarne aurii, un loc
Îi faceţi, barda va luci pe margine,
Umpleţi urcioarele cu apă de spălat
Va fi un negru sânge, murdărie rea.
Covorul mi-l întindeţi frumuşel în praf,
Ca jertfa să îngenuncheze jos, regal,
Cu capul despărţit, şi învălită alb
Să fie-nmormântată cuviincios şi demn.
Conducătoarea corului:
Regina stă îngândurată lângă noi,
Ca iarba ce-i tăiată fetele se sting.

Johann Wolfgang von Goethe

Dar mie mi se pare că datoare sunt
Cu tine să vorbesc, stră-stră-strămoaşă tu!
Cuminte eşti şi binevoitoare pari,
Deşi, descreierate, nu te-am cunoscut,
De-i cu putinţă vreo scăpare, să ne spui.

Phorkias:

Răspunsul nu e greu. Atârnă doar de ea;
Regina s-ar putea salva, şi voi cu ea.
De-o hotărâre e nevoie, grabnică.

Corul:

Venerată parcă, tu, înţeleaptă sibilă.
Ţine foarfeca închisă, şi-apoi
Vesteşte-ne ziua, salvarea:
Că neplăcut picioarele ni le simţim şovăind
Noi, care iubind,
Mai bucuros am dansa.
Fricoasele! Durere simt, dar teamă nu.
Mântuire însă dacă ştii, ţi-aş mulţumi,
Isteţului adesea ce-i cu neputinţă
Posibil i se-arată. Vestea să ne-o spui.

Corul:

Vestea să ne-o spui; cum vom scăpa de ochiul
Laţului, ce-n jurul gâtului se strânge,
Precum colanul cel mai prost? – Presimţim
Noi sărmanele-ncercarea, ’năbuşirea, dacă tu, zeiţă
Rhea, muma noastră, nu ne scapi.

Phorkias:

Aveţi răbdare s-ascultaţi în linişte
Ce povestesc. Poveşti, atâtea, sunt de spus.

Corul:

Răbdare-avem. Căci iată în răstimp trăim.

Phorkias:

Acel ce-acasă stând păzeşte nobile
Comori şi drege zidul ’naltului sălaş,
Asigurându-şi coperişele de ploi,
Lungi zile bune va avea pe-acest pământ,
Dar cel ce pragul cu călcâi şi pas fugar
Nelegiuit şi-l părăseşte într-o zi,
Găsi-va, întorcându-se, acelaşi loc,
Schimbat e însă totul, dacă nu distrus.

Elena:
La ce asemenea zicale – mă întreb.
Voiai să povesteşti, nu supărări s-aţâţi.
Phorkias:
E fapt istoric, iar mustrare nicidecât.
Menèlas, jefuind, plutea din golf în golf,
Limanuri, insule atinse-n trecere,
Cu pradă rară întorcându-se din plin.
În faţa Troiei el stătu vreo zece ani.
Nu ştiu cât pentru-ntoarcere îi trebui.
Dar care-i starea-aici în a lui Tyndareu
Sublimă casă? Starea-n ţară care e?
Elena:
Ocara ţi-a intrat în fire într-atât
Că fără a mustra tu gura nu-ţi deschizi?
Phorkias:
Au stat mulţi ani în părăsire văile
Ce dincolo de Sparta suie către nord,
în spate-având munţii Taygetos, unde-n jos
Eurotas cade, pentru ca prin papură
Curgând, s-adape, să hrănească albe lebede.
Pe-un plai ascuns, acolo sus s-a aşezat
O prea vitează seminţie, pătrunzând
Din nopţi cimerice[182], cetate şi-a clădit,
Căznind mereu ţinuturi, ţară, oameni.
Elena:
Au izbutit să facă-acestea? De crezut?
Phorkias:
Avură timp destul, vreo douăzeci de ani.
Elena:
E vreunul domn? Şi ceilalţi mulţi, sunt ei tâlhari?
Phorkias:
Nu-s hoţi, dar unul este domn, stăpânul lor.
De-ocară n-am să-l fac, cu toate că m-a pus
La multe grele încercări. Ar şi putut
Să ia prea bine totul, dar se mulţumi
Cu daruri libere şi nu ceru tribut.
Elena:

182 *Cimerice* – nordice.

Şi cum arată?
Phorkias:
Mie-mi place, pot să spun.
E un bărbat semeţ şi sprinten, cultivat,
Precum puţini sunt printre greci. Unii bârfesc
C-ar fi un neam barbar, eu însă nu prea cred,
C-ar fi vreunul crud pe cât la Ilios
S-au dovedit atâţi eroi de canibali[183].
Mărinimiei sale eu mă-ncredinţai.
Cetatea sa! Pe-aceea voi să mi-o vedeţi!
Alt chip având decât greoaiele zidiri
Ce le clădeau ciclopic grosolan
Părinţii voştri, pietre răsturnând grăbiţi,
Aşa de-a dreptul una peste alta. S-o
Priviţi pe dinafară, să vedeţi ce drept
E rânduită, fără ştirbituri în ea,
Şi cum se-nalţă către cer cetatea lui,
Strâns încheiată, ca oglinda netedă.
Pe ea nici gândul nu se poate căţăra.
Iar înăuntru sunt curţi mari, jur-împrejur
Clădiri atâtea-având, spre scopuri fel de fel.
Se văd coloane-acolo, stâlpi, arc peste arc,
Balcoane, galerii lungind privirile.
Se văd blazoane.
Corul:
Ce-s blazoanele?
Phorkias:
Ajax[184]
Purta, cum ştiţi, pe scutul său şerpi împletiţi.
Cei şapte-n faţa Tebei[185] de asemeni
Aveau pe scuturi desenate cu mult tâlc
De toate: lună, stele-n noaptea cerului,
Zeiţă şi erou, şi spadă şi făclii,

183 Episodul este povestit în *Iliada,* Cântul 22.
184 Ajax – în *Iliada,* cel mai de seamă erou al aheilor după Achile. El este acela care a răpit cadavrul lui Achile din mâiuile troienilor.
185 „Cei şapte în faţa Tebei” – aluzie la legenda greacă despre cei şapte eroi care, la îndemnul lui Polynikes, au pornit împotriva Tebei, ca să-l detroneze pe fratele acestuia, Eteokles. Cei şapte eroi au fost înfrânţi.

Şi alte crunte-ameninţări oraşelor.
Astfel de semne ceata noastră de eroi
A moştenit şi ea, din moşi, în vii culori:
Vedeţi acolo leul, vulturul şi gheare chiar,
Un cap de bour, aripi, roze şi păuni.
Şi dungi albastre, roşii, negre, aurii.
Asemeni semne-atârnă-n săli, şir după şir,
În săli la rând, la rând, cât lumile de largi.
Acolo aţi putea dansa.

Corul:

Sunt dansatori?

Phorkias:

Juni proaspeţi, bucle blonde, ceată tânără,
Miresme adiind, cum numai Paris, când
S-apropiè prea tare de regină.

Elena:

Cazi
Din rol cu totul. Spune ultimul cuvânt!

Phorkias:

Tu-l spui, tu-l spui, dacă rosteşti limpede: da.
De-ndat' cu-acea cetate te împrejmuiesc.

Corul:

Spune cuvântul, şi pe toate ne-ai salvat!

Elena:

Cum? Să mă tem că regele atât de crud,
De crunt ar fi, ca să mă dea pierzaniei?

Phorkias:

Ai şi uitat cum regele a mutilat
Pe Deiphobus[186], fratele lui Paris cel
Căzut, fiindcă văduvă fiind, noroc
Avu cu tine să trăiască. Nas, urechi,
Şi altele-i tăie, atroce, regele.

Elena:

I le făcu, dar pentru mine le făcu.

Phorkias:

Şi pentru-atâtea, tu ai să păţeşti la fel.
Frumseţea nu se-mparte. Cel ce o avu

---

186 Deiphobus – fiul lui Priam şi al Hecubei, soţul Elenei după moartea lui Paris. A fost omorât de Menelaus la căderea Troiei.

Întreagă va distruge-o mai curând decât
S-o vadă că în parte numai e a sa.
(Trâmbiţe în depărtare. Corul tresare cu teamă.)
Cum ţipătul trompetei sfâşie urechi
Şi inimă, aşa-şi împlântă ghearele
Şi gelozia în bărbatul, care nici –
Odat'-nu uită ce-a avut şi ce-a pierdut.
Corul:
N-auzi trompete? Suliţele nu le vezi?
Phorkias:
Binevenit fii, rege! Socoteală-ţi dau!
Corul:
Şi noi?
Phorkias:
În faţă moartea ei vedeţi,
Şi-a voastră. Pentru voi nicio scăpare nu-i!
(Pauză.)
Elena:
Cu grijă-am cumpănit ce-mi este-ngăduit.
Potrivnic dèmon eşti, aceasta bine-o ştiu,
Şi teamă mi-e că binele-l întorci spre rău.
Dar spre cetate voi oricum să te urmez,
Restul îl ştiu; ce-ascunde-adânc[187] în pieptul ei
Regina, să rămâie-o taină nimănui
De-atins. Mergi înainte-acum, bătrâno, mergi!
Corul:
Ce bucuros noi de-aicea
Plecăm cu repede pas.
Moartea-i în urmă,
Iar în faţă
Murii înalţi
Ai marii cetăţi.
Apărată va fi
Bine ca Ilios,
Care la urmă doar
Prin viclenie căzu.
(Neguri se-ntind învăluind fundalul, dar şi apropierea.)

187 Unii comentatori cred că Elena se gândeşte la reîntoarcerea de bunăvoie în Hades.

Ce este? Ce se întâmplă?
Priviţi, surioare,
Nu a fost zi prea senină?
Neguri se-nalţă acum
Din Eurotas, din undele sfinte,
Piere limanul cu papură-n susur,
De-asemenea albele
Lebede, blând lunecând,
Mândre prin graţie,
În voluptatea plutirii
Pierit-au vederii.

Dar le aud,
Sunând le aud,
Departe sunând,
Moarte vestind.
O, dacă în cele din urmă
În loc de promisă salvare
Pieire nu ne-ar vesti,
Nouă, celor asemenea
Frumoaselor lebede,
Şi celei ce-a fost zămislită din lebădă!
Vai nouă, vai, vai!

Totul s-acoperă-n neguri
Acuma jur-împrejur.
Una pe alta nu ne vedem.
Ce este? Ce se petrece?
Umblăm sau plutim
Tărâmul de-abia atingându-l?
Mai vezi? Nu merge-nainte
Chiar Hermes? Nu cumva
Toiaguri de aur ne-ndrumă-napoi
Spre Hades, golul cel veşnic,
Cel plin de umbre-făpturi,
Crepuscul având doar surul amurg?
Da, şi-acum se-ntunecă, se-ngroaşă ceaţa
Închegându-se ca zidul. Şi pereţi avem în faţă.
Ochiului s-aşază-n cale. E o curte? E o groapă?
Groaznic e oricum. O, surioare, suntem prinse,

Prinse cum n-am fost vreodată.

Curte interioară de burg medieval împrejmuită de clădiri fantastice.

Conducătoarea corului:
Grăbite şi neroade, voi femeieşti făpturi,
Vă-ntoarceţi cum e vremea, de clipă atârnând,
Cu cumpăt nici norocului, nici nenorocului
Nu ştiţi să faceţi faţă. Vă-ntărâtaţi
Contrazicându-vă; în bucurie şi-n durere doar
Urlaţi şi râdeţi toate în acelaşi fel.
Acum tăceţi şi aşteptaţi ca să vedem
Ce-a hotărât regina pentru ea şi noi.
Elena:
Prorocitoareo, tu, pe unde-mi eşti? Să ieşi
De poţi, de sub arcadele castelului,
Sau poate ai plecat stăpânitorului
Aceluia sosirea-mi să-i vesteşti? De-ar fi
Aşa, îţi mulţumesc. Degrabă duce-m-aş
Să-nchei un drum de rătăciri. Odihnă vreau.
Conducătoarea corului:
Zadarnic mai priveşti, regină, împrejur,
A dispărut făptura rea, sau poate că
Rămase-n ceaţa grea, din care noi aici
Venirăm, nu ştiu cum, aproape fără pas.
Sau poate rătăceşte îndoielnică
Prin labirintul minunatului castel,
Şi iscodeşte pe stăpân, cum te-a primi.
Dar iată, mişună mulţimea peste tot,
În galerii, ferestre, sub portale; vezi
Servitorimea pretutindeni forfotind,
Ca în vederea unei nobile primiri.
Corul:
Înalţă-se inima! O, vedeţi
Cum ceata suavă, tânără-n pas
Coboară şi pune-n mişcare un şir
Întreg de tineri băieţi. Din a cui
Poruncă norodul magnific în rând
S-aşază? Ce trebuie s-admir mai ales?

E mersul lor proaspăt, sau buclele?
E fruntea lor strălucită, luminile?
Perechi, obrajii lor roşii ca piersica,
Şi puful pe faţă molatic crescut!
O, cum aş muşca, dar groază îmi e,
Căci gura, prilej folosind, să mai spun?
S-a umplut alte dăţi de cenuşă.
Dar cei mai frumoşi,
Mai mândri, ei vin,
S-aducă pe rând,
Covoare şi jilţ,
Scumpe podoabe,
Şi cortul prea scump.
Cunună de nori
Peste creştetul ei,
Al crăiesei,
Bolteşte-se.
Căci ea a urcat
Şi loc a luat
Pe-o pernă de fulgi.
Veniţi mai aproape
În şiruri, pe trepte,
Salut, întreit,
Acestei primiri
Fără seamăn!
(Cele rostite de cor se înfăptuiesc rând pe rând.)

Faust. După ce băieţi şi paji au coborât în şir prelung, el apare sus, pe trepte, în costum de cavaler medieval; coboară încet şi demn.

Conducătoarea corului (privindu-l cu atenţie):
Dacă acestuia, precum se-ntâmplă-ades
Vremelnic doar nu-i dăruiră zeii o
Atât de minunată-nfăţişare, o
Ţinută într-atâta de sublimă, el
Izbândă va avea de fiecare dat',
În bătălii, ca şi-n războiul cu femei,
Cu cele mai frumoase. Sigur e, din câţi
Bărbaţi văzură ochii mei, el e

Cel mai ales. Apropiindu-mă, eu văd
În el un principe. – Regină, ’ntoarce-te!
Faust (venind în faţă, alături, un om înlănţuit):
În loc de-un cuvenit, solemn salut,
În loc de-a da bineţe, eu ţi-aduc
În lanţuri strâns legat un servitor,
Care greşind datornic mă lăsă.
Îngenunchează, nobilei femei
Mărturisiri să faci de vina ta!
Sublimă doamnă, acesta-i omul ce
Acolo pus a fost pe-naltul turn,
Pândind, cu fulgere în ochi să stea,
Să iscodească spaţiul ceresc,
Pământu-n lung şi-n lat, cât s-a putea,
Vestind ce se arată undeva
Din deal în vale până la castel,
Şi ce se mişcă, valul turmelor,
Sau vreo oştire; să le apărăm
Sau s-o-nfruntăm. Dar ce negrijă azi!
Te-apropiai, nimic el n-a vestit,
Încât pentru primirea oaspelui
Înalt nu se făcură pregătiri
De cuviinţă. Vrednic e, ucis
Să fie pentru vina sa. Dar tu,
Tu singură vei pedepsi, sau vei ierta.
Elena:
Mi-e-ngăduit să presupun că doar
Ca o-ncercare cinstea îmi acorzi
De-a judeca precum o doamnă-aci,
Şi astfel datoria cea dintâi
Mi-o împlinesc, pe-nvinuit s-ascult.
Lynceus[188] *(paznicul turnului):*
Să-ngenunchi, cum se cuvine,
Adorare simt în faţa
Ta, femeie minunată.

---

188 Lynceus – personaj cunoscut din legenda Argonauţilor, la a căror călătorie a luat parte. Lynceus avea ochi atât de ageri, că vedea şi prin pământ. Lynceus, paznicul turnului din *Faust,* seamănă cu legendarul Lynceus prin puterea ochilor săi.

Dă-mi tu moartea, dă-mi viaţa!

Aşteptând lumina zilei
Şi privind spre răsărit,
Soarele ca prin miracol
Dinspre sud a răsărit.

Îmi atrase într-acolo
Ochi, privire, pentru ca
Cer să nu mai văd, pământuri,
Doar lumina, doar pe ea.

Am privire dăruită
Cum în codri numai linxul,
Dar acum ce greutate
Să înlătur ceaţa, visul.

Dibuiesc la întâmplare
Ziduri, turn şi porţi închise.
Neguri pier, pe când în faţă
O zeiţă îmi ieşise.

Întorcând spre ea privirea
Am băut lucirea blândă,
Frumuseţea orbitoare
M-a orbit mereu crescândă.

Am uitat de datorie;
Paznic, n-am suflat în corn,
Cu rugare de osândă
Spre frumseţea ta mă-ntorn.
Elena:
Ce rău făcui! Eu însă n-am
Să-l pedepsesc. Vai mie! Nenoroc
Mă urmăreşte pretutindenea,
Bărbaţii-nebunesc de vraja mea,
De la nimic ei înapoi nu dau.
Şi fură, luptă şi seduc. Din loc
În loc mutându-mă, m-au rătăcit
Eroi şi zei, şi dèmoni, semizei.

Johann Wolfgang von Goethe

Am încurcat al lumii fir, peste
Năpaste, altele îngrămădind.
Dă libertate bietului nebun
Lovit de zei, destul de încercat.
Mirat, regină, văd pe-aceea ce
Ţintise, şi aici pe cel atins.
Văd arcul, ce săgeată a trimis
Şi văd rănitul. Şi acum săgeţi
După săgeţi mă nimeresc. Zboară
Săgeţi înaripate prin castel.
Puterea unde mi-i? Rebeli tu faci
Din credincioşii mei cei mai supuşi.
De-acuma s-ar putea ca oastea mea
S-asculte de femeia ce-a învins.
Şi mie ce-mi rămâne alt, decât
Să mă predau cu tot ce-a fost al meu?
Mă-nchin, dă-mi voie, liber şi fidel,
Să recunosc în tine, doamna, ce,
Doar apărând, o ţară-a câştigat.
Lynceus (cu o ladă, şi bărbaţi care aduc altele):
Mă vezi, regină, înapoi!
Bogatul să cerşească vrea
Privirea ta; sărac, bogat,
Eu stau acum în faţa ta.

Ce-am fost cândva? Ce sunt acum?
Ce-i de dorit? Ce-i de făcut?
La ce ajută ageri ochi?
Prin tronul tău n-au străbătut.

Veniram noi din răsărit,
Apusu-ntreg era în joc.
Norod cumplit, înviforat,
Înaintam din loc în loc.

Căzuse unul, altul sta,
Cu lance-al treilea venea,
Simţea tăria însutit,
În moarte mii s-au risipit.

Cu iureş înainte-am dat,
Eram stăpâni sub cerul larg,
Pe unde am domnit o zi,
Altul ca mâne jefui.

În grabă numai ne uitam.
Femei frumoase ne luam.
Şi prins-am tauri ce mugeau,
Şi caii toţi cu noi veneau.

Eu cu plăcere iscodeam,
Şi ce-i mai rar îmi dibuiam.
Dar ceea ce se întâmpla
Să aibă şi-altul, nu-mi plăcea.

Eram pe urme de comori
Cu ochii doar de-atâtea ori.
Vedeam în buzunări deplin,
Vedeam adânc în orice scrin.

Grămezi de aur am cuprins.
Şi nestemate într-adins.
Smaragdul doar e vrednic ca
Să înverzească-n lumea ta.

Îşi cată locul – să-l ascund?
Mărgăritarul din străfund.
Se sting sfios rubine dragi
Lângă roşaţa din obraji.

Magnifice comori eu pun
În faţa ta cu zel nebun,
Adusă e, acum aci
Recolta-atâtor bătălii.

Atâtea lăzi adun aci,
Cu ferecate avuţii,
Îngăduie să te-nsoţesc,
Să-ţi umplu bolţi, nu mă feresc.

Johann Wolfgang von Goethe

Abia că te-ai urcat pe tron,
Şi slugi s-apleacă, om şi om,
Belşug şi minte, şi puteri
În faţa unicei femei.

Şi cele strânse pe pământ
Acuma ale tale sunt.
Credeam că e belşug măreţ,
Acuma văd că n-are preţ.

Pierit-a ce al meu a fost
Şi n-are preţ, şi n-are rost.
Redă-i tu cu privirea ta
Valoarea-ntreagă, ce-o avea.

Faust:

Acest balast cu vitejie câştigat
Să-l duci de-aci, nici lăudat şi nici mustrat.
Că totul ce-n cetate e, e-al ei acum.
A-i oferi ceva din toate nu prea are înţeles.
Te du mai bine şi comori peste comori
Îngrămădeşte, să ridici sublimul chip
Al strălucirii nevăzute. Bolţile
Lucească precum cerul, proaspăt paradis
De viaţă fără viaţă-n grabă ’nalţe-se.
Pre-ntâmpinându-i paşii, înflorind, covor
Lângă covor să se desfacă; talpa ei
Să întâlnească blând tărâm, iar ochii ei
Divini doar cele mai înalte străluciri.

Lynceus:

E puţin ce-aţi poruncit.
Pentru slugă e un joc,
Căci frumseţea va domni
Peste bunuri şi noroc.
Oastea toată s-a-mblânzit,
Spadele ni s-au tocit.
Lângă-aceea ce ne-a-nvins
Chiar şi soarele s-a stins.
Faţă de obrazul ei
Totu-i gol, fără temei.

(Pleacă.)

Elena (către Faust):
Nerăbdătoare sunt de a-ţi vorbi,
Dar lângă mine vino. Locul gol
Te cheamă, şi-mi asigură pe-al meu.
Faust:
Mă-nchin fidel, dar numa-ngenunchind
Să-ţi placă-aceasta, doamnă! Mâna ce
La tine mă ridică, voie dă-mi
Să ţi-o sărut, şi întăreşte-mă
Ca domn, pe lângă tine-n ţara ta,
Adorator în mine câştigând,
Un servitor şi paznic deodat'.
Elena:
Minuni atâtea văd şi-ascult, mă uit,
Mirări mă iau şi multe-aş întreba.
Dar să mă-nveţi de ce cuvântul spus
De omu-acesta într-atâta de ciudat
Şi prietenos suna? Se potrivea un ton
Cu altul; vorba prinsă în auz
Urmată-a fost mângâitor de alta[189].
Faust:
De-ţi place la noroadele acestea graiul,
Cântarea lor te va-ncânta de-asemeni,
Căci mulţumeşte-adânc auzul, sufletul.
Dar e mai potrivit s-o încercăm numaidecât.
În dialog se-nfiinţează de la sine.
Elena:
Spune-mi cum voi vorbi şi eu frumos?
Faust:
De vine de la inimă,-i uşor.
Şi dacă pieptul se topeşte-n dor
Întrebi ce alţii simt. –
Elena:
În pieptul lor.
Faust:
Şi nu mai căutăm alt timp, alt loc.

189 Elena remarcă în vorbirea lui Lynceus „rimele"; aceasta era pentru ea o mare noutate. Elena ia astfel contact cu poezia nouă, menită a exprima stări sufleteşti de natură „romantică".

Johann Wolfgang von Goethe

Clipa de faţă-i. –
Elena:
Fericire şi noroc.
Faust:
Dobândă şi belşug, comoară-i ea.
Şi chezăşia este. –
Elena:
Mâna mea.
Corul:
Cine va lua de rău domniţei
Că favoarea prietenească
Castelanului arată?
Căci, mărturisiţi, noi toate
Suntem, cum ades, captive,
De când jalnic Ilios căzut-a,
De când suntem în cutreier
Labirintic fără capăt.

Căci femeile-ncercate
De iubirea bărbătească
Nu mai sunt alegătoare,
Dar oricum cunoscătoare.
La ciobani cu păr de aur,
Şi la fauni cu ţepe-n barbă
Ele dau acelaşi drept
Peste coapsele ca unda.

Mai aproape ei acuma
Stau lipiţi unul de altul, umăr
Lângă umăr şi genunchi lângă genunchi,
Mână-n mână ei se
Leagănă pe tron
Pe splendoarea pernelor.
Maiestatea îşi permite
Bucuria să-şi arate
Şi răsfăţul chiar în faţa
Multului popor.
Elena:
Mă simt de parcă n-aş şi pe pământ
Şi totuşi sunt aici, aicea sunt!

Faust:
De-abia respir, se-opreşte vorba-n piept,
E-un vis adânc, să nu mă mai deştept.
Elena:
De mult trecută, totuşi nouă-mi par,
Întreţesuţi, ne suntem dar şi dar.
Faust:
O datorie-i să trăieşti, noroc,
Cum altul nu-i, de-ar fi o clipă chiar.
Phorkias (intrând violent):
Descifreze-abecedare
De iubire, cu zăbavă,
Cel ce pentru gângureală
Timp în aste locuri are.
Nu simţiţi o vremuire?
Trâmbiţi răsunând departe?
O primejdie-i aproape.
Mènelas vine cu moarte,
Cu norod şi vă desparte.
Pregătiţi-vă de luptă!
Vin ostaşi cu paşii grei.
Mutilat ca Deiphobus
Fi-vei tu pentru femei.
Risipeşte-le pe-aceste,
Vine craiul la altar,
Dă cu barda în neveste.
Faust:
Ne tulburi insolent! O larmă fără sens
Nu-mi place însă nici în primejdie.
Pe-un sol frumos îl urâţeşte-o veste rea.
Tu, hâda, e firesc solie rea s-aduci.
De astă dată însă zgudui aerul
Cu goala-ţi răsuflare. Nu-i primejdie,
Şi dac-ar fi, e numai zgomot în deşert.
(Semnale, explozii de pe turnuri, trompete, muzică războinică. Un marş zgomotos de oşti.)
Faust:
Lângă femei s-adună-ndată
În cerc nedespărţiţi eroi:
E vrednic de a lor favoare,

Johann Wolfgang von Goethe

Cel ce le-apără ca noi.
(Către căpeteniile de oaste, care ies din coloane şi vin în faţă.)
Cu furie strâns stăpânită
Triumf vă este hărăzit.
Voi, june flori din miazănoapte,
Şi voi, puteri din răsărit.

În zale strânşi, bătuţi de fulger,
Ostaşii-mpărăţii zdrobind,
Ei trec, cutremurând pământul,
S-aude-n urmă, durduind.

La Pylos am atins uscatul,
Bătrânul Nestor[190] nu mai e,
Dar sfarmă oastea fără frâne
Pe cei conduşi de regele.

Grăbit Menèlas de la ziduri
O ia spre mare înapoi,
Pândeasc-acolo cum îi place
Jefuitorului de soi.

Crăiasa Spartei porunceşte
Să vă salut în plin război,
Să-i puneţi valea la picioare,
Dobândă veţi avea şi voi.

Germane, tu, aceste golfuri
Le apără cu zid şi scut
Achaia[191] cu prăpăstii multe
În cale ţi s-a aşternut.

O ia spre Elis oastea francă,
Saxonii la Messena vin,

190 Nestor a luat parte, foarte bătrân, la războiul troian, în *Iliada* el este sfătuitorul, devenit proverbial pentru înţelepciunea sa.
191 Goethe ştia că o ceată de cruciaţi, aventurieri dornici de pradă, a întemeiat în anul 1207 în Peloponez, sub conducerea lui Gottfried de Villehardouin, un principat de tip feudal, numit Achaia.

În Argolis normanu-şi face
Măreţ aşezământ deplin.

Sălăşlui-va fiecare
Gospodărindu-se viteaz.
Din Sparta va domni regina
Peste voi toţi cu ghidul treaz.

Se va-ngriji ca bunăstare
S-aveţi în ţară orişicând.
Cu-ncredere la ea vă duceţi,
Lumini, dreptate, căutând.
(Faust coboară, căpeteniile se strâng în cerc în jurul lui pentru a primi porunci şi rânduieli amănunţite.)
Corul:
Cea mai frumoasă, cine-o doreşte,
Să cate destoinic
Arme s-adune, înţelepţeşte,
Că linguşind dobândi pe pământ
Splendoarea cea mai înaltă.

Dar stăpânire nu are în pace,
Viclenii încearcă cutezători,
De-asemeni tâlhari să i-o răpească.
Grijă el aibă să-mpiedice-aceasta!

Şi laudă-i aduc,
Că viteaz şi isteţ se-nsoţi
Cu cei mai puternici
La orişice semn de el ascultând.
Poruncile sale, ei, credincioşi
Le-mplinesc, foloase având,
Şi dar – mulţumire domnească,
Spre gloria mare a tuturor.

Dar cine-răpire va îndrăzni,
Când el e stăpânul puternic?
A lui este ea, să fie a lui,
Încuviinţată îi este de noi,
Ea, ce-i cuprinsă-ntre ziduri de piatră

Şi încă o dată-ntre ziduri de oaste.
Faust:
Sunt mari aceste multe daruri
Ce fiecare le primi.
C-o ţară plece fiecare,
În mijloc noi vom sta aci.

La-ntrecere ei apăra-vor
Peloponezul înadins,
Ce-n ape ca un ram de munte
Al Europei s-a întins.

Această ţară, ce atâtea
Noroade-a fericit pe rând.
Să fie a reginei mele,
Ce se trezi aci pe când

În zvonul papurii din apă,
Ea din găoace a ieşit,
Şi cu lumina ei vederea
Măreţei mume a orbit[192].

Spre tine-ntoarsă, ţara-aceasta
Îmbie floare azi ca ieri;
E-al tău pământul, tot rotundul,
Dar patria să ţi-o preferi.

De-ndură creştetul de munte
Săgeata rece-a soarelui,
Ajunge să-nverzească stânca
Şi ţapu-şi are hrana lui.

Izvoare sar şi râuri cad, unite,
Prăpăstii şi pripoare înverzesc,
În plaiul larg pe sute de colnice,
Valuri de lână, turme se ivesc.

192 „Şi cu lumina ei vederea măreţei mume a orbit” – aluzie la Leda.

Cornute-n pilcuri, cu luare-aminte
Înaintează pân’ la margine de-abis;
Un adăpost aşteaptă pretutindeni,
Sute de peşteri gura şi-au deschis.

Le poartă grijă Pan[193]; şi nimfele vieţii
Prin locuri proaspete sălaş îşi fac;
Cu doru-n crengi, spre regiuni supreme,
Se-nalţă-nghesuindu-se copac peste copac.

Sunt codri vechi! Stejarul, în puternicie,
Poartă în fiecare ram câte un veac.
Arţarul, sarcina de seve
Şi-o urcă-n foi, prin braţele ce se desfac.

Matern, în umbra plină, izvorăşte
Lapte domol pentru copii şi miei.
Şi poama nu-i departe, şi nici pânea-n şesuri,
Şi mierea picură din scorbura de tei.

Ereditar e-aici belşugul,
Senin obrazul, rostul roditor.
Şi fiecare-i mulţumit de sănătate,
Şi-n felul său: nemuritor.

În zi curată pruncul se dezvoltă,
Ca tată să devină pe pământ.
Miraţi ne punem întrebarea:
Sunt zei? Sau numai oameni sunt?

Chip de cioban avu Apolo,
Că unul mai frumos îi semăna.
Unde natura stăpâneşte-n puritate
Lume cu lume s-ar îmbrăţişa.
(S-aşază lângă ea.)
Trecutu-ntindă-se în urmă,
Înfăptuirea izbuti;
Descinsă din suprema zeitate,

193 Pan – în mitologia greacă, zeul naturii.

Tu-ntâiei lumi îi aparţii.

În jurul veşnicei juneţi a tale
Cetatea nu-şi închidă poarta.
Ne mai aşteaptă-n dăinuire
Arcadia pe lângă Sparta.

Să locuieşti în fericire,
Aşa îţi bate-acum sorocul.
Se schimbă-n chioşc bolta şi tronul,
Arcadic fie-ne norocul!

Priveliştea se schimbă. În faţa unui şir de peşteri se văd chioşcuri închise, pădure umbroasă până la peretele de stânci, împrejmuitor.
Faust şi *Elena* nu se văd. Corul doarme, risipit.

Phorkias:
De când aceste fete dorm pe-aici, nu ştiu.
Dac-au visat, ce eu cu ochii mei văzui
Atât de clar, îmi e de-asemeni neştiut.
Le voi trezi. Mirat rămâie tânărul
Norod, şi voi, bărboşii de aşijderea[194],
Voi, ce-aşteptaţi aci, minunea s-o vedeţi.
Nu mai dormiţi! Degrabă scuturaţi-vă
Cârlionţii! Ce clipiţi aşa? Să m-ascultaţi!
Corul:
Povesteşte, povesteşte, ce minune avu loc?
S-auzim cu bucurie ceea ce nu-i de crezut.
Plictiseala ne cuprinde, stâncile mereu privind.
Phorkias:
Ochii-abia vi i-aţi deschis şi-mi spuneţi că vă plictiseşte.
Veste-aveţi: în aste peşteri şi prin chioşcurile-aceste
Adăpost umbros fu hărăzit perechii, scut idilic
Domnului şi doamnei noastre.
Corul:
Unde? – Acolo înăuntru?
Phorkias:

194 Aici Phorkias (Mefistofel) se adresează publicului din teatru.

Despărţiţi de lume, m-au chemat în slujbă doar pe mine.
Mă simţii prea onorată, dar cum cere cuviinţa
Îmi făcui de lucru, cum se poate-aşa prin preajmă.
Rădăcini şi muşchi, şi scoarţă, căutam, ierburi de leac.
Astfel au rămas ei singuri.

Corul:

Povesteşti parcă-năuntru lumi întregi ar încăpea:
Codri, câmpuri, râuri, lacuri! Multe basme ştii să ţeşi.

Phorkias:

Ce ştiţi voi! Necercetate sunt acolo multe-adâncuri:
Dibuit-am săli în şiruri, curte lângă altă curte.
Dar deodat' un râs prin peşteri şi prin spaţii dă ecou.
Ce-mi văd ochii, când mă uit? Un băieţaş din poala doamnei
Sare către tatăl său, şi de la acesta-apoi spre mamă.
Mângâieri de dragoste neroadă, ţipete de glumă,
Bucurii se întreceau să m-ameţească.

Gol, un geniu fără àripi, ca un faun neanimalic,
Sare pe pământul sigur, dar pământul ca o coardă
Îl azvârle-n aer – la a treia săritură, iată-l
El atinge bolta sus.
Speriată mama strigă: „Sări în voie, dragul mamei,
Dar de zboruri te fereşte; zborul liber ţi-e oprit!"
Iară tatăl îl vesteşte: „În pământ zace puterea
Ce te-nalţă; de atingi pământul doar c-un deget,
Şi cu talpa, ca Anteu, feciorul humei, te-ntăreşti."

Astfel de pe-o stâncă pân' la alta peste gol adânc
Ca o minge, ce-i bătută cu putere, sare el.
Dar deodată în prăpastia căscată el dispare,
Ni se pare-acum pierdut. Se tânguie părinţii, jalnic,
Dau din umeri, temători. Dar ce se vede-acuma iarăşi?
E un luciu de comori? Veşmânt vărgat cu flori mărunte
A-mbrăcat şi vine demn.
Ciucuri lui îi cad pe braţe, flutură panglici pe piept,
Ţine-n mână liră de-aur, ca un Phoebus mititel,
Şi o ia încet pe margini mai în faţă. Ne mirăm.
Fericiţi părinţii în extaz îşi cad în braţe.
Ce-i luceşte-aşa pe creştet? Greu rămâne de ghicit.

E podoabă aurie? Sau e flacără de duh?
Astfel el în neastâmpăr mişcă încă de copil,
Anunţând pe viitorul mândru maistru al frumseţii,
Căruia prin mădulare-i curg eterne melodii.
Astfel îl veţi auzi, admirând şi voi minunea!
Corul:
Numeşti o minune aceasta,
Tu născuta în Creta?
Cuvânt, ce poetic învaţă,
Tu n-ai ascultat niciodată?
N-ai auzit niciodată-n Ionia
Şi niciodată-n Elada
Divina, eroica bogăţie
A legendelor mari, strămoşeşti?

Tot ce astăzi
Se mai petrece
E numai jalnic ecou
Al măreţelor zile străbune.
Povestea, ce-o spui,
Nu se aseamănă
Cu ceea ce draga minciună,
Ce stă mai presus de-adevăr,
Despre fiul, ne cântă, al Maiei[195],
Cel gingaş, dar tare,
Sugaci abia născut,
În lână-nvălit, curată, de scutece,
Şi-ncins în mândrele văluri
De ceata, ce bate din palme,
A paznicelor, ce veghează lipsite
De orişice bănuială.
Dar dârz micuţul viclean
Îşi scoate mâni şi picioare Mlădii.
Învelişul de purpură,
Greu apăsând, şi-l lasă
Unde dormea.
Unui fluture-asemenea este, ce

195 Aici şi în versurile următoare e vorba despre zeul Hermes.

Din silnicia păpuşei
Iese, aripi desfăcând
Îndrăzneţ, prin eter,
Prin solarul răsfăţ, fluturând.

Ca astfel în viu neastâmpăr,
Demon prielnic şi veşnic să fie
Tuturor hoţilor,
Care folosul şi-l caută,
Face de toate
Cu artă isteaţă.
Stăpânului mărilor,
Şterpelindu-i tridentul, ba chiar şi lui Ares
El spada i-o scoate din teacă.
Arc şi săgeată furându-i lui Phoebus,
Iar lui Hefaistos[196] agere cleşte.
Chiar lui Joe[197], tatălui, lua-i-ar
Fulgerul, dacă de foc nu s-ar teme;
Pe Eros el îl învinge
Cu piedici la trântă,
Zeiţei Kypris[198], care-l mângâie
El cingătoarea i-o ia.

(Din peşteră se aude o melodie limpede de coarde, fermecătoare. Toţi ascultă şi par viu mişcaţi. Până la pauză, cu indicaţie în acest sens, totul e însoţit de muzică vocală.)

Phorkias:

Ascultaţi iubitul sunet,
Fabule, ce v-au vrăjit,
Zeii voştri, de-altădată,
În nimica au pierit.

Nimeni nu vă înţelege.
Vrem cântare mai profundă:
De la inimă purceadă
Ce în inimi vrea s-ajungă!

---

196 Hefaistos – fiul lui Zeus şi al Herei, zeu al focului pământesc al vulcanilor şi al faunilor.

197 Joe – zeu în mitologia latină, alt nume al lui Jupiter; acelaşi cu Zeus din mitologia greacă.

198 Alt nume dat zeiţei iubirii, Afrodita.

Johann Wolfgang von Goethe

(Se retrage după stânci.)

Corul:

Dacă la asemeni cântec
Te înclini mişcat de patimi,
Auzindu-l întremate,
Noi simţim plăceri de lacrimi.

Când se face zi în suflet,
Soarele poate pieri,
Noi găsim în pieptul nostru
Ce în lume n-am găsi.

Elena, Faust, Euphorion[199] în costumul descris mai sus.

Euphorion:

Cântece, copilărie,
Bucurie dau fiinţii.
Când, în tact sărind, mă prindeţi,
Inimi saltă-n voi, părinţii.

Elena:

Dragostea e omenească,
Împreună când sunt doi;
Când sunt trei dumnezeiască
Ea devine, şi de soi.

Faust:

E-mplinit atuncea totul:
Eşti a mea, eu sunt al tău.
Câteşitrei tot împreună,
O, de-ar fi aşa mereu!

Corul:

Ani mai mulţi cu bucurie
Adunatu-şi-au lumina
În perechea cu copilul.
O, unirea lor, deplina!

Euphorion:

---

199 Fiul lui Faust şi al Elenei (după numele fiului legendar al lui Achile şi al Elenei). La Goethe, Euphorion simbolizează poezia, ca un omagiu adus lui Byron, mort în floarea vârstei, în războiul de eliberare a grecilor.

Să salt, lăsaţi-mă!
Să sar, lăsaţi-mă!
Un dor m-a cuprins
S-ajung în văzduhuri,
Un foc m-a încins.
Faust:
Iubite băiat
Nu prin înalt!
Să nu se întâmple
Oase şi tâmple
Să-ţi sfarmi,
Înaltul te rumpe,
Scumpe, preascumpe!
Euphorion:
Nu vreau mai mult
Pe tărâm să rămân.
Nu vreau să ascult.
Lăsaţi-mi mâinile sprintene,
Lăsaţi-mi buclele,
Lăsaţi-mi veşmintele!
Elena:
Ia aminte, gândeşte
Al cui eşti tu!
Cum ne răneşte
De vreme ce sfarmi
Ce frumos dobândirăm,
Şi ce uneşte.
Corul:
În curând se dezleagă,
Mi-e teamă, ce-i leagă.
Elena şi Faust:
De dragul părinţilor,
Pune tu frâne
La-ndemnuri nebune,
Pune-le, pune!
Podoabă în pace
Fii ţării bătrâne!
Euphorion:
Iată-mă stăpânesc
La-ndemn părintesc.

Johann Wolfgang von Goethe

(Şerpuind prin cor, el îl trage după sine la dans.)
Acestor fete – uşor
Le voi da ocol.
Melodia-i pe plac?
Mişcarea – ce-o fac?
Elena:
Da, soră cu soră.
Jucăuş, tu atrage
Frumoasele-n horă.
Faust:
O, dac-ar trece!
Joaca nu-mi place,
Durere îmi face.

Euphorion şi *corul*, dansând şi cântând, în horă.

Corul:
Când braţele tale
Dulce le mişti,
Când, lucind din bucle,
Focul ţi-l işti,
Când gleznele tale
Saltă în vânt,
Când umbrele lor
Cad pe pământ,
Tu ţinta ţi-ajungi.
Noi ne-nclinăm,
Şi inima noastră
Ţi-o închinăm.
(Pauză.)
Euphorion:
Atâtea uşoare
Dragi căprioare!
La joacă vă chem,
Proaspăt vă-ndemn,
Eu sunt vânătorul,
Voi ţinta şi dorul.
Corul:
De vrei să ne prinzi
Nu te grăbi,

Dorinţa la urmă
Şi-a noastră va fi
Să ne cuprindem,
Umbră cu umbră.
Euphorion:
Din rarişti, dumbrăvi,
Peste stânci, către slăvi!
Izbândă uşoară
Vrea să mă ceară,
Izbândă mai grea
Inima vrea.
Elena şi Faust:
Ce răsfăţ! Şi vajnic iureş!
De măsură nu-i speranţă.
Sunet ca de corn s-aude,
Peste văi, păduri, pătrunde.
Iureşul, cine să-l lege?
Coretidele (revin grăbite, una câte una):
A fugit de noi şi prin hăţiş
Se uita la noi chiorâş,
Una doar, sălbatică,
El şi-a prins-o în desiş.
Euphorion (aducând înăuntru o tânără fată):
Îmi aduc micuţa plină,
Spre plăcerea mea deplină,
Bucurii îmi fac nebune,
Strângând sânul ce se-opune,
Sărutând gura de fată,
îmi arăt voinţa toată.
Fata:
Lasă-mă! Este putere
Şi-n asemeni înveliş!
Vrerea noastră e mai mare
Decât pare; nu s-a stins!
Mă crezi poate la strâmtoare,
Te încrezi în braţ prea tare.
Ţine-mă, cum m-ai cuprins,
Te voi arde într-adins.
(Se preface în flăcări, care pâlpâie spre înălţimi.)
Vino după mine-n aer,

Johann Wolfgang von Goethe

Devenim în moarte caier!
Prinde ţinta, ce s-a stins!
Euphorion (scuturându-se de ultimele flăcări):
Vai, locul închis.
De frunzare încins!
Ce mi-e strâmtoarea?
Slobodă-i boarea!
Vânturi în huiet,
Valuri în vuiet,
Departe le-aud,
Mă duc să le-ascult.
(Urcă sărind tot mai sus pe stânci.)
Elena, Faust şi corul:
Vrei să semeni caprei negre?
Ne e groază de cădere!
Euphorion:
Tot mai sus pe detunate,
Vreau să văd tot mai departe.
Ştiu acuma unde sunt!
Pe o insulă-pământ,
Rudă mării, rudă zării.
Corul:
N-ai vrea mai bine
Prin văile line
S-adaşti, unde struguri
Se coc, mere de aur,
Albastre smochine?
Ah, în ţara cu laur
Printre noi rămâi,
Să aibi căpătâi.
Euphorion:
Voi pace visaţi peste toate?
Viseze cine mai poate.
Război e al nostru cuvânt.
Izbândă eu vreau pe pământ!
Corul:
Cel ce în pace
Dor de bătaie îşi face,
Despărţit rămâne pe loc
De orice noroc.

Euphorion:
Celor ce ţara-i născu,
Luptătorilor tuturor,
Din primejdie-n alta trecând,
Liberi, cutezători fără margini,
Propriul sânge vărsând pe pământ,
Aducă-le lupta dobândă
Tâlcul cel sfânt
Şi nepieritor!
Corul:
Cât de sus el a urcat!
Totuşi mic el nu ne pare,
În oţel şi zale
Ca de luptă îmbrăcat.
Euphorion:
Şanţuri, nu, nici ziduri aspre!
Treaz în sine fiecare,
Cetăţuie de durată
Un bărbat în piept îşi are.
Cuceriţi să fiţi de nimeni,
Să ieşiţi pe câmp de luptă!
Se fac fetele-amazoane,
Pruncul un erou ce luptă.
Corul:
Sfânta poezie
’nalţe-se în tărie,
Departe, departe,
Frumoasa stea
Tot mai departe.
Nimic de ea
Nu ne desparte.
Euphorion:
Nu, nu ca un prunc apărui,
În arenă vin, june!
Cu oameni viteji, împreună,
Port faptă, ce nu mai apune.
Departe de-aici!
Acolo departe, acum,
Deschide-se slavei un drum.
Elena şi Faust:

Johann Wolfgang von Goethe

De-abia ajuns în pragul vieţii
Şi în prag de zi senină,
Te doreşti grăbit în altă sferă
De-ncercări, durere, plină.
Nimic nu-ţi este
A noastră poveste?
Legătura noastră-i doar vis?

Euphorion:

N-auziţi tunând pe mare?
Văi răspund şi dealuri vaste,
Faţă dă oaste cu oaste,
Muşcă-n ţărnă chinul mare.
Iară moartea
E o lege.
Orişicine o-nţelege.

Elena, Faust şi corul:

Groază-n inimi se alege!
Moartea-ţi este ţie lege?

Euphorion:

Să privesc doar de departe?
Vreau să am la toate parte.

Elena, Faust şi corul:

Răsfăţ, primejdii, din plin,
Mortal destin!

Euphorion:

Dar o pereche de àripi
În larg se desface:
Departe-ntr-acolo
E zborul ce-mi place!

(S-azvârle în văzduh, veşmintele îl poartă o clipă, capul său străluceşte, lăsând o dâră de lumină în urmă-i.)

Corul:

Ikarus! Ikarus[200]!
Jale! Ce jale!

(Un tânăr frumos se prăbuşeşte la picioarele părinţilor; cel

---

200 Ikarus – personaj mitologic, fiu al lui Daedalos. El scapă din labirintul cretan cu ajutorul unor aripi lipite cu ceară. Apropiindu-se, în zborul său, prea tare de soare, aripile i se topesc, şi el se prăbuşeşte în mare.

mort pare o figură cunoscută[201]; dar trupescul dispare numaidecât, aureola[202] se ridică la ceruri, asemenea unei comete, veşmântul şi lira rămân pe loc.)

Elena şi Faust:

Bucuriei-i urmează
Tortura cea grea.

Euphorion (glasul lui se aude din adânc[203]):

Mamă, în sumbrul ţinut
Singur nu mă lăsa!
(Pauză.)

Corul (cântare de jale[204]):

Singur nu! Oriunde-ai fi!
Te cunoaştem ni se pare.[205]
Când te furişezi din zi,
Te urmăm în depărtare –
Bocete noi nu rostim,
Pizmuim destine rare:
Cântec şi-ndrăzneală fost-au
Mari prin zile tulburi, clare.

Ah, născut pentru norocuri,
Cu putere din străbuni,
Te-ai pierdut încă de tânăr,
Înflorind peste genuni.
Ochi aveai să vadă lumea,
Simţ pentru orice îndemn,
A femeilor ardoare,
Te-a-nsoţit ca la un semn.

Astfel te-a cuprins reţeaua
Unde nu mai poţi alege,
Şi te-ai învrăjbit sălbatic
Cu moravuri şi cu lege.

---

201 Aluzie la poetul Byron.
202 Aureola reprezintă „geniul” lui Euphorion. Anticii făceau deosebire între „spirit” şi „suflet”.
203 Din adânc vorbeşte „sufletul” (umbra) lui Euphorion.
204 În aceasta cântare de jale Euphorion este identificat cu poetul Byron.
205 Aluzie tot la poetul Byron.

Johann Wolfgang von Goethe

Doar la urmă cumpănirea
A dat faptei greutate.
Năzuiai spre măreţie,
Ai căzut pe neaşteptate!

Cine izbândeşte însă?
Ce-ntrebare-ntunecată,
Când în faţa sorţii crunte
Sângerează lumea toată!
Dar cântări cântaţi voi, nouă
Nu mai staţi cu suflet mut:
Căci pământul le mai naşte,
Cum prin vremi le-a mai născut.
(Pauză deplini. Muzica încetează.)
Elena (către Faust):
S-adevereşte-un vechi cuvânt şi-asupra mea:
Norocul şi frumseţea nu se prea unesc.
S-a rupt al dragostei, vieţii legământ.
Cu jale-ţi spun, pe veci îţi spun un bun rămas,
La pieptul tău m-arunc, mai stau încă o dat'.
Primeşte, Persephona, mamă şi băiat!
(Îl îmbrăţişează pe Faust, trupul ei dispare, veşmântul şi vălul ei rămân în braţele lui Faust.)
Phorkias (către Faust):
Păstrează strâns, din toate ce ţi-a mai rămas.
Veşmântul nu-l lăsa. De colţuri şi de tiv
Au şi început să tragă dèmoni, cari în jos
Pe celălalt tărâm l-ar duce. Ţine-l strâns!
Zeiţa nu mai e, ce-n braţe ai cuprins,
Veşmântul însă e divin. Slujeşte-te
De-asemenea favoare, şi înalţă-te:
Te va purta-n eter, şi tot ce e vulgar
Rămâne jos, atâta timp cât vei dura.
Ne-om revedea, departe undeva de-aici.
(Veşmintele Elenei se schimbă în nori, îl împrejmuiesc pe Faust, îl ridică şi trec cu el pe sus.)
Phorkias (ia de jos îmbrăcămintea lui Euphorion, mantaua şi lira, vine în faţă, înalţă exuviile[206] şi vorbeşte):

206 *Exuviile* – îmbrăcămintea celui mort.

E noroc că le găsii.
Văpaia-a dispărut, ce-i drept,
Însă nimic să nu regreţi.
Poţi consacra destui poeţi,
Cu ce-a rămas. Cuvântul
O meserie deveni.
Talente nu pot dărui,
Le împrumut însă veşmântul.
(S-aşază lângă o columnă în avanscenă.)
Panthalis:
Degrabă-acuma, fetelor! Scăparăm doar
De vraja vechii târfe din Tessalia,
Şi de beţia murmurată-a vorbelor,
Ce tulbură auzul-mintea şi mai rău.
În jos spre Hades! Căci regina se grăbi
Cu mers adânc să plece. Talpa ei, fie
Urmată de al slujnicelor pas. O vom
Găsi la tronul cel de jos, întunecat.
Corul:
Bine primite-s, oriunde, reginele,
Şi-n Hades ele în loc de frunte stau,
Mândre-nsoţind pe cele asemenea,
Cu Persephona vorbe schimbând.
Dar noi la o parte
Adânc risipite, pe câmp
De-asfodele[207], pe lângă plopi,
Şi-n păşuni fără rod,
Timpul cum ni-l petrecem?
Ca liliecii scâncind,
În şoaptă, şi în tristeţe de duhuri.
Panthalis:
Un nume cine nu şi-a câştigat, cine
Spre fapte nobile nu tinde, este al
Stihiilor! Împrăştiaţi-vă! Eu la
Regina mea mă duc; persoana nu numai
Un merit ne-o păstrează, ci de-asemeni şi
Fidelitatea.

---

207 Flori din familia liliaceelor, care în Grecia antică simbolizau sterilitatea.

(Pleacă.)

Toate:

Redate suntem luminii,
Persoane nu suntem,
Aceasta prea bine o ştim,
În Hades dar nu ne întoarcem.
Natura cea vie în veci ne cere,
Cum noi pe ea.

O parte a corului:

Noi, în freamătul acestor tremurate mii de ramuri,
Lung chemăm şi ispitim din rădăcini izvoarele vieţii
În mlădiţe; şi ne-mpodobim cu foi, cu floare multă,
Liber părul să ne fluture-n văzduh prielnic verii.
Rod când cade, se adună un norod şi turme, grabnic,
Împingându-se să strângă din belşug şi să ciupească.
Şi ca-n faţa zeilor s-apleacă toate-n jurul nostru.

Altă parte a corului:

Noi, de-aceşti pereţi de stâncă, netezi cum ar fi oglinda,
Ne atingem moale, linguşindu-ne sub chip de valuri;
Ascultăm cântec de păsări, ca şi fluiere de trestii,
Iar de-i strigătul lui Pan, răspunsul nostru e răsunet,
Susur dacă-i, susurăm şi noi; de-i tunet, tunetele
Noastre le-nmulţim, de două, trei, de zeci de ori pe urmă.

A treia parte a corului:

Surioare, noi, mai vii lângă pâraie, după râuri
Mari ne ţinem, că ne cheamă depărtarea şi colina
Tot mai jos, tot mai adânc în valuri noi udăm meandric
Când câmpia, când livada, când grădina-n dosul casei.
Chiparoşi cu vârfuri zvelte prin privelişte înseamnă
Cursul ţărmului şi apa oglindind de sus azurul.

A patra parte a corului:

Unduiţi, unde vă place, noi încunjurăm cu freamăt
Dealul unde cu cârcei pe pari se răsuceşte viţa;
Vezi acolo toată ziua, cum din patimi, osteneală,
Podgoreanul harnic scoate îndoielnică ispravă.
Când cu sapa, cu hârleţul, când tăind, legând mlădiţa,
El se roagă de toţi zeii, mai ales de zeul-soare.
Bachus, moaleş, nu prea are grija slugii credincioase,
Se-odihneşte sub frunzare, făcând glume cu vreun faun.
Visu-i dă o jumătate de beţie, ce-i lipseşte

El găseşte prin burdufe, prin urcioare sau vreo bute,
Răcoros păstrate-n pivniţi ca în noapte de morminte.
Dar când zeii, Helios îndeosebi, cornul de struguri
Şi-a umplut, cu boare adiind, udând şi dând căldură,
Viaţă prinde, unde aprig-liniştit trudea vierul.
Freamăt e prin crame, şi mişcare prin butuci de vie.
Coşuri scârţâie şi sună vedre, cobiliţele se
Leagănă spre marea cadă-n care dănţuiesc flăcăii.
Astfel sfânta şi curata strugurilor bogăţie
Îndrăzneţ este călcată şi strivită cu negrije.
Şi răsună în ureche surle-acuma şi ţimbale,
Căci deodată Dionysos[208] din mistere se iveşte,
Cu picioarele de capră fauni vin şi făuniţe,
Printre ei ţipând sughiţe urecheatul lui Silenus[209].
Nu-i cruţat nimic! Copitele crăpate zdrobesc totul,
Simţurile fac vârtej şi groaznic ţiuie urechea.
Beatul se ia după cupă, greu e capul, plină burta...
Grijă are câte unul, el sporeşte doar tumultul;
Mustul nou să mi-l cuprindă, se goleşte vechi burduful.
(Cortina cade.)

(Phorkias se ridică în faţă, uriaşă, dar îşi leapădă coturnul, îşi ia masca şi vălul şi se arată sub chipul lui Mefistofel, pentru că, dacă va fi nevoie, să comenteze în epilog spectacolul.)

Actul IV

Munţi înalţi, creste rigide, dinţate.
Un nor se apropie, atinge stâncile, coboară pe podişul din faţă, ramificându-se.

Faust (desprinzându-se din nor):
În jos, singurătăţi adânci privind, sub pasul meu,
Descind cu grijă-acum pe marginea acestui pisc,
Şi mă dezbrac de norul meu, ce m-a purtat domol

208 Dionysos (Bachus) – în mitologia greacă, zeul viţei de vie şi al vinului.
209 Silenus – zeu în mitologia greacă. Se spune că el l-ar fi hrănit pe Bachus. Aluzia se referă la măgarul lui Silenus.

Johann Wolfgang von Goethe

Prin zilele senine peste ţări şi peste mări.
Încet de mine se desprinde-n văluri norul alb.
Spre răsărit se-ndreaptă în cutreier, strâns format.
Fără clipiri se ţine ochiul după el, mirat.
Se schimbă norul răsfirându-se, se-ncheagă iar,
Şi alte forme ia. Vederea nu mă-nşală, nu.
Întins acum pe perne moi, în soare strălucind,
Cu-nfăţişare de femeie, văd, aidoma
Unei zeiţe. Seamănă cu Juno, Leda, cu
Elena, chipul dulce, maiestuosul, şovăind…
Dar se destramă, vai. Fără de formă, ’ngrămădit,
Se odihneşte noru-n răsărit, pare de nea.
Răsfrânge viu al zilei trecătoare mare tâlc.
O ceaţă gingaşă mă împresoară în fâşii,
Îmi răcoreşte piept şi frunte, ’nseninându-mă.
Se-nalţă-acum încet şovăitoare, tot mai sus,
Mai strâns se-ncheagă. M-amăgeşte oare chip vrăjit
Uitat de mult, al tinereţii prime dar înalt[210]?
Comori din zorii inimii, adânci, îmi izvorăsc,
Închipuind iubirea aurorei în avânt,
De-abia-nţeleasa grabnica privire cea dintâi,
Ce-a strălucit apoi mai mult decât orice comori.
Ca o frumseţe sufletească înteţeşte-se
Suava-alcătuire, înălţându-se-n azur,
Cu sine duce tot ce-n mine-a fost şi e mai bun.

O cizmă năzdrăvană, cu care se fac paşi de şapte poşte, se iveşte. Alta urmează numaidecât. *Mefistofel* iese din ele. Cizmele aleargă grăbite mai departe.

Mefistofel:

Un mers ca ăsta n-a fost glumă.
Dar spune-mi, ce-ţi trecu prin minte,
Să te cobori în grozăvia-aceasta,
Prin stâncărie, dinte lângă dinte?

210 Amintirea Margaretei.

Îmi ştiu ţinutul, ce era
Străfundul iadului cândva.
Faust:
La îndemână-ţi stau legendele nebune,
Începi acuma iarăşi a le spune.
Mefistofel (serios):
Când Domnul-Dumnezeu – nu ştiu de ce
Ne-a surghiunit în cele mai adânci abisuri,
Acolo, unde-arzând lăuntric, vajnic,
Un foc dădea pârjol şi-n visuri,
Noi ne găseam bătuţi de groaznica văpaie
Într-o poziţie amarnic neplăcută.
Toţi dracii începură ca-ntr-o baie
De fum, ca înecaţi, prin colţuri să tuşească.
Iadul se umfla de aburi de pucioasă
Şi apăsarea a crescut peste măsură,
Că neteda întinsa scoarţă pământească,
Oricât de groasă, trebui la urmă să plesnească.
Şi-acuma ai un adevăr în plisc:
Ce-a fost străfund, e astăzi pisc.
Învăţătură iei, din tot ce-am spus,
Să-ntorci ce-i jos, s-ajungă sus.
Noi cei ce slugi acolo jos am fost
În liberul văzduh găsirăm rost.
Vădita taină de păstrat
Numai târziu s-a revelat.
(Efes, 6, 12)[211]
Faust:
Îmi este nobil muntele, şi mut,
Nu-ntreb de ce-i aşa făcut.
Natura, când şi-a pus temei,
Pământul şi l-a rotunjit curat,
Abisuri, piscuri a închipuit,
Şi munte lângă munte a-nşirat.
Colinele c-o trăsătură blândă
Încet spre vale şi le-a domolit.
Ca să se bucure de ceva bun,
Nevoie n-are de vârtej nebun.

211 Aluzie la scrisoarea apostolului Pavel către efeseni, cap. 6, 12.

Mefistofel:

Aceasta clar ca ziua ţi se pare.
Altă părere cel ce-a fost de faţă are.
Am fost de faţă când acolo, jos, fierbând,
Abisul clocotea văpăi cărând,
Când Moloh[212], cu ciocanul stânci spărgând,
Zvârlea bucăţi de munte-n depărtare.
E plină ţara de străine pietre, grele.
Cine explică-asemenea putere
De azvârlire ca din praştie în zare?
La astea filosoful nu se prea pricepe,
Şi nicio minte nu găseşte cale.
Norodul simplu, singur, înţelege.
Şi nu se lasă tulburat într-ale sale.
Înţelepciunea sa de mult o spune:
Satan e pricina. Şi-i o minune!
Şi călători pornesc pe cârjile credinţei
Spre piatra dracului, spre-a diavolului punte[213].
Nu izbuteşte nimeni să-i înfrunte.

Faust:

E plin de interes s-ascult ce-ţi spune gura,
Să văd cum diavolii privesc natura.

Mefistofel:

Natura fie, cum a fi! Ce-mi pasă!
Destul că-n ea şi diavolul era acasă.
Suntem făcuţi pentru izbândă – iată-ndemnul!
Tumultul, silnicia, şi nonsensul, ne dau semnul!
Dar să-ţi vorbesc mai pe-nţeles, pe cât se poate:
Pe suprafaţa noastră nu-ţi plăcu nimic din toate?
Tu ai cuprins, în larguri nesfârşite văzător,
Împărăţiile acestei lumi şi strălucirea lor.
(Matei, 4)[214]
Dar neîndestulat cum eşti mereu,
Ispita nu te-a încercat, sau vreo plăcere?

Faust:

---

212 Moloh – zeu străvechi din Canaan, căruia i se jertfeau copii. În *Noul Testament,* Moloh simbolizează iadul.

213 Aluzie la numeroasele legende germane care atribuiau Diavolului cutare stâncă sau cutare pod peste prăpăstii.

214 Aluzie la ispitirea lui Iisus, după *Matei,* cap. 4.

Ba da! Căci ceva mare mă atrase, cu putere.
Ghiceşte!
Mefistofel:
Dai din palme, şi-am făcut-o.
Mi-aş dibui o capitală, pe ales,
C-un centru-n care cetăţenii îşi dau ghes.
Şi cu străduţe-nguste, coperişe-nalte,
Cu târg de varză, sfeclă, ceapă,
Măcelării cu mese, roi de muşte să încapă,
Ospăţ făcând de carne grasă.
Pe-aci te-ntâmpină oricând desigur
Putoare multă şi febrilă-activitate,
Apoi pieţe largi să fie, străzi mai late,
Să poţi lua înfăţişare mai aleasă.
La urmă, unde nu mai este poartă,
Suburbii să se-ntindă, prelungite.
M-aş bucura să umblu în caleaşcă,
M-aş bucura de zgomotosul vino-du-te,
De-ntoarcerea prin vălmăşeala de furnici,
Printre priviri necunoscute.
Mânând trăsura sau încălecând
Mereu în mijlocul mulţimilor aş fi
Cinstit de sutele de mii.
Faust:
Acestea toate nu m-ar mulţumi.
Te bucuri că poporul se-nmulţeşte,
Că-n felul său în tihnă se hrăneşte.
Că se cultivă chiar şi-nvaţă carte –
Deşi îţi creşti numai rebeli, deşi…
Mefistofel:
Şi mi-aş clădi apoi, precum se cere,
Un grandios palat prin locuri de plăcere.
Livadă, câmp, întinsuri şi colină
Să se prefacă într-o splendidă grădină,
În faţa verzilor pereţi o glie-catifea,
Poteci ca şnurul, umbre potrivite,
Căderi de apă printre stânci, să dea
Havuzele sărind, parc-ar voi să stea.
Să se înalţe raze, nori să-nfrunle,
Şuvoaie mici ţâşnească-n amănunte.

La urmă aş clădi pentru frumoasele cucoane
Comode şi intime pavilioane,
Şi singur aş petrece-acolo-o veşnicie
Cu dulci femei în sindrofie.
Femei, zic, căci o dată pentru totdeauna
Frumoasele le-nchipui la plural.

Faust:

Rău şi modern! Sardanapal[215]!

Mefistofel:

Pot ţinta năzuinţei să-ţi ghicesc, deplină?
A fost desigur îndrăzneaţă şi sublimă.
Tu care-n preajma lunii îmi pluteai,
Doar nu-ntr-acolo dorul ţi-aprindeai?

Faust:

O, câtuşi de puţin! Rotundul pământesc
Îmbie încă spaţiu mare pentru fapte.
Voi izbuti uluitoare-nfăptuiri,
Putere simt spre-o hărnicie peste toate.

Mefistofel:

Şi astfel glorie ai vrea să dobândeşti?
Observ, că de la eroine îmi soseşti.

Faust:

Domnie dobândesc şi-n stăpânire mă ridic.
Căci fapta-i totul, gloria nimic.

Mefistofel:

Se vor găsi însă poeţi să te slăvească,
Splendoarea ta în vorbă s-o cuprindă,
Prin nebunie, nebunia să aprindă.

Faust:

La toate astea tu n-ai parte.
Poţi tu să ştii pe om ce îşi doreşte?
Fiinţa ta respingător amară
Nu poate şti ce omului prieşte.

Mefistofel:

După voinţa ta atunci să fie!
Dar gărgăunii spuneţi-i, de-ar fi o mie.

Faust:

---

215 Sardanapal – personaj legendar, ultimul rege asirian devenit proverbial pentru viaţa sa desfrânată.

Călătorea vederea mea pe marea-naltă:
Şi apa se umfla, clădindu-se ca turnul, strâns,
Dar mai slăbi, născând talazurile, rânduri,
Să ia cu iureş ţărmul, jos şi lat, întins.
Aceasta-mi dete-amărăciune; cum răsfăţul,
Tumultul, aţâţând cu patimi sângele înnebunit,
Ne ia-n răspăr spiritul liber, care preţuieşte
Tot ce aieve drepturi poate şi numit.
Credeam că-i întâmplare, dar priviri mi-am ascuţit.
Talazul sta, apoi se-ntoarse de pe locul
Ce cucerise, părăsindu-şi ţinta.
Dar vine ceasul şi talazul îşi repetă jocul.
Mefistofel (ad spectatores):
De loc nu-i nouă pentru mine vestea,
De zeci de mii de ani cunosc acestea.
Faust (continuând cu pasiune):
Tălăzuită, apa dă năvală unde poate,
Sterilă, zămislind sterilitate,
Se umflă, creşte, curge-acoperind
Ţinutul sterp, miasme-mprăştiind.
Şi valul stăpâneşte-nsufleţit ca de-o putere,
Dar se retrage. Şi ispravă nu-i, că valul iară piere.
Mă dezoleaz-aceasta, – aproape mă-nspăimântă.
Stihii ce, fără scop, dezlănţuite se avântă.
Cutează duh aici pe sine să se-ntreacă.
Aici aş vrea să lupt, să văd stihia cum s-apleacă.

Şi-i cu putinţă! – Curgătoare, precum este,
Orice colină ea mi-o ocoleşte,
Oricât de trufaşă ea s-ar mişca,
O mică înălţime-n cale-i poate sta,
O mică adâncime o atrage însă-n ea.
Aici mi-aş face-n gând degrabă planul!
Prilejuieşte-ţi tu plăcerea rară,
Domnia mării s-o alungi de pe limanul
Luat în stăpânire, îngustează-i udele hotare,
Silind-o-n sine să se tragă tot mai tare.
Aş şti ce noimă are orice pas.
Aceasta mi-e dorinţa. – Îndeplineşte-o!
(În depărtare, din partea dreaptă, în spatele spectatorilor

s-aud tobe şi muzică războinică.)

Mefistofel:

Mi-ar şi uşor. – Auzi tu tobele departe?

Faust:

Iarăşi război! Iarăşi năpastă!
Cumintelui nu-i place asta.

Mefistofel:

Război sau pace! E cuminte osteneala
De a porni. Ce-ţi mai aştepţi sorocul?
La pândă stai, să prinzi prielnică o clipă.
Prilejul ţi se dă; încearcă-ţi tu, acum, norocul.

Faust:

Să mă scuteşti de ghicitori, cum sunt acestea.
Pe scurt explică-te, ce-i fi voind?

Mefistofel:

Nimic nu îmi rămase ascuns, călătorind.
De grele griji e împăratul frământat.
Când noi, glumind, l-am desfătat,
Şi bogăţie falsă i-am trecut în mână,
O lume-ntreagă-avea la îndemână.
De tânăr hărăzit îi fuse tronul.
Dar îi plăcu să judece greşit, ca omul:
Credea că pot să facă treabă bună
Domnia şi cu desfătarea împreună.
Credea că-i de dorit să fie-aşa!

Faust:

Mare greşeală. Cel ce porunceşte va căta
O fericire în poruncă să găsească.
Pieptul îi este plin de-naltă vrere.
Dar ceea ce el vrea, se cere
Să fie ascultat fără-ntrebare.
Ce el fidelului supus şopteşte, se va face.
Şi lumea toată cade-n admirare.
Aşa rămâne el înalt, prin har.
Plăcerile oricum te fac vulgar.

Mefistofel:

Nu este el aşa. Din plin a tot gustat
Şi-mpărăţia s-a cam destrămat.
Răspunde tu, de nu e anarhie într-o ţară,
Unde cel mare cu cel mic se luptă,

Unde se-alungă fraţii şi s-omoară,
Unde războaie îşi fac oraşele, cetate cu cetate,
Şi breslele cu nobilimea ţin gâlceavă,
Vlădicul cu capitlul[216] şi cu a sa comunitate,
Şi unde doi, de se-ntâlnesc, şi-ar da otravă,
Chiar şi-n biserici a pătruns omorul,
În faţa porţilor pierdut e călătorul.
Cutează fiecare azi mai mult ca altădată.
Căci a trăi, înseamnă să te aperi. – Iată!

Faust:

Şi trebile mergeau, şi şchiopătau să cadă,
Apoi se răsturnară peste cap, grămadă.

Mefistofel:

Şi voie-a face stările de-ocară,
Nimeni n-avea. Şi fiecare mare se visa.
Chiar cel mai mic – deplin din cale-afară.
La urmă cei mai buni se săturară,
Cei vrednici cu puteri se ridicară
Spunând: „Să fie domn cel ce va face rânduială.
Că împăratul nici nu poate, nici nu vrea,
Nou împărat s-alegem, să însufleţească
Împărăţia iar, s-asigure-ntr-o lume
Creată proaspăt bunăstarea-anume.
Şi pacea cu dreptatea s-o căsătorească.”

Faust:

Ideea sună cam popeşte.

Mefistofel:

Erau popi într-adevăr.
Ei burta plină şi-o chiverniseau,
Mai mult ca alţii la isprăvi participau.
Răscoala se-nteţea, şi ei o binecuvântau.
Şi-acuma împăratul, căruia-i făcurăm bucurie,
Se trage-aici cu oastea, pentru bătălie.

Faust:

Îmi pare rău de el, era deschis şi bun.

Mefistofel:

Vino să dăm speranţe celui încă viu.
Să-l liberăm din trecătoarea-ngustă, rea.

---

216 *Capillu* – orgnuizaţie administrativă, bisericească, la catolici.

Johann Wolfgang von Goethe

Scăpat o dată, fi-va pentru mii de ori.
Desigur zarurile vor cădea, dar cum, nu ştiu.
De va avea noroc, avea-va şi vasali de-aşijderea.
(Trec amândoi peste clina din mijloc, iscodind aşezarea oastei în vale. De jos răsună tobe şi muzică războinică.)

Mefistofel:

Poziţia, oricum, e bine-aleasă. Vezi?
Ne-alăturarăm noi, izbânda lui va fi deplină.

Faust:

Dar ce-ar mai fi de aşteptat aici?
Înşelăciune! Amăgire goală! Aiurezi?

Mefistofel:

O cursă de război, spre-a birui în bătălie!
Gândeşte-te la urmărita ţintă, şi aşa să fie!
Dacă-mpăratului noi îi păstrăm
După dorinţă tron şi ţară,
Tu-ngenunchezi, primind spre stăpânire
Feudul unui ţărm făr' de hotare.

Faust:

Multe isprăvi îţi numeri cu mândrie.
Câştigă tu acum şi-o bătălie!

Mefistofel:

Chiar dimpotrivă, tu ai s-o câştigi acu,
De astă dat' generalisim eşti chiar tu.

Faust:

Înaltă cinste îmi urezi, să-ncep
A porunci, unde nimica nu pricep.

Mefistofel:

Statul major purta-va toată grija,
Într-astfel mareşalul fi-va-acoperit.
Neajunsuri de război am presimţit,
De-aceea eu consiliul de război
Mai dinainte l-am alcătuit
Din vechi, străvechi puteri de munte,
Ca Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne;
Bine de cel ce poate să-i îndemne.

Faust:

Ce văd acolo-atât de straşnic înarmat?
Norod muntean ai aţâţat?

Mefistofel:

O, nu! Din toate acele zdrenţe
Eu am ales doar chintesenţe.
(Apar cei trei puternici.)
(Sam. II. 23, 8)[217]
Iată-i că vin vlăjganii mei!
Îi vezi de vârste foarte felurite,
Şi-n felurite haine şi armuri.
Şi drumuri veţi avea-mpreună potrivite.
(Ad spectatores.)
Azi gulerul de cavaler şi zaua
Oricărui băieţaş îi place.
Şi, alegorici, cum îmi sunt, calicii,
Tovărăşie bună între ei vor face.
Războilă (tânăr, uşor înarmat, pestriţ îmbrăcat):
Când unul mi se uită-n ochi,
Cu pumnul am să-i umplu gura.
Iar pe-un fricos, de-o ia la goană,
De păr îl prind şi-l trag de-a dura.
Strânge-Tot (cu înfăţişare bărbătească, bine înarmat, bogat îmbrăcat):
Aşa isprăvi sunt toate numai pozne,
Şi-ţi pierzi doar zilele cu ele.
Prădarea, jaful, sunt o bucurie.
Neînsemnat e restul, toate cele.
Ţine-Strâns (vârstnic, bine înarmat, fără uniformă):
Cu asta însă mult n-ai câştigat, ia seamă,
Un mare bun ce grabnic se destramă!
În freamătul vieţii el se face tot mai mic.
Bine-i să iei, dar mult mai bine să păstrezi.
Fă loc să stăpânească vârstnicul voinic
Şi nimeni n-o să-ţi ia nimic.
(Coboară toţi mai adânc.)

Regiune muntoasă.
De jos s-aud tobe şi muzică de război. Se-nalţă cortul împăratului. *Împăratul, Generalisimul. Trabanţi.*

Generalisimul:

217 Aluzie la un text biblic, cartea Samuil, II, 23, 8.

Johann Wolfgang von Goethe

Ideea-mi pare încă bine cumpănită,
Că ne-am retras în valea mai ferită, joasă,
Oştirea-ntreagă chibzuit îngrămădită.
Nădăjduiesc c-alegerea să fie norocoasă.
Împăratul:
Ne cam mâhneşte, pe stăpân şi slugă,
Retragerea ce seamănă c-o fugă.
Generalisimul:
Priveşte-aici, stăpâne, către flancul drept.
Teren, cum şi-ar dori, războinic, orice gând.
Nu-i prea piezişă clina, dar uşor nu-i de luat,
Nouă prielnică, dar nu pentru-un duşman înaintând
Pe jumătate noi suntem ascunşi pe-un plan unduitor.
Desigur cavaleria nu se încumetă pe-asemenea pripor.
Împăratul:
Nu îmi rămâne alta decât să laud tare.
Aicea braţul, pieptul pot şi puse la-ncercare.
Generalisimul:
Aici pe câmpul din mijloc, întins,
Falanga are-ncredere să lupte,
Şi lăncile lucesc, sclipind în aer,
La soare prin fâşii de neguri, rupte.
Se zbate-n sine-ntunecat patratul[218].
Cu miile s-aprind spre faptă mare.
Imagine îţi faci despre puterea masei.
Ea va răzbi-n duşman oricât de tare.
Împăratul:
Privire de ansamblu am întâia oară.
Asemeni oaste face singură cât două.
Generalisimul:
Din stânga nu am nicio veste.
Va fi înverşunată apărarea.
Pietrosul ţanc, lucind acum de arme,
Păzeşte trecătoarea şi strâmtoarea,
Prevăd, aici duşmanii îşi vor frânge
Neaşteptat puterile în sânge.
Împăratul:
Acolo-i văd venind, viclene rubedenii,

---

218 Prin patrat se înţelege falanga romană.

Cei ce-mi ziceau unchiaş, sau văr şi frate,
Cei ce puterile-mi răpeau pe furişate,
Ca, învrăjbiţi, să jăfuiască-mpărăţia,
Cu toţii înţeleşi să se răscoale împotriva mea.
Mulţimea şovăie, nehotărâtă parcă,
Şi curge-n urmă, iureş ca să dea.
Generalisimul:
Iscoadă credincioasă ne soseşte,
Coboară-n grabă de pe stânci c-o veste.
Întâia iscoadă:
Ne-a izbândit, isteaţă, arta
Şi meşteşugul ca pe strună,
De-a iscodi în dreapta, stânga,
Dar nu aducem veste bună.
Mai sunt cinstiţi, ce ţi se-nchină,
O ceată mică credincioasă.
Dar toţi îşi scuză şovăirea
Cu fierberea primejdioasă.
Împăratul:
Să te păstrezi pe tine, iată sfatul
Ce egoismu-l dă, onoarea nu, nici datoria.
Nu vă gândiţi că un incendiu vecin
Vă mistuie şi vouă bogăţia.
Generalisimul:
Altă iscoadă vine-aproape cu sfială,
Şi pare-a tremura de oboseală.
A doua iscoadă:
La-nceput ni se păruse
Că domneşte zăpăceală,
Dar deodată se iveşte
Noul împărat cu fală.
Şi pe drumuri hotărâte
Merg acum ostaşii noi,
Desfăcând steagul minciunii,
Ca şi turmele de oi.
Împăratul:
Un împărat potrivnic se ridică.
Într-astfel, simt că *cu* sunt împărat.
Doar ca ostaş mă îmbrăcam în zale,
Astăzi cu har mai ’nalt le-am îmbrăcat.

Johann Wolfgang von Goethe

Pe la serbări, oricât de strălucite,
Simţeam primejdia că îmi lipseşte.
Îndemn dădeaţi la simplă joacă,
Dar inima visa turnire, vitejeşte.
Şi dacă nu mă sfătuiaţi să las războiul,
De mult prin fapte-aş străluci ca un erou.
Pecetluit eu mă simţii de libertate
În foc când m-am văzut om nou.
Cumplit mă atacase elementul[219],
Iluzie era, dar mare; mă cutremurai.
Triumfuri, glorie visând, şi măreţie,
Voi împlini acum, ce păcătos lăsai.

Crainicii sunt pregătiţi pentru provocarea contra-împăratului. *Faust*, în zale, coiful pe jumătate închis. *Cei trei puternici*, înarmaţi şi îmbrăcaţi ca mai înainte.

Faust:

Venim şi noi, nădăjduim neocărâţi.
Prevăzători ne-am dovedit şi nelipsiţi.
Tu ştii că sunt iscoditori munteni,
Cei ce citesc scripturile naturii.
Căci duhuri, ce de mult au părăsit câmpia,
Au îndrăgit înaltul munte, stâncăria.
Ele lucrează-adânc, sub temeliile pădurii,
În suflul nobil al miresmelor bogate,
Amestecând stihii prin labirinte aparente,
Unică grijă au de-a născoci vreo noutate,
Cu diafane degete, ce în materie se-mplântă,
Ele clădesc figuri vârtoase, transparente,
Pe urmă în cristal[220] şi-n veşnica-i tăcere
Ele zăresc ce-n lume sus se-ntâmplă.

Împăratul:

Am auzit şi pe cuvânt te cred.
Dar fă-mă, ce se-ntâmplă, să pricep.

---

219 Focul (vezi actul I).

220 Modelarea cristalelor este atribuită aici unor duhuri care ar lucra în munte. Credinţa că în cristale se pot vedea întâmplări, depărtate sau viitoare, era obişnuită printre magicieni.

Faust:
Cel necromant[221] din Nursia, sabinul,
Ţi-e slugă credincioasă şi cinstită.
Cumplit îi fâlfâia, în jur, destinul.
Surcelele s-aprinseră, se-ncinse focul.
Şi lemnele de rug erau în juru-i aşezate,
Cu smoală, cu pucioasă-amestecate:
Nici om, nici Dumnezeu, nici drac nu mai
Puteau s-ajute; dar a putut o maiestate.
Era la Roma. Îţi rămâne-ndatorat,
Mereu el poartă grijă drumurilor tale.
Din ora-aceea el pe sine s-a uitat,
Şi iscodeşte steaua şi-adâncimile cu zel
Doar pentru tine. Iar pe noi ne-a-nsărcinat
Să-ţi stăm într-ajutor. Sunt mari puterile
Sălăşluite-n munte, libera natură.
Prostia popilor neîncetat o-njură.
Împăratul:
La sărbători, când oaspeţii ni-i salutăm,
Ce vin senini, alături să se desfăteze,
Ne bucură-a vedea cum toţi se îmbulzesc,
Cuprinsul, spaţiul sălilor să-l îngusteze.
Binevenit ne este însă omul brav
Ce vine-ntr-ajutor şi larg deschide poarta,
Când ceasul dimineţii stăpâneşte îndoielnic,
În cumpănă având deasupra soarta,
În clipa mare însă-aici, această mână
Se trage hotărâtă de pe spada la-ndemână,
Cinsteşte clipa, când atâtea mii de oameni
Purced să lupte pentru mine sau potriva mea.
Bărbatul e bărbat! Cel ce doreşte sus pe tron să stea
Să fie însuşi vrednic de-o asemenea onoare.
Fantoma, ce-mpotrivă mi s-a ridicat,
Ce însăşi se numeşte domn şi împărat,
Conducător al oastei, mare ca niciunul,
În ţara morţii fie-mpins cu pumnul.

---

221 Necromant-vrăjitor. Faust îi aduce aminte împăratului de vrăjitorul pe care „maiestatea-sa” l-a scăpat la Roma de la moartea pe rug.

Johann Wolfgang von Goethe

Faust:

Oricum, spre-a-ndeplini măreţe fapte,
Să-ţi pui în joc chiar capul nu e bine.
Nu-i coifu-mpodobit cu creastă şi cu pene?
El fruntea apără, ce vitejia întreţine.
Ce-ar face fără cap aceste mădulare?
Când aţipeşte-acela, cine le mai pune în mişcare?
Se-ntramă grabnic ele, dacă el se-ntramă.
Şi braţul ştie dreptul să şi-l folosească,
Căci el ridică scutul, capului o apărare.
Şi spada îşi cunoaşte datoria vitejească,
Abate lovitura, lovitură dă la creştet,
Piciorul vrednic parte la izbândă ia,
Şi sprinten sare-n ceafa celui ce-a cădea.

Împăratul:

Aşa-i mânia mea. Aşa mi l-aş trata.
Şi capu-n scaun pentru talpă l-aş schimba!

Crainicii (se-ntorc):

Nicio cinste, preţuire,
Ceia nu ne-au arătat.
Nobila noastră solie
Numai râs a provocat:
„Ca ecoul într-o vale
V-a pierit scump împărat.
Când de el se pomeneşte,
Basmul spune: – A fost odat'!”

Faust:

Fideli, cei buni îţi stau alături, –
După dorinţa lor cea dreaptă
Dă ordin de atac. Momentul e prielnic.
S-apropie duşmanul, oastea ta aşteaptă.

Împăratul:

Renunţă împăratul la comandă.

(Către generalisim):

În mâna ta eu pun îndatorirea toată.

Generalisimul:

Aripa dreaptă să se pună în mişcare!
Stânga vrăjmaşului, ce tocmai suie,
În faţa vajnicei juneţi va da-napoi
Un pas, şi-apoi pe fugă o să-i puie.

Faust:
Îngăduie ăstui erou mai sprinten,
Printre ai tăi să dea din pinten,
Să se înlănţuie cu alţii-n rând,
S-arate ce puteri o fi având.
(Arată spre dreapta.)
Războilă (vine în faţă):
Obrazul cine mi-l arată, şi-l mai vede
Numai cu fălcile zdrobite, sus şi jos.
Iar spatele de mi-l întoarce cineva
Numaidecât i-atârnă capu-n jos.
Şi dac-ostaşii tăi atunci lovesc
Cu ghioaga, ca şi mine de turbaţi,
Duşmanii cad, claie-grămadă,
În propriul sânge înecaţi.
(Pleacă.)
Generalisimul:
Falanga să pornească-acum după acesta,
Să-ntâmpine duşmanul cu tărie,
Colo spre dreapta rândul lor se clatină,
De-ai noştri scuturat în prăfărie.
Faust (arătând spre cel din mijloc):
Urmeze-atunci şi-acesta, cum îi spui,
Vijelios răpeşte toate-n calea lui.
Strânge-Tot (vine în faţă):
Viteze, cetele vor'naintà,
De setea prăzii fi-vor însoţite.
Şi toate-o ţintă vor avea:
Pe potrivnic să-l înfrunte,
Şi bogăţiile, din cort să-i ia.
Falanga mişcă, eu în frunte!
Prinde-Pradă (vivandieră; i se alătură cu linguşire):
Nevăstică nu-i prea sunt,
Însă el ibovnic mi-este.
Şi rod culegem ca-n poveste.
Mândra-i cruntă, când cuprinde,
Şi nu cruţă, când răpeşte,
Îngăduit e totul, de se prinde!
(Amândoi pleacă.)
Generalisimul:

Johann Wolfgang von Goethe

La flancul stâng era de prevăzut
Că dreapta lor încearcă marele asalt.
Ne vom împotrivi avântului turbat,
De-a cuceri îngusta trecătoare spre înalt.
Faust (face un semn spre stânga):
Mai bagă, rogu-te, în seamă
Şi pe acesta, căci nu strică-ntru nimic,
Cei tari să se-ntărească înc-un pic.
Ţine-Strâns (vine în faţă):
Să n-aveţi grijă pentru aripa din stânga.
E asigurată stăpânirea pe deplin,
Unde eu sunt. Şi nu despică
Nici trăsnetul tărâmul ce în mână ţin.
(Pleacă.)
Mefistofel (coborând de pe înălţime):
Priviţi acum acolo-n fund.
De după stânci, figuri robuste,
Ostaşi apar de pretutindeni
Să-nchidă căile înguste;
Cu coifuri, zale, spadă, scuturi,
Un zid făcând, cuprinşi de-ndemn,
Pentru atac aşteaptă semn.
(Încet, către ştiutori.)
De unde vin, să nu-ntrebaţi.
Desigur, timpul nu-l pierdui.
Şi am golit atâtea săli, unde armuri
Stăteau în rânduri, de-a-n picioare sau călare,
Parcă stăpâni încă pământului.
Fuseseră-mpăraţi, şi cavaleri, şi regi
Acum armurile sunt goale căsulii de melci.
Cu ele câte duhuri s-au gătit,
Medievale-n faţă ne-au ieşit,
De spiriduşi popor select.
De astă dată fac efect.
(Tare.)
Şi auziţi cum furia îi ia,
Cum se ciocnesc cu sunete de tinichea.
Mai flutură câte-o fâşie pe cotor de steag.
Un aer proaspăt aşteptând din larg.
Un vechi popor e-aicea gata,

S-amestecă în cearta nouă ceata.
(Răsunet grozav de trâmbiţe, de sus; în oastea duşmană, vădită şovăire.)

Faust:

S-a-ntunecat în faţă orizontul,
Ici-colo doar clipeşte tainic
Câte-o răsfrângere; însângerate
Arme lucesc pe-ntinsul plainic.
Pădure, stânci şi atmosferă,
Întregul cer s-amestecă în toate.

Mefistofel:

Se ţine flancul drept puternic;
Văd înălţându-se-n grămadă
Pe Războilă, uriaşul sprinten,
În felul său lucrând în grabă.

Împăratul:

Întâi văzui un braţ, izbind,
Acum s-agită o duzină.
Nu e firesc ce se petrece.

Faust:

N-ai auzit de dâre de lumină,
Ce prin Sicilia s-arată[222]?
Acolo în amiază plină,
La înălţimi de aer, mijlocii,
Ca în oglinzi din cele clare
Răsfrânte-apar vedenii rare:
Oraşe se ivesc pe-o clipă în eter,
Grădini se-nalţă şi coboară,
Răsfrânte chipuri în oglinzi de cer.

Împăratul:

Ciudat e totul! Lănci departe
Se văd în zare fulgerând,
Pe lucii suliţi în falanga noastră
Mărunte flăcări scânteie jucând[223].
Năluca-i stranie din cale-afară.

Faust:

---

222 E vorba de fenomenul optic, fata morgana.
223 Descărcări electrice, cărora superstiţioşii le dădeau diverse nume.

Johann Wolfgang von Goethe

Să ierţi, stăpâne, astea-s urma
Unor naturi şi spirite pierdute,
Reflex al dioscurilor[224] de altădată,
Pe cari corăbieri jurară mii şi sute;
Ele-şi adună-aici puterea înc-o dată.

Împăratul:

Dar spune-mi: cui vom fi îndatoraţi,
C-asupra noastră s-a-ndreptat natura,
Şi-n grija ei şi-a întrecut măsura?

Mefistofel:

Încape vorbă? Meşterului mare,
Care ursita ta în grija sa o are.
Ameninţarea, ce te paşte,
Îngrijorări în el şi-acum mai naşte.
Recunoştinţa lui vrea să te scape,
Chiar dacă el ar fi să piară.

Împăratul:

Poporul jubila, purtându-mă în mare pompă,
Eram cine eram, ocazie atât de rară,
Şi am găsit că nimerit ar fi să dăruim
O adiere, aer proaspăt, bărbii albe.
N-am dobândit la popi favoare,
Dar o plăcere le-am stricat încalte.
Şi după ani, acuma să mă bucur oare
De urmarea unei bune fapte?

Faust:

O inimoasă binefacere din plin rodeşte;
Întoarce-ţi doar în sus privirea:
Maistrul pare să trimită-un semn,
Şi tâlcul i-l vădeşte firea.

Împăratul:

Un vultur prin tării pluteşte.
Şi un grifon amenințându-l păsăreşte.

Faust:

Din semne tâlc aleg şi scutur:
Grifonul e o fabuloasă fiară,
Cum poate el de sine într-atât să uite,

---

224 Dioscurii, Castor şi Pollux, copiii lui Jupiter, socotiţi în antichitate drept ocrotitori ai călătorilor pe mare.

Să se măsoare c-un autentic vultur?
Împăratul:
În cercuri largi îşi dau
Acum ocol; dar iată cum în pripă
Unul asupra celuilalt s-azvârle,
Gâtlej şi piept să-şi sfâşie-ntr-o clipă.
Faust:
Şi iată cum zbârlit grifonul,
Cu smocuri smulse, paguba şi-o are.
Cu leonina-i coada, steag căzut,
Peste pădure, prăbuşit, dispare.
Împăratul:
Precum ai tâlcuit, aşa să fie!
Accept, ce sus văzurăm, cu mirare.
Mefistofel (spre dreapta):
Lovituri des repetate
Când în faţă, când în spate,
Pe duşmanul nost' l-aşteaptă.
Se înghesuie spre dreapta,
Încurcându-se în luptă,
Aripa în două ruptă.
Iată cum falanga noastră
Vârful ager îşi îndreaptă,
Ca un trăsnet dă spre dreapta
Şi în locul slab pătrunde.
Ca-n furtună val şi unde
Scapără spadă de spadă
În sălbatica grămadă.
Cu duşmani luaţi din coastă,
Biruinţa-a fi a noastră!
Împăratul (spre stânga, către Faust):
Vezi, acolo nu e bine,
Rândul nostru nu se ţine,
Nu văd pietre aruncate,
Stânci, mai jos, sunt ocupate,
Iar mai sus sunt părăsite.
Vin duşmanii cu duiumul
Apucând acum spre drumul
Ce pătrunde-n trecătoare.
O, sfârşit! Înşelătoare

Johann Wolfgang von Goethe

Fost-a arta voastră mare!
(Pauză.)
Mefistofel:
Îmi vin şi corbii mei, pereche,
Mi-aduc solie la ureche?
Mă tem că veştile sunt rele.
Împăratul:
Culoare au ca a soliei.
Vin cu cernitele vântrele
Spre noi din focul bătăliei.
Mefistofel (către corbi):
Mai croncăniţi ca altădat'?
Nu pier cei ocrotiţi de voi,
Căci sfatul vostru-i bun de-urmat.
Faust (către împărat):
Ştiu porumbei, ce duşi cu sila,
Se-ntorc din ţări îndepărtate
La cuibul unde li-i prăsila.
Mai altfel sunt aceştia doi;
Poşta porumbeilor slujeşte pacea,
A corbilor cerută-i de război.
Mefistofel:
S-anunţă, cum vedeţi, nefastă
O încolţire de năpastă
În preajma stâncii cu eroi.
Pierdută e şi ultima colină.
Dac-ar lua acum şi pasul,
Beleaua-ar fi deplină.
Împăratul:
La urmă, iată-mă, tot înşelat.
Voi m-aţi atras în cursă, în reţea.
Cu groază văd, sunt strâns în ea.
Mefistofel:
Curaj! Mai este poate o ieşire.
Răbdare! Are-ntorsături norocul.
De obicei nevoia-i mare la sfârşit.
Soli siguri am pentru tot locul.
Poruncă daţi, şi-am poruncit.
Generalisimul (care a sosit între timp):
Cu aceştia te-ai unit, datornic;

Mi-ai pricinuit tot timpul doar mâhnire.
Nu face vraja un noroc statornic.
Şi bătăliei nu-i pot da vreo-ntorsătură.
Au început-o ei, ei s-o sfârşească amândoi,
Îţi dau toiagul înapoi.
Împăratul:
Păstrează-l până-n ceasuri bune, de-or veni,
Căci am intrat în joc ca orbii.
Mă înfior de muşteriul scârnav
Şi de intimitatea lui cu corbii.
(Către Mefistofel):
Toiagul să-ţi confer, nu-i nimerit,
Nu-mi pari bărbatul potrivit,
Însă dă ordine, şi cată-a ne scăpa!
Întâmple-se orice s-a întâmpla!
(Intră în cort cu generalisimul.)
Mefistofel:
Oh, ocrotească-mi-l toiagul, tâmpul.
Nouă folos nu ne-ar aduce.
Avea pe el un semn, o cruce.
Faust:
Ce-i de făcut?
Mefistofel:
Ce s-a făcut!
Voi, negri veri, acuma veţi zbura
La iezerul cel mare. Salutaţi undinele.
Rugaţi-le din apa de nălucă să ne dea.
Prin meşteşuguri femeieşti, ştiu ele
De existenţă să despartă aparenţa,
Şi orişicine jură că aceasta-i existenţa[225].
(Pauză.)
Faust:
Neapărat că negrii noştri corbi
S-au linguşit stăruitori pe lângă zânele de apă,
C-a şi ’nceput să picure pe ici, pe colo.
Prin multe locuri, care niciodat’ n-adapă,
Ţâşneşte-nfiripându-se câte-un izvor.

---

225 Aluzie ironică la numeroasele discuţii filozofice din timpul lui Goethe, în legătură cu problema „existenţei” şi a „aparenţei”.

Se-nmoaie-acum triumful lor.
Mefistofel:
Întâmpinat astfel, e încurcat
Chiar cel mai îndrăzneţ căţărător.
Faust:
Un râu deplin puternic se revarsă,
Mai multe-apoi, prin stâncăria arsă,
În arc un fluviu face o cascadă,
Pe un podiş întins să cadă,
Şi-nspumegat dă vuiete în cale,
Treptat s-azvârle-apoi în vale.
Ce-ajută-mpotriviri eroice, viteze?
Puternic valul năvăleşte să reteze.
Mi-e groază mie însumi de sălbaticul noian.
Mefistofel:
Nimic nu-ntrezăresc din nălucirile de apă.
Numai vederea omului se lasă înşelată.
Pe mine, vezi, mă desfătează cazul năzdrăvan.
Ei cad luaţi de pe picioare, să se-ntreacă,
Şi cred nerozii că se-neacă,
În timp ce sforăie pe loc uscat de tot,
Şi fug caraghioşi cu gesturi de înot.
Acum e pretutindeni zăpăceală.
(Corbii s-au întors.)
Domnului[226] meu am să vă laud,
Însă aduce-ţi-mi ce caut.
De zor veţi merge la făurărie,
Unde piticii fără oboseală
Metalu-l bat pe nicovală.
Şi cereţi, flecărind de toate,
Un foc cum gândul îl socoate
Arzând, plesnind, cum doar se poate.
Bătaia vâlvelor[227] în depărtare,
Căderea stelelor sub zare,
Le vezi în orice nopţi de vară.
Dar fulgerare prin frunzare,

---

226 E vorba de Lucifer.
227 „Se bat vâlvele” – fulgere mute (expresie populară românească, folosită în unele regiuni ale ţării).

Şi stele, ce ţâşnesc prin rouă,
De-acestea nu se văd cu una, două.
Să vă rugaţi întâi, va trebui.
De n-or voi, veţi porunci.
(Corbii pleacă, se-ntâmplă întocmai.)
Mefistofel:
Desfăşuraţi vrăjmaşilor întunecimi vârtoase!
Ca pas şi drum să-şi dibuiască.
Rătăcitoare flăcări pretutindeni,
Lumini apoi, ca să-i orbească.
Cum toate vin, e minunat.
Mai trebuie doar sunete de speriat.
Faust:
Armurile din săli, din cripte,
Se simt la aer întărite;
De sus vin zvonuri seci încoace
Din găunoasa lor găoace.
Mefistofel:
Nu-i nimeni să-i mai poată înfrâna.
Răsună a război de zale, dac-ascult,
Ca în suave timpuri de demult.
Şi platoşe şi viziere, ce nu iartă,
În chip de guelfi şi gibelini[228],
Reînnoiesc de zor eterna ceartă
Şi tari ca moştenitul lor păcat
Se dovedesc mereu de ne-mpăcat.
Străbate vuietul în lung şi-n lat.
La toate marile serbări drăceşti
Efectul cel mai bun, mai straşnic,
Îl are ura între fraţi, cum bănuieşti.
Răsună a mânie, panic,
Şi uneori tăios, satanic,
Şi colcăie în vale vajnic.
(Tumult războinic în orchestră, care se preface treptat în cântece militare mai senine.)

228 Guelfi şi gibelini – numele celor două mari partide a căror luptă crânceună a însângerat Italia în secolele XII-XV. Numele lor se dă adesea unor duşmani neîmpăcaţi şi înverşunaţi.

Johann Wolfgang von Goethe

Cortul Contra-împăratului. Tron, bogăţie strânsă la un loc.
Strânge-Tot, Prinde-Pradă.

Prinde-Pradă:
Noi suntem totuşi cei dintâi aici.
Strânge-Tot:
Nu zboară corb mai repede ca noi.
Prinde-Pradă:
O, ce comori-minuni grămadă zac!
Prea multe sunt chiar pentru doi.
Strânge-Tot:
E locul doldora-ncotro apuc.
Şi cele strânse cum le duc?
Prinde-Pradă:
Covorul mi-ar plăcea, perniţa de aprod.
Că aşternutul mi-e cam incomod.
Strânge-Tot:
Atârnă-aici luceafăr de oţel,
De mult îl caut cu fierbinte zel.
Prinde-Pradă:
Manta de purpură, cu tiv de aur,
Visez cu poftă de balaur.
Strânge-Tot (luând arma):
Cu-aceasta faci prăpăd de zor,
Şi omorând mergi înainte.
Ai desfăcut lăzi ferecate,
Dar ai cules cam fără minte.
Las’ vechiturile la locul lor.
Şi ia mai bine-această ladă.
E solda, ce-i menită oastei,
În burta ei – aur grămadă.
Prinde-Pradă:
Cumplit de grea, oricum apuc.
Eu n-o ridic, şi nu o duc.
Strânge-Tot:
Apleacă-te, şi ţin-te tare.
Ţi-o pun eu bine de-a-n spinare.
Prinde-Pradă:
O, vai! O, vai! Povara
Îmi rupe oasele din şale.

(Lada cade şi se deschide.)
Strânge-Tot:
Ei, aur roşu se prăvale.
Apleacă-te şi strânge moşuroiul.
Prinde-Pradă (se ghemuieşte jos):
L-adun în poală, că-i de-ajuns.
Sunt galbeni roşii, de tot soiul.
Strânge-Tot:
Destul, destul! Şi fugi acum!
(Ea se ridică.)
O, vai, ţi-e şorţul ca un ciur.
Şi unde mergi, şi unde stai,
Comori tu sameni împrejur.
Trabanţi[229] *(de-ai împăratului):*
Prin vistieria-mpărătească, loc oprit,
Ce dregeţi voi, ce-aţi iscodit?
Strânge-Tot:
Ne-am pus viaţa la mezat,
Din pradă partea ne-am luat.
Prin cort duşman ne-am înfruptat,
Aşa-i viaţa de soldat.
Trabanţii:
În ceata noastră nu se potriveşte
Să fii soldat şi hoţ deodat'!
Cel ce s-apropie de împărat
Să fie un cinstit soldat!
Strânge-Tot:
Ştim noi ce-i cinstea îndeobşte.
Făcută-n veci la fel să iasă.
Toţi suntem de aceeaşi teapă:
Dă mâna-ncoa! Salut de breasla!
(Către Prinde-Pradă.)
Nu mai lăsa, ce-odat' ridici.
Şi să plecăm de zor de-aici.
(Pleacă.)
Întâiul trabant:
De ce nu i-ai lipit o sfântă palmă
Obraznicului, dreasă c-o sudalmă?

229 *Trabant* – soldat din garda unui principe, halebardier.

Johann Wolfgang von Goethe

Al doilea:

Nu ştiu, cum mă uitam la amândoi,
Aveau un aer de strigoi.

Al treilea:

Vârtej simţii, puterea îmi pieri.
Vederea îmi juca şi se-mpăinjeni.

Al patrulea:

S-a petrecut cum n-aş şti spune:
A fost o fierbinţeală ziua-ntreagă,
O teamă grea, apăsătoare zăpuşeală.
Unul mai sta, altul cădea cu faţa bleagă.
În bâjbâială se lovea,
Vrăjmaşul sub loviri cădea,
Şi ca o ceaţă-n faţa ochilor plutea.
Şi zumzuia şi fremăta-n urechi neîncetat.
La fel mereu, şi-acum aicea stăm,
Şi înşine nu dumirim ce s-a-ntâmplat.

Vine *împăratul*, însoţit de patru *principi*.
Trabanţii se depărtează.

Împăratul:

Să-i fie, cum i-a fi! Noi câştigarăm lupta.
Goana duşmanului pe câmp s-a destrămat.
Aici stă tronul gol, comoara trădătoare,
Scumpe covoare, cu odoare laolalt'.
Noi, apăraţi cu cinste de trabanţii noştri,
Împărăteşte aşteptăm trimişi ce vin,
De la noroade aducând solie bună:
Împăciuită e împărăţia pe deplin,
Şi dacă-n luptă şi magia s-a-mpletit,
La urmă noi, tot singuri am răzbit.
Din cer de cade-o piatră, sânge dacă plouă,
Din peşteri de s-aude sunet de minune,
Pentru triumful nostru toate sunt anume.
Căzu vrăjmaşul spre batjocură-nnoită,
Învingătorul străluceşte, laudă întreită
Aduce Domnului. S-alătură la glasu-i
Mulţime de-alte glasuri, glasuri milioane,
Cu-nalte mulţumiri: te lăudăm, o, Doamne!

Dar mulţumind evlavios spre ’nalturi, ochii
Eu mi-i îndrept supus şi spre micimea mea.
Ziua un tânăr prinţ şi-o poate risipi,
Dar anii preţul clipei îl vor învăţa.
De-aceea mă unesc făr’ de zăbavă
Spre binele împărăţiei, casei mele,
Cu voi, cei patru demnitari ca patru stele.
(Către întâiul):
Tu grijă ai avut de-orânduirea oastei,
De îndrumarea în momentul crucial.
În pace să lucrezi, cum timpul îţi va cere,
O spadă îţi confer de arhimareşal.
Marele mareşal:
Fidelă ţi-a fost oastea, înăuntru-n ţară,
Fidelă îţi va şi de-acuma şi-n afară.
Să-mi fie-ngăduit în sala de serbare,
În burg să-ţi pregătesc ospăţ, solemnitate,
Alăturea să-ţi stau cu spada lucitoare
Însoţitor al maiestăţii tale-nalte.
Împăratul (către al doilea):
Bărbat viteaz, ce şi blândeţe-arată,
Tu mare cămăraş să fii! Nu e uşor.
Eşti cel mai mare peste servitorii casei,
Vei ţine-orând şi pace-n tagma slugilor.
Purtarea ta să fie o cinstită pildă
Pe placul domnului, pe placul tuturor.
Marele cămăraş:
A sprijini un gând al domnului, te-nalţă:
S-ajuţi pe cei mai buni, pe răi să-i laşi în pace,
Şi neviclean să fii, şi fără-nşelăciune.
De vezi prin mine, Doamne, bine mi se face.
Cu-nchipuirea la serbare pot să fiu?
Când mergi la masă, apă îţi întind şi-ţi ţin
Inelele în palma mea, ca-n ceas senin
Să ţi se-mprospăteze mâna-n vasul auriu.
Împăratul:
Festivităţi acum nu mă atrag, dar fie!
Căci întăreşte şi a faptei bucurie.
(Către al treilea):
Tu mare stolnic ai să fii! Supuse-ţi fie

Johann Wolfgang von Goethe

De-acum vânatul, galiţe, bucătărie.
Alegerea mâncărilor mie-mi rămână.
Tu le comanzi pe zile şi pe săptămână.
Marele stolnic:
E-o datorie să postesc până în clipa
Când pusă-n faţa ta te bucur-o mâncare.
Cu mine bucătarii au să ostenească,
S-aducă ce-i departe, timpul să-l grăbească.
Şi depărtarea, timpul, grijă să nu-ţi dea,
Că simplă fi-va masa, după pofta ta.
Împăratul (către al patrulea):
Vorbind fără ocoluri doar despre ospeţe,
Pe tine, tinere erou, te-aleg paharnic.
Mare paharnic, grijă aibi să fie-n pivniţi
Belşug măreţ de vinuri bune, însă darnic
Să nu prea fii cu tine însuţi. Cumpănit,
Nu te lăsa de ispitire cucerit.
Marele paharnic:
Stăpâne, tinerii, încredere de le arăţi,
Devin cât baţi din palme, repede, bărbaţi.
Mă-nchipui şi eu la ospăţu-acela mare;
Voi rândui împărătesc bufet cu rare
Podoabe, tot cu văsărie de argint şi aur,
Iar pentru tine-aleg din toate un pocal,
Cel mai frumos pahar, veneţian cristal,
În el se întăreşte vinul, dar nu-mbată.
Unii se-ncred în harul lui, cum faima-l ţine,
Dar cumpătarea ta ne apără mai bine.
Împăratul:
Ce-acum vă dăruii în clipa asta gravă,
Aţi auzit încrezători din cele zise,
Cuvântul împăratului nu se dezminte,
Pentru-ntărire însă e nevoie şi
De grele, nobile dovezi, de acte scrise.
Dar pentru a săvârşi formal ce se cuvine,
Bărbatul cel mai potrivit, iată-l că vine.
(Apare arhiepiscopul, care este şi mare cancelar.)
Împăratul:
O boltă când se-ncheie-n piatră sub tărie,
Clădită e desigur pentru veşnicie.

Vezi patru prinţi aci. Ce-asigură durata,
A casei şi a curţii, noi am lămurit.
Acum ce-asigură împărăţia-ntreagă
Să fie de cei cinci aparte rânduit.
Prin ţări eu ţin mai mult ca toţi să strălucească,
De-aceea le voi da acum hotare noi,
Din moştenirea celor ce s-au depărtat de noi.
Celor fideli de faţă, vouă ţări vă-mpart,
Şi dreptul vă confer să vă lărgiţi ţinutul;
Prin moşteniri şi schimb sporiţi-vă avutul.
Doresc de privilegii să uzaţi din plin,
Ce după pravilă ca domni vă aparţin.
Ca juzi veţi judeca în ultima instanţă.
Apelul nu-i valabil peste capul vostru.
Dobânzi, şi cens, şi dijme, vămi, licenţe, dăjdii,
Regalul minelor să vă sporească rostu'.
Spre-a dovedi deplină mulţumirea mea,
Aproape pân' la treapta-mi vă voi ridica.

Arhiepiscopul:

Adâncă mulţumire toţi îţi spun prin mine.
Făcându-ne puternici, te-ntâreşti pe tine.

Împăratul:

Dar vouă, celor cinci, şi altă demnitate
Aş vrea să vă mai dau. Nu sunt pe scăpătate,
Şi ţin să mai trăiesc o zi pentru imperiu,
Dar o privire înapoi prin veac mă-ndeamnă
Orândul marilor strămoşi să-l ţin în seamă.
De-ar fi să plec la ei, alegeţi voi urmaşul:
Să-l ridicaţi cinstit pe-altarul hieratic,
Ca să sfârşească lin cel încă furtunatic[230].

Marele cancelar:

Principi cu mândru piept şi cu smerită faţă
Îţi stau supuşi în preajmă – adânc să ţi se-nchine.
Cât timp fidelul sânge mai zvâcneşte-n vine,
Noi suntem trupul viu, ce vrerea ta îl mişcă.

Împăratul:

Ce-am hotărât e bine, dar acum, la urmă.
Să fie întărit în scris, cu semnătură.

---

230 Ca să moară împăcat el însuşi – adică împăratul.

Johann Wolfgang von Goethe

Avutul îl aveţi, ce-i drept cu totul liber,
Dar cu condiţia nicicum să nu se-mpartă.
Oricât aţi înmulţi, averea ce primiră̆ţi,
De-ntâiul vârstnic fiu să nu se mai despartă.
Marele cancelar:
Încredinţez acestui pergament statutul
Spre fericirea-mpără̆ţiei şi a voastră.
Din cancelarie vin scrisul şi pecetea,
Dar sacra semnătură, Doamne, e a voastră.
Împăratul:
Acum vă las, pentru ca ziua-atât de mare
S-o cântărească-n sine-acasă fiecare.
(Principii lumeşti se-ndepărtează.)
Preotul (rămâne şi vorbeşte patetic):
Da, cancelarul a plecat, dar nu vlădica.
El a rămas împins de-un duh prevenitor,
Îţi poartă grele griji, stăpâne-domnitor!
Împăratul:
Ce griji mai poţi avea în astă zi preafericită?
Arhiepiscopul:
Cu câtă-amără̆ciune aflu-n ora-aceasta
Că, sfânt prin har, asociat eşti cu Satana.
Pe tron şederea ta apare întărită.
Sfidezi pe Dumnezeu şi chiar pe sfântul papă.
De află papa, grabnic te va osândi,
Cu raza lui imperiul ţi-l va nimici.
Căci încă n-a uitat cum tu în ceas suprem
În ziua-ncoronării stins-ai un blestem,
Scăpând pe vrăjitor. Creştinătatea tu
Ai păgubit cu graţia, ce îi dădu
’Napoi viaţa. Bate-ţi piept şi un obol
Dă sanctităţii sale chiar acum pe loc
Din negrul, multul tău nelegiuit noroc.
Colina ceea, unde cortul tău a stat
Şi rele duhuri împreună scut ţi-au dat,
Unde de al minciunii Domn ai ascultat,
Smerit închin-o pentru sfântă osteneală,
Cu muntele şi cu dumbrava lungă-largă,
Cu înălţimile-mbră̆cate-n verzi păşuni,
Cu heleşteie şi pâraie fără̆ număr,

Ce se grăbesc şerpuitoare înspre vale,
Şi valea însăşi plină de grădini şi-aluni:
Învederând căinţa, vei găsi-ndurare.

Împăratul:

De greaua mea greşeală sunt adânc speriat;
Cum vrei, aşa hotarul fie-ţi măsurat.

Arhiepiscopul:

Da, locul pângărit, unde-ai încins păcat,
Să fie pus în slujba Celui prea Înalt.
O zidărie văd puternic cum se-nalţă,
Privirea soarelui îi luminează corul,
Clădirea se lărgeşte chip luând de cruce,
Şi nava se lungeşte bucurând poporul.
Mulţimea intră pe sub demnele portale,
Întâiul clopot a sunat prin munţi şi vale,
Vuind din turlele, ce năzuiesc spre ceruri,
Şi penitentul vine să bea viaţă nouă.
De faţă vrea să fie-n ziua târnosirii.
Prezenţa ta va şi o cinste şi podoabă.

Împăratul:

Măreaţa operă, ea să-mi vestească gândul
De-a lăuda pe Domnul, ispăşind păcatul.
Slăvit să fie el, acum şi prin tot leatul.

Arhiepiscopul:

În calitatea mea de cancelar, cealaltă,
Fac formele cu încheierea laolaltă.

Împăratul:

Un document de danie bisericii
Să mi-l înaintezi curând, spre a-l iscăli.

Arhiepiscopul (s-a înclinat să plece, dar se-ntoarce de la uşă):

Aşezământului tu îi mai dărui şi
Toate veniturile: dijmă şi dobânzi
Şi dăjdii pe vecie, căci de multe e
Nevoie pentru demnul trai de zi la zi.
Şi greaua-administraţie de-asemeni costă.
Pentru clădit de zor pe-un loc aşa pustiu
Din prada ta de aur dai şi-aici puţin.
Mai trebuie din cele ce în minte-mi vin
Şi lemn şi piatră, var şi câte se mai ştiu.

Cărăuşiile, norodul răbduriu
Le face, şi biserica-l binecuvântă.
(Pleacă.)
Împăratul:
Plin de păcate sunt, vederea mi-a fost strâmtă.
Şi paguba, ce vrăjitorii mi-o aduc,
E grea şi mare, şi-o descopăr prea târziu.
Arhiepiscopul (se-ntoarce iar, cu cea mai adâncă înclinare):
Mă ierţi! S-a dat... s-a dat infamului bărbat
Tot ţărmu-mpărăţiei, dar anàtema-l
Zdrobeşte, dacă preoţilor nu le-i da
Şi-acolo dijmă şi dobânzi şi dajdia.
Împăratul (cu amărăciune):
Dar ţara încă nu există, e în mare.
Arhiepiscopul:
Dacă ne-asiguri dreptul prin cuvântul tău,
Vine şi timpul celui cu răbdare.
(Pleacă.)
Împăratul (singur):
Aşa pot hărăzi întreg imperiul meu.

Actul V

Peisaj deschis.

Un călător:
Iată-i în puterea vârstei
Vechii tei de altădat'.
Dup-atâta pribegie
Îi revăd adânc mişcat.
Iat-aci e şi căsuţa!
Scut îmi dete, când pe dună
Cu talaz înfuriat
M-aruncase o furtună.
Ce-o mai fi făcând perechea
Ce-mi întinse ajutor?
Prea bătrâni erau şi-atuncea.
Aplecaţi pe pragul lor.
Ah, evlavioşii oameni!

Aş striga, să mi-i salut,
Dacă ei mai fac şi astăzi
Fapte bune ca-n trecut.
Baucis[231] *(măicuţă foarte bătrână):*
Vorba fie-ţi mai înceată
Călătorule pribeag!
Somnul lung să-mprospăteze
Pentru lucru pe moşneag.
Călătorul:
Spune-mi, maică, eşti aceea
Ce cu soţul tău cândva
Readus-ai la viaţă
Tânărul din faţa ta?
Tu eşti Baucis, care-mi dete
Vatră caldă după ceaţă?
(Soţul ei apare.)
Tu, Philèmon, tu eşti oare,
Cel ce mi-a salvat comoară
Din noiane, cu tot zelul?
Focul vostru, clopoţelul,
Mi-au fost singura scăpare.
Ce-ntâmplare, ’ngrozitoare!
Dar lăsaţi-mă acuma
Să văd, nesfârşită, marea,
Să îngenunchez pe dune,
Mă îngrijorează zarea.
(Face câţiva poţi pe dună.)
Philemon (către Baucis):
Du-te grabnic, pune masa,
Printre flori, colo-n grădină.
Lasă-l, căci el tot nu crede
Tot ce vede în lumină.
(Ducându-se lângă călător.)
Unde te-a-ncercat sălbatic
Valvârtejul, unde stai,

231 Baucis şi Philemon nu trebuie identificaţi cu figurile purtând aceleaşi nume din literatura antică (Ovid). După chiar lămuririle date de Goethe lui Eckermann, aceste nume au fost atribuite personajelor din *Faust* pentru a circumscrie nişte „caractere”.

Johann Wolfgang von Goethe

Totul s-a schimbat deodată
În imagine de rai.
Mai târziu la îndemână
N-am mai fost, îmbătrânind.
Când puterile-mi pieriră,
Valul s-a retras pe rând.
Domni isteţi, slugi îndrăzneţe
Au pus diguri cu temei,
Îngustară dreptul mării,
Ajunşi domni în locul ei.
Vezi în larg livezi, fâneţe,
Sat, grădină şi dumbravă.
Vino dar, ca să te bucuri
Înainte de-asfinţit.
Trec vântrele, câte-o navă,
Căutând port ocrotit,
Ca şi păsările cuibul,
Unde nu a fost nimic.
Vezi acum în depărtare
Tivul mării, albăstriu,
Iar la stânga şi la dreapta
Locuitul spaţiu viu.

În grădiniţă.
Cei trei s-aşază la masă.

Baucis:
Mut, tu nici o ’bucătură
Nu mai duci până la gură?
Philemon:
Se făcu astă minune.
Povesteşte – cum anume.
Baucis:
Fu minune-ntr-adevăr!
Nu-mi dă pace ce-am aflat;
Cum veniră toate, rând,
N-a fost, cred, lucru curat.
Philemon:
Împăratul i-a dat ţărmul.
A fost bine sau păcat?

Crainicul aduse vestea,
Trâmbiţând-o-n lung şi lat.
A descins un venetic
Sus pe dune, din nimic
Corturi, case a-nălţat,
Iar la urmă un palat.

Baucis:

Slugile cu târnăcopul,
Parcă azi le-aş auzi.
Unde flăcări ardeau noaptea,
Sta un dig a doua zi.
Noaptea oameni sângerară,
Răsuna chin infernal,
Dar spre ape, dimineaţa,
Sta isprava, un canal.
Fără Dumnezeu, vecinul
Jinduieşte la ce vezi,
La căsuţa, ce-i a noastră,
La grădină, la livezi.

Philemon:

Pentru schimb o moşioară
Ne-a-mbiat, în noua ţară.

Baucis:

Nu te-ncrede-n prund de ape,
Stai pe dâmb, pe cât se poate.

Philemon:

Hai să mergem la capelă.
Pe când soarele apune
Înc-o dată în urechi
Dangăt, clopot să ne sune,
Închinare să aducem
Dumnezeului străvechi.

Palat. Grădină vastă, canal lung şi drept.
Faust, foarte bătrân. Gânditor.

Lynceus, paznicul turnului (prin tubul de vorbit):

Apune soarele, corăbii
Pătrund în port, trăgând la mal.
O mare barcă e pe cale

Johann Wolfgang von Goethe

De-a ne ajunge pe canal.
Un fâlfâit de steguleţe.
Catargul drept, urmat de plută.
Acum în ora ta supremă
O fericire te salută!
(Clopotul sună pe dună.)
Faust (tresărind, enervat):
Ce dangăt blestemat! Auzul
Iar mi-l răneşte. E-o ruşine.
Împărăţia mea e nesfârşită,
Dar neplăcerea-i lângă mine.
Prin dangăt mi se aminteşte
Că stăpânirea mea cea largă
Nu-i fără pată, nu-i întreagă,
Că dâmbul teilor, căsuţa,
Grădina şi bisericuţa
Nu-s ale mele, sunt străine.
Un spin în ochi, în tălpi un spine.
O, dacă n-aş mai fi pe-aici.
Ce silă-mi fac umbre vecinei
Paznicul turnului:
Cum vine cu vântrele barca
Prin proaspăt vânt tot mai aproape!
De saci, de lăzi doldora, plină,
În lunecare, turn pe ape.

O barcă strălucitoare, încărcată, claie peste grămadă şi din belşug, cu produse din ţinuturi depărtate ale lumii. *Mefislofel* şi *cei trei puternici*.

Cor:
Aici coboară
Om cu om.
Noroc, stăpâne
Şi patron!
(Ei coboară, produsele sunt descărcate pe uscat.)
Mefistofel:
Destoinici ne-ncercarăm, om şi om,
Şi veseli suntem, de ne laudă un patron.
Umblarăm mult, facem raport:

Plecarăm cu corăbii două,
Cu douăzeci suntem în port.
Isprava a-ntrecut orice măsură,
Se vede după-ncărcătură.
Pe mare spiritul o ia, haihui.
Şi-n libertate frâne nu-ţi mai pui.
Şi rod aduce lovitura, ca de sabie,
Când pescuind mai prinzi şi o corabie.
De ai în stăpânire trei,
Agăţi şi-a patra, oricând vrei.
Celei de-a cincea-i merge prost:
Fără vreun drept, de ea-ţi faci rost.
De prinzi ceva-n puterea ta,
De căi, mijìoace, nu-ntreba.
Război, negoţ, piraterie,
Treime sunt, precum se ştie.
Cei trei puternici:
Nici mulţumire, nici salut!
Şi nicio laudă, bucurie! E ca şi cum stăpânului
I-am şi adus o scârnăvie.
Ce faţă lată
Şi-ngreţoşată!
Regescul bun
Nu-i place nicidecum.
Mefistofel:
Nu aşteptaţi
Altă răsplată,
Când voi vă luarăţi
Partea toată.
Cei trei puternici:
Ce am luat
Ajunse doar pentr-o măsea.
Din bogăţie
Parte egală toţi am vrea.
Mefistofel:
Prin săli pe sus
Dintâi aşezaţi
Scumpeturile toate,
Şi aşteptaţi.
Când va veni să-şi vadă

Johann Wolfgang von Goethe

Scumpa grămadă,
Va cumpăni, încet, discret
Va socoti,
Nu s-a zgârci,
Ci flotei îi va da
Zaifet după banchet.
De cârdul[232] care mâne vine,
Mă îngrijesc cum se cuvine.
(Încărcătura e cărată de cei trei puternici.)
Mefistofel (către Faust):
Cu frunte gravă şi privire sumbră
Iei cunoştinţă de-un noroc sublim,
Înţelepciunea ta e-ncoronată,
Cu ţărmul marea e-mpăcată,
Şi de la malul, ce ni-i dat să-l bănuim,
Corăbii pleacă-n larg, catarg după catarg.
O vorbă dacă spui aice în palat,
Cu două braţe lumea ai îmbrăţişat.
De-aice se făcuse începutul,
Aici se ridică baraca cea dintâi,
C-un şanţ se zgâriase lutul.
Pe unda lui azi luntrea poţi s-o mâi.
Şi mintea ta, şi osteneala lor crescândă.
Au scos din mare şi uscat dobândă.
De-aici...
Faust:
Ce blestemat cuvânt!
E tocmai ce-mi sugrumă orice gând.
Junghi după junghi în inimă-mi împlântă
Acest aici, cu neputinţă de-ndurat.
Şi dac-o spun, m-am ruşinat.
Bătrânii-ar trebui de sus să plece.
Sălaş sub teii lor aş vrea anume;
Puţinii pomi, ce nu-s ai mei,
Îmi strică tot, moşia-lume.
Acolo sus voiam, din ram în ram,
Schele să fac, privelişte să am,
Şi ochiului o zare să-i deschid,

232 *Cârdul* – corăbiile.

C-o singură privire să cuprind
Tot ce făcui, această operă măiastră,
Să-nsufleţesc cu îndrumarea mea isteaţă
Loc câştigat, unde noroade se răsfaţă.

Lovit mă văd de mare chin,
Lipsa simţind în bogăţie,
Iar clopotul sunând, a teilor mireasmă,
Biserică şi criptă îmi sunt mie.
Voinţa mea cu largu-i câmp
Se frânge-aci-n nisip, pe dâmb.
Din toate astea cum mai ies?
Un clopot sună, furia-mi dă ghes.
Mefistofel:
Era de aşteptat, ca un necaz
Esenţial să-ţi facă fiere.
Nu mă mai mir. Oricărei nobile urechi
Ăst dangăt îi repugnă cu putere.
Şi blestematul bing-bing-bang,
Seninul cer înnegurând,
S-amestecă în orice întâmplare
De la botez şi până la înmormântare.
S-ar zice că-ntre bang şi bing
Viaţa-ar fi un vis nătâng.
Faust:
Împotrivirea şi-ncăpăţânarea
Scad şi câştigul cel mai strălucit,
Încât fără de voie trebuie să oboseşti
De-a mai urma dreptatea nesfârşit.
Mefistofel:
Dar cum te laşi într-una stingherit?
Colonizezi – şi-ai isprăvit.
Faust:
Vă duceţi, faceţi-i să iasă –
Cunoşti moşia frumuşică
Pentru bătrâni de mine-aleasă.
Mefistofel:
Îi iau, şi îi aşez în altă parte.
Ce vorbă e, dacă le place.
Şi după silnicia îndurată

Johann Wolfgang von Goethe

Frumseţea locului o să-i împace.
(Fluieră strident. Cei trei puternici vin.)
Mefistofel:
Veniţi, cum domnul porunci,
Şi mâine un banchet va fi.
Cei trei:
Bătrânul domn rău ne primi.
Banchetul însă ne-a prii.
(Pleacă.)
Mefistofel:
Se-ntâmpl' aici, ce altădat'
Şi lui Nabot în vie i s-a întâmplat.
(Regum, I, 21)[233]

Noapte adâncă.

Lynceus, paznicul turnului (pe terasa palatului, cântând):
Născut în lumină,
Privirii menit,
Pe turnuri de pază
Iubesc ce-am iubit.
Şi lumea îmi place.
Văd totul în zare,
Văd lună şi stele,
Păduri, căprioare.
Şi-n toate zăresc
Eterna podoabă.
Mă bucur, n-am grabă.
Voi, ochi fericiţi
Şi limpezi nespus,
Voi multe văzurăţi!
Şi tot ce e sus
Şi tot ce e jos,
Oricum ar şi fost,
Rămâne frumos.
(Pauză.)

233 Aluzie la o întimplare povestită *în Vechiul Testament,* Cartea Regilor, I, 21 (potrivit căreia regele Ahab şi-a însuşit via lui Nabot, săvârşind o crimă).

Nu numai spre desfătare
Sunt aici pus, sus, de pază.
Dar din lumea-ntunecată
Ce m-amèninţă cu groază?
Văd ţâşnind scântei-scântei,
Prin coroanele de tei.
Jărăgaiul se încinge,
Vânt l-aţâţă, nu se stinge,
În căsuţă e văpaie,
Se prelinge din odaie.
Grabnic ajutor se cere,
Nu-i salvare, totul piere.
Ah, bătrânii, bieţii oameni,
Grijulii altcum la foc,
Jertfe-acum, ce nenoroc!
Ce cumplită întâmplare!
Arde casa, pân' la zgură.
Mai rămân doar negre schele.
O, de s-ar salva bătrânii
Din văpăile acelei
Limbi de foc pătrund ca flamuri
Printre frunze, printre ramuri.
Crengi, pe rând, dau vuiet, larmă,
Şi se mistuie, se sfarmă.
Ochi, vai, ce li-i dat să vadă!
Sub copaci ce ard grămadă
Paraclisul stă să cadă.
Flăcări au cuprins şi creasta,
Dă în toate-acum năpasta.
Găunoase, purpurii,
Trunchiuri se aprind, făclii.
(Pauză lungă, cântec.)
Ce se arăta privirii,
Ce de veacuri sta aci,
A luat drumul pieirii.
Faust (pe balcon, către dune):
Ce tânguiri vin de la paznic?
Orice cuvânt e-ntârziat.
Mă amăreşte-adânc în cuget
Porunca, ce grăbit am dat.

Johann Wolfgang von Goethe

Dar bine e că teii ard,
Că trunchi nu mai opresc privirea.
Priveliştea mi se deschide,
Şi voi cuprinde nesfârşirea.
În gând văd şi sălaşul nou
Unde vor sta cei doi bătrâni.
Simţindu-mi generosul scut,
Ei fericiţi se ţin de mâni.
Mefistofel şi cei trei (jos):
Venim în trap grăbit tuspatru –
Scuzaţi! Cu binele n-a mers de loc.
Cu zgomot am bătut la uşă.
Zădarnic! Să le facem de noroc,
Am mai bătut şi-am scuturat,
Până ce uşa s-a dărâmat.
Amenințai apoi cu gură mare,
Dar nu găsirăm ascultare.
Şi cum se-ntâmplă de-obicei,
„Nu vrea”, „N-aude” erau ei.
Noi însă n-am mai amânat,
De zor ţi i-am înlăturat.
Perechea mult n-a suferit,
Luaţi de spaimă, s-au sfârşit.
Un călător, acolo-ascuns,
Voind să lupte, fu străpuns.
Încăierându-ne sălbatic,
S-a risipit puţin jeratic,
Şi paie s-au aprins. Sub tei
Rug arzător pentru tustrei.
Faust:
Nu tâlhărie, schimb voiam.
Ce surzi aţi fost la vorba mea!
Blestem pe capul vostru pentru
Nechibzuita faptă rea!
Corul:
Un vechi, străvechi cuvânt ne spune:
Cedează forţei, te supune!
Cutezător de eşti de-a bine,
În joc pui totul şi pe tine.
(Pleacă.)

Faust (pe balcon):
Şi-ascund privirea stele, sus,
Şi focul scade, pâlpâind de-abia;
Un vânt l-aţâţă-nfiorându-l,
Aduce fum în faţa mea.

Grăbit am fost, poruncă dând,
Grăbiţi şi ei la faptă, ascultând.
Ce umbre vin plutind, pe rând?

Miezul nopţii.
Vin patru femei cărunte.

Întâia:
Sunt Lipsa, aşa mă numesc.
A doua:
Eu sunt Vina.
A treia:
Eu Grija.
A patra:
Nevoia sunt eu.
Câteşitrele:
Închisă e uşa, nu putem intra.
Stă-n casă aci un bogat. N-am intra.
Lipsa:
În umbră atunci mă prefac.
Vina:
Mă prefac în nimic.
Nevoia:
Nu vrea să mă vadă-un obraz răsfăţat.
Grija:
Surori, surioare, intra nu puteţi nicidecum.
Dar Grija prin gaura cheii îşi face un drum.
(Grija dispare.)
Lipsa:
Surori, depărtaţi-vă, surelor, mergeţi de-aci.
Vina:
Eu sunt lângă tine, mereu cea dintâi.
Nevoia:
Nevoia e-alăturea, după călcâi.

Johann Wolfgang von Goethe

Câteşitrele:

Trec norii, pier stelele – toate.
Din urmă, din urmă, de foarte departe
O soră ne vine cu pasul de – Moarte.
(Pleacă.)

Faust (în palat):

Patru văzui venind, doar trei plecând.
Al vorbei tâlc nu l-am mai prins.
Parcă Nevoia se numea cărunta umbră,
Şi Moartea-a fost ecoul, rima sumbră,
Şi găunos suna, duhovniceşte stins.
Spre libertate încă pârtie nu mi-am făcut.
Dac-aş putea magia fără de sfială
S-o-nlătur, vrăjile cu totul să le uit,
Dac-aş putea să stau, Natură! Om în faţa ta,
Viaţa omenească ar fi vrednică de osteneală.

Un om eram, când încă sumbrei căi
Nu m-am dedat, când încă nu m-am blestemat.
Acum văzduhul de atari năluci
E-aşa de plin, că nu ştii încotro s-apuci.
O zi, de este, clar să ne surâdă,
Cu visul ei ne-ncurcă noaptea hâdă.
Ne-ntoarcem veseli din pripoare.
Dar croncăne un corb. A ce? A nenoroc.
Deşartele credinţi ne ţin mereu pe loc.
Strigoi şi semne, apariţii dibuim,
Şi înfricoşaţi stăm singuri, prinşi în laţ.
Scârţâie poarta, nimenea nu intră.
(Cutremurat.)
E cineva aici?

Grija:

Da!

Faust:

Cine eşti?

Grija:

Nu-i îndeajuns că sunt aici?

Faust:

Să pleci!

Grija:

Sunt bine unde sunt, şi unde eşti.
Faust (întâi înfuriat, apoi domol):
Bagă de seamă. Nu-ncerca să mă vrăjeşti!
Grija:
Surdă-urechea dac-ar fi,
Inima tot m-ar auzi.
Când aceeaşi, când schimbată,
Mi-e puterea-nfricoşată.
Pe cărare şi pe unde
Chipul meu mereu pătrunde.
Nedorită, dar găsită,
Blestemată, dezmierdată.

N-ai cunoscut tu Grija niciodată?
Faust:
Prin lume am ţinut-o, goană.
Şi apucai orice plăcere.
Ce nu-mi plăcea, lăsai să plece.
Ce îmi scăpa, lăsam să treacă.
Şi am dorit din nou şi cu putere,
Şi am dorit mereu, cât zece.
Un iureş fostu-mi-a viaţa,
A fost puternic, fost-a mare,
Acum cuminte-n aşezare.
Mi-e cunoscut întreg pământul,
Spre „dincolo” nu este zare.
Nerod cine-ntr-acolo cată,
Închipuindu-şi că-n tărie
Fiinţe-asemeni lui să fie.
Rămâi în cercul tău, căci lumea
Pentru cel vrednic nu e mută.
Nevoie nu-i de-a hoinări prin veşnicie.
Ce-apropiat cunoşti, uşor cuprinzi.
Cutreieri astfel ziua pământeană.
Din fire nu-ţi ieşi, dacă strigoi zăreşti.
Să-ţi afli chinul, fericirea-n-naintare,
Nemulţumit de clipă, de oricare.
Grija:
Cel ce este-n a mea mână,
Nu-i ajută lumea toată.

Johann Wolfgang von Goethe

Soarele – lui nu-i răsare,
Nu-i apune niciodată.
Având simţuri luminoase,
Poartă înăuntru bezne,
Şi comori, oricâte are,
Linişte nu află lesne.
Fericirea, nenorocul
Îl frământă prin tot locul.
Lângă pâne, mană vie,
Flămânzeşte-n bogăţie.
Bucuriile şi cazna
Le amână pentru mâne.
Grija lui e viitorul,
Ne-mplinit mereu rămâne.

Faust:

Cu astea-ţi spun că nu mă-ndupleci.
Nonsensuri nu mai pot s-ascult.
Te du de-aci! Litania-i stupidă.
Mi s-a scârbit de ea de mult.

Grija:

Să se ducă, sau să vină –
Hotărâre nu mai are.
Şovăie cu paşi nesiguri
Pe-nceputa lui cărare.
Şi se pierde tot mai tare,
Mai pieziş el vede totul;
Pentru alţii, pentru sine
Rămânând împovărare
Când respiră, când se-neacă.
Este viu încă o leacă.
Nu mai speră, nu se-mpacă.
O asemenea-nvârtire
Şi atare-ntrelăsare,
Datorii plinite-n silă,
Aţipire cu coşmare,
Întremare neîntreagă,
Libertate fără vaduri
De locşorul lui îl leagă,
Pregătindu-l pentru iaduri.

Faust:

Nefericiţi strigoi, aşa întâmpinaţi
De mii de ori umanele fiinţe.
Chiar zilele indiferente le prefaceţi
În hâd vârtej de suferinţe.
Ştiu bine c-anevoie scapi de dèmoni,
Greu de tăiat sunt legăturile severe.
Dar Grijă tu, mărime furişată,
Nu recunosc a ta putere.
Grija:
S-o afli dar, când blestemând
Întorc spre uşă a mea umbră.
Viaţa-ntreagă oamenii sunt orbi,
Tu, Faust, să fii acum la urmă!
(Suflă peste el şi pleacă.)
Faust (orbeşte):
Tot mai adâncă noapte-aici pătrunde,
Lumina doar lăuntric mai luceşte.
Ce am gândit, de zor voi duce la izbândă.
Cuvântul Domnului, el singur mă-nsoţeşte.
Sculaţi, voi slugi şi salahori cu toţii!
Faceţi să văd, ce îndrăzneţ am conceput!
Luaţi unealta, târnăcopul şi lopata!
Să izbutească planul chiar de la-nceput.
Orânduiri severe, sfântă hărnicie
îşi vor găsi din plin răsplata.
Să se-mplinească opera cea mai măreaţă,
Ajunge-un singur spirit pentru mii de braţe.

O curte interioară, mare, a palatului. Făclii.

Mefistofel (ca supraveghetor, în frunte):
Veniţi, intraţi! Intraţi, veniţi!
Veniţi şovăitori lemùri[234],
Din oase şi tendoane, voi
Ciudatele seminaturi.
Lemùri (în cor):
Alături, la-ndemână-ţi stăm.
Şi vagă umblă vestea

234 *Lemuri* – schelete de strigoi.

Johann Wolfgang von Goethe

Despre ţinuturi mari în larg,
Că ni se dau acestea.
Ţăruşi şi sapă sunt pe-aci,
Mai e şi-un lanţ de măsurat.
De ce chemarea ne-a ajuns,
Până în curte am uitat.
Mefistofel:
Nu-i vorba-aci de mare meşteşug.
Doar pe măsura voastră să lucraţi.
Unul întindă-se cât e de lung,
Iar glia sape-o-n jur ceilalţi.
Cum pentru moşi s-a mai săpat,
Să se-adânceasc-un lung pătrat,
În casa-ngustă – din palat:
Acesta-i drumul de urmat.
Lemùri (săpând cu gesturi glumeţe):
Tânăr eram, trăiam, iubeam,
Mi-aduc aminte, dulce-a fost.
Şi unde vesel se dansa,
Găsea şi talpa mea un rost.

Vicleana vârstă m-a lovit
Cu cârja ei, cruciş, pieziş.
Mă-mpiedicai de un mormânt.
De ce era tocmai deschis?
Faust (ieşind din palat, pipăie uşciorii şi ascultă):
Sunt târnăcoapele. Le-aud. De bucurie strig!
Aud mulţimea robotind, pământul
Cu sine însuşi împăcându-l,
Talazurilor ea hotar le pune
Şi marea-ncinge cu un dig.
Mefistofel (aparte):
Tot numai pentru noi te osteneşti
Cu-aceste diguri în ţinutul tău de dune.
Căci pregăteşti pentru Neptun, parcă anume
Mare ospăţ. Şi el al apei diavol e.
Oricum sunteţi pierduţi. Stihiile
Cu noi alături uneltesc complotul,
Spre nimicire merge totul.
Faust:

Hai, veghetor!
Mefistofel:
Aici!
Faust:
Fă tot ce poţi.
Adună lucrători, grămadă, cu duiumul,
Îmbărbătează-i cu îndestulări, severitate,
Momeşte-i, dă-le zor! În fiecare zi
O veste vreau să am sau un semnal,
Cum se lungeşte spornicul canal.
Mefistofel (cu glas mai încet):
E vorba, dacă sensul nu îmi scapă,
Nu de-un canal, ci despre-o groapă.
Faust:
O mlaştină se-ntinde lângă munte, nesfârşit,
Şi infectează tot ce-am cucerit.
Băltoaca să se scurgă, putredă, în mare.
Aceasta-ar fi izbânda cea mai mare.
Un spaţiu voi deschide multor milioane,
Să locuiasc-aci, nu sigur, dar în libertate:
Sunt verzi câmpiile, şi om şi turmă
Pe nou pământ, de tihnă, se îndrumă
Spre aşezările, pe cari pe dâmbul falnic
Viteaz norod le-a ridicat strădalnic.
Întrezăresc aici o ţară-paradis –
Înverşunat talazul bată în limanuri,
Unde spărtură face, ca să cutropească,
Aleargă obştea. Ştirbitura s-a închis.
Acestui rost îi sunt cu totul închinat,
Mijeşte încheierea-nalt-a-nţelepciunii:
Îşi merită viaţa, libertatea-acela numai
Ce zilnic şi le cucereşte ne-ncetat.
Şi astfel îşi petrec aicea pe limanul
Primejdiei, copii şi tineri,
Bărbaţi, moşnegi, cu vrednicie anul.
Aş vrea să văd asemenea devălmăşie.
Să locuiesc cu liberul popor pe liberă câmpie.
Acelei clipe aş putea să-i spun, întâia oară:
Rămâi, că eşti atâta de frumoasă!
Căci urma zilei mele pământene

Nici în eoni[235] nu poate să dispară.
Şi presimţind o fericire, ce înaltă se-nfiripă,
Eu gust acum suprema clipă.
(Faust cade pe spate, lemùrii îl cuprind şi-l întind la pământ.)

Mefistofel:
Nicio plăcere nu-l îndestulează, nicio fericire
El vrea de amăgiri, ce-s schimbătoare, să se ţină
Dar cea din urmă, de nimic, şi goală clipă
Numaidecât doreşte bietul s-o reţină.
Cel ce atât de tare mi-se-mpotrivea!
Stăpân devine timpul, zace-n pulbere moşneagul
Iar ceasul s-a oprit. –

Cor:
Ca miezul nopţii tace.
Arătătorul cade.

Mefistofel:
Săvârşitu-s-a.

Corul:
Şi a trecut.

Mefistofel:
Trecut! Ce prost cuvânt!
De ce trecut?
Trecut, nimic, îmi sunt perfect la fel.
La ce mereu creaţia eternă?!
Se pierde în nimic creatul, rostogol.
„Trecut”. Din asta descifrezi vreun rost?
E ca şi cum nici n-ar fi fost.
Dar ca şi cum ar fi, se-nvârte în ocol.
Acestora eu le prefer eternul gol.

Punerea în mormânt.

Lemùr (solo):
Cine-a clădit aşa de rău
Căsuţa cu lopata?

Lemùri (în cor):
Pentru un oaspe negătit,

235 *Eon* – timp (gr.); aici: veşnicie, vecii vecilor.

Când casa fuse gata,
Destul de bine a ieşit.
Lemùr (solo):
Cine odaia a-ngrijit?
Nu-s scaune, nici masă.
Lemùri (în cor):
Pe termen scurt, pentru puţin
Îţi fuse-mprumutată.
Mulţi creditori aşteaptă.
Mefistofel:
Întins e trapul. Sufletul, de-ar vrea să iasă,
I-arăt un document semnat cu sânge.
Dar din păcate azi mijloace-atâtea sunt
De a sustrage diavolului încă pe pământ
Chiar sufletele, cari pe drept le strânge.
Pe vechiul drum de stăvili te loveşti,
Pe noul drum recomandat nu eşti.
Că altfel ieşeam singur din strâmtoare.
Sunt nevoit de a recurge-acum la ajutoare.

În toate trebile ne merge prost!
În obiceiul moştenit, în vechiul drept,
Să te încrezi nu-i înţelept.
Ieşea-n răsufletul din urmă sufletul
De-ndată ce căldura trupului s-a stâns.
Eu stam la pândă; ca pe-un şoarece grăbit
Îl înşfăcam, în gheare, strâns.
Acuma şovăie; scârboasa cas-a hoitului
Nu vrea s-o părăsească. – S-ar zice că e laş.
Târziu doar, elementele ce se urăsc
L-alungă jalnic din sălaş.
Şi dacă zile, ceasuri, stau cu nerăbdare,
Când? Cum? Şi unde? Asta-i trista întrebare.
Bătrâna Moarte şi-a pierdut puterile fulgerătoare.
E îndoielnic uneori, chiar şi ce sigur pare.
Adesea mă uitam la ţepenele membre,
Era părere. Se puneau iar în mişcare.
(Cu gesturi de vrajă fantastic poruncitoare.)
Veniţi cu pas grăbit, şi-n bune toane,
Voi domni cu drepte, domni cu strâmbe coarne,

Johann Wolfgang von Goethe

Din vechea seminţie-a dracilor, de vajnic soi,
Aduceţi şi gâtlejul iadului cu voi.
Gâtlejuri are multe iadul, multe, multe,
Înghite după ierarhii şi demnitate.
Dar şi această joacă se va face
De-acum cu mai puţină scrupulozitate.
(În stânga, gâtlejul iadului se deschide îngrozitor.)
Prin colţi rânjiţi, sub bolta hăului, de scrum,
Izvor de furie – un fluviu de foc!
În fundul fierberii, prin clocotul de fum
Zăresc a flăcărilor veşnică cetate.
Mareea focului până la dinţi răzbate.
Şi osândiţi, nădăjduind scăpare, vin, vin înotând,
Dar uriaşă-i sfâşie hiena; rând
Pe rând apucă iar pe drum arzând.
Multe rămân ascunse prin unghere,
Pe unde spaimele şi-arat-a lor putere.
Pe păcătoşi e bine să-i înspăimântaţi deschis,
Să nu-şi închipuie că-i amăgire doar şi vis.
(Către dracii graşi, cu coarne scurte şi drepte.)
Ei, ticăloşi burtoşi cu buci de foc,
Văpaie-mi daţi, graşi de pucioasă,
Cu nemişcată ceafă, scurtă, groasă,
La pândă-mi staţi, priviţi spre-un loc
Mai jos, dacă luceşte ca fosforul:
E sufleţelul, Psyche[236]-ntraripata;
De-o jumuliţi, rămâne-un vierme;
Îi pun pecetea mea, odorul!
Şi-apoi în foc cu ea, şi în vârtej prin vreme!

Spre regiuni mai joase iscodiţi,
Burtoşilor, e-a voastră datorie,
De i-a plăcut să locuiasc-acolo;
Tocmai aşa de sigur nu se ştie.
Ea în buric e bucuros acasă.
Păziţi, pe-acolo scapă, de-o să iasă.
(Către dracii slabi, cu coarne lungi şi strâmbe.)
Voi ţâri subţiri, precum Lungilă uriaşul,

236 Psyche – personificare mitologică a sufletului.

Cătaţi prin aer, dibuiţi mai tare,
Întindeţi braţe, scoateţi gheare,
Să-mi prindeţi mica zburătoare.
Ea rău se simte-n vechea casă.
Şi geniul, oricum, pe sus el vrea să iasă.
(Se vede o aureolă, pe sus, la dreapta.)
Ceata cerească:
Veniţi, voi trimişii,
Voi rude cereşti,
Zburând peste cele
Adânc pământeşti,
Aduceţi sub stele
Viaţă sfârşiţilor,
În lină plutire
Un semn de iubire.
Mefistofel:
Glas fals aud, urâte dezacorduri,
Pe sus, cum nedorită zi se face.
E-un sunet băieţos-fetesc, stricat amestec,
Cum gustului evlavios îi place.
Voi ştiţi că-n ore-adânc proclete
Am plănuit desfiinţarea omenirii.
Ruşinea cea mai mare ce o născocirăm[237].
Amestecul de genuri împotriva firii,
Ei adorării îl găsesc destul de demn.

Ăşti gură-cască vin smeriţi,
Pe-atâţia ni i-au smuls făţarnici.
Cu arme de-ale noastre ne înfruntă,
Sunt şi ei draci, dar travestiţi.
Să pierdem azi, ar fi o veşnică ruşine.
Lângă mormânt staţi pază, bine!
Corul îngerilor (risipind roze):
Roze, în vânt
Balsam risipind!

---

237 Traducătorul a acceptat interpretarea pe care a dat-o acestui vers (în original cam ermetic) Robert Petsch în ediţia comentată şi adnotată, apărută sub titlul *Goethes Faust (Bibliographisches Institut – Leipzig,* ed. a II-a, 1925).

Johann Wolfgang von Goethe

Fluture creanga,
Pământ înviind.
Pecete spărgând,
Voi muguri, grăbiţi,
Grăbiţi să-nfloriţi!
Dea primăvara,
Duceţi voi purpura,
Şi-un paradis
Celui ce doarme
Fără de vis!

Mefistofel (către diavoli):

Ce tresăriţi? E-un obicei de iad?
Să-mi ţineţi piept petalelor ce cad!
La locul său orice ortac! Flori risipind,
Ei speră, ca ieşiţi din minţi,
Să-nzăpezească diavolii fierbinţi.
Dar sub suflarea voastră totul se topeşte.
Suflaţi acum din plinele bucuţe!
Pălesc în aburi flori, crenguţe.
Dar nu aşa vijelios! Închideţi gura!
Într-adevăr prea aprig îmi suflarăţi,
Că niciodată voi nu-mi ştiţi măsura.
Se uscă florile, şi ard acuma.
Se-apropie cu veninoase flăcări clare,
Împotriviţi-vă, în rânduri strânşi mai tare.
Puterea vi se stinge, vitejia s-a pierdut
La via flacără şi-n strania ardoare.

Îngeri (cor):

Flori, fericitele,
Flăcări şi pară
Iubire aduc,
Bucurie prepară,
Cum inima vrea.
Cuvântul iubirii
Lumină va fi
Eternelor cete
În aer şi-n cer,
Lumină şi zi
În clarul eter.

Mefistofel:

Blestèm! Ruşine prostului răsad!
Satane cu picioare-n sus, în cap,
Fac roata-n nuni, şi grosolani
Se prăbuşesc pe dos de-a drept în iad.
De bine vie-vă fierbintea baie!
Eu stau însă la locu-mi sub văpaie.
(Se luptă cu rozele plutitoare.)
Rătăcitoare flăcări, la o parte! – Oricâtă lumină
Aţi da, cu mâna prinse – sunteţi gelatină.
Pleacă de-aci, tu flacără scârboasă!
Mi se lipesc în ceafă, smoală şi pucioasă.
Îngeri (cor):
Mult se cuvine,
Ce nu v-aparţine
Să ocoliţi.
Ce starea vă tulbură
Nu suferiţi!
Puterile silnice
Vrednic înfruntă-le!
Pe căile zilnice
În cercul ceresc
Dragostea cheamă
Pe cei ce iubesc.
Mefistofel:
Îmi arde capul, inima, ficatul –
E-un element supradrăcesc, ce s-a ivit,
Mai aprig decât flacăra din iad.
De-aceea gemeţi într-atâta de cumplit,
Nenorociţi îndrăgostiţi, care respinşi
După iubită vă uitaţi cu ochi prelinşi.

Şi eu? De ce mă uit în partea ceea,
Când sunt mereu cu ea-n gâlceavă?
Mi-a fost privirea într-acolo duşmănoasă.
Pătrunsu-m-a ceva străin din slavă?
Îmi place să mă uit la ei, drăguţii tineri,
Să blestem nu mai pot; ce mă reţine?
Iar de mă las vrăjit de vreunul,
Pe viitor cine-i nebunul?
Băieţii naibii, ce-i urăsc de-a bine,

Johann Wolfgang von Goethe

Îmi par drăguţi din cale-afară.

Frumoşi copii, să-mi spuneţi dară:
N-eţi şi şi voi din neamul luciferic?
Aveţi pe vino-ncoa, v-aş săruta,
Voi inima mi-o îndulciţi în întuneric.
Mă simt ca pus pe tihnă, şi nespus de bine,
Parcă de mii de ani v-aş şi văzut,
De mângâiat ca micile feline,
Din ce în ce, tot mai frumoşi voi vă iviţi,
Apropiaţi-vă, o dată doar să mă priviţi.
Îngeri:
Venim, de ce-napoi tot mâi?
Ne-apropiem şi dacă poţi, rămâi!
(Îngerii ocupă, mişcându-se, întregul spaţiu.)
Mefistofel (împins în avanscenă):
Spuneţi că suntem duhuri blestemate,
Voi sunteţi îns-adevăraţii vrăjitori.
Bărbaţi, femei, la fel, de-atâtea ori
Voi în ispită-i duceţi. Ce-ntâmplare!
Acesta-i al iubirii element?
Întregul trup de foc s-aprinde,
Şi-n ceafă doar îl simt prezent.
Descindeţi numai, ochiul meu vă preţuieşte,
Mişcaţi-vă suavi, dacă se poate mai lumeşte.
O faţă serioasă minunat vă prinde,
Aş vrea însă o dată să vă văd zâmbind.
O veşnică-ncântare m-ar cuprinde.
Priviţi, aş zice, cum îndrăgostiţii fac:
C-un mic surâs pe gură pus, umbratic.
Tu, lung vlăjgan, îmi eşti cel mai simpatic,
Popeasca mutră doar nu-ţi vine bine,
Mai pofticios, mai galeş uită-te la mine!
În cuviinţă aţi putea mai goi să vă purtaţi –
Mult prea morală e cămaşa-n falduri lungi şi late. –
Ei faţa şi-o întorc – şi-i văd din spate!
Ce apetit stârnesc! Juni blestemaţi!
Corul îngerilor:
Să vă întoarceţi
Spre limpezime,

Voi, iubitoarele,
Flăcări-mulţime.
Cei ce dobândă
Au doar osândă,
Adevăr din vecie
Salvare le fie!
De rău mântuiască-se
Spre claritate
Şi unitate.

Mefistofel (venindu-şi în fire):

Asemenea mă simt lui Iov, năpăstuitul,
Buboi lângă buboi e trupul – chinuitul,
De sine îngrozit, triumfător în clipa
Când singur, ca-n oglindă el se vede,
Şi când în sine şi în neamul său se-ncrede.
Salvată e a noastră nobilă proprietate!
Nălucile iubirii sunt pe căile pieirii.
S-au mistuit infame flăcările destrămate.
Şi-acum le blestem crunt pe toate!

Corul îngerilor:

Sfintele flăcării
Cel ce de ele-i cuprins
Se simte-n viaţă
Cu bunii ne-nvins,
Cu preafericiţii.
Lumini se răsfiră.
Uniţi, voi cu toţii,
Suiţi ne-ncetat,
Văzduhu-i curat
Şi duhul respiră.

(Ei se ridică, răpind partea nemuritoare a lui Faust.)

Mefistofel (privind împrejur):

Dar cum? – Unde plecară?
Norod nevârstnic m-ai surprins!
Cu prada către cer zburară.
De-aceea-au dat târcoale groapei!
Mi s-a furat o mare, unică comoară.
Înaltul suflet, mie zălogit,
Cu şiretenie l-au şterpelit.

Johann Wolfgang von Goethe

La cine, unde să mă plâng?
Cine reface dreptul meu ştirbit?
Ai fost la bătrâneţe păcălit,
Şi-ai meritat, căci eşti nătâng.
Lucrai greşit. Am rătăcit, că mi-e ruşine!
Ce jalnic s-a sfârşit o mare opintire!
Absurdă dragoste, vulgară poftă a-ncercat
Pe diavolul viclean-smolit.
Dacă isteţul, mult păţit, s-a ocupat
Cu-asemenea copilăroase nerozii,
Într-adevăr nu-i mică nebunia
Ce la sfârşit îl birui.

Prăpăstii de munte, pădure, stânci, pustnicie.
Sfinţi anahoreţi, risipiţi printre abisuri.

Cor şi Echo:

Crângul în sus o ia,
Stâncă stăruie grea.
Se-nalţă mănunchi
Trunchi lângă trunchi.
Valul stropeşte,
Peştera dăruie scut.
Leul ne ocoleşte
Prieteneşte şi mut,
Cinsteşte lăcaş,
Sfânta iubire,
Sacru sălaş.
Pater Ecstaticus [238] *(plutind în sus şi în jos):*
Veşnică ardere,
Dragoste-jar,
Dumnezeiescul,
Aprigul har!
Arc, săgetează-mă,
Suliţă, spintecă,
Spadă scurtează-mă,
Fulgere, vindecă!
Deşertăciunea

238 Sfânt cuprins de ardoarea extazului, (lat.).

Toată să piară,
Ardă iubirea,
Veşnica pară.
Pater Profundus[239] *(în regiune adâncă):*
Cum la picioare-abis de stânci
Odihneşte peste alt abis,
Cum râuri luminoase curg
Spre mari căderi ce s-au deschis.
Cum vajnice ca nişte duhuri
Se-nalţă trunchiuri în văzduhuri,
Aşa atotputernica iubire,
Ea totul plămădeşte şi-ntreţine.

În juru-mi e sălbatic vuiet,
Dumbrăvi cu şuier mă pătrund,
Şi cade totuşi dulce-n murmur
Pârâul plin – până-n străfund,
Menit cumva să-nvie valea;
Iar trăsnetul căzu pe creasta rea,
Să-mprospăteze atmosfera
Ce neguri şi venin purta în ea;

Sunt crainici ai iubirii – ei vestesc
Ce ne împrejmuie etern creând.
O, de-ar isca şi-n mine focul,
Unde-ncurcat şi rece, spiritul nătâng
Se zbate-n marginile simţurilor tâmpe,
Ca în dureri de lanţuri, care strâng.
O, Doamne, mulcomeşte-mi mintea zbuciumată,
Şi luminează-mi inima-nsetată!
Pater Seraphicus[240] *(regiune de mijloc):*
Nouraş de dimineaţă
Trece prin belşug de cetini,
Înăuntru viu palpită
Duhuri tinere, mici prietini.
Corul pruncilor fericiţi:
Spune-ne, părinte, cine

239 Sfânt adânc simţitor, (lat.).
240 Sfânt asemenea îngerilor, (lat.).

Johann Wolfgang von Goethe

Suntem, spune, bune!
Fericirea noastră mare
Este lină, de minune.

Pater Seraphicus

Voi născuţi la miezul nopţii,
Treji în duh pe jumătate.
Voi pentru părinţi pierduţii,
Dar dobândă-n sfere-nalte
Pentru îngeri! Dragi îmi sunteţi,
Să-mi veniţi deci mai aproape!
Pe pământ voi aspre drumuri
Nu cuprindeţi sub pleoape.
Coborâţi degrabă-n mine,
Vă-mprumut eu ochii mei[241],
Folosiţi-i ca pe-ai voştri,
Şi priviţi în preajmă ce-i.

(El îi primeşte în sine.)

Sunt copaci şi stânci acestea,
Fluviu ce-n adâncuri cade,
Şi-cu-nvălurare drumul
Şi-l scurtează prin cascade.

Pruncii fericiţi (dinăuntru):

Ce măreaţă e vederea,
Însă locul e prea sumbru,
Şi ne scutură cu groază.
Dă-ne bunule, iar-drumu'.

Pater Seraphicus:

Înălţaţi-vă spre cercul
Unde creşteţi nevăzuţi,
Unde-a Domnului prezenţă
Întăreşte oaspeţi mulţi.
Au şi duhurile hrană
Ce în èter pur pluteşte:
Revelaţia iubirii,
Ce în larg se dăruieşte.

---

241 Spiritele foarte curate ca ale pruncilor fericiţi, morţi devreme, nu mai au organele necesare spre a vedea lumea materială. *Pater seraphicus* le cheamă „în el", ca să le împrumute ochii săi, cu care ele ar putea vedea. Concepţia este luată de la misticul Swedenborg, dar Goethe o dezvoltă pur poetic.

Corul pruncilor fericiţi (horă în jurul celor mai înalte piscuri):

Mânile daţi-vă,
Horă încingeţi,
Dorul vi-l stingeţi.
Cânte privirile,
Sfinte simţirile!
Învăţămintele
Cele divine
Să vă pătrundă,
Ca în senine
Ceruri, înalt
Să vedeţi pe
Cel lăudat.

Îngeri (plutind prin văzduh mai înalt, ducând partea nemuritoare a lui Faust):

Salvat de rău e duhul
Ce-a străbătut văzduhul.
Cine cu zel s-a străduit,
Poate să fie mântuit.
Şi dacă dragostea de sus
Ea însăşi i s-a-mpărtăşit,
L-aşteaptă cete îngereşti
Cu bucurii nepământeşti.

Îngerii mai tineri:

Rozele[242], ce le primirăm
Din curate mâni, albite,
De la sfinte pocăite,
La izbândă ne-ajutară,
Să desăvârşim lucrarea,
Răpind sufletul-comoară.
Risipirăm, răi fugiră,
Dracii chiar, când nimerirăm.
Şi în loc de iad, pedepse,
Chinul dragostei simţiră.
Chiar Satan, bătrânul meşter,

242 Rozele iubirii, cu care îngerii au izbutit să-i contamineze pe diavoli. Iubirea aceasta s-a transformat, însă, la Mefistofel în dragoste perversă.

Fost-a-n inimă muncit.
Jubilaţi, c-am izbândit!
Îngerii mai desăvârşiţi:
Rămâne pământesc un rest
Greu de purtat.
Chiar dac-ar şi de-azbest[243],
Nu e curat.
Când un puternic duh
Stihiile din necuprins
La sine şi le-a strâns,
Nu-i înger mare, mic,
Să poată despărţi
Ce s-a unit.
Iubirea numai, veşnica,
Îi poate despica.
Îngerii mai tineri:
Lângă piscuri, ca neguri,
Simt în văzduhuri
Mişcând pe aproape
Viaţă de duhuri.
Destramă-se ceţuri,
Văd ceată mişcată,
Băieţi fericiţi,
În cerc, izbăviţi
De greul nespus,
Uşori se desfată
Privind primăvara
Lumii de sus.
Acum cu aceştia,
Pe treapta lor pus,
Pornească-mpreună
Pe trepte în sus.
Pruncii fericiţi:
Cu bucurie
Va să-l primim,
E-n crisalidă[244].

---

243 *Azbest* – material rezistent la foc, din care, în vechime, se făcea pânză pentru morţi.

244 Pruncii fericiţi, care conduc sufletul lui Faust, socot sufletul

Dovezi dobândim
Că şi noi suim.
Despoiaţi-l de scame
Ce-l mai îmbracă.
De sfântă viaţă
Mai mare
Şi tot mai frumos
Să se facă.
Doctor Marianus[245] *(în celula cea mai înaltă şi mai curată):*
Priveliştea-i deschisă
Şi duhul înălţat.
Femei îmi trec prin faţă,
Se-nalţă ne-ncetat.
La mijloc, stăpână,
Cu stelele se-ngână
A cerului regină
De strălucire plină.
(Extaziat.)
Doamna lumii, doamna noastră,
Lasă-mă sub cort de cer
Să văd taina ta albastră.
Doar atâta eu îţi cer.
Şi îngăduie ce-n piept
Gingaş mă frământă,
Să te-ntâmpin ca un drept
Cu iubire sfântă.
Nimenea nu ne înfrânge
Când sublimă porunceşti.
Scade repede văpaia
Când cu har ne potoleşti.
Tu Fecioară, preacurată,
Maică, tu aleasa mea,
Peste toate tu regină,
Zeilor asemenea.
Uşori mărunţii nori

---

acestuia, încă unit cu resturi de materie, ca pe un fluture care iese din crisalidă spre a zbura tot mai sus.

245 Doctor Marianus – sfânt închinat Mariei; era socotit a fi pe o înaltă treaptă a desăvârşirii.

S-adună-n jurul ei.
E gingaşul popor
Pe palide femei,
Căinţă căutând,
Sorbind etèrul
Şi-n har tot cerul.
Ţie, ce eşti neatinsă,
Ţi-e dat, neluat,
La tine să vie acei ce
Ispitelor cad.
Cei ce-n slăbiciuni se zbat
Anevoie-s de salvat.
Singur-cin' şi-a sfărâmat
Lanţ de pofte şi păcat?
Cât de lesne-aluneci,
Pe pământ te-ntuneci.
Cine nu a-nnebunit
De-o privire ce-a vrăjit?

Mater Gloriosa[246] vine plutind.

Corul pocăitelor:
Pluteşti spre înalturi,
Spre veşnicie.
Ascultă tu ruga,
Primită să fie,
Tu fără-seamăn, tu dar,
Tu plina-de-har!
Magna Peccatrix[247] *(Luca, VII, 36):*
Pentru dragostea ce lacrimi
Fiului tău la picioare
Ca balsamul picurase
Ca să-i fie-mprospătare,

246 *Mater Gloriosa* – Maica Domnului ca regină a cerului. În această ultimă scenă Goethe recurge la mitologia catolică, spre a-şi expune o concepţie poetică personală despre salvarea sufletelor, sau mai bine zis a „entelehiilor" (partea activă a sufletelor).
247 *Magna peccatrix* – Maria-Magdalena. Aluzie la cele arătate în *Evanghelia* lui Luca, capitolul VII, 36.

Pentru vasul, ce din plinu-i
Mirodenii a vărsat,
Pentru părul care moale
Sfinte glezne a uscat. –
Mulier Samaritana[248] *(Ioan, IV):*
Pentru piatra de fântână
Unde-Avram şi-aduse turma,
Pentru ciutura pe care
Şi-a lăsat şi Domnul urma
Bând din ea cu sete mare,
Pentru apa cea bogată
Ce de-atuncea, veşnic vie,
Lin adapă lumea toată. –
Maria Aegyptiaca[249] *(Acta Sanctorum):*
Pentru locul sfânt în care
Domnul fost-a coborât,
Pentru braţul, ce din poartă
Cu-nfruntare m-a gonit,
Pentru lunga pocăinţă
Prin zeci ani de pustnicie.
Pentru gândul ce-n nisipuri
Eu l-am scris cu bucurie. –
Câteşitrele:
Tu stăpână-ndurătoare,
Care şi de păcătoase
Mari te îngrijeşti, şi care
Tot câştigul pocăinţei
Îl sporeşti prin veşnicie –
Dă iertare şi acestui
Suflet bun, ce doar o dată,
S-a uitat pe sine, iată,
Şi-a greşit fără să ştie.

---

248 *Mulier Samaritana* – Samariteanca, cu care Iisus a stat de vorbă la fântâna lui Iacob. Aluzie la cele arătate în *Evanghelia* lui Ioan, capitolul IV, 4-42.

249 *Maria Aegyptiaca* – Maria Egipteanca, a cărei viaţă e descrisă în *Vieţile sfinţilor (Acta Sanctorum).* Versurile cuprind o aluzie la mâna nevăzută care a oprit-o, fiind păcătoasă, să intre în lăcaşul Sfântului Mormânt. După această întîâmplare, ea s-a retras pentru zeci de ani în deşert, unde a trăit ca o sfântă.

Johann Wolfgang von Goethe

Una Poenitentium[250] *(altfel numită şi Margareta, alălurându-se):*

Cea fără seamăn
Şi peste fire,
Tu plina-de-raze,
Apleacă-te,
Îndură-te – apleacă-te
Spre-a mea fericire,
Iubitul din zori
Se-ntoarce prin nori.

Pruncii fericiţi (apropiindu-se cu mişcări încercuitoare):

Ne-ntrece, ne-ntrece,
Crescând puternic.
El grijii fidele
Răspunde-i cucernic.
Noi grabnic am fost
Luaţi din viaţă,
Dar el a-nvăţat –
Acum ne învaţă[251].

Una din pocăite (altfel numită şi Margareta):

Încunjurat de cor de duhuri
Cel nou nu ştie ce-i cu el.
Nu bănuieşte sfântă ceată,
Aşa de mult el e la fel.
De pământeşti el se desprinde,
Din învelişul vechi îmi iese,
Şi în veşmântul său eteric
S-arată-n chip de tinereţe.
Dă-mi voie a-l povăţui,
Îl mai orbeşte noua zi.

Mater Gloriosa:

Ridică-te spre sfere mai înalte.
De te presimte, te urmează.

Doctor Marianus (se roagă aplecat):

Spre privirea salvatoare
Ridicaţi-vă privirea,

---

250 O pocăită, (lat.).

251 Sufletul lui Faust, purificându-se, a întrecut pe acela al pruncilor fericiţi care pot „învăţa” de la el.

Voi cei gingaşi prin căinţă,
Spre un chip preafericit
Schimbe-vi-se blândă firea.
Tu Fecioară, Maică, tu regină,
Tu zeiţă, dă-ne graţie deplină.

Chorus Mysticus:

Tot ce-i vremelnic
E numai simbol.
Ce-i chip îndoielnic
Aici s-a-mplini.
Nespusul, deplinul
Izbândă-i aci.
Etern-femininul
Ne-nalţă-n tării.

Finiş

Traducere de Lucian Blaga
Redactor: Simionescu Cornel
Tehnoredactor: Tudor Ion
Editura Pentru Literatura, Bucureşti, 1962